

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

УТВЪРДЕН СЪС ЗАПОВЕД: РД - 518/17.06.2022 г.
НА МИНИСТЪРА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

за опазване на калописиевия и месночервения
дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и
Dactylorhiza incarnata (L.) Soó) за периода 2022-2031 г. в
България

София, 2022 г.

www.eufunds.bg

Планът е изготвен в съответствие с изискванията на НАРЕДБА № 5 на МОСВ от 01.08.2003 г. (ДВ, бр.73/19.08.2003 г.) за подготовка на планове за действия за растителни и животински видове.

Автори на плана: доц. д-р Антоанета Петрова, Росен Василев, Ирина Герасимова, Диана Венкова

Автори на картен материал: доц. д-р Георги Попгеоргиев

Автори на снимки на корицата: Галя Велева и Росен Василев

Разработването на плана е осъществено с участието на следните организации и институции:

Сдружение „Асоциация Наука за природата“ (екип: Даниела Хаджийска, Мариела Карапавлова, Рашид Рашид, Виолета Котова)

ДЗЗД "Модерни решения за опазване на околната среда" (екип: Валентин Златанов, Кристиан Златанов)

Препоръчителен начин на цитиране:

Петрова А., Василев Р., Герасимова И., Венкова Д., 2022. „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó) за периода 2022-2031 г. в България“, МОСВ, София, 251 с.

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Резюме	5
2. Увод	7
2.1. Основание за разработване на плана.....	7
2.2. Процес на разработване на плана	7
2.3. Цел на плана за действие.....	8
2.3.1. Основна цел.....	8
2.3.2. Второстепенни цели	8
3. Природозащитен и законов статут	9
3.1. Природозащитен статут.....	9
3.2. Законов статут	9
3.2.1. Международно законодателство.....	9
3.2.2. Законодателство на Европейския съюз и национално законодателство.....	9
4. Основни сведения за видовете в страната	10
A. <i>Dactylorhiza kalopissii</i> E. Nelson.....	10
4.1. Таксономия и номенклатура, и морфология	10
4.1.1. Таксономия и номенклатура.....	10
4.1.2. Морфологично описание на вида	10
4.1.3. Ключови белези	10
4.1.4. Хибридизация с близки видове	13
4.2. Биология на вида	13
4.3. Разпространение.....	15
4.4. Екология на вида	16
4.5. Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите.....	17
4.6. Обобщение на състоянието на популациите	34
4.7. Данни за отглеждане на видовете в контролирани условия	35

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Б. <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó	36
4.1. Таксономия и номенклатура, и морфология	36
4.1.1. Таксономия и номенклатура.....	36
4.1.2. Морфологично описание на вида	36
4.1.3. Ключови белези	36
4.1.4. Изменчивост и хибридизация с близки видове	37
4.2. Биология на вида	39
4.3. Разпространение.....	40
4.4. Екология на вида	42
4.5. Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите.....	42
4.6. Обобщение на състоянието на популациите	73
4.7. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия.....	74
5. Заплахи и лимитиращи фактори.....	74
5.1. Неподлежащи на управление фактори.....	74
5.1.1. Популационно-биологични фактори	74
5.1.2. Конкуренция от страна на други видове	76f
5.1.3. Климатични промени – уязвимост на видовете	76
5.1.4. Съществени социално-икономически промени.....	76
5.2. Подлежащи на управление фактори.....	77
5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания.....	77
5.2.2. Пряко унищожаване	77
5.2.3. Причинени от човешка дейност	77
5.2.4. Въздействие на социално-икономически фактори от управляем характер	79
5.2.5. Инвазивни неместни видове	79
5.2.6. Случайни фактори	79
5.2.7. Непълна и неактуална информация.....	79
6. Предприети мерки за опазване	79
6.1. Опазване на местообитания	79
6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг	80

----- www.eufunds.bg -----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

6.3.	Повишаване осведомеността за видовете и необходимостта от опазването им....	80
7.	Необходими природозащитни действия.....	81
7.1.	Политики и законодателство.....	81
7.2.	Пряко опазване и възстановяване на видовете и местообитанията им	85
7.3.	Изследвания и мониторинг	88
7.4.	Повишаване осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на видовете	94
8.	Мониторинг и оценка на плана	99
9.	Бюджет и график за реализирането на набелязаните природозащитни дейности, индикатори.....	107
	ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ – ПЕРИОД НА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ОБЩА СУМА.....	107
	ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ – ОТГОВОРНИК ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ И ФИНАНСИРАЩ ИНСТРУМЕНТ	114
10.	Приложения	122
	Приложение 1. Използвани съкращения	122
	Приложение 2. Библиография и източници	123
	Приложение 3. Обосновка на бюджета.....	127
	Приложение 4. Информация за популациите на видовете, попадащи в защитени зони и защитени територии	136
	Приложение 5. Методика за оценка на популациите и находищата на растителните видове в България	145
	Приложение 6. План за изследване и мониторинг на находищата и популациите, включително стандартни бланки (формуляри).....	146
	Приложение 7. Връзка между второстепенни цели, мерки и дейности	154
	Приложение 8. Снимки на видовете, местообитанията им и някои заплахи.....	159
	Приложение 9. Информационни материали.....	164
	Приложение 10. Формуляри от наблюденията на находищата на калописиевия и месночервения дланокоренници през 2021 г.	165
	Приложение 11. Обобщение на наличната информация за разпространението и основни популационни характеристики за целевите видове	246

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

1. РЕЗЮМЕ

Планът за действие за опазване калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* и *D. incarnata*) е разработен по проект BG16M1OP002-3.020-0026-C01, финансиран от Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансиран от Европейския съюз чрез ЕФРР и Кохезионен фонд 06: Съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност. Финансира от Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ (ОПОС 2014-2020 г.) на Европейския съюз, Приоритетна ос НАТУРА 2000 и биоразнообразие по процедура Изготвяне/актуализиране на планове за действие за видове. Планът е за период от 10 години и е в съответствие с изискванията на Наредба № 5 от 01.08.2003 г. на МОСВ. Той е нормативен инструмент за опазване и дългосрочно устойчиво съществуване на националните популации на двата вида и местообитанията им в страната, както и за повишаване на знанията за тях, като научна основа за вземане на подходящи решения за дейностите по опазването.

Двата вида са от род Дланокоренник (*Dactylorhiza*) на семейство Салепови (Orchidaceae). Родът е с евро-азиатско разпространение, силно полиморфен и се счита за един от родовете с продължаващо и понастоящем видообразуване чрез хибридизация и аллоплоидизация (Averyanov 1990, Hedrén & al. 2007, Prawn & al. 2008). Балканският полуостров е един от центровете на видообразуване.

Калописиевият дланокоренник (*D. kalopissii*) е балкански субендемит, глобално застрашен (Bilz & al. 2011). Вид от Червения списък на висшите растения в България, оценен като „критично застрашен“ (Petrova 2009). Включен е в Червена книга на Република България; Приложения IIb и IVb на Директива 92/43 ЕИО (Директива за местообитанията); както и в Приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие на Република България. Защитен вид от Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие. Разпространен в България, Гърция, РС Македония и Румъния. В България известен в седем флористични района (Стара планина, Средна гора, Западни гранични планини, Пирин, Славянка, Родопи и Тунджанска хълмиста равнина), с 14 (15) находища понастоящем.

Месночервеният дланокоренник (*D. incarnata*) е вид от Червения списък на висшите растения в България, оценен като „застрашен“ (Petrova 2009). Включен е в Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби. Защитен вид от Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие. Разпространен в повечето от флористичните райони на страната (Асьов и др. 2012), потвърдени находища през последните 40 години има в 9 от 20-те флористични района на страната.

Като видове от сем. Салепови (Orchidaceae), са включени в Приложение II Флора на Конвенцията за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (CITES).

И двата вида са многогодишни тревисти растения, грудкови геофити. Надземната им изява в различните райони е от май до септември, с цъфтеж през май-юли (в зависимост от надморската височина) и семеразпръскване през август-септември. Размножават се семенно. Семената са дребни, с недоразвит зародиш и се нуждаят от симбионтни взаимоотношения с микроскопични гъби, за да поникнат. Опрашват се от насекоми. Обитават влажни тревисти местообитания: влажни ливади; приизворни мочурища и торфища. Част от находищата са в местообитание 04D4 Алкални блата и мочурища, което е Застрашено в страната (Ганева, Русакова 2015). В условията на България местообитанията им са с ограничени площи и силно уязвими, като отрицателните промени понякога настъпват много бързо, особено при промени в хидрологичния режим, но и при промени в начина на стопанисване. Площта на находищата, както и ефективно заетата от популациите площ, варира от 0,1 до няколко хектара за находищата и от 0,02 до 0,2 хектара за ефективно заетата площ (рядко повече). Числеността на популациите варира от под 10 екземпляра до над 200 екземпляра. Данните за процента на вегетативните (млади) индивиди варират от 0 до 30% с едно изключение от 60% при подпомогнатата популация. По наличните данни, с две изключения, тенденциите за числеността на популациите са отрицателни. По наличните данни, национални популации и на двата вида са с численост под 2000 индивида.

Основните заплахи за местообитанието и популациите на видовете са от антропогенен характер. Действащата понастоящем заплаха с най-голямо отрицателно въздействие е липсата на стопанисване, с изоставяне в повечето от находищата. Прекомерната паша има силно отрицателно въздействие. Отрицателно действат промените в хидрологичния режим на находищата и климатичните промени. Локално отрицателните въздействия са от промени в начина на стопанисване (разораване), горско-стопански дейности и др.

Анализирайки наличните данни за популациите, констатираните промени в числеността, състоянието на местообитанията и тенденциите в тях, оценката за природозащитното състояние на видовете на национално ниво е неблагоприятна и са необходими мерки за подобряването на това състояние, каквито и предлага този План. За опазването на видовете и местообитания са предвидени природозащитни дейности.

Основната цел на настоящия план е: *Подобрено състояние на популациите на два вида Салепови растения, калописиев и месночервен дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* и *D. incarnata*).* Определени са и второстепенните цели, при изпълнението на които ще се постигне изпълнението на основната цел.

2. УВОД

2.1. Основание за разработване на плана

Планът е разработен съгласно:

- Член 52. и член 53. на Закон за биологичното разнообразие, които гласят следното:

Чл. 52. Планове за действие за растителни и животински видове се разработват задължително, когато се установи, че:

1. видът е застрашен в международен мащаб и за опазването му са необходими мерки в цялата област на неговото естествено разпространение;
2. състоянието на популацията на вида в Република България или в отделни региони не е благоприятно;

Чл. 53. При условията на чл. 52 с предимство се разработват планове за действие за:

1. приоритетни видове от приложение № 2;
 2. защитени растителни и животински видове от приложение № 3;
 3. видове – предмет на регулярно ползване от приложение № 4.
- Наредба № 5 от 1.08.2003 г. за условията и реда за разработване на планове за действие за растителни и животински видове (ДВ, бр. 73 от 19.08.2003 г.)
 - Договор № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 между Сдружение „Асоциация Наука за природата“ и Министерство на околната среда и водите.

Проектът е в изпълнение на Тематична цел на Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионен фонд 06: Съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност. Финансира се от Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ (ОПОС 2014-2020 г.) на Европейския съюз, Приоритетна ос НАТУРА 2000 и биоразнообразие по процедура Изготвяне/актуализиране на планове за действие за видове.

2.2. Процес на разработване на плана

Планът е възложен за изготвяне от Министерство на околната среда и водите чрез „Задание за разработване на план за действие за опазване на калописиевия и месесточервения дланекоренник (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó) в България“, съгласувано през 2018 г. от Министъра на околната среда и водите. Изпълнител на плана е Сдружение „Асоциация Наука за природата“, автори на плана са доц. д-р Антоанета Петрова, Росен Василев, Ирина Герасимова и Диана Венкова.

-----& www.eufunds.bg &-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месесточервения дланекоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Планът е изготвен чрез четири основни стъпки:

1. Събиране и анализ на съществуващата информация от публикувани източници и данни за вида на територията на страната.
2. Работни срещи на експерти по вида и заинтересовани страни с цел предварително обсъждане, маркиращо започването на разработването на плана за действие. Да се обсъди със заинтересованите страни наличната до момента информация и потенциалните заплахи за вида.
3. Оформяне на първи вариант на текста на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó) за периода 2022-2031 г. в България“.
4. Обществено обсъждане на плана със заинтересовани страни в София.

2.3. Цел на плана за действие

2.3.1. Основна цел

Основната цел на настоящия план: Подобро състояние на популациите на два вида Салепови растения, калописиев и месночервен дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* и *D. incarnata*)

Индикатор: Поне 60% от популациите на вида са с оптимална численост (в глава „1.1. Популационно-биологични фактори“ е посочен устойчивият минимум за числеността)

2.3.2. Второстепенни цели

1. Запазено или подобро състояние на местообитанията
Индикатор: поне 80% от находищата са с оптимални за видовете местообитания
2. Повишена численост на популациите в находищата им
Индикатор: поне 20% повишена национална численост на популациите
3. Разширяване и систематизиране на познанията за видовете за оптимизация на планирането и прилагането на дейностите за опазването им
Индикатор: Публикации с актуални данни за видовете
4. Повишена информираност и ангажираност за видовете сред заинтересованите страни и широката общественост

Индикатор: 30% увеличение на броя представители на заинтересованите страни и обществеността с познания за видовете и за превенция на заплахите.

3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУТ

3.1. Природозащитен статус

Калописиевият дланокоренник (*Dactylorhiza kalopissii*) е застрашен вид в Европа и Европейския съюз (Bilz & al. 2011). Видът е ендемичен за Европа, оценката за Европейския Червен списък е и глобална, т.е. **видът е световно застрашен**. Вид от Червения списък на висшите растения в България, оценен като „критично застрашен“ [CR B1ab(iii)+2ab(iii)] (Petrova 2009). Включен е в Червена книга на Република. България, Т. 1. Растения и гъби (Петрова 2015, същата оценка). Видът е включен и в Приложения Пб и IVb на Директива 92/43 ЕИО (Директива за местообитанията).

Месночервеният дланокоренник (*Dactylorhiza incarnata*) е вид от Червения списък на висшите растения в България, оценен като „застрашен“ [EN B2b(ii,v)c(iv)] (Petrova 2009). Включен е в Червена книга на Република. България, Т. 1. Растения и гъби (Петрова 2015, същата оценка).

3.2. Законов статут

3.2.1. Международно законодателство

Като видове от сем. Салепови (Orchidaceae) и двата вида (*Dactylorhiza kalopissii* и *D. incarnata*) са включени в Приложение II Флора на Конвенцията за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (CITES) и за тях при международна търговия се прилагат разпоредбите на тази конвенция.

3.2.2. Законодателство на Европейския съюз и национално законодателство

Калописиевият дланокоренник (*Dactylorhiza kalopissii*) е включен в Приложения Пб и IVb на Директива 92/43 ЕИО (Директива за местообитанията). Включен е в Приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие на Република България, като вид, за чието опазване се обявяват защитени зони. Защитен вид от Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие.

Месночервеният дланокоренник (*Dactylorhiza incarnata*) е защитен вид от Приложение №3 на Закона за биологичното разнообразие.

4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДОВЕТЕ В СТРАНАТА

Основните сведения са представени последователно за двата вида.

A. *Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson

4.1. Таксономия и номенклатура, и морфология

4.1.1. Таксономия и номенклатура

Dactylorhiza kalopissii E. Nelson *Monogr. Ikon. Orchid.* 43, 1976.; Lindig & Lindig, 1991, *Die Orchidee* 42(1): 34-36; Petrova & al. 2009, *Phytol. Balkan.* 15(1): 131-132 – **калописиев дланокоренник**. Сем. Салепови (Orchidaceae).

4.1.2. Морфологично описание на вида

D. kalopissii е многогодишно тревисто растение от сем. Салепови (Orchidaceae). Геофит с грудки, които са слабо дланестоначелени. Развива единични стъбла, високи 20–60 cm, с 4–9 ланцетни листа, зелени, без напетняване. Съцветието е върхно, с 20–30 (45) цвята, цилиндрично, гъсто. Цветовете розови до светлолилави. Върхното чашелистче и страничните венчелистчета са събрани в шлем, страничните чашелистчета разперени, насочени нагоре. Устната е неясно триделна, плоска, изпъстрена с дребни точки, подредени в редове. Шпората е тясно конична, 8–12 mm дълга. Плодът кутийка. Цв. V–VI, пл. VI–VIII (Nelson, 1976; Delforge 2005, Петрова 2011, и др.).

Опрашва се от насекоми. Размножава се със семена.

4.1.3. Ключови белези

Род Дланокоренник (*Dactylorhiza*) е сред най-трудните за определяне от европейските родове орхидеи. Комплексът от характерни белези за калописиевия дланокоренник са: ланцетни листа без петна, разположени по дължина на стъблото; гъсто многоцветно съцветие; неголеми размери на цветовете (10-14 mm); устна триделна, плоска, изпъстрена с дребни точки. Шпората конусовидна, къса, насочена назад.

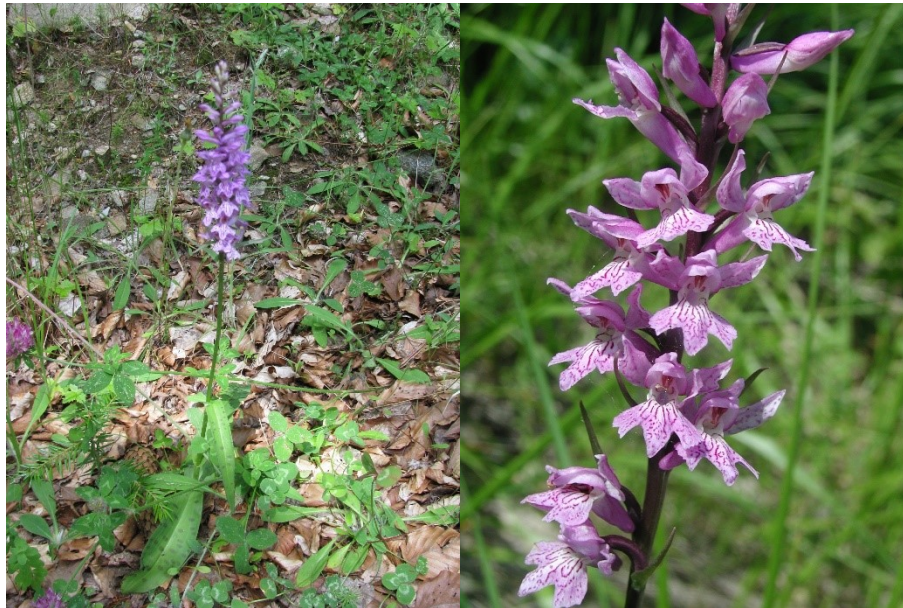
Фигура 1: Калописиев дланокоренник (*D. kalopissii*). **а.** Общ изглед на растението; **б.** Съцветие.

По белезите зелени ланцетни листа без петна по тях, разположени по дължината на стъблото, както и сравнително неголемите цветове, може да се сбърка от неспециалист по Салеповите с месночервения дланокоренник (*D. incarnata*). Разликите са в шарката по устната, която при месночервения е от линии, чертички, както и във формата на устната (ясно триделна при калописиевия; повече или по-малко ромбична при месночервения) и пространственото разположение на дяловете на устната (при месночервения, в периода на антезис те са огънати встрани и надолу).

Фигура 2: **а.** Калописиев дланокоренник (*D. kalopissii*) – ясно се вижда триделната устна и фините точки по нея; **б.** и **в.** Месночервен дланокоренник – устната почти ромбична в млада възраст (**б**) и с огъване встрани и надолу при съзряването (**в**). Характерна шарка от чертички и точки, подредени в линии.

Калописиевият дланокоренник се отличава от другите видове от рода (*Dactylorhiza saccifera* (Brongn.) Soó (Фигура 3) и *D. cordigera* (Fries) Soó s.l. (Фигура 4), срещащи се във влажни и преовлажнени местообитания в страната. Те имат листа с тъмни петна по тях, по-едри цветове и друг тип шарка на устната.

Фигура 3: *D. saccifera* (Brongn.) Soó. Листата са с тъмни петна, устната дълбоко триделна, шпората едра.

Фигура 4: *D. cordigera* (Fries) Soó s.l. Листата са с тъмни петна, съцветието в млада възраст е яйцевидно-овално, цветовете обикновено наситено пурпурни, устната закръглена, сърцевидна, с бяло петно в основата и шарка от линии.

----- www.eufunds.bg -----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

4.1.4. Хибридизация с близки видове

Хибридизацията играе важна роля в еволюцията и видообразуването в полиморфния род Дланокоренник (Averyanov 1990, Hedrén 1996, Hedrén & al. 2007, Pawn & al. 2008 и др.). Има литературни данни за хибридизация на калописиевия дланокоренник с други видове от рода:

Dactylorhiza kalopissii × *D. saccifera* (*Dactylorhiza* × *katarana* H.Baumann;

Dactylorhiza kalopissii × *D. sambucina* (*Dactylorhiza* × *metsowonensis* V.Baumann & H.Baumann (Delforge 1994, <http://powo.science.kew.org> и др.).

В България са наблюдавани хибридни екземпляри с *D. saccifera* (Brongn.) Soó в популации, където двата вида растат близко един до друг: в находища в Източна Стара планина (с. Раково), Славянка планина (в района на с. Парил), Средни Родопи (над с. Горнослав); Тунджанска хълмиста равнина (местността Елака при с. Габарево). По време на работата по Плана са установени хибриди и с *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó.

Фигура 5: *Dactylorhiza kalopissii* x *D. saccifera*, находище в Средни Родопи (над с. Горнослав), 04.06.2021 г.

Фигура 6: *Dactylorhiza kalopissii* x *D. incarnata*, находище в Разложкото поле, 15.06.2021 г.

4.2. Биология на вида

- *Биологичен тип* – многогодишно тревисто растение;
- *Жизнена форма* – геофит (с грудки);

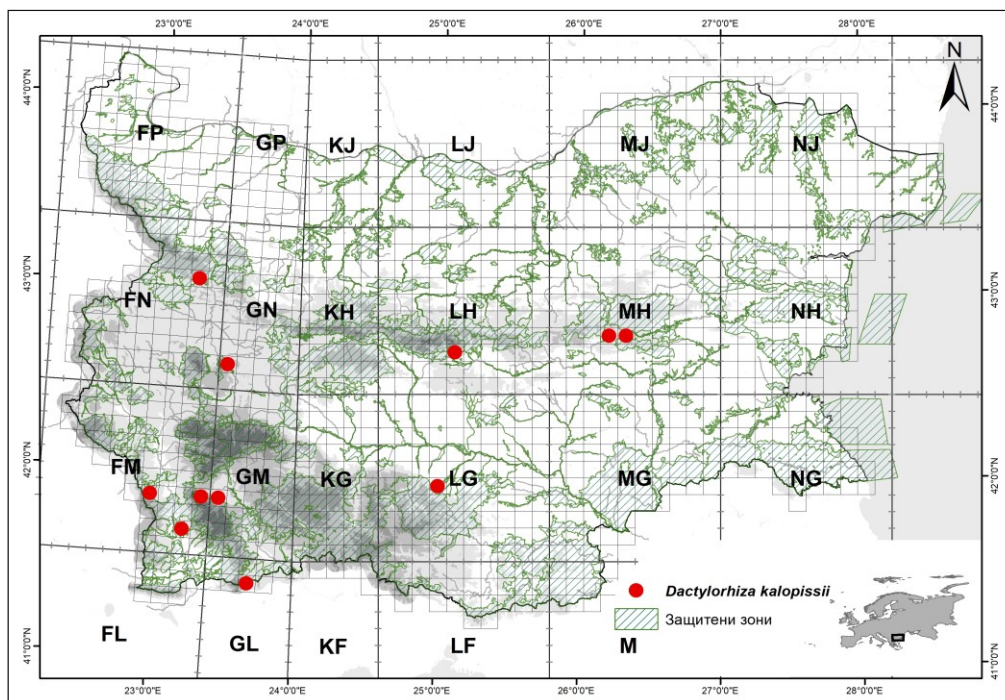
-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

4.3. Разпространение

Общо разпространение. Видът е балкански субендемит. Разпространен е в Северозападна Гърция, България, Македония (Delforge 2006, Петрова 2015, Euro+Med Plantbase) и Румъния. Разпространението навсякъде е локално, засега в Румъния е известно само едно находище в Карпатите (Kreutz 2014).

Разпространение в България. За България е съобщен за пръв път през 1993 г. (Lindig & Linding 1991) и в продължение на повече от 25 години остава известен само с едно находище в Добрушанския масив на Родопите. След 2008 г. (Petrova & al. 2009; Pedashenko 2010; Petrova & al. 2012; Griebel 2008, Kunev, 2018, Kostadinov & al. 2019) са открити единични находища в още няколко флористични района: Стара планина (Източна – в ПП „Сините камъни“), Тунджанска хълмиста равнина (района на селата Габарево, Голямо Дряново), Средна гора (западна – Лозенска планина), Славянка (района на с. Парил), Пирин (северен – подножието на планината, Разложко поле и ЗЗ „Круше“). Освен горепосочените публикувани находища има ограничен брой допълнителни устни съобщения (публикации в подготовка) и такива в социалната мрежа „Facebook“ от ботаници и любители на растенията. Те са от Западни гранични планини (Влахина пл., до с. Габрово), Стара планина (Западна – района на с. Зимевица), Стара планина (Източна – района на с. Раково), както и нови находища/субпопулации в Разложкото поле и Горна Тунджанска низина (**Фигура 8**).

Фигура 8. Карта на разпространението на калописиевия дланокоренник по защитени зони

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

По публикуваните литературни данни, наши наблюдения и допълнителни данни от лични съобщения на ботаници и любители на растенията, районите на Горна Тунджанска низина и ниските части на Северен Пирин и Разложкото поле се очертават като такива с разпръснати находища с потенциал за генетичен обмен.

4.4. Екология на вида

Калописиевият дланокоренник обитава приизворни мочурища, крайпоточни места и силно преовлажнени (мочурливи) ливади в низинния и нископланински пояс. Развива се на почви със слабо алкална до неутрална реакция, олиготрофни по отношение на хранителните вещества в тях (Delforge 2006).

В България данните за екологията на вида, още повече за съвременното състояние на местообитанията, са оскъдни. Находищата, посещавани от екипа в предходни години, както и тези, за които има публикувани данни, са преимуществено във влажни ливади (понастоящем основно изоставени и нестопанисвани) и много малки по размер приизворни или просмукващи мочурища и крайпоточни ивици влаголюбива растителност.

Находищата са в низинния и нископланинския пояс, диапазонът на надморски височини е от около 450 m н.в. (м. Елака край с. Габарево) – 1150 m н.в. (ЗЗ „Круше“). Преобладават равнинни условия или такива със слаб наклон (0-10°) като изложенията варират. Първото установено в страната находище, това над с. Горнослав, Средни Родопи, е с най-голям наклон (20-25°) и източно изложение. Като правило основната скала е неразкрита, но част от находищата са в карстови райони с варовикова скална основа (над с. Горнослав, Средни Родопи, Славянка в района на с. Парил, подножието на Пирин в района на Разлог, Западна Стара планина в района на с. Зимевица). Обитава светли, слънчеви места, понякога с частично засенчване от съседни горски местообитания. Почвите са слабо алкални, неутрални, до слабо кисели. Изследвана е единствено почвата в находището в ПП „Сини камъни“: торфениста, средномощна, реакцията е неутрална към слабо кисела, със стойности на рН във воден извлек 6.6 – 6.9 (изследване на М. Тодорова, 2013 г.).

Растителността като правило е доминирана от Острицови растения (*Cyperus sylvaticus*, *Carex hirta*, *C. panicea*, *C. palescens*, *C. muricata*, *C. lepidocarpa*, *Eleocharis uniglumis*, *Eriophorum latifolium*, *Schoenus nigricans* и др.), дзуки (*Juncus effusus*, *J. bufonius*, *J. inflexus*), житни растения (*Festuca rubra*, *Poa pratensis*) и с участието на *Equisetum* spp., *Cirsium creticum*, *Potentilla erecta*, *Ranunculus acris*, *Epipactis palustris*, *Platanthera chlorantha*, *Dactylorhiza saccifera*. Често съобществата са с обилно покритие от мъхове. Находището на Лозенска планина (Pedashenko 2009) е в съобщество от съюза *Caricion davallinae* Klika 1934. Част от находищата са в местообитание 04D4 Алкални блата и мочурища, което е Застрашено в страната (Ганева, Русакова 2015). В отделни находища, от които авторския екип има лични наблюдения, има развитие на дървесно-храстови видове (и поради изоставяне на традиционното стопанисване като ливади).

-----& www.eufunds.bg &-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

В условията на България местообитанията на вида са с ограничени площи и силно уязвими, като отрицателните промени понякога настъпват много бързо, особено при промени в хидрологичния режим, но и при промени в начина на стопанисване.

4.5. Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите

В последващия преглед е представена наличната информация по находища (представени по приетите в страната флористични райони (Йорданов 1966) и подредени по реда на откриването в съответния район.

<p>А.1</p>	<p>Популация в Сливенска планина, Природен парк „Сините камъни“, ЗЗ BG0000164 Сините камъни, BGIPA101 Сините камъни. Флористичен район – Стара планина (източна).</p>
<p>Описание</p>	<p>Популацията е установена през 2008 г. във връзка с изграждане на мрежата от „Важни места за растенията в България“ (Petrova & al., 2009). Най-добре изследвана в страната, наблюдавана и проучвана в рамките на няколко проекта. Включена в Националната система за мониторинг на растенията. Подробни данни за периода 2008-2014 има в „Отчет. Дейност 3: „Дейности по опазване и поддържане на местообитанието на балканския ендемит Калописиев дланокоренник (<i>Dactylorhiza kalopissii</i>)”, 2013-2014“ по ОП „Околна среда“. Екипът има данни и от последващи наблюдения (съобщени на Балкански ботанически конгрес, Нови Сад, 2018 г. и др.).</p>
<p>Условия на средата</p>	<p>Намира се в района на местността Каракютюк (Рамануша). Разположена в 2 съседни участъка, на 854–878 m н.в. Горният участък (в който се намират повечето екземпляри) е с платовидна релефна структура, с леки нагъвания и неголям общ наклон в посока северозапад, сред която се формират леки локални микропонижения. От тази част започва склон към северозапад, и на около 150 m, по протежение на малък поток, е разположен втори неголям участък на популацията. Изложението е север-северозапад, наклонът е 6-10°. Почвата е торфениста, средномощна, преовлажнена, няма ерозия. Климатът е умерено-континентален.</p>
<p>Растителност</p>	<p>Растителността е тревиста, с общо проективно покритие 95-100% и проективно покритие на дървесни и храстови видове 5-10% към 2014 г. Доминиращи видове са: <i>Cyperus sylvaticus</i>, <i>Carex hirta</i>, <i>C. pallescens</i>, <i>Juncus effusus</i>, <i>J. bufonius</i>, <i>Festuca rubra</i>, а съпътстващи: <i>Carex muricata</i>, <i>C. panicea</i>, <i>Eleocharis uniglumis</i>, <i>Ranunculus acris</i>, <i>Ranunculus repens</i>, <i>Potentilla erecta</i>, <i>Potentilla reptans</i>, <i>Lysimachia nummularia</i>, <i>Poa pratensis</i>, <i>Platanthera bifolia</i>. Има отделни дървета: <i>Pinus sylvestris</i>, <i>Fraxinus ornus</i>, <i>Prunus cerasifera</i> и храсти: <i>Juniperus communis</i>, <i>Crataegus monogyna</i>, <i>Rosa</i> sp. В близко съседство с популацията има следните защитени видове орхидеи: <i>Anacamptis laxiflora</i> Lam. и <i>Spiranthes spiralis</i> L.</p>

	Площ	Численост	Плътност	Обилие
Общи сведения	0,18 ha <i>Тази площ е със значителен буфер около ефективно заетата от популацията площ.</i>	Варираща. През 2014 г. е 21 надземно развити индивида (10 цъфтящи и 11 вегетативни), установени при 3 последователни посещения. Достигала е до над 120 индивида (2018 г.).	През 2014 г. – 0,011 екз./m ² общо за площта на популацията. В рамките на ефективно заетата от популацията площ е около 0,3 екз./m ² за 2014 г.	2018 г. – 2
GPS координати	<p>Централна точка (през 2014 г.): 42.74098° N, 26.29640° E (избрана в участък с по-голям брой индивиди).</p> <p>Характерни точки (през 2014 г.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Най-северна: 42.74209° N, 26.29548° E 2. Най-южна: 42.74092° N, 26.29663° E 3. Най-източна: 42.74096° N, 26.29672° E 4. Най-западна: 42.74209° N, 26.29548° E 			
Тенденция	<p>Екипът има дългогодишни наблюдения над тази популация. На Фигура 9 е дадена диаграма на числеността в периода от 2008 до 2021 г. Както се вижда, има тенденция за намаляване на числеността в периода 2008-2013 г. След дейности за подобряване на състоянието на местообитанието и подпомагане на възобновяването (2013-2014 г.) е налице ясна тенденция за увеличаване на числеността и възобновяването в периода 2015-2018 г.</p>			

	<p style="text-align: center;">Брой индивиди 2008-2021 г.</p> <p>Фигура 9. Брой индивиди в популацията в ПП „Сините камъни“ в периода 2008-2021 г.</p> <p>През 2019 г. са отчетени общо 71 екземпляра (50 цъфтящи и 21 вегетативни). През 2021 г., при късно отчитане – на 25 юли, са отчетени 38 екземпляра (34 цъфтящи и 4 вегетативни). Както се вижда, отново е налице отрицателна тенденция.</p> <p>Дейностите за подобряване на състоянието на местообитанието и подпомагане на възобновяването (2013-2014 г.) доведоха до положителна тенденция, като в период от 5 години се запази и доброто състояние на местообитанието, с нисък и леко разреден тревостой и слабо разрастване на храстите. Наблюдението през 2021 г. показва, че положителният ефект върху местообитанието е изчерпан, тревостоят е висок, твърде плътен.</p>
<p>Бележки</p>	<p>Намира се в район с много ограничена площ на подходящите местообитания. Затова за опазването на находището освен запазване на текущия хидрологичен режим, е необходима периодична поддръжка (коситба в подходящ сезон и изнасяне на растителната маса).</p>
<p>Собственост и режим на ползване</p>	<p>В обхвата на находището: публична общинска, НТП – пасище. Реално ползването е минимално, от диви животни, и само епизодично, в години, когато има сечище в района се ползва и от конете, свързани с дърводобива.</p> <p>В района на находището: публична, НТП – пасище.</p>
<p>A.2</p>	<p>Популация в района на с. Раково, община Сливен, Сливенска Стара планина. Флористичен район – Стара планина (източна).</p>

Описание	Установена е през 2021 г. от С. Николов. Находището се намира до път в землището на с. Раково, на границата на местностите Юртма и Пералника. В непосредствено съседство се намира пасище, оградено с електропластир, интензивно ползвано от коне и крави.			
Условия на средата	Хълмист терен, в съседство с гори, с поляни с храсталаци и ливади обрасли с орлова папрат. Находището е след чешма за поене на животни, от която през плитка падина се оттича малък воден поток. Изложението е предимно южно, наклонът и овлажняването варират.			
Растителност	Нееднородна. Има дървесни (бял бор, киселица, дива круша) и храстови (шипки, къпини, глог) видове, с общо покритие около 25%. Тревистото покритие е над 90%, с високо покритие на орлова папрат, която е много масова в обширен район около находището. Значимо е участието на ливадни видове <i>Agrostis capillaris</i> , <i>Holcus lanatus</i> , <i>Festuca pratensis</i> , <i>Cynosurus cristatus</i> , <i>Deschampsia cespitosa</i> , <i>Agrimonia eupatoria</i> , <i>Trifolium incarnatum</i> , видове от влажни места като <i>Juncus effusus</i> , <i>Lysimachia nummularia</i> , и др. Срещат се още 2 вида от сем. Салепови – торбест дланокоренник (<i>Dactylorhiza saccifera</i>) и дървеницов салеп (<i>Anacamptis coriophora</i>). В обхвата на находището, откъм републиканския път, има блатисто понижение, обрасло с папур.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилie
	Около (под) 0,2 ha.	През 2021 г. – 22 цъфтящи индивида, 36 броя вегетативни. Има и хибриди с торбестия дланокоренник (<i>Dactylorhiza saccifera</i>).	Няма данни	1-2 в различните участъци на популацията
GPS координати	2021 г. 42.79541° N, 26.25893° E			
Тенденция	Поради еднократното наблюдение тенденция за популацията не може да се определи. Ясна е тенденцията за влошаване на местообитанието, поради обрастване на находището с дървесно-храстови видове и орлова папрат. Тя има, и ще има в бъдеще, отрицателно въздействие за калописиевия дланокоренник.			
Бележки	Има хибридизация с торбестия дланокоренник (<i>Dactylorhiza saccifera</i>). Състоянието на местообитанието е много нееднородно. Налице са и много потенциални заплахи – разораване в съседство; включване на площта в интензивно натоварено пасище; промяна на хидрологичния режим. Необходимо е детайлно проучване, включително и на района.			

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Частна земеделска и държавна частна земеделска. НТП – ливада и пасище. В последните години пашата (по визуална оценка) е епизодична. В района на находището: Частна земеделска и държавна частна земеделска. НТП – ливада и пасище.			
A.3	Популация в района на с. Зимевица, община Своге, Стара планина. Флористичен район – Стара планина (западна). 33 BG0001040 Западна Стара планина и Предбалкан.			
Описание	Установени са единични растения през 2020 г. от С. Николов. Потвърдена е през 2021 г. от Г. Велева и П. Димитров. Местност Църцориите.			
Условия на средата	Ливада, на склон с 30-35° наклон и северозападно изложение. Наблюдаваната популация е разположена покрай път, като през 2020 г. са наблюдавани единични растения от долната страна на пътя, а през 2021 – от горната страна на пътя.			
Растителност	Тревиста, нееднородна. Доминират кисели тревы и дзуки. Присъстват още два вида от сем. Салепови – <i>Anacamptis coriophora</i> и <i>Dactylorhiza saccifera</i> .			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилне
	През 2021 г. – 0,125 ha	През 2021 г. – 8 индивида, цъфтящи.	0,0064 екз./m ²	1
GPS координати	2021 г. – 43.045206° N , 23.307094° E			
Тенденция	Няма данни.			
Бележки	Цялостното състояние на популацията не може да бъде определено поради недостатъчно данни. Необходимо е по-детайлно проучване, включително на района, за прецизиране на данните за находището и популацията, също така и за издирване на други субпопулации – районът е много подходящ.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Общинска частна собственост и частна собственост, НТП – ливада. В района на находището: Общинска частна собственост и частна собственост, НТП – ливада.			
A.4	Популация в Средна гора, Лозенска планина. Флористичен район – Средна гора (западна).			

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Описание	Установена през 2008 г. (Pedashenko, 2009).			
Условия на средата	Намира се в местността Матейна чешма, югозападно от връх Лалина могила. Надморската височина е 939 m. Постоянно влажно, крайизворно понижение, с югоизточно изложение и глинеста почва.			
Растителност	Растителното съобщество (цитирано по Pedashenko, 2009), се отнася към алианса <i>Caricion davallianae</i> Klika 1934, доминирано в етажа на мъховете от <i>Campyllum stellatum</i> и <i>Pallustriella commutata</i> . Други видове с високо покритие са: <i>Eleocharis quinqueflora</i> , <i>Eriophorum latifolium</i> , <i>Carex panicea</i> , <i>Juncus articulatus</i> , <i>Succisa pratensis</i> , <i>Parnassia palustris</i> и <i>Equisetum arvense</i> . Присъствието на видове от род <i>Chara</i> в съобществото и отлаганията от варовикова туфа показват висока концентрация на карбонати в изворната вода. Местообитанието е 7220* Извори с твърда вода с тувести формации (<i>Cratoneurion</i>).			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	Няма данни	През 2008 г. – 150 индивида, от тях 63 цъфтящи.	Няма данни	Не е посочено в публикацията.
GPS координати	Не са посочени в публикацията; допълнително съобщени от откривателя – 42.574887° N, 23.488540° E.			
Тенденция	Няма наблюдения. Поради първоначалната липса на точни координати, еднократното издирване на 10.06.2021 г. в района на посочената местност бе безрезултатно.			
Бележки	Няма.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Стопанисвано от общината, НТП – ливада. В района на находището: Стопанисвано от общината, НТП – ливада.			
A.5	Популация в района на с. Габрово, община Благоевград, Влахина планина. Флористичен район – Западни гранични планини. Остава в непосредствено съседство с ЗЗ BG0001022 Орановски пролом – Лешко.			
Описание	Установени са единични растения през 2020 г. от С. Николов. Проучена през 2021 г.			

Условия на средата	Покрай малка река, ръкав на р. Габровщица. Разположена в дълбок, тесен, влажен дол, с дървесно-храстова растителност и малки полянки с тревиста растителност. По течението има наноси от пясъчливо-чакълеста фракция.			
Растителност	Много нееднородна. Дървесният етаж е с проективно покритие 15-20% от трепетлика, върби, бряст, лъжеакация и черен бор (засаждани и самосевни). Храстите – с проективно покритие около 20% от кучешки дрян, ракига, глог, къпини. Има лиани – обикновен повет. От тревистите видове присъстват <i>Equisetum ramosissimum</i> , <i>Scirpus sylvaticus</i> , <i>Ranunculus acris</i> , <i>Lysimachia nummularia</i> , <i>Trifolium repens</i> , <i>Carex hirta</i> , <i>Potentilla reptans</i> , <i>Cerastium fontanum</i> и др. Присъства още един защитен вид от сем. Салепови – <i>Epipactis palustris</i> .			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	През 2021 г. – 0,76 ha	През 2021 г. – 7 индивида, 5 цъфтящи и 2 вегетативни.	През 2021 г. – под 1 екз./1000 m ²	1
GPS координати	2020 г. – 41.891446° N, 22.951395° E ; 2021 г. – 41.893775° N, 22.953960°E.			
Тенденция	Няма данни			
Бележки	Цялостното състояние на популацията не може да бъде определено поради недостатъчно данни. Индивидите са силно разпръснати, засенчването е голямо за вида. Долът, в който се намира находището, е трудно проходим, но е необходимо цялостно обхождане на долината, както и на съседни, подходящи местообитания, с оглед издирване на други субпопулации и прецизиране на данните за находището и популацията.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Общинска частна, държавна частна, частна горска. Видове територии: Земеделска, Територия, заета от води и водни обекти, горска – част.; НТП: пасище; част – водно течение; част – друг вид дървопроизводителна гора. В района на находището: Общинска частна, държавна частна, частна горска. Видове територии - горска ; НТП- друг вид дървопроизводителна гора.			
A.6	Популация в района на с. Илинденци, община Струмяни. Флористичен район – Пирин (северен). BGIPA085 Пирин.			
Описание	Установена през 2012 г. (Kunev, 2018). Данните в публикацията са за състоянието на популацията през 2014 и 2017 г. Намира се североизточно от с. Илинденци като са формирани две субпопулации, разделени от пътя от с. Илинденци към кариера „Илинденци Мрамор АД“. Посетена от екипа на 30.05.2021 г. Наличната информация			

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	е на база горепосочената публикация и наблюденията от 2021 г. През 2021 г. екземпляри на вида имаше само в по-високо разположената част, т.е. вече нямаше субпопулации.			
Условия на средата	През 2014 г. – крайизворно алкално блато (alkaline fen) на надморска височина 650 m. През 2021 г. – влажността е много по-ниска, може да се определи като влажно пасище, с много слабо просмукване от изворен тип.			
Растителност	През 2017 г. – растителното съобщество е доминирано от кисели треви <i>Carex</i> ssp., <i>Eleocharis</i> spp., <i>Holoschoenus vulgaris</i> , житни – <i>Poa pratensis</i> , <i>Holcus lanatus</i> и разнотравие – <i>Cirsium</i> spp., <i>Lysimachia punctata</i> , <i>Ranunculus acris</i> и <i>Equisetum palustre</i> . В рамките на находището се среща и още един защитен вид от сем. Салепови – <i>Anacamptis laxiflora</i> . През 2021 г. – кисели треви: <i>Holoschoenus vulgaris</i> , <i>Carex</i> ssp., <i>Eleocharis palustris</i> ; житни – <i>Poa pratensis</i> , <i>Holcus lanatus</i> и разнотравие – <i>Carduus</i> sp., <i>Cirsium creticum</i> , <i>Ranunculus acris</i> , <i>Equisetum palustre</i> , <i>Potentilla reptans</i> , <i>Medicago lupulina</i> , <i>Galium verum</i> , <i>Trifolium repens</i> , <i>Plantago lanceolata</i> и др. Както се вижда, има запазване на устойчивите житни и кисели треви, но и увеличаване на видовете от мезофилни местообитания и такива, устойчиви на отъпкване, като <i>Potentilla reptans</i> , <i>Trifolium repens</i> , <i>Plantago lanceolata</i> . Нямаше вторият вид от сем. Салепови, защитеният <i>Anacamptis laxiflora</i> . Наблюдаван бе единичен екземпляр на <i>Anacamptis coriophora</i> .			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилне
	Няма данни за популацията от 2017 г. През 2021 г. популацията е 0,072 ha.	През 2014 г. – около 110 индивида, от тях 80 цъфтящи. През 2017 г. – 18 индивида, от тях 12 цъфтящи, като те са в по-малката субпопулация. През 2021 г. – общо 16 индивида, от тях вегетативни 4, 1 цъфтящ, 5 с пъпки и 6 повредени от паша преди да успеят да развият съцветията си.	За периода 2014-2017 г. плътността не е посочена в публикацията и не може да се изчисли, поради липсата на яснота за площта. През 2021 г. – 0,02 екз./m ² .	2021 г. – 1

GPS координати	<p>2021 г. – 41.66253 N, 23.26043 E (централна точка на находището над пътя).</p> <p>2017 г. – 41°39'45.03"N, 23°15'36.86"E и 41°39'44.84"N, 23°15'34.39"E („централни“ точки на двете субпопулации, по Kunev 2018).</p> <p>На отстояние малко под 2 км по пряка линия (41°40'28.95"N 23°16'26.94"E), във влажно местообитание Г. Кунев е наблюдавал единичен екземпляр на вида през 2018г.</p>			
Тенденция	<p>Двете последователни отчитания, през 3 години (2014-2017 г.), направени от един и същ изследовател, в един и същи сезон, показват драстично намаляване на числеността на популацията – с 89%. Причините, посочени от Kunev (2018), са осушаване на местообитанието (свързана с хидроложко строителство в района на находището), отпъкване и интензивна паша от селскостопански животни (крави). Наблюдението през 2021 г. показва пълна липса на индивиди в едната част на находището и много потиснато развитие на вида в другата част, с много висок процент повредени от паша индивиди.</p>			
Бележки	<p>Състоянието на известната популация е неблагоприятно. Тенденцията е за намаляване на броя на индивидите. Вероятно в района има, макар и неголеми по площ, подходящи местообитания, които следва да бъдат изследвани и да се потърсят други субпопулации в района на находището.</p>			
Собственост и режим на ползване	<p>В обхвата на находището: Частна земеделска и частна общинска, НТП пасище и ливада.</p> <p>В района на находището: Частна земеделска и частна общинска, НТП пасище и ливада.</p>			
A.7	<p>Популация в ЗЗ BG0000626 Круше, община Разлог. BGIPA062 Крушетото. Флористичен район – Пирин (северен).</p>			
Описание	<p>Установена през юни 2019 г. (Kostadinov & al., 2019). Наличната информация е от публикацията.</p>			
Условия на средата	<p>Горска поляна в елшова (<i>Alnus</i> sp.) крайпоточна гора.</p>			
Растителност	<p>Няма данни.</p>			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	Няма данни.	През 2019 г. – 6 цъфтящи индивиди.	Няма данни.	1

GPS координати	41°51'2.40"N, 23°22'30.8"E, 1150 m			
Тенденция	Няма данни.			
Бележки	Предвид, че находището се намира в 33 BG0000626 Круше и в близост до находищата на други два вида от Приложение Пб на Директива 92/43 ЕИО (<i>Gladiolus palustris</i> и <i>Ligularia sibirica</i>), липсата на коситба влошава условията за вида. Приоритетно е обследване на находището с цел изясняване състоянието на популацията и дейности по подобряване на състоянието на местообитанието.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Стопанисвано от общината, вид територия Земеделска, НТП Пасище и Друг вид дървопроизводителна гора. От много години няма ползване на пасищата в този участък и те обрастват. В района на находището: Стопанисвано от общината, вид територия Земеделска, НТП Пасище и Друг вид дървопроизводителна гора.			
A.8	Популация в района на гр. Разлог, местност „Камено“. BGIPA062 Крушето. Флористичен район – Пирин (северен).			
Описание	Първоначални данни има за <i>D. incarnata</i> от М. Йорданова от 2004 г. През 2021 г. районът е обследван и е установено конкретното находище на <i>D. kalopissii</i> , което се намира в непосредствено съседство с 33 BG0000626 Круше.			
Условия на средата	Част от обширен комплекс от влажни и мочурливи ливади, крайпоточна дървесна растителност и локални извори с твърда вода с туфести формации (приоритетно местообитание 7220*) в подножието на карстовия дял на Северен Пирин. Изложението е североизточно, с лек наклон до 5°.			
Растителност	Влажна, на места до мочурлива ливада. От тревистите видове доминират кисели треви (<i>Carex</i> spp., <i>Eriophorum latifolium</i>), житни (<i>Festuca pratensis</i> , <i>Briza media</i>), дзуки (<i>Juncus</i> sp.), хвощове (<i>Equisetum</i> sp.), <i>Ranunculus acris</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Mentha</i> sp., <i>Lychnis flos-cuculi</i> , <i>Thalictrum minus</i> , <i>Lotus corniculatus</i> , <i>Plantago media</i> , <i>Pinguicula balcanica</i> . Локално има група от 6 екземпляра на месночервения дланокоренник – <i>D. incarnata</i> . Има отделни дървета (бял бор и елша) с проективно покритие под 5%. Храстите, с проективно покритие около 10% са представени от шипки и обикновена хвойна.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	През 2021 г. – 1,37 ha	През 2021 г. – 127 цъфтящи индивида.	През 2021 г. – 0,0093 екз./m ²	2

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

GPS координати	2021 г. – 41.862169° N, 23.395949°E.			
Тенденция	Няма данни, наблюдението е еднократно.			
Бележки	Това е една от малкото популации на вида в страната с численост над 100 индивида. Налице е известно обрастване с храсти. Въпреки че НТП е ливада, по-сухите части на ливадния комплекс се използват като пасище от крави и това води до изтъпкване на определени участъци.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада. В района на находището: Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада.			
A.9	Популация в района на гр. Банско, местност „Червено бърдо“. Флористичен район – Пирин (северен).			
Описание	Първоначални сведения от М. Вълчева, за единични растения през 2020 г., с ориентировъчни координати. През 2021 г. районът е обследван и е установено малко находище. Възможно е то да съвпада или да е близко до това от публикацията на Griebel (2008).			
Условия на средата	Покрай полски път и канал, частично и в синор на нива.			
Растителност	Нееднородна. Отделни дървета (дива круша и върби) с проективно покритие под 5%. Храстите, с проективно покритие около 15%, са представени от шипки, върби, къпини. От тревистите видове присъстват кисели треви (<i>Carex</i> spp.), <i>Equisetum</i> sp., <i>Ranunculus acris</i> , <i>Lysimachia nummularia</i> , <i>Agri-monia eupatoria</i> , <i>Lythrum</i> sp., <i>Mentha</i> sp. Поради ектоновия характер има присъствие на някои плевелни видове като <i>Dipsacus laciniatus</i> и др. Установен е и единичен екземпляр на месночервения дланокоренник – <i>Dactylorhiza incarnata</i> .			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	През 2021 г. – 0,26 ha	През 2021 г. – 12 цъфтящи индивида.	През 2021 г. – 0,0046 екз./m ²	1
GPS координати	2021 г. – 41.846036° N, 23.449515 E, 932 m н.в.			
Тенденция	Няма данни, наблюдението е еднократно.			

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Бележки	Поради еднократното наблюдение е трудно да се прецени. Налице е известно обрстване с храсти.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Частна, вид територия Земеделска, НТП - Ливада. В района на находището: Частна, вид територия Земеделска, НТП – Ливада и Общинска публична, Територия, заета от води и водни обекти, НТП За друг вид водно течение, водна площ, съоръжение.			
A.10	Популация в района на гр. Банско, местности „Голямата ливада“ и „Сухите блата“. Флористичен район – Пирин (северен).			
Описание	Установена през 2021 г. от екипа.			
Условия на средата	Част от комплекс от влажни и мочурливи ливади в подножието на карстовия дял на Северен Пирин. Изложението е североизточно, с лек наклон до 5°. Популацията се разполага от двете страни на черен път през ливадите, през които преминават канали и канавки с дървени шлюзове за напояване и отвеждане на водите.			
Растителност	Влажна, на места до мочурлива ливада. От тревистите видове доминират кисели треви (<i>Carex</i> spp.), житни (<i>Festuca pratensis</i>), дзуки (<i>Juncus</i> sp.), хвощове (<i>Equisetum arvense</i>), <i>Agrimonia eupatoria</i> , <i>Ranunculus acris</i> , <i>Lathyrus pratensis</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Mentha</i> sp., <i>Lychnis flos-cuculi</i> . Среща се и елегантен салеп (<i>Anacamptis elegans</i>). Има екземпляри на месночервения дланокоренник – <i>Dactylorhiza incarnata</i> , както и едно хибридно растение на <i>Dactylorhiza kalopissii</i> x <i>D. incarnata</i> .. Има отделни дървета (върби) и храсти (върби, шипки и къпини), с проективно покритие по под 5%.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилне
	През 2021 г. – 0,45 ha	През 2021 г. – 185 цъфтящи индивида	През 2021 г. – 0,041 екз./m ²	2
GPS координати	2021 г. – 41.850010° N, 23.466232°E			
Тенденция	Няма данни, наблюдението е еднократно.			
Бележки	Това е една от малкото популации на вида в страната с численост над 100 индивида. Но поради еднократното наблюдение е трудно да се прецени цялостното състояние на популацията. Налице е известно обрстване с храсти.			
Собственост и режим на	В обхвата на находището: Територията на находището е стопанисвано от общината, вид територия – земеделска, НТП – нива. Използва се като сенокосна ливада.			

ползване	В района на находището: – частна, вид територия – земеделска, НТП – ливада. Селскостопанските пътища, водните течения и съоръжения са части от поземлени имоти с № 02676.1.1094; 02676.1.1312; 02676.2.1084 и 02676.2.1314 в област Благоевград, община Банско, гр. Банско, вид собственост – общинска публична.			
A.11	Популация в района на с. Парил, община Хаджидимово, край пътя за х. Парил. Флористичен район – Славянка. 33 BG00001028 Среден Пирин – Алиботуш. BGIPA102 Славянка.			
Описание	Установена през 2011 г., по време на работата по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, 2011-2013 г. по ОП „Околна среда“. През 2011 г. популацията обхваща три неголеми субпопулации, в непосредствено съседство покрай пътя, до който текат потоци, формиращи местообитанието на вида. Има визуални наблюдения за срещането на вида в района от 2021 г. от С. Николов.			
Условия на средата	Влажни крайпоточни и мочурливи места, в съседство с път. Изложението варира (източно, североизточно, югоизточно). Наклонът е 0-10°. Основната скала е варовик.			
Растителност	Екотонова, мочурлива. Поради екотоновия характер и тесните ивици, има присъствие на дървета (елша, крехка върба, отделни ели, бял бор, бук), с до 20% проективно покритие. Разпръснати храсти (ракита, ива, обикновена хвойна, шипки) с проективно покритие до 15%. Покритието на тревистите видове е около 80% в едната субпопулация и до 90% в другите две. От тревистите видове доминират <i>Equisetum telmateia</i> , <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Petasites hybridus</i> . Срещат се и <i>Lysimachia punctata</i> , <i>Ononis spinosa</i> , <i>Briza media</i> , <i>Ranunculus acris</i> , <i>Juncus effusus</i> , <i>Epilobium hirsutum</i> , <i>Galium rivale</i> , <i>Lotus corniculatus</i> , <i>Mentha</i> sp. Видовете от сем. Салепови са четири, освен калописиевия дланокоренник се срещат месночервеният (<i>Dactylorhiza incarnata</i>) с единични екземпляри, торбестият (<i>D. saccifera</i>) и блатният дремник (<i>Epipactis palustris</i>).			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	През 2011 г. – 1,11 ha	През 2011 г. – 92 индивида.	През 2011 г. – 0,0077 екз./m ²	2
GPS координати	2011 г.: първа субпопулация – 41.42521394 N, 23.66707560 E и 41.42225944 N, 23.66262228 E, втора субпопулация 41.42632815 N, 23.66734023 E; трета субпопулация - 41.42274 N, 23.66026 E			
Тенденция	Няма данни, наблюдението е еднократно, преди 10 години.			

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

<p>Бележки</p>	<p>Не може да се даде точна оценка на цялостното състояние на популацията, но разположението на популацията в непосредствено съседство с път я прави много уязвима. През 2011 г. популацията е оценена в неблагоприятно-незадоволително състояние, поради наличието на обрастване и липсата на коситба. Няма основания да се счита, че е налице подобряване на състоянието. Необходима е проверка на състоянието на находището и популацията, и оценка на промените.</p>			
<p>Собственост и режим на ползване</p>	<p>В обхвата на находището: Собственост Общинска публична, вид територия Земеделска, НТП Пасище. Понастоящем не се ползва. Собственост Общинска публична, вид територия Земеделска, НТП За селскостопански, горски, ведомствен път. Собственост Държавна частна, вид територия Урбанизирана, НТП За друг вид застрояване. Ползва се за хижа и зелено училище.</p> <p>В района на находището: Собственост Общинска публична, вид територия Земеделска, НТП Пасище. Понастоящем не се ползва. Собственост Общинска частна, вид територия Земеделска, НТП Друг вид поземлен имот без определено стопанско предназначение и НТП Изоставено трайно насаждение.</p>			
<p>A.12</p>	<p>Популация в Добростанския масив, над с. Горнослав, Флористичен район – Родопи (средни). ЗЗ ВG00001031 Родопи – Средни. ВGIPA033 Добростан.</p>			
<p>Описание</p>	<p>Първото публикувано находище на вида за България (Lindig & Lindig, 1991). Преоткрита от част от екипа през 1997 г. и наблюдавана периодично от тогава. Популацията заема площ около 0.1 ha в силно преовлажнено, високотревно съобщество (бивша ливада), като в тази площ има участъци, където няма индивиди.</p>			
<p>Условия на средата</p>	<p>Приизворно мочурище на склон с около 30° наклон, изложение – източно-североизточно. Почвата е средномощна, преовлажнена, без ерозия. Основната скала е варовик.</p>			
<p>Растителност</p>	<p>Понастоящем доминира хвоща, <i>Equisetum telmateia</i>, със значително участие на <i>Cirsium creticum</i>, <i>Petasites hybridus</i>. Срещат се още <i>Eupatorium cannabinum</i>, <i>Eriophorum latifolium</i>, <i>Carex</i> sp., <i>Juncus</i> sp., <i>Ophioglossum vulgatum</i>, <i>Equisetum arvense</i>, <i>Juncus effusus</i>, <i>Lythrum virgatum</i>, <i>Galium rivale</i>, <i>Gratiola officinalis</i>, <i>Carex panicea</i>. От сем. Салепови са установени защитеният <i>Epipactis palustris</i> и торбестият дланокоренник <i>Dactylorhiza saccifera</i>. В повечето години с наблюдения са регистрирани и хибридни индивиди на двата дланокоренници. Има отделни дървета (върби) и храсти (върби и къпини), с проективно покритие под 5%.</p>			
<p>Общи сведения</p>	<p>Площ</p>	<p>Численост</p>	<p>Плътност</p>	<p>Обилие</p>
	<p>През 2014 г. 0,34 ha (ефективно)</p>	<p>2012 г. – 48 инд., от тях 4 вегетативни.</p>	<p>През 2012 г. – 0,0048 екз./ m²</p>	<p>1, 2 в различни години и части</p>

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № ВG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	заета 0,1 ha)	2014 г. – 49 инд., от тях 6 вегетативни. 2021 г. – 60 инд., всички цъфтящи. През 2002-2005 г. е наблюдавано влошаване на качеството на хабитата поради паша на едър добитък.	Подробно описание по-долу в „Бележки“.	на находището
GPS координати	2014 г. „централна точка“ – 41.90574° N, 24.95594° E. 41.90543° N, 24.95584° E 41.90558° N, 24.95576° E 41.90585° N, 24.95600° E 41.90580° N, 24.95620° E			
Тенденция	Тенденцията по отношение на плътността е отрицателна.			
Бележки	<p>При отчитания за плътност с методика случайни отчетни площадки с рамка 0,25 m² (0,5 x 0,5 m), данните са както следва:</p> <p>През 2003 г. – 1,75 екз., от тях 43% цъфтящи, за ефективно заетата площ. През 2004 г. – 0,76 екз., от тях 72% цъфтящи, за ефективно заетата площ. През 2005 г. – 0,9 екз., от тях 85% цъфтящи, за ефективно заетата площ. През 2012 г. – 0,44 екз., от тях 92% цъфтящи, за централната, най-наситена с индивиди зона</p> <p>След 2012 г., поради мощното развитие на високия хвоц (<i>Equisetum telmateia</i>), с натрупаната мъртва маса, отчитане по метода на отчетни площадки е невъзможно.</p> <p>Преустановяването на коситбата в края на 90-те години на миналия век, последващата интензивна паша и липсата на стопанисване в продължение на повече от десетилетие се отразяват отрицателно на находището. Силното развитие на <i>Equisetum telmateia</i> и <i>Petasites hybridus</i> и натрупването на значително количество мъртва растителна маса пречат за нормалното развитие на вида и особено възпроизводството, т.к. семената не могат да попаднат на повърхността на почвата и да никнат. Конкуриращите видове са много по-високи от <i>D. kalopissii</i> и пречат за разпространението на семената на по-далечни разстояния. Необходимо е поне периодично, на няколко години, находището да се окосява, с изнасяне на растителната маса. През 2012 г. състоянието на тази популация, респективно на вида в Натура зона BG00001031 Родопи – Средни е оценено общо като неблагоприятно-лошо. Оценката е актуална и понастоящем, поради липсата на косене.</p>			

Собственост и режим на ползване	<p>В обхвата на находището: Собственост Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада. От над 15 години е изоставена и не се стопанисва.</p> <p>В района на находището: Собственост Държавна публична, вид територия Горска, НТП Друг вид дървопроизводителна гора.</p>			
A.13	<p>Популация край с. Габарево, местност „Елака“. Община Павел баня. Флористичен район – Тунджанска хълмиста низина. ЗЗ BG0000192 Река Тунджа1 и BGIPA030 Габарево-Елака.</p>			
Описание	<p>Установена през 2008 г. (Petrova & al., 2009), в местност „Рибника“, където през 1994 и 1995 г. е наблюдаван <i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich, който впоследствие изчезва (Trifonov, 2009). В находището има две субпопулации, на поляната в местност „Рибника“ и на една от големите ливади (Теньо-Бичевата ливада).</p>			
Условия на средата	<p>Покрай р. Карадере, приток на р. Тунджа, на терен със слаб наклон на юг и с алувиални почви, с множество извори и потоци. Развита е крайречна гора от елша, с участие на ясен, крехка върба, с обширни открити пространства, заети с ливади и обработваеми земи.</p>			
Растителност	<p>Влаголюбива тревиста растителност с обилие на житни и кисели треви. Основни видове са <i>Eriophorum latifolium</i>, <i>Schoenus nigricans</i>, <i>Juncus inflexus</i>, <i>J. effusus</i>, <i>Carex lepidocarpa</i>, <i>C. muricata</i>, <i>C. flacca</i>, <i>Molinia arundinacea</i>, <i>Eleocharis quinqueflora</i>, <i>Equisetum</i> spp., <i>Cirsium creticum</i>, <i>Potentilla erecta</i>, <i>Ranunculus acris</i>, <i>Dryopteris carthusiana</i>, <i>Galium rivale</i>, <i>Filipendula ulmaria</i>. Други видове от сем. Салепови са <i>Epipactis palustris</i>, <i>Platanthera chlorantha</i>, <i>Dactylorhiza saccifera</i>. Срещат се и <i>Parnassia palustris</i>, <i>Succisa pratensis</i>, за които това е необичайно ниска надморска височина. Има отделни дървета (елши и върби) и храсти (върби, шипки и къпини), с проективно покритие 5-15% в отделните участъци.</p>			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	<p>Субпопулация в м. „Рибника“ – 1,01 ha</p> <p>Субпопулация в Теньо-Бичевата ливада – 1,11 ha (11502 m²)</p>	<p>В м. „Рибника“: през 2008 г. – 14 инд.; през 2012 г. – 9 инд.; през 2021 г. – 7 инд.</p> <p>В Теньо-Бичевата ливада през 2012 г. – над 200 цъфтящи индивиди.</p>	<p>В м. „Рибника“: през 2008 г. – 0,0014 екз./m²</p> <p>през 2012 г. – под 0,001 екз./m²</p> <p>през 2021 г. – под 0,001 екз./m²</p> <p>В Теньо-Бичевата ливада през 2012 г. – 0,017 екз./m²</p>	<p>2021 г. м.</p> <p>Рибника – 1</p>

GPS координати	Субпопулация 1, м. Рибника – 42.629444° N, 25.155555° E.			
	Субпопулация 2, Теньо Бичевата ливада – 42.625078° N, 25.146025° E.			
Тенденция	Макар и на основание частични данни, тенденциите по отношение на популацията и местообитанието са по-скоро отрицателни.			
Бележки	Това е популацията с най-голяма отчитана численост в страната (през 2012 г. на Теньо-Бичевата ливада). Поради липса на актуални данни за тази по-голяма субпопулация е невъзможно да се даде оценка за състоянието понастоящем. Препоръчително е да се направи бъдещо изследване на територията.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Субпопулация в м. „Рибника“ – общинска частна, вид територия – урбанизирана, НТП – за друг вид застрояване. Субпопулация в Теньо-Бичевата ливада – частна, вид територия – земеделска, НТП – ливада.			
	В района на находището: В района територията е държавна частна, вид – горска, НТП – друг вид дървопроизводителна гора.			
A.14	Популация край с. Голямо Дряново, местности Чундоловото, Лешница, Над село. Община Казанлък. Флористичен район Стара Планина (Средна).			
Описание	Установена през юни 2012 г. от холандски хидролози (https://www.kazanlak.com/news-8215.html и др.). Видовата принадлежност потвърдена от Петрова, Венкова и Василев през юни 2012. Проучена от студенти на HAS University of Applied Sciences (Derksen & Janssen, 2013). Данните по-долу са по Derksen & Janssen (2013).			
Условия на средата	Влажни и мочурливи ливади и пасища, покрайнини на крайречна гора. Терени със слаб наклон, надморска височина около 440 m.			
Растителност	Влажните ливади са с доминиране на житни видове, участват кисели треви, хвощове, менти, <i>Ranunculus acris</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i> и др. Срещат се и други Салепови (<i>Anacamptis elegans</i> , <i>Gymnadenia conopsea</i>), както и сибирска перуника. По покрайнините на гората се срещат <i>Petasites hybrida</i> , <i>Filipendula ulmaria</i> .			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	Няма данни, срещането е дифузно.	2013 г. по Derksen & Janssen – 20 индивида, цъфтящи.	Няма данни.	Няма данни.
GPS координати	2013 г. – 42.666766° N, 25.253180° E и 42.658666° N 25.266795° N			

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Тенденция	Няма данни.
Бележки	Поради липсата на достатъчно данни е трудно да се прецени. Необходимо е по-детайлно проучване, включително на района, за прецизиране на данните за находището и популацията и издирване на други субпопулации – районът е много подходящ. Derksen & Janssen съобщават и за присъствие на <i>D. incarnata</i> в района.
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Частна собственост и общинска публична собственост, НТП – нива, дърво и пасище. В района на находището: Частна собственост и общинска публична собственост, НТП – ниви, пасище и друг вид дървопроизводителна гора.
A.15	Данни за други находища
Бележки	От района на Горна Тунджанска низина има ограничени данни за още находища. Има устни сведения и фотографии на М. Вълчева от 2020 г. за находище от няколко екземпляра в района на с. Горно Сахране (42.64284° N, 25.20577°E). Поради оскъдните данни, не е включено в описанията, но местообитанията в района на точката са подходящи. Необходима е проверка.

4.6. Обобщение на състоянието на популациите

Към август 2021 г. калописиевият дланокоренник (*D. kalopissii*) е известен от 14 (15) находища в седем флористични района на страната. В сравнение с известните към 2013 г. 5 находища в пет флористични района (оценка в рамките на проект „Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитатите на територията на цялата страна – I фаза“), броят им е увеличен трикратно. Част от находищата са установени през 2020-2021 г., включително в рамките на работата по изготвяне на настоящия план. Площта на находищата, както и ефективно заетата от популациите площ в тях, варира от около 0,1 ha до няколко хектара за находищата и от 0,02 ha до 1,3 ha за ефективно заетата площ. Поради липсата на последователни систематизирани данни, не може да се направи преценка за тенденцията. В няколко от случаите в рамките на находищата са обособени по 2 или 3 субпопулации.

Поради редица специфики на Салеповите, пространствени и демографски особености на популациите на вида, особености на местообитанията (включително стопанисването им), както и непълнота в наличните данни, не може да се направи обобщение и сравнение на данните за плътност на популациите. Затова се оценява числеността, което е и в съответствие с необходимите данни по Директива 92/43 ЕИО. Числеността на

популациите варира от под 10 екземпляра (А.3. Зимевица; А.5. Влахина планина; А.7. Круше) до над 200 екземпляра (А.13. субпопулация в м. Теньо Бичевата ливада край с. Габарево). В повечето находища има данни за 2 категории индивиди – цъфтящи и вегетативни. Наличието на вегетативни индивиди (като правило ювенилни и иматурни, рядко генеративни в недобро състояние) говори за процеси на възобновяване в популацията. Отсъствието им, т.е. отсъствието на възобновяване, е признак за влошено състояние на популацията, преди всичко поради влошено състояние на местообитанието. Процентът на вегетативните индивиди варира от 0 до 60 %. Данни за тенденциите в числеността има само за 4 находища, като за 2 от тях са частични. С едно изключение тенденциите са отрицателни. Това е свързано преди всичко с липсата на подходящо стопанисване на местообитанията. Изключение, с период на положителна тенденция в числеността, е находището в ПП „Сините камъни“ (Фигура 9). В периода 2008-2013 г. там е налице отрицателна тенденция с намаляване на числеността с над 50%. След предприети дейности за подобряване на състоянието на местообитанието и подпомагане на възобновяването на вида в периода 2014-2018 г. е налице положителна тенденция с шесткратно увеличение на числеността. След 5-тата година ефектът от действията намалява, налице е значително съгъстяване и повишаване височината на тревостоя и тенденцията в числеността отново става отрицателна с над 50% спад за 3 години.

Действащата понастоящем заплаха с най-голямо отрицателно въздействие е липсата на стопанисване, с изоставяне в повечето от находищата. Явно е, че прекомерната паша има силно отрицателно въздействие (находище А.6. над с. Илинденци). За същото находище силно отрицателно въздействие е имала и промяната на хидрологичния режим.

Анализирайки наличните данни за популациите, констатираните промени в числеността, състоянието на местообитанията и тенденциите в тях, можем да направим извод, че оценката за природозащитното състояние на вида на национално ниво е неблагоприятна и са необходими мерки за подобряването на това състояние. С отчитане на последните (по години) налични данни за численост на популациите, оценката за националната популация е около и над 1000 индивида. Делът на частта от нея, която е в защитени зони е около 42%, т.е. под процента, който се изисква. В тази връзка предлагаме разширение на Защитена зона BG0000626 Круше, така че да включи находището в местността Камено, което е непосредствено до границата на защитената зона и където е отчетена една от най-високите числености с над 100 цъфтящи индивида. Друго находище, оставащо непосредствено до границите на защитена зона, е това край с. Габрово във Влахина планина.

4.7. Данни за отглеждане на видовете в контролирани условия

Няма данни за отглеждане на вида при контролирани условия в България. При видовете от сем. Салепови, които се отличават с много биологични специфики (симбионтни

-----& www.eufunds.bg &-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (Dactylorhiza kalopissii E. Nelson и D. incarnata (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

отношения с микроскопични почвени гъби – микориза и др.), практиката за отглеждане в контролирани (*ex-situ*) условия е изключително рядка.

Б. *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó

4.1. Таксономия и номенклатура, и морфология

4.1.1. Таксономия и номенклатура

Dactylorhiza incarnata (L.) Soó, Nom. Nov. Gen. *Dactylorhiza* 3 (1962); Чешмеджиев, Определител на растенията в България (2003) 465; *Orchis incarnata* L. Fl. Suec. Ed. 2 (1755), 312; *O. incarnata* L. Hayek, Prodr. Fl. Penins. Balc. 19 (1933) 391; *O. incarnata* L. Stoj., Фл. НР. Бълг. II(1964) 371; *Orchis incarnata* L. var. *janevii* Stoj. Bull. Inst. Bot. Acad. St. Sofia II (1951) 263 – **месночервен дланокоренник**. Сем. Салепови (Orchidaceae).

Синоними: месесточервен дланокоренник; месночервен салеп; месночервена дактилориза.

4.1.2. Морфологично описание на вида

D. incarnata е многогодишно тревисто растение от сем. Салепови (Orchidaceae). Грудките две, слабо дланестонаделени. Стъблото високо 15-80 cm, кухо с 4-8 тясно ланцетни листа, зелени, без напетняване. Съцветието с 30-60 (100) цвята, компактно, яйцевидно, по-късно цилиндрично. Цветовете дребни, месно-розови. Върхното чашелистче и страничните венчелистчета събрани в шлем, страничните чашелистчета разперени, насочени нагоре. Устната субромбична, слабо триделна, огъната, изпъстрена с чертички и точки, подредени в редове. Шпората конична, 5-9 mm дълга. Плодът кутийка. Цв. V-VI, пл. VI-VII. (Стоянов, 1966; Delforge 2005 и др.).

Опрашва се от насекоми. Размножава се със семена.

4.1.3. Ключови белези

Род Дланокоренник е сред най-трудните от европейските родове орхидеи. Комплексът от характерни белези за месночервения са: стъблото кухо, здраво, с пръстен от механична тъкан, ланцетни ненапетнени листа, разположени по дължина на стъблото; гъсто многоцветно съцветие; неголеми размери на цветовете (8-10 mm); устната слабо триделна, почти ромбична, огъната, изпъстрена с чертички и точки, подредени в редове.

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Фигура 10: Месночервен дланокоренник (*D. incarnata*). **а.** Общ изглед на растението. **б.** съцветие.

По белезите ненапетнени ланцетни листа, разположени по дължината на стъблото, както и сравнително неголемите цветове, може да се сбърка от неспециалист по Салеповите с калописиевия дланокоренник (*D. kalopissii*). Разликите са във формата и шарката по устната. При калописиевия устната е ясно триделна, плоска, а шарката е от фини точки (за сравнение виж обясненията при калописиевия дланокоренник и **Фигура 1** и **Фигура 2**).

Отличава от други срещани се във влажни и преовлажнени местообитания в страната видове от рода (*Dactylorhiza saccifera* (Brongn.) Soó (**Фигура 3**) и *D. cordigera* (Fries) Soó s.l. (**Фигура 4**). Те са с напетнени листа, по-едри цветове и друг тип шарка на устната (за сравнение виж обясненията при калописиевия дланокоренник и **Фигура 3** и **Фигура 4**).

4.1.4. Изменчивост и хибридизация с близки видове

Месночервеният дланокоренник (*D. incarnata*) е диплоиден вид с обширно разпространение. Описани са редица вътревидови таксони с различен ранг (Delforge 1995; The Euro+Med PlantBase, и др.). От България от района на с. Стоб е описан var. *janevii* Stoj. с бледорозови цветове и неясна рисунка. Устната дълбоко (до 1/3 или 1/2) триделна, дяловете ѝ четвъртити. Поради особеностите на изсъхване на Салеповите в хербариум и непотвърждаване на това находище, не може да се направи преценка дали сред съвременните популации има такава, която да съответства на този вариант.

-----➕ www.eufunds.bg ➕-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

На **Фигура 11** са показани основни срещани в страната цветови вариации.

Фигура 11: Изменчивост на месночервения дланокоренник (*D. incarnata*) по баграта и шарката на цветовете (част).

Както бе посочено, хибридизацията играе важна роля в еволюцията и видообразуването в полиморфния род Дланокоренник. Диплоидният вид *D. incarnata* е единият от основните родоначалници в рода (Hedré n 1996, Hedré n & al. 2007, Pawn & al. 2008 и др.). В съвременните находища в България хибридизира с *D. cordigera*, *D. sambucina*, *D. saccifera*.

Dactylorhiza incarnata × *D. saccifera* – *Dactylorhiza* × *serbica* (H.Fleischm.) Soó 1962

Dactylorhiza incarnata × *D. sambucina* – *Dactylorhiza* × *guillaumeae* C. Bernard 1983

В България са наблюдавани основно хибридни екземпляри със сърцевидния дланокоренник (*D. cordigera*). *D. cordigera* (Fries) Soó s.l. е силно изменчив вид, с описани няколко вътревидови таксона. Свързана с тази изменчивост на сърцевидния дланокоренник е и голямата изменчивост на наблюдаваните хибриди, включващи първични (F1) хибриди, обратни (повторни) хибридизации с родителските таксони и хибриди между хибридите. Хибридни популации на дланокоренници с участие на месночервен дланокоренник са наблюдавани във всички планински райони на страната, но най-чести и разнообразни са в Родопите. Уникална по разнообразието си е популация в района на Попови ливади в Пирин (центр. координати 41.547350° N, 23.633289). Друга популация с преобладаващо участие на разнообразни хибриди се намира в Родопите, между местностите „Кавал тепе“ и „Джиневра“ (центр. координати: 41.752585° N,

24.199116° E). Примери за хибриди с участието на месночервения дланокоренник са дадени на **Фигура 12**.

Фигура 12: Хибриди *Dactylorhiza incarnata* × *D. cordigera*.

По време на работата по Плана са установени и хибриди с *D. kalopissii*. (**Фигура 6**)

4.2. Биология на вида

- *Биологичен тип* – многогодишно тревисто растение;
- *Жизнена форма* – геофит (с грудки);
- *Фенология* – наземното вегетативно развитие в България е от последното десетдневие на април до септември; в различните находища цъфтежът е от втората половина на май до края на юни; плодовете узряват през (края на юли) август, разпръскването на семената е август-септември.
 - *Типове размножаване* – семенно. Семената са дребни, с недоразвит зародиш. Разнасят се от вятъра и се нуждаят от симбионтни взаимоотношения с микроскопични гъби, за да поникнат. Както бе посочено при калописиевия дланокоренник, видовете от рода са със сравнително кратък период на подземно развитие от 2 до 5 години (Rasmussen 1995).
 - *Опрашване* – насекомоопрашващо се растение. Видовете от род Дланокоренник нямат особени специфики в опрашването. Цветовете им не отделят нектар, разчитат на приликата с нектароносни цветове, както и на сладките отделяния по близалцата (Lammi & Kuitunen 1995; Delforge 2005 и др.). Посещават се и се опрашват от различни видове

насекоми. Визуалните ни наблюдения са, че видът се опрашва добре в повечето находища. Опрашването се препятства при продължителни валежи в периода на цъфтеж.

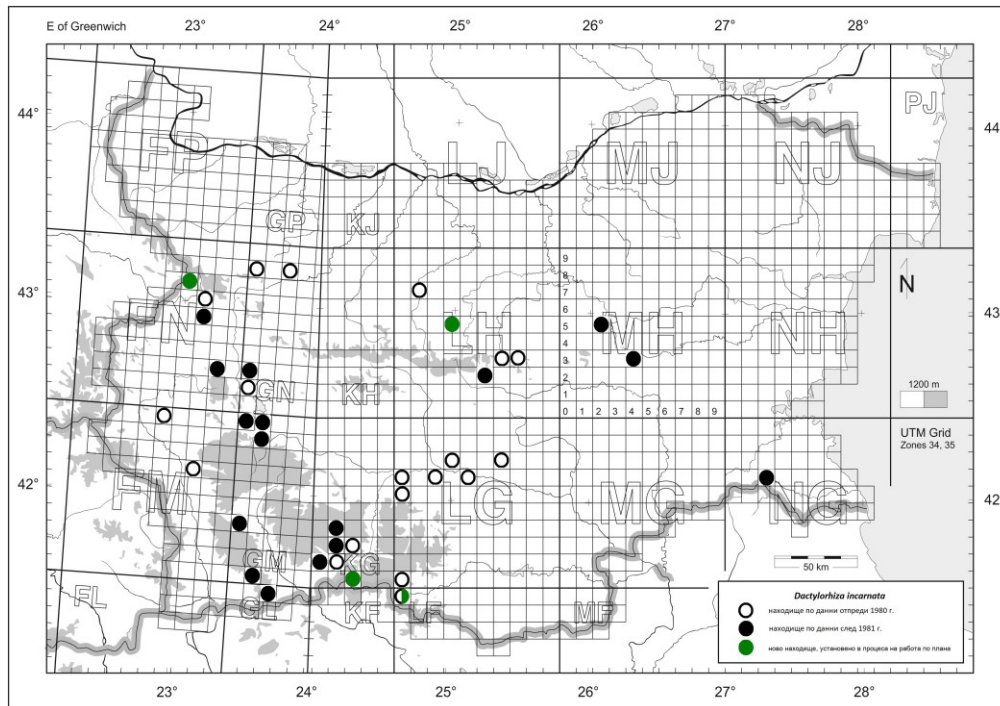
- *Кълняемост на семената* – не е изследвана;
- *Стопанско значение* – няма. В миналото грудките са събирани за салеп.
- *Хромозомни числа* – $2n = 40$.

4.3. Разпространение

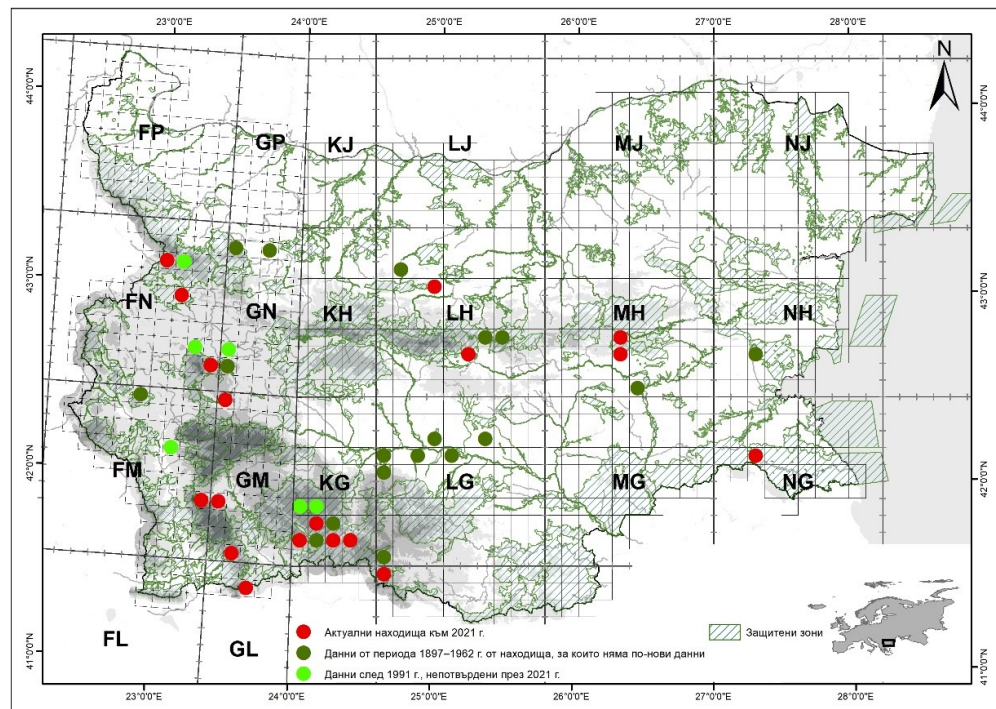
Общо разпространение. Европа (по-често в северните райони, локално срещащ се на юг), Сибир.

Разпространение в България. Видът е установяван в повечето от флористичните райони на страната. Съвременни данни има от Предбалкан, Стара планина (Западна, Източна), Софийски район, Витошки район, Пирин, Рила, Средна гора (Западна), Славянка, Родопи (Западни, Средни), Тунджанска хълмиста равнина, Странджа, до 1700 m н. в.

Освен информацията в описанията на съвременните находища (в **5.Б.**), данни за разпространението са обобщено представени в таблици в **Приложение 11**. То включва данни (лични, литературни, от хербариуми, от институционални бази данни и от колеги) за двата вида от последните 40 години, включително получени по време на работата по Плана. В таблица 3 са включени по-стари данни, така както са представени при изготвяне на оценката за Червен списък на висшите растения в България през 2005 г. На **Фигура 13** е представена карта на разпространението на вида в страната по наличните към юли 2021 г. данни. Прави впечатление липсата на съвременни потвърждения в Дунавската равнина, Предбалкана и Тракийската низина. Освен данни за посочени в таблиците находища, има ограничен брой допълнителни устни съобщения и такива в социалната мрежа „Facebook“ от ботаници и любители на растенията.

Фигура 13: Карта на разпространението на месночервения дланокоренник по известните данни към юли 2021 г.

Фигура 14: Карта на разпространението на месночервения дланокоренник по защитени зони

www.eufunds.bg

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

4.4. Екология на вида

Месночервеният дланокоренник (*D. incarnata*) е Евро-сибирски геоеlement, който обитава влажни (до мочурливи) ливади или поляни, както на алкални, така и на кисели почви. Установяван от низинния до среднопланинския височинен пояс (200-1500 m н.в.). Обитава светли, слънчеви места, рядко с частично засенчване от съседни горски местообитания. По-често терените са равнинни или със слаб наклон, но отделни находища са на наклонени терени. Има находища както върху варовити основни скали, така и върху силикатни. Почвите са преовлажнени или влажни. Като правило съставът на ливадите е богат, в количествено отношение доминират житните, следвани от киселите треви, но и с много видове от разнотретието. В много от случаите, съвместно с вида или в съседство, се срещат и други видове от Салеповите. Сред типовете местообитания са Крайречни тревни съобщества, Низинни сенокосни ливади, Алкални блата и мочурища, Преходни блата и плаващи подвижни торфища (основно в Родопите).

Понастоящем най-добре запазен е в райони с обширни ливадни комплекси (района на яз. Широка поляна, Разложко поле, Попови ливади на Пирин, ливади в горната част на водосбора на р. Тунджа). Останалите находища, особено тези на по-малка надморска височина, са по-скоро изолирани (напр. в Странджа).

4.5. Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите

Б.1	Популация в района на с. Градница, община Севлиево. Флористичен район – Предбалкан (източен).			
Описание	Установена през юни 2021 г. от М. Назаров, потвърдена от Д. Венкова и П. Пенков на 05.06. 2021 г. в местност „Гюр чешма“, до едноименния микроязовир.			
Условия на средата	Понижение на терена, с много слаб наклон и североизточно изложение. Преовлажнено пасище, разположено в съседство с микроязовир и обработваеми площи с житни култури и овощна градина.			
Растителност	Доминирана от житни и кисели треви. Локално има тръстика. От влаголюбивите видове с по-локално срещане в страната заслужава да се отбележат <i>Gladiolus imbricatus</i> и <i>Euphorbia velenovskiyi</i> . Участват и <i>Lysimachia vulgaris</i> , <i>Lythrum salicaria</i> , <i>Mentha</i> sp., <i>Ranunculus serbicus</i> , <i>R. acris</i> , <i>Colchicum autumnale</i> . Има отделни дървета и храсти (джанка, къпина, кучешки дрян), с покритие около 2-3%.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	Около 1,73 ha	2021 г. – 4 цъфтящи индивида (поради)	Няма данни.	1

-----& www.eufunds.bg -----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

		силното изпасване, данните за числеността не са надеждни, вероятно популацията е по-голяма)		
GPS координати	2021 г. 42.978602 N, 24.948671 E			
Тенденция	Наблюдението е еднократно			
Бележки	<p>Понастоящем това е единственото в България съвременно находище северно от Стара планина. То се намира в пасище с електропастир и интензивна паша на селскостопански животни (крави). При наблюдението в периода на цъфтеж и зреене на плодовете, находището е изпотъпкано и изпасано, с видими повреди на екземплярите.</p> <p>Това е случай, когато начинът на трайно ползване (НТП Ниви) по документи, не съвпада с фактическото ползване. Съставът на растителността, включително присъствието на видове като месночервения дланокоренник и гладиолите (<i>Gladiolus imbricatus</i>) са индикатор, че тази територия не е била обработвана.</p>			
Собственост и режим на ползване	<p>В обхвата на находището: Собственост – частна, частна на обществени организации и съсобственост, вид територия Земеделска, НТП Нива и Пасище.</p> <p>В района на находището: Частна, вид територия Земеделска, НТП Ниви.</p>			
Б.2	Популация в ПП „Сините камъни“, местност „Карандила“, община Сливен. BGIPA101 Сините камъни. Флористичен район – Стара планина (източна).			
Описание	Установена през 2011 г., с единичен екземпляр на брега на микроязовира в местност „Карандила“. През същата година е подпомогната с подсяване на семена в съседство на майчиния екземпляр.			
Условия на средата	Езерото в местността е изкуствено, от завиряване на воден поток. По бреговете има зона обрасла с папур, както и участъци с много тясна ивица влаголюбива растителност от житни и кисели треви. Именно в такива участъци, в съседство с двата края на стената след 2011 г. се поддържа малка популация на вида.			
Растителност	Екотонова, нееднородна. Има житни и кисели треви (<i>Carex hirta</i> , <i>C. paniculata</i> , <i>Eleocharis palustris</i> , <i>Juncus effusus</i> , <i>J. gerardii</i> , <i>Calamagrostis arundinacea</i> , <i>Cynosurus cristata</i> , <i>Anthoxanthum odoratum</i>). От орхидеите има единични екземпляри на защитения блатен дремник (<i>Epipactis palustris</i>). Отделни храсти (<i>Salix caprea</i>). Има засенчване от растящи в съседство дървета.			

	Площ	Численост	Плътност	Обилие
Общи сведения	През 2021 г. – около 0,02 ha (около 200 m ²)	През 2021 г. – 5 цъфтящи (прецъфтели) индивида. През годините след 2011 г. – 5-12 индивида при отделни наблюдения.	2021 г. – 0,025 екз/m ²	1
GPS координати	2011 г. – 42°42'59.6" N, 26°22'07.7" E (край източния бряг); 2016 г. – 42°42'59.05" N, 26°22'34.55" E (до югозападния край на микроязовира, близо до дигата); 2021 г. – 42.716553° N, 26.377024° E; 42.717011° N, 26.376795° E (по източния бряг).			
Тенденция	Нееднозначни. През 2011 г. е установен един цъфтящ екземпляр. С леко укритие от няколко клонки екземплярът бе запазен от изтъпкване. Същата година е направено подсяване в рамките на тясното подходящо местообитание около него. Впоследствие там се формира малка популация (5-12 екземпляра) през отделните години. През 2016 г. видът е установен и на малко местообитание от другата страна на езерото (от И. Костадинов). При изграждането на спортно-туристически център Карандила през 2019 г. е допуснато затрупване на тази част от находището с инертни материали. Инертните материали попадат и в езерото. Възможно е това да е повишило водното ниво и съответно да е намалило площта на подходящото местообитание.			
Бележки	Поради крайно ограничената площ на подходящото местообитание, както и значимото туристическо натоварване, тази популация не е в благоприятно състояние. Същевременно, заради лесно достъпното си разположение, тя е подходяща за образователни и популяризаторски действия. Също, много лесно и с минимален ресурс може периодично да се извършва подпомагане на възобновяването.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Вид собственост – общинска публична, вид територия – горска, НТП – язовир. Площта се ползва за туризъм и риболов. В района на находището: Вид собственост – частна, вид територия – горска, НТП – широколистна гора.			
Б.3	Популация в ПП „Сините камъни“, местност Рамануша, община Сливен. 33 BG0000164 Сините камъни. BGIPA101 Сините камъни. Флористичен район Стара планина (източна).			
Описание	Установена през 2016 г. (И. Костадинов) с няколко екземпляра. През 2011 и 2012 г. на мястото от Салеповите има само блатен дремник (<i>Epipactis palustris</i>) и дървеницов салеп (<i>Anacamptis coriophora</i>).			

Условия на средата	Локално по-ниско разположена площ с наклон на север, през която има просмукване и оттичане на вода. Почвата е глинеста, частично мочурлива. Част от обширни пасища, изоставени през последните десетилетия.			
Растителност	Растителността е нееднородна, с участието на влаголюбиви видове. Участват кисели треви (<i>Carex</i> spp., <i>Eleocharis uniglumis</i> , <i>Holoshoenus vulgaris</i>), дзуки (<i>Juncus gerardii</i> , <i>J. effusus</i>), житни (<i>Holcus lanatus</i> , <i>Festuca</i> sp.), също <i>Lythrum</i> sp., <i>Gratiola officinalis</i> и др.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	Около 0,315 ha (около 3150 m ²)	2019 г. – 29 цъфтящи (прецъфтели) индивида и 7 вегетативни	2019 г. – 0,015 екз/m ²	2019 г. – 2
GPS координати	2019 г. 42.740583 N, 26.301679 E, 900 m н.в.			
Тенденция	Положителна по отношение на числеността в периода 2016-2019 г. След това няма данни.			
Бележки	Подходящите за влаголюбиви дланокоренници местообитания в ПП „Сините камъни“ са малко и с много малки площи. Същевременно районът е богат на Салепови, което е свързано с наличието на открити пространства и чести силни ветрове, които спомагат за разнасянето на миниатюрните им семена. Тази популация, развила се през последното десетилетие, е пример за възможността за възникване на нови находища при наличие на подходящи условия.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Общинска публична, НТП – Пасище. Изоставена през последните десетилетия.			
	В района на находището: Общинска публична, НТП – Пасище. Изоставена през последните десетилетия. И Държавна публична, вид територия Горска, НТП Широколистна гора.			
Б.4	Популация край пътя между селата Майско и Константин, местност Сухата чешма, община Елена. Флористичен район Стара планина (източна). ЗЗ BG0000211 Твърдишка планина.			
Описание	Установена през 2018 г. (Kostadinov & al. 2018). Разположена покрай приток на Стара река. Авторите посочват 3 точки по протежение на около 4 км от течението на реката с няколко субпопулации и численост над 1000 индивида. При издирвания през 2019 г. (А. Петрова, И. Герасимова, Д. Венкова) видът бе установен само в едно от местата. По-нататък са дадени данните от 2019 г.			

Условия на средата	Локално по-ниско разположена площ с наклон на север, през която има просмукване и оттичане на вода. Почвата е глинеста, частично мочурлива.			
Растителност	Влаголюбива ливадна растителност, доминирана от житни растения, но с нееднородна хоризонтална и вертикална структура и известно заплевеляване.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	потвърден полигон 2019 г. – 1,56 ha (15616 m ²)	2018 г., общо за трите – над 1000 екз.; 2019 г. – около 250 екз.	2019 г. – под 1%.	2019 г. – 2
GPS координати	2018 г. – 42°56'25.5"N, 26°06'51.2"E, 42°56'08.8"N, 026°07'58.0"E & 42°56'49"N, 26°05'04"E, 400 m н.в.; 2019 г. – 42.940503° N 26.113772° E, 399 m н.в.			
Тенденция	Не могат да се посочат поради еднократното наблюдение. Необходима е повторна теренна проверка, включително с разширяване на обхвата на обследване, т.к. в района има доста места с подходящи местообитания.			
Бележки	Поради еднократното наблюдение е трудно да се прецени, но е видима нуждата от периодично стопанисване с коситба и изнасяне на растителната маса, както и почистването от отделни храсти.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Частна и общинска частна. НТП – Изоставена орна земя, Гори и храсти в земеделска земя. Ползва се като екстензивно пасище. В района на находището: Частна и общинска частна. НТП – Изоставена орна земя, Гори и храсти в земеделска земя и ниви.			
Б.5	Популация в района на с. Бучин проход, местности Ливадето, Ластовича ливада, Раниславци. Флористичен район Софийски. ЗЗ BG 0000322 Драгоман. BGIPA122 Чепън – Драгоман. Част от находището е в ЗМ "Находище на Блатно секирче - с. Бучин проход".			
Описание	Установена при теренни проучвания през 1994 г. (А. Петрова, И. Герасимова), включена в Националния мониторинг (2014). Популацията е проучена и през 2021 г., по време на работата по подготовка на Плана.			
Условия на средата	Комплекс от влажни и мочурливи ливади, на около 800 m н.в. Представлява обширна заравненост в Западна Стара планина, част от карстов комплекс „Драгоман“. Част от терена е местообитание 7230 Алкални блата, едно от най-редките в България, включено в Приложение I на Директива 92/43/ЕИО и Приложение I на Закона за			

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	биологичното разнообразие.			
Растителност	<p>Влажна, на места до мочурлива ливада. От тревистите видове доминират житни (<i>Deschampsia caespitosa</i>), кисели треви (<i>Eleocharis palustris</i> и др.), дзуки (<i>Juncus</i> sp.). Проективното покритие на тревистите видове е 100%. Наблюдавани видове при проучването през 2021 г.: <i>Molinia coerulea</i>, <i>Briza media</i>, <i>Phragmites australis</i>, <i>Leucanthemum vulgare</i>, <i>Lysimachia nummularia</i>, <i>Lysimachia punctata</i>, <i>Thalictrum lucidum</i>, <i>Caltha palustris</i>, <i>Dianthus</i> sp., <i>Potentilla erecta</i>, <i>Ranunculus</i> sp., <i>Galium</i> sp., <i>Lythrum salicaria</i>, <i>Stellaria</i> sp., <i>Allium</i> sp., <i>Ornithogalum</i> sp., <i>Cirsium canum</i>, <i>Plantago lanceolata</i>, <i>Anacamptis elegans</i>.</p> <p>Има отделни дървета (<i>Pyrus</i> sp.) и храсти (шипки и къпини), с проективно покритие по под 5%.</p>			
	Площ	Численост	Плътност	Обилие
Общи сведения	2021 г. – 11,2 ha	2014 г. – 28 цъфтящи индивида в пробна площ 1 и 29 екз. в пр. площ 2. 2021 г. – 25 цъфтящи индивида (10 + 15 около двете „централни“ точки).	2014 г. (мониторинг): 0.14 - 0.29 екз/м ²	1
GPS координати	<p>2014 г.:</p> <p>Пробна площ 1: 42.95424° N, 23.15515° E; Пробна площ 2: 42.95324 °N, 23.15339° E. 2021 г. – 42.951061° N 23.151625° E, също 42°57'7.5"N, 23°09'10.04"E.</p>			
Тенденция	Сравнението на данните между 2014 и 2021 г. показва намаляване на числеността на популацията. Състоянието на местообитанието се влошава поради осушаване в резултат на климатичните промени и натрупването на мъртва биомаса в част от площта (която не се коси). Така се повишава нивото на субстрата, респективно понижава нивото на повърхностните и подпочвените води.			
Бележки	<p>Популацията е с относително стабилни показатели. Находището е в защитена зона от Натура 2000 и се поддържа като ливада, което запазва качествата на местообитанието.</p> <p>Заплахите са свързани с конкуренцията от <i>Phragmites australis</i>, с натрупването на органичен материал поради липса на окосяване или липса на изнасяне на част от сеното от най-мочурливите части, и най-вече със засушаването, като част от промените в климата. Необходими са допълнителни наблюдения, за изясняване на</p>			

	тенденциите.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: частна, вид територия земеделска, НТП – Ливада. По-голяма част от находището е под сенокосен режим. В района на находището: частна, вид територия земеделска, НТП – Ливади.			
Б.6	Популация в землището на с. Широки дол, местност Кална бара, община Самоков. Флористичен район Витоша. ЗЗ ВГ0002084 Палакария. ВГІРА083 Палакария – Самоковско поле.			
Описание	Намира се в обширен ливаден комплекс по долините на реките Палакария и Искър. Установена през 1994 г. (Венкова 1995). В района на този ливаден комплекс в периода 1992-2004 г. са установявани още няколко находища/субпопулации.			
Условия на средата	Локално по-ниско разположена площ с лек наклон на север, през която има просмукващи извори и неголям воден поток (Кална Бара). Почвата в най-влажните зони торфениста и мочурлива, в по-издигнати участъци с пясъчлива и камениста фракция. 871 m н.в.			
Растителност	Тревиста с общо проективно покритие от 100%. Доминиращи видове в различните участъци са <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Festuca pratensis</i> , <i>Carex</i> sp., <i>Filipendula ulmaria</i> , <i>Eleocharis palustris</i> . Участват още <i>Holcus lanatus</i> , <i>Cynosurus cristatus</i> , <i>Anthoxanthum odoratum</i> , <i>Serratula tinctoria</i> , <i>Lysimachia nummularia</i> . От Салеповите се срещат още <i>Anacamptis coriophora</i> , <i>Anacamptis elegans</i> .			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	около 6,6 ha (66 615 m ²). Ефективно заетата площ през 2021 г. е около 0,7 ha.	1994-1995 г. – над 200. 2021 г. – 9 бр. (8 цъфтящи и 1 вегетативен)	2021 г. – 0.008 екз/m ² .	2021 г. – 1.
GPS координати	2021 г. – централна точка на ефективно заетата площ от популацията 42.39400°N 23.53488°E.			
Тенденция	Отрицателна. При наблюденията през 1994-1995 г. популацията наброява над 200 индивида. Отчетливо се диференцират два фенотипа, единият от които е от по-ниски растения е по-интензивно обагряне и малко по-късно сезонно развитие, фенотипно съответстващи на <i>D. incarnata</i> subsp. <i>cruenta</i> (O.F. Müller) P.D. Sell. В зоната на просмукващ се извор растителността е по-ниска. Открояваше се малка популация на			

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № ВГ16М1ОР002-3.020-0026-С01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	<p>планинската елша (<i>Alnus viridis</i>), единствена в обширния район на ливадите и вероятно най-ниско разположена в страната – индикатор за реликтния характер на местообитанието.</p> <p>През 2021 г. намалението на числеността на вида е над 10 пъти. Гъстотата и височината на тревостоя са много по-големи, което е влошаване на условията за развитие на вида и влошаване на възможностите за разпространение на семената му. Повлияни са и останалите видове от Салеповите, дървенищовият и елегантният салепи, чиито популации също са многократно по-малки. Останал е само един екземпляр на планинската елша в много потиснато полуизсъхнало състояние.</p>
Бележки	<p>Състоянието е неблагоприятно за вида. Поради много дългия период между наблюденията е трудно да се прецени откога са отрицателните промени, както и какви са причините. Вероятно едната е промяната на водния режим (нивото на подпочвените води), включително поради добив на баластра във водосбора. Възможно е и влиянието на климатични фактори, като и причини, свързани с начина на стопанисване. Традиционно ливадите в района се ползват пасищно в началото на развитието си и след коситбата и се косят механизирани. Най-влажните участъци с доминиране на кисели треви най-често се изгарят през зимния период.</p>
Собственост и режим на ползване	<p>В обхвата на находището: частна и стопанисвано от общината, вид територия Земеделска, НТП Ливада. Частично се коси, частично се ползва за паша и има участъци без ползване.</p> <p>В района на находището: частна и стопанисвано от общината, вид територия Земеделска, НТП Ливада. Частично се коси, частично се ползва за паша и има участъци без ползване.</p>
Б.7	<p>Популация в района на с. Железница, местност Морожина, община Столична, област София. Флористичен район Витоша. В анклав в ПП „Витоша“ и ЗЗ ВГ 0000113 Витоша. ВГІРА018 Витоша.</p>
Описание	<p>Установена през 2003-2004. Популацията е проучена и през 2021 г., по време на работата по подготовка на Плана.</p>
Условия на средата	<p>Поляна в буковия пояс на Витоша, на 1200 m н.в. Формирана покрай лека падина с неголям наклон изток-югоизточно изложение.</p>
Растителност	<p>Влажна, на места до мочурлива ливада. От тревистите видове доминират житни (<i>Festuca pratensis</i>), кисели треви (<i>Eleocharis palustris</i>, <i>Carex</i> sp.), дзуки (<i>Juncus</i> sp.). Проективното покритие на тревистите видове е 100%. Наблюдавани видове при проучването през 2021 г.: <i>Ranunculus acris</i>, <i>Senecio</i> sp., <i>Veratrum lobelianum</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>, <i>Betonica officinalis</i>, <i>Equisetum</i> sp., <i>Lysimachia nummularia</i>, <i>Bistorta major</i>, <i>Iris sibirica</i> и др. Има отделни дървета (<i>Pyrus</i> sp.) и храсти (<i>Rosa</i> sp.), с проективно покритие по под 5%. Други видове от сем. Салепови са блатния дремник</p>

	(Eriopactis palustris) и сърцевидния дланокоренник (Dactylorhiza cordigera s.l.).			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	2021 г. - 0,47 ha.	2021 г. – 3 цъфтящи индивида.	2021 г. - 0.006 екз/m ² .	2021 г. – 1
GPS координати	2021 г. 42.540222° N 23.355409° E.			
Тенденция	Няма данни, поради еднократното съвременно наблюдение.			
Бележки	Ливадата не се коси, но все още не обраства. Площта не попада в границите на природния парк „Витоша“ или на защитената зона, а е анклав в тях. Заплахи, свързани с хибридизацията с <i>D. cordigera</i> s.l., преобладават хибридните индивиди.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Стопанисвано от общината, вид територия Земеделска, НТП Нива. Като на практика съставът на растителността изключва конкретната площ на находището да е била нива. В района на находището: частна и стопанисвано от общината. НТП Ниви. От десетилетия няма ползване като ниви, има ползване като ливади.			
Б.8	Популация в района на с. Бели Искър, местности Богородица и Грамаге, община Самоков. Флористичен район Рила. BGIPA096 Рила.			
Описание	Установена през 2019 г. (от Г. Велева и П. Димитров). Екипът има наблюдения през 2019, 2021 г.			
Условия на средата	Ливади и пасище на 1230 m н.в., по склон с изложение северозапад и наклон 10-15°. Основната скала е силикатна, почвите средномощни, торфенисти, влажни и преовлажнени, на места мочурливи.			
Растителност	Влажни планински ливади, преминаващи в мочурливо торфище. В зависимост от влажността, доминират житни и кисели треви. Значително е участието сфагнови и други мъхове. В зоната, където е развита популацията на месночервения дланокоренник, се срещат <i>Eriophorum latifolia</i> , <i>Festuca pratensis</i> , <i>Eleocharis palustris</i> , <i>Carex lepidocarpa</i> , <i>Equisetum</i> sp., <i>Caltha palustris</i> , <i>Filipendula ulmaria</i> , <i>Geum coccineum</i> , <i>Veratrum album</i> , <i>Oenanthe</i> sp., <i>Lysimachia nummularia</i> , <i>Potentilla reptans</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Lychnis flos-cuculi</i> , <i>Parnassia palustris</i> , <i>Gentianella germanica</i> . От Салеповите се срещат и сърцевидния дланокоренник (<i>D. cordigera</i>), блатния дремник (<i>Eriopactis palustris</i>), опърления салеп (<i>Neotinea ustulata</i>). Среща се и защитеният вид			

----- www.eufunds.bg -----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	кръглолистна росянка (<i>Drosera rotundifolia</i>).			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	Около 3,5 ha (35000 m ²).	2021 г. около 100 (изброени 97, от тях 69 цъфтящи).	2021 г. – 0.003 екз/m ²	2
GPS координати	2021 г. 42.26448° N 23.55111° E			
Тенденция	Двете години, в които има наблюдения, са близки (2019 и 2021). Състоянието на местообитанието и популацията е без промени.			
Бележки	<p>На основание данните от две последователни наблюдения, състоянието на популацията и местообитанието се оценява като благоприятно. Има констатирана хибридизация на двата съвместно обитаващи вида на род дланокоренник, но тя не е значима. През 2019 г. имаше следи от скорошно опожаряване, засегнало и млади борчета в находището и по периферията му. Вероятно е практика останалата неокосена растителност в най-влажните места да се изгаря в края на зимния сезон.</p> <p>В находището се срещат поне 4 защитени вида (месночервен дланокоренник, блатен дремник, опърлен салеп, кръглистна росянка). Находището е на надморска височина малко над 1200 m. Срещането на редица бореални елементи, част от тях на значително по-ниско от обичайното им височинно срещане (пр. кръглолистната росянка и немската горчицка) дава основание мястото да се определи като рефугиум на бореални видове. Находището е подходящо за обявяване на защитена територия с категория защитена местност.</p>			
Собственост и режим на ползване	<p>В обхвата на находището: Частна и стопанисвано от общината, вид територия Земеделска, НТП Ливада и пасище.</p> <p>В района на находището: Държавна частна, вид територия Горска, НТП Иглолистна гора; собственост: Стопанисвано от общината, вид територия Земеделска, НТП Пасище и ливада.</p>			
Б.9	Популация в района на гр. Разлог, местност Камено. Флористичен район Пирин (северен). BGIPA062 Крушето.			
Описание	Първоначални данни от М. Йорданова от 2004 г., През 2021 г. районът е обследван и е установено конкретното находище.			

Условия на средата	Част от обширен комплекс от влажни и мочурливи ливади, крайпоточна дървесна растителност и локални извори с твърда вода с туфести формации (приоритетно местообитание 7220*) в подножието на карстовия дял на Северен Пирин. Изложението е североизточно, с лек наклон до 5°. 991 m н.в.			
Растителност	Влажна, на места до мочурлива ливада, но растенията обитават по-сухата ѝ част. От тревистите видове доминират кисели треви (<i>Carex</i> spp.), житни (<i>Festuca pratensis</i> , <i>Briza media</i>), <i>Ranunculus acris</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Mentha</i> sp., <i>Lychnis flos-cuculi</i> , <i>Thalictrum minus</i> , <i>Lotus corniculatus</i> , <i>Plantago media</i> , <i>Pinguicula balcanica</i> . Има отделни дървета (бял бор и елша) с проективно покритие под 5%. Храстите, с проективно покритие около 10%, са представени от шипки и обикновена хвойна.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилie
	2021 г. - 0,1 ha (596 m ²).	2021 г. – 6 цъфтящи индивида.	2021 г. – 0,01 екз/м ² .	1
GPS координати	2021 г. 41.86216° N, 23.39644° E.			
Тенденция	Няма данни, наблюдението е еднократно.			
Бележки	Популацията е смесена с <i>D. kalopissii</i> . Въпреки че НТП е ливада, по-сухите части на ливадния комплекс се използват като пасище от крави и това води до изтъпкване на определени участъци.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада. В района на находището: Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада.			
Б.10	Популация в района на гр. Банско, местност Червено бърдо. Флористичен район Пирин (северен).			
Описание	Установена през 2021 г., по време на работата по проекта.			
Условия на средата	Покрай полски път и пресъхнал канал, частично и в синурна полоса на нива			
Растителност	Растителността е нееднородна. Има отделни дървета (дива круша и върби) с проективно покритие под 5%. Храстите, с проективно покритие около 15%, са представени от шипки, върби, къпини. От тревистите видове присъстват кисели треви (<i>Carex</i> spp.), <i>Equisetum</i> sp., <i>Ranunculus acris</i> , <i>Lysimachia nummularia</i> , <i>Agrimonia</i>			

 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	<i>eupatoria, Lythrum</i> sp., <i>Mentha</i> sp. Поради ектоновия характер има присъствие на някои плевелни видове като <i>Dipsacus laciniatus</i> и др. Установени са и 12 екземпляра на калописиев дланокоренник – <i>Dactylorhiza kalopissii</i> .			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	0,12 ha (1200 m ²).	2021 г. – 1 цъфтящ индивид.	2021 г. – 0,00083 екз/m ²	1
GPS координати	2021 г. 41.845741° N, 23.449231° E. 932 m н.в.			
Тенденция	Няма данни, наблюдението е еднократно.			
Бележки	Поради еднократното наблюдение е трудно да се прецени.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада. В района на находището: Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада и собственост Общинска публична, вид територия: Територия, заета от води и водни обекти, НТП За друг вид водно течение, водна площ, съоръжение.			
Б.11	Популация в района на гр. Банско, местности Голямата ливада и Сухите блата. Флористичен район Пирин (северен).			
Описание	Установена през 2021 г., по време на работата по подготовка на Плана за действие.			
Условия на средата	Част от комплекс от влажни и мочурливи ливади в подножието на карстовия дял на Северен Пирин. Изложението е североизточно, с лек наклон до 5°. Популацията се разполага от двете страни на черен път през ливадите, през които преминават канали и канавки с дървени шлюзове за напояване и отвеждане на водите. 900 m н.в.			
Растителност	Влажна, сенокосна ливада. От тревистите видове доминират кисели треви (<i>Carex</i> spp.), житни (<i>Festuca pratensis</i>), дзуки (<i>Juncus</i> spp.), полски хвощ (<i>Equisetum arvense</i>), <i>Agrimonia eupatoria</i> , <i>Ranunculus acris</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Mentha</i> sp., <i>Lychnis flos-cuculi</i> , различни бобови (<i>Lathyrus pratensis</i> , <i>Vicia</i> sp., <i>Trifolium</i> sp., <i>Lotus corniculatus</i>), в сухите части <i>Rhinanthus rumelicus</i> . От двете страни на черния път и покрай канавките са наблюдавани и многочислени популации на калописиев дланокоренник (<i>D. kalopissii</i>) и елегантния салеп <i>Anacamptis elegans</i> . Установено и едно хибридно растение на <i>Dactylorhiza kalopissii</i> x <i>D. incarnata</i> . Има отделни дървета (върби) и храсти (върби, шипки и къпини), с проективно покритие под 5%.			

----- www.eufunds.bg -----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	0,45 ha (4500 m ²)	2021 г. – 20 цфтящи индивида	2021 г. – 0,0044 екз/m ²	1
GPS координати	41.85036° N, 23.46560° E			
Тенденция	Няма данни, наблюдението е еднократно.			
Бележки	Реално установената площ, заета от популацията на <i>D. incarnata</i> , е много по-малка, но наличието на подходящи условия и откриването на хибридно растение с родител <i>D. incarnata</i> в най-отдалечения край на полигона, позволява да се предположи по-голяма площ. Необходими са допълнителни наблюдения.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Собственост Стопанисвано от общината, вид територия Земеделска, НТП Нива. Използва се като сенокосна ливада. В района на находището: Собственост Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада. Селскостопанските пътища и водните течения и съоръжения са Общинска публична собственост.			
Б.12	Популация в землището на с. Попови ливади, община Гоце Делчев, местност Папаз чаир. Флористичен район – Пирин (южен). ЗЗ ВГ0001028 Среден Пирин-Алиботуш. ВГИРА085 Пирин.			
Описание	Находището е включено в Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие. В него разграничаваме 2 субпопулации, отстоящи на около 0.7 km една от друга. В НСМСБР са включени данните от едната субпопулация (1), отчетени през 2014 г. Те са и основните, дадени в Плана, но са използвани и данни от визуални наблюдения на членове от екипа от 1998 и 2012 г.			
Условия на средата	Двете субпопулации са в непосредствена близост до асфалтов път 198, свързващ с. Катунци (Струмска долина) и гр. Гоце Делчев (долината на р. Места). Субпопулация 1 (обект на мониторинг от НСМСБР) е разположена на склон с южно изложение до вилна зона „Тихият кът“. Почвите са преовлажнени, основната скала е варовик. Субпопулация 2 се намира в малка поляна (бивша ливада), непосредствено до х. „Попови ливади“, като през нея минава републиканския път. Надморската височина е 1380-1400 m.			
Растителност	При субпопулация 1 доминират кисели треви (<i>Scirpus sylvaticus</i> , <i>Eriophorum latifolium</i> , <i>Carex leporina</i> , <i>Carex</i> spp., <i>Eleocharis palustris</i> , и др.). Участват: <i>Phalaris arundinacea</i> , <i>Deschampsia caespitosa</i> , <i>Mentha longifolia</i> , <i>Juncus conglomeratus</i> , <i>Trifolium pallescens</i> , <i>Ranunculus acris</i> и др. Има обилие от мъхове, в най-влажните			

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № ВГ16М1ОР002-3.020-0026-С01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	<p>места са развити и сфагнови мъхове (<i>Sphagnum</i> sp.). Среща се и редкият и защитен влаголюбив вид Горчивче или Водна детелина (<i>Menyanthes trifoliata</i>). Срещат се и сърцевиден и торбест дланокоренници (<i>Dactylorhiza cordigera</i> s.l., <i>D. saccifera</i>), както и множество хибриди между трите вида. Дървесните видове имат 10% покритие и са представени от бял бор и смърч (<i>Pinus sylvestris</i>, <i>Picea abies</i>), а храстите – главно обикновена хвойна (<i>Juniperus communis</i>) – имат до 5% покритие.</p> <p>Субпопулация 2 е във влажна ливада, с преобладаване на житни видове (<i>Deschampsia caespitosa</i>, <i>Festuca pratensis</i>, <i>Agrostis capillaris</i>) и участие на кисели треви (<i>Carex</i> spp., <i>Scirpus sylvaticus</i>) и разнотревие (<i>Ranunculus acris</i>, <i>Dianthus deltoides</i>, <i>Lychnis flos-cuculi</i>, <i>Rhynanthus</i> sp.). Проективното покритие на тревистата растителност е над 95%, има участие на единични храсти и дървета.</p>			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	<p>При субпопулация 1: 2014 г. – 5 ha</p> <p>При субпопулация 2: 2012 г. – 0,13 ha (1250 m²).</p>	<p>Субпопулация 1. 2014 г. – 5 цъфтящи (и многобройни хибриди). 2021 г. над 220 индивида (данни на Л. Домозетски, 26 юни).</p> <p>Субпопулация 2. 2012 г., около 15 цъфтящи.</p>	<p>При субпопулация 1: 2014 г. няма данни.</p> <p>При субпопулация 2: 2012 г. 0,01 екз/ m²</p>	<p>Субпопулация 1: Няма данни</p> <p>Субпопулация 2: 2012 г. – 1.</p>
GPS координати	<p>Субпопулация 1. 2014 г. – 41.547350° N, 23.633289 E (централна точка). 2021 г., координати около които са съсредоточени повечето индивиди на вида: 41.547873, 23.633647; 41.547146, 23.632826; 41.547585, 23.631755 (данни на Л. Домозетски, 26 юни).</p> <p>Субпопулация 2. 2012 г. – 41.553608° N, 23.636318° E (централна точка).</p>			
Тенденция	<p>Няма достатъчно данни. По данните от НСМСБР (2014 г.) има тенденция за обрстване с бял бор при субпопулация 1.</p> <p>По отношение на субпопулация 2, тенденцията между 1998 и 2012 г. е отрицателна по отношение на числеността, от няколко десетки до под 20 индивида.</p>			
Бележки	<p>Субпопулация 1 е в едно от най-редките местообитания в България: 7230 Алкални блата, представени у нас главно с мочурица (Кавръкова и др. 2009, Гавева, Русакова 2015). Каракиев (2014, НСМСБР) дава бележки по разнообразието в популацията, наличието на хибриди (но посочва само тези с <i>D. cordigera</i>), ползването и заплахите, както и препоръки.</p> <p>Тази субпопулация (1) е уникална в България по отношение на изключителното</p>			

	<p>разнообразие от индивиди с хибридна природа, резултат на многобройни кръстования между <i>Dactylorhiza incarnata</i>, <i>D. saccifera</i>, <i>D. cordigera</i> s.l., техните потомци от първи поколения (F1), обратни кръстосвания и аллоплоиди. Тя, в комплекс с популации на таксони от рода в съседни находища, е място на активен еволюционен процес в рода. Съвременни виждания в областта на опазването на биоразнообразието (Brandrud & al. 2020, Chase & al. 2007, Pillon & al., 2006 и др.) считат, че опазването на места, зони и грексове с активни еволюционни процеси заслужават приоритетно внимание. Находището е подходящо за обявяване на защитена територия с категория защитена местност. Това би позволило единен тип стопанисване, ливадно/пасищно, с подходящ срок на коситба и умерена степен на изпасване.</p> <p>Субпопулация 2, която е в по-слабо овлажнено местообитание, цъфти малко по-рано и така, освен известна пространствена изолация има и частична екологична изолация. Тук няма наблюдавано разнообразие на хибриди. Поради непосредственото съседство с хижа, тук е налице заплахата от туристическата дейност и изграждане на допълнителна инфраструктура и съоръжения.</p>
<p>Собственост и режим на ползване</p>	<p>В обхвата на находището:</p> <ul style="list-style-type: none"> • По голямата част от поземлените имоти, в които се разполага субпопулация 1, са земеделски територии с частна и общинска частна собственост и НТП – ливади или ниви. Използват се като пасище за коне и са заградени с електропастир. • Субпопулация 2 попада почти изцяло в поземлен имот 87802.1.15, м. Папаз чаир, вид собственост Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада. <p>В района на находището: Собствеността на земите около двете субпопулации е преимуществено частна и общинска частна, земеделски територии с НТП ливада или нива. Земите в горски фонд в съседство са частна или държавна частна собственост и НТП дървопроизводителна гора. В близост до субпопулация 1 има урбанизирани територии, частна собственост, с НТП за ниско застрояване (до 10 m).</p>
<p>Б.13</p>	<p>Популация в района на с. Парил, община Хаджидимово, край пътя за х. Парил, местност Студената вода/Солицата. Флористичен район Славянка. 33 BG00001028 Среден Пирин – Алиботуш. BGIPA102 Славянка.</p>
<p>Описание</p>	<p>Данни за срещане на вида в това находище има от 1983 г. (Крушева, SO 91859). В находището по-обилен е Калописиевият дланокоренник, докато месночервеният е представен с единични екземпляри (наблюдения на М. Йорданова, Л. Домозетски, С. Николов, в периода 2010-2021 г.)</p>
<p>Условия на средата</p>	<p>Влажни крайпоточни и мочурливи места с тревиста растителност в съседство с път, наклонът 10-15°. Основната скала е варовик.</p>

Растителност	Мочурливи тревисти съобщества. Поради екотоновия характер и тесните ивици, има присъствие на дървета (елша, крехка върба, отделни ели, бял бор, бук) с до 15% проективно покритие. Разпръснати храсти (ракита, ива, обикновена хвойна, шипки) с проективно покритие до 15%. Покритието на тревистите видове е около 90%. От тревистите видове доминират <i>Equisetum telmateia</i> , <i>Pteridium aquilinum</i> , <i>Petasites hybrida</i> . Срещат се и <i>Ononis spinosa</i> , <i>Briza media</i> , <i>Ranunculus acris</i> , <i>Juncus effusus</i> , <i>Epilobium hirsutum</i> , <i>Galium rivale</i> , <i>Mentha</i> sp. Видовете от сем. Салепови са 4, освен месночервеният дланокоренник се срещат калописиевия (<i>D. kalopissii</i>) и торбестият (<i>D. saccifera</i>) дланокоренници и блатният дремник (<i>Epipactis palustris</i>).			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	2011 г. – около 0,1 ha	Единични екземпляри	Няма данни.	Няма данни.
GPS координати	2011 г. 41.426328° N 23.667340° E; 2018 г. 41.428086° N 23.669067° E (данни на Л. Домозетски).			
Тенденция	Няма данни.			
Бележки	Не може да се даде оценка. Но разположението на популацията, в непосредствено съседство с път, я прави много уязвима. Необходимо е по-обстойно изследване на подходящите местообитания в района.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Общинска публична, вид територия Земеделска, НТП Пасище и За селскостопански, горски, ведомствен път. И общинска частна собственост, НТП Друг вид поземлен имот без определено стопанско предназначение.			
	В района на находището: Общинска частна, вид територия Земеделска, НТП Друг вид поземлен имот без определено стопанско предназначение и НТП Изоставено трайно насаждение.			
Б.14	Популация в района на яз. Широка поляна, община Батак, област Пазарджик, Флористичен район Родопи (Западни). 33 BG0001030 Родопи Западни. ЗМ „Студената чучурка“. BGIPA042 Западни Родопи.			
Описание	Находището е известно на екипа от 1998 г. (А. Петрова). Част от популацията е включена в НСМСБР, където Сопотлиева и Педашенко (2014 г.) я отчитат като Пробна площ 2 за място Широка поляна. Разстоянието с Пробна площ 1 е около 2 км, но доколкото около тази пробна площ има обособена популация с няколко други участъци, както и поради доминирането на горска растителност и обширна водна			

	площ между двете пробни площи, считаме, че по-добре да се разглеждат като отделни находища и популации.			
Условия на средата	Торфище с доминиране на острицови и житни треви, развито в по-ниски равнинни участъци сред иглолистни гори. Теренът е равнинен, почвата торфениста, мочурлива. 1537 m н.в.			
Растителност	Общото покритие на растителността е почти 100%. Проективното покритие на дървесните видове (смърч, бял бор, ела) е около 10-20% в различните места на находището, в които се среща <i>D. incarnata</i> . Доминират различни видове острици, кисели треви (<i>Carex acuta</i> , <i>C. nigra</i> , <i>C. panicea</i> , <i>C. echinata</i> , <i>C. pallescens</i> , <i>C. leporina</i> , <i>Eriophorum angustifolium</i> , <i>E. latifolium</i>). Участват житни и дзуки (<i>Agrostis canina</i> , <i>Festuca</i> sp., <i>Cynosurus cristatus</i> , <i>Juncus effusus</i> , <i>J. articulatus</i> и др.), както и разнотравие (<i>Polygonum bistorta</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Suicisica pratensis</i> , <i>Geum rhodopeum</i> , <i>Hypericum maculatum</i> , <i>Ranunculus acer</i> , <i>Lychnis flos-cuculi</i> и др.). От Салеповите се среща сърцевидният дланокоренник (<i>D. cordigera</i> s.l.) и има разнородни хибриди между двата вида. Среща се и <i>Gymnadenia frivaldii</i> . Дланокоренниците се срещат в отделни, като правило периферни участъци на полигона на находището. В района на язовира, източно от републиканския път, се среща защитеният вид блатно прозорче (<i>Potentilla palustris</i>).			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	около 2,36 ha (23645 m ²)	2021 г. 87 в четирите участъка (69 цъфтящи и 18 вегетативни)	2014 г. - 0,61 бр./ m ² в рамките на пробната площ (0,16 бр./m ² вегетативни и 0,45 бр./m ² цъфтящи	2
GPS координати	<p>Централна точка: 41.756609° N 24.145775° E.</p> <p>Характерни гранични точки: 41.757461° N 24.146823° E; 41.757688° N 24.145031° E; 41.756915° N 24.144681° E; 41.755416° N 24.145513° E; 41.756285° N 24.146569° E.</p> <p>Точки (участъци), около които са повечето индивиди в популацията през 2021 г.: 41.757461°N 24.146823° E; 41.757743° N 24.146718° E; 41.757142° N 24.145482° E; 41.756094° N 24.146280° E.</p> <p>GPS координати на Пробната площадка (0,04 ha – 20x20 м) от мониторинг 2014 г.: 41.75609° N 24.14628°E; 41.75586° N 24.14651° E; 41.75592° N 24.14662° E; 41.75615°N 24.14638° E.</p>			
Тенденция	Поради нееднаквите териториални граници е трудно да се даде точна оценка. Визуалните ни наблюдения са за сравнително стабилно състояние на местообитанието, но има вариране на нивото на заливане в източната част,			

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	<p>респективно и на нивото на водата и овлажняването в полигона като цяло през годините.</p> <p>Ако се направи екстраполация за 2014 г. от отчетената плътност и площта на пробната площ, то екземплярите само в пробната площ би трябвало да са над 200 (около 240). През 2021 г. директното изброяване е под 100 екз., което говори за отрицателна тенденция на числеността. Такава е наблюдавана и за участъците непосредствено до пътя (41.757461° N 24.146823° E; 41.757743° N 24.146718° E) през годините след 2015.</p>
Бележки	<p>Популацията се характеризира с присъствието на две цветови вариации на вида. И двете са хипохромни като едната е много бледорозова с малко по тъмна шарка, а втората – бяло цъфтяща, „албиносна“ по отношение на цветовете. Процентът на бяло цъфтящите индивиди е значим, над 20%.</p> <p>В северната част на находището минава локален горски път и през последните години има някои отрицателно влияещи дейности – изтъпкване, затрупване и отсечена дървесина.</p>
Собственост и режим на ползване	<p>В обхвата на находището: Собственост Държавна частна, вид територия Горска, НТП Друг вид дървопроизводителна гора.</p> <p>В района на находището: Собственост Държавна частна, вид територия Горска, НТП Друг вид дървопроизводителна гора, и Собственост Стопанисвано от общината, вид територия Земеделска. НТП Пасище.</p>
Б.15	<p>Популация южно от яз. Широка поляна, община Батак, област Пазарджик, Флористичен район Родопи (Западни). ЗЗ ВГ0001030 Родопи Западни. ВГИРА042 Западни Родопи.</p>
Описание	<p>Находището е част от място за мониторинг на вида в НСМСБР, където Сопотлиева и Педашенко (2014 г.) отчитат Пробна площ 1 за място Широка поляна. Разстоянието с Пробна площ 2 е около 2 км, но поради доминирането на горска растителност и наличието на обширна водна площ между двете пробни площи, както и установената по-сложна популационна структура в района на Пробна площ 1, считаме че е по-добре да се разглеждат като отделни находища и популации. По-долу са посочени данните от НСМСБР от 2014 г.</p>
Условия на средата	<p>Влажна планинска поляна, на 1548 m н.в. Теренът е почти равнинен (наклон до 5°), със североизточно изложение. Торфенисти, средномощни, влажни и неерозирани почви. Основна скала силикат (неразкрита).</p>
Растителност	<p>Общото покритие на тревната растителността е 95%. Срещат се <i>Deschampsia caespitosa</i>, <i>Geum montanum</i>, <i>Festuca rubra</i>, <i>Potentilla erecta</i>, <i>Prunella vulgaris</i>, <i>Lychnis flos-cuculi</i>, <i>Mentha aquatica</i>, <i>Eriophorum angustifolium</i>, <i>Trifolium badium</i>. От Салеповите се среща сърцевидния дланокоренник (<i>D. cordigera</i> s.l.).</p>

	Площ	Численост	Плътност	Обилие
Общи сведения	0,23 ha	2014 г. - 8 цъфтящи индивида.	2014 г. - 0,36 бр./ m ² в рамките на пробната площ (0,16 бр./m ² вегетативни и 0,45 бр./m ² цъфтящи.	Няма данни.
GPS координати	Координати на находището и популацията: 41.747998° N 24.166348° E. 2014 г. координати на пробната площ: 41.74814° N 24.16628° E; 41.74804° N 24.16647° E; 41.74811° N 24.16653° E; 41.74821° N 24.16653° E.			
Тенденция	Не може да се прецени, поради еднократното наблюдение.			
Бележки	–			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: стопанисвано от община Батак, Вид територия земеделска, НТП Ливада. В района на находището: Държавна частна, вид територия Горска, НТП Друг вид дървопроизводителна гора.			
Б.16	Популация в местност Слънчева поляна, община Батак, област Пазарджик, Флористичен район Родопи (Западни). ЗЗ BG0001030 Родопи Западни. ЗМ „Слънчева поляна“. BGIPA042 Западни Родопи.			
Описание	Находището е установено от Л. Домозетски (2016 г.). Намира се близо до яз. Блато. Проверено през 2021 г. Данните са от 2021 г.			
Условия на средата	Торфище с доминиране на острицови и житни треви, развито покрай малък меандриращ воден поток сред иглолистни гори, на 1546 m н.в. Теренът е с лек наклон на юг-югоизток. Почвата е торфениста, средномощна, мочурлива. В източната част преминава в планинска ливада.			
Растителност	Общото покритие на растителността е почти 100%. Проективното покритие на дървесните видове (смърч, бял бор) е около 5-10%. В западната част, където основно се среща <i>D. incarnata</i> , доминират различни видове кисели треви (<i>Carex nigra</i> , <i>C. panicea</i> , <i>C. echinata</i> , <i>C. pallescens</i> , <i>C. leporina</i> , <i>Eriophorum</i> sp., <i>Eleocharis palustris</i>). Участват житни и дзуки (<i>Agrostis canina</i> , <i>Festuca rubra</i> , <i>Anthoxanthum odoratum</i> , <i>Cynosurus cristatus</i> , <i>Juncus effusus</i> и др.), както и разнотревие (<i>Polygonum bistorta</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Suicisa pratensis</i> , <i>Geum rhodopeum</i> , <i>Hypericum maculatum</i> ,			

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	<i>Ranunculus acer</i> , <i>Lychnis flos-cuculi</i> , <i>Parnassia palustris</i> , <i>Galium debile</i> , <i>Campanula patula</i> и др.). От Салеповите се среща сърцевидния дланокоренник (<i>D. cordigera</i> s.l.) и има разнородни хибриди между двата вида. Дланокоренниците се срещат основно в западната част на полигона на находището.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	около 2,36 ha (23645 m ²)	2021 г. 48 (38 цъфтящи и 10 вегетативни)	под 0,1%	1
GPS координати	Централна точка: 41.745107°N 24.147552° E. Точки (участъци), около които са повечето индивиди в популацията през 2021 г.: 41.744922° N 24.147449° E; 41.745232° N 24.147497° E; 41.745390° N 24.147275° E.			
Тенденция	Наблюдението е еднократно. Има ограничена паша на крави.			
Бележки	Популацията се характеризира с цветови вариации на вида по отношение на цветовете: „типична“, хипохромна много бледорозова и хипохромни бяло цъфтящи, „албиносни“. Процентът на бяло цъфтящите индивиди е значим, около 30%. Има хибридизация със сърцевидния дланокоренник (<i>D. cordigera</i> s.l.), с разнородни хибриди между двата вида.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Собственост Държавна публична, вид територия Горска, НТП Друг вид дървопроизводителна гора. В района на находището: Собственост Държавна публична, вид територия Горска, НТП Друг вид дървопроизводителна гора.			
Б.17	Популация в района на яз. Широка поляна, между местностите Кавал тепе и Джиневра, община Батак, Флористичен район Родопи (Западни). 33 BG0001030 Родопи Западни. ЗМ „Кавал тепе“. BGIPA042 Западни Родопи.			
Описание	Няма.			
Условия на средата	Поляна (пасище), в понижена форма на релефа, покрай малък меандриращ воден поток сред иглолистни гори, 1481 m н.в. Теренът е с лек наклон на юг-югозапад. Почвата е торфениста, средномощна, преовлажнена в по-голямата част на находището.			
Растителност	Общото покритие на растителността е почти 100%. Проективното покритие на дървесните видове (смърч, бял бор) е около 5%. Доминират житни (<i>Festuca nifrescens</i> , <i>Briza media</i> , <i>Agrostis capillaris</i>) и кисели треви (<i>C. nigra</i> , <i>C. serotina</i> , <i>C. pallescens</i> , <i>C. leporina</i> , <i>Eriophorum</i> sp., <i>Eleocharis palustris</i>). Участват дзуки (<i>Juncus</i>			

-----& www.eufunds.bg &-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	<i>effusus</i> и др.), както и разнотревие (<i>Polygonum bistorta</i> , <i>Potentilla erecta</i> , <i>Alchemilla</i> sp., <i>Geum rhodopeum</i> , <i>Ranunculus acer</i> , <i>Lychnis flos-cuculi</i> , <i>Rumex acetosa</i> , <i>Galium debile</i> , <i>Genista depressa</i> и др.). От Салеповите се срещат многобройни и разнородни хибриди на сърцевидния дланокоренник (<i>D. cordigera</i> s.l.).			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	около 0,83 ha (8300 m ²)	2021 г. 2 цъфтящи (и много хибриди с участието на вида)	Няма данни.	Няма данни.
GPS координати	Централна точка: 41.745107° N 24.147552° E. Координати на описанието: 41.75307° N 24.19878° E.			
Тенденция	Екипът има и предходни наблюдения от това находище (2015 г.). Състоянието на местообитанието се влошава, както от по-високата интензивност на пашата на крави, така и от стопански дейности (мястото е част от база на горското стопанство), преминаване на тежка горскостопанска техника, наличие на складове за дървесина. Има и битови и сходни отпадъци.			
Бележки	В тази популация преобладават хибридите. По визуална преценка участието на месночервения дланокоренник си проличава по значимия брой индивиди със зелени листа без петна и размерите на цветовете. Другата родителска линия произлиза от сърцевидния дланокоренник в широко разбиране. Популацията определено заслужава детайлно изследване, включващо молекулярни методи за изследване на генома. Тя заслужава и мерки за опазване на местообитанието и хибридогенното многообразие на дланокоренниците в нея, в контекста на съвременните виждания за приоритетно опазване на места с активни еволюционни процеси (Brandrud & al. 2020, Pillon & al., 2006 и др.).			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Собственост Държавна частна, вид територия Горска, НТП Друг вид дървопроизводителна гора. Има разминаване между НТП по документи и реалността. Находището се ползва като пасище. В района на находището: Собственост Държавна частна, вид територия Горска, НТП Друг вид дървопроизводителна гора.			
Б.18	Популация в района на с. Осина, местност Кору дере, община Сатовча, област Благоевград, Флористичен район Родопи (Западни).			
Описание	Няма.			

<p>Условия на средата</p>	<p>Популацията обитава влажна до преовлажнена, планинска, сенокосна ливада (част от по-голям ливаден комплекс) от двете страни на асфалтовия път между Сатовча и Доспат. Разположена е на южен склон с променлив наклон – от 35° в най-стръмната част до почти равно в най-ниската част под пътя. Заобиколена е от иглолистни гори. Част от ливадата се използва като ниви за производство на картофи. В непосредствена близост има чешма.</p>			
<p>Растителност</p>	<p>Влажна, планинска ливада. От тревистите видове доминират кисели треви (<i>Carex</i> spp.), житни (<i>Briza media</i>, <i>Festuca</i> sp.). Срещат се ливадно и брястолистно орехчета (<i>Filipendula vulgaris</i>, <i>Filipendula ulmaria</i>), <i>Ranunculus acris</i>, <i>Colchicum</i> sp., <i>Polygala major</i>, <i>Rumex</i> sp., различни бобови (<i>Ononis arvensis</i>, <i>Lotus corniculatus</i>, <i>Vicia</i> sp., <i>Trifolium</i> sp.), <i>Plantago lanceolata</i>, <i>Leucanthemum vulgare</i>, в по-сухите части <i>Rhinanthus rumelicus</i>. От двете страни на асфалтовия път са наблюдавани и многочислени популации на елегантен салеп (<i>Anacamptis elegans</i>), сърцевиден дланокоренник (<i>Dactylorhiza cordigera</i>) и комароцветна гимнадения (<i>Gymnadenia conopsea</i>). На същото място през годините се проследява популацията на защитения вид блатно петльово перо (<i>Gladiolus palustris</i>), включен в Приложение 2 на Директива 02/43 ЕИО. Има отделни дървета бял бор и елша, с проективно покритие под 5%.</p>			
<p>Общи сведения</p>	<p>Площ</p>	<p>Численост</p>	<p>Плътност</p>	<p>Обилie</p>
	<p>0,12 ha (1168 m²)</p>	<p>2021 г. – 21 цъфтящи индивида. В предходни години, в находището е наблюдавана по-висока численост, но не е извършвано точно преброяване.</p>	<p>2021 г. – 0,18 екземпляри на m²</p>	<p>1</p>
<p>GPS координати</p>	<p>41.64422° N, 24.05581° E. 1186 m н.в.</p>			
<p>Тенденция</p>	<p>Периодични наблюдения на екипа през годините показват силно намаляване на числеността на индивидите и заеманата площ. Възможно е промените да са флукуационни.</p>			
<p>Бележки</p>	<p>Реално установената площ през 2021 г., заета от популацията на <i>D. incarnata</i>, е много по-малка. Видът липсваше в долната част под асфалтовия път, където е наблюдаван в предходни години, включително с хипохромни бяло цъфтящи индивиди. Наблюдава се появата на самосев на бял бор от близко разположените дървета в частта от популацията, разположена над пътя.</p>			

<p>Собственост и режим на ползване</p>	<p>В обхвата на находището: Собственост: частна, общинска частна и Съсобственост. Вид територия Земеделска, НТП Ливада. Ползват се като сенокосни ливади.</p> <p>В района на находището: Собствеността на земите в района на находището е разнообразна. Земите от селскостопанския фонд са частна, общинска частна собственост или съсобственост. Земите в съседната местност Юрчукото са горски фонд и са държавна частна и частна собственост. Заети са с иглолистна гора.</p> <p>Земите от селскостопанския фонд са използвани като сенокосни ливади, с изключение на три неголеми ниви за отглеждане на картофи. През последните години обаче, съдейки по появата и размера на бялборовия самосев, ливадите не се косят или се косят частично.</p>			
<p>Б.19</p>	<p>Популация в района над с. Ягодина, местност Имерска бърчина, община Борино, област Смолян. Флористичен район Родопи (Средни).</p>			
<p>Описание</p>	<p>Популацията е видяна от Р. Джамбазова през 2020 г. Информацията за нея ни беше предоставена посредством Facebook групата „Растенията в България“. През 2021 г. екипът на Плана за действие потвърди находището.</p>			
<p>Условия на средата</p>	<p>Популацията обитава влажна поляна на 1235 m н.в., на около 1 км над село Ягодина, близо до черния път на джиповете към местност Орлово око. Поляната е в понижение, малко преди пътят да направи широк завой наляво. Разположена е на склон със западно изложение и наклон до 10°. На около 20 m под нея извира поточе, което образува малко водно огледало сред дърветата и се използва за водопой от преминаващите пасящи крави. Основната скала е варовик, почвите плитки, неерозирани.</p>			
<p>Растителност</p>	<p>Влажна планинска ливада. От тревистите видове доминират кисели треви (<i>Carex</i> spp.), житни (<i>Briza media</i>, <i>Anthoxanthum odoratum</i>, <i>Festuca</i> sp.), <i>Luzula</i> sp., <i>Equisetum arvense</i>, ливадно орехче (<i>Filipendula vulgaris</i>), <i>Ranunculus acris</i>, различни бобови (<i>Ononis arvensis</i>, <i>Trifolium medium</i>, <i>Trifolium repens</i>), <i>Plantago media</i>, <i>P. lanceolata</i>, различни еньовчета (<i>Galium verum</i>, <i>Galium</i> sp.), <i>Cruciata laevipes</i>, в по-сухите части <i>Rhinanthus</i> sp. На същото място се развива и голяма популация на сърцевиден дланокоренник (<i>Dactylorhiza cordigera</i> s.l.). Срещат се и други видове орхидеи като <i>Gymnadenia conopsea</i>, <i>Listera ovata</i>, <i>Anacamptis morio</i>, <i>Anacamptis coriophora</i>. Дървесната растителност е представена от бял бор и върби (<i>Salix alba</i>) с проективно покритие под 10%, а храстите са от вида обикновената хвойна (<i>Juniperus communis</i>) под 5%.</p>			
<p>Общи</p>	<p>Площ</p>	<p>Численост</p>	<p>Плътност</p>	<p>Обилие</p>

сведения	2021 г. 0,1 ha (613 m ²)	2021 г. – 25 цъфтящи индивида	2021 г. – 0,041 екземпляри на m ²	1
GPS координати	41.635981° N, 24.364702 E			
Тенденция	Няма данни, наблюдението е еднократно.			
Бележки	На същото място се развива и популация на сърцевиден дланокоренник (<i>D. cordigera</i>) и двата вида хибридизират – отчетени са 7 цъфтящи растения с хибриден произход. Преминаващите за водопой крави изтъпкват част от площта на популацията (около 5%) и пречупват някои растения, но при наблюдението нямаше следи от паша.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Собственост Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада. И собственост Общинска частна, вид територия Горска, НТП Друг вид дървопроизводителна гора. В района на находището: частна собственост с начин на трайно ползване ливади, но се използват като пасища за животните от с. Ягодина (предимно крави). Няма обработвани ниви.			
Б.20	Популация в района на с. Арда, община Смолян, местност Маджаровица. Флористичен район Родопи (средни).			
Описание	Данни на И. Годев от май 2021 г., лично съобщение и снимки във Facebook (https://www.facebook.com/photo.php?fbid=4574917279204993&set=p.4574917279204993&type=3)			
Условия на средата	Крайречна поляна на 1000 m н.в.			
Растителност	Няма данни.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	Няма данни	2021 г. – 24 цъфтящи екземпляра, две цветови форми (8 екземпляра тъмно лилави, 16 екземпляра бледо розово-лилава).	Няма данни	Няма данни

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

GPS координати	41.458889° N 24.619722° E			
Тенденция	Няма данни.			
Бележки	–			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Собственост Частна, вид територия Земеделска, НТП Нива (поземлен имот 00597.1.159, област Смолян, община Смолян, с. Арда). В района на находището: Собственост частна, общинска публична и държавна публична. Видове територия: Територия, заета от води и водни обекти, вид територия Земеделска, НТП За селскостопански, горски, ведомствен път. НТП Водно течение, река, НТП ниви.			
Б.21	Популация в района на с. Сивино, община Смолян, местност Ливадето. Флористичен район – Родопи (средни). ВГИРА099 Сивино. ЗМ Ливади (Сивински ливади).			
Описание	Данни на М. Йорданова, 13 юни 2019 г. и 21.06.2021 г., лично съобщение и снимки.			
Условия на средата	Приизворно място в платовидна заравненост, изложение – изток, 1230 m н.в.			
Растителност	Приизворно място с влаголюбива ливадна растителност от житни и кисели треви. Има популация и на <i>D. cordigera</i> s.l., а в съседство и други орхидеи: <i>Gymnadenia conopsea</i> , <i>Platanthera bifolia</i> , <i>Listera ovata</i> .			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	Под 0,01 ha (популацията е на около 50 m ²)	2019 г. – между 12-20 екземпляра	Под 1%.	Няма данни.
GPS координати	41.445492° N, 24.678410° E			
Тенденция	Засилена хибридизация с <i>D. cordigera</i> s.l. Следи в находището и от <i>D. baumanniana</i> и хибриди с различен произход, осушаване на терена поради естествени процеси, съгъстяване на тревния чим.			

Бележки	Все още се коси веднъж годишно, през юли. Хибридизацията през 2021 е по-засилена.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Собственост Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливада. В района на находището: Собственост Частна, НТП Ливади.			
Б.22	Популация в землището на с. Дунавци, община Казанлък, местности Батакълъка, Ашалъка и Големите ливади. Флористичен район Тунджанска хълмиста равнина. ЗЗ BG0000261 Язовир Копринка.			
Описание	Находището е известно от 1992 г. (А. Петрова). Включено е в Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие. Посочени са основно данните от отчитането на популацията през 2014 г., с допълнения от визуални наблюдения в находището през други години (Apostolova & Petrova 1997 и др.). Сопотлиева и Педашенко (2014) за целите на НСМСБР приемат едно находище (полигон) Дунавци – яз. Копринка, с две пробни площи. Едната (пробна площ 2) е западно от с. Дунавци, а другата – северно от яз. Копринка, в землището на с. Копринка. Доколкото пробните площи са на повече от 2 км една от друга, разделени от разнообразни типове местообитания (водни площи, обработваеми земи, гори) и инфраструктура (пътища) и са в землищата на две села, разглеждането им в рамките на две находища е по-обосновано.			
Условия на средата	Популацията се намира в комплекс от ливади западно от с. Дунавци, в близост до асфалтовия път, който го свързва със съседното с. Голямо Дряново. Релефът е равнинен с много лек наклон (до 5°) и южно изложение. Цялата територия е прорязана от множество потоци и отводнителни канали.			
Растителност	Тревистата растителност е с проективно покритие 90% и преобладаващи видове от житни и кисели треви (<i>Carex distans</i> , <i>Festuca pratensis</i> , <i>Dactylis glomerata</i>). В близост до водното течение има тръстика (<i>Phragmites australis</i>). Други тревисти видове са: <i>Equisetum arvense</i> , <i>Aristolochia clematis</i> , <i>Lythrum virgatum</i> , <i>Valeriana officinalis</i> , <i>Anacamptis coriophora</i> , <i>Gymnadenia conopsea</i> . Дървесната растителност е представена от бяла върба и елша (<i>Salix alba</i> , <i>Alnus glutinosa</i>), а храстите са глог, бряст и къпини (<i>Crataegus monogyna</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Rubus caesius</i>), с покритие до 5%.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	Около 10 ха (97535 m ²). Размерите на пробната площ през 2014 г. са 0,031 ха (310	2014 г. – 28 индивида (24 цъфтящи и 4 вегетативни индивида) в пробната площ.	2014 г. – 0,09 екз./ m ² в границите на пробната площ.	Няма данни.

----->< www.eufunds.bg <>-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	m ²).			
GPS координати	2014 г. – 42.656025° N, 25.287647° E, 410 м н.в.; 42.656014° N, 25.287640° E (централна точка) 2020 г. - 42°39'19.63"N, 25°17'14.08"E (И. Костадинов)			
Тенденция	Няма данни.			
Бележки	–			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Всички поземлени имоти в местностите Батаклъка, Ашалъка и Големите ливади са частна собственост, вид територия Земеделска, категория 4, НТП Ливада. В района на находището: Собственост – частна, вид територия Земеделска, категория 4, НТП Ливада.			
Б.23	Популация в землището на с. Копринка, община Казанлък. Флористичен район Тунджанска хълмиста равнина. 33 BG0000261 Язовир Копринка.			
Описание	Находището е включено в Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие. Сопотлиева и Педашенко (2014) за целите на НСМСБР приемат едно находище (полигон) Дунавци – яз. Копринка, с две пробни площи. Както е обяснено по-горе, целесъобразно е обособяването в две находища. Посочени са данните от отчитането на популацията (пробна площ 1) през 2014 г.			
Условия на средата	Популацията се намира северно от язовир Копринка – между залив „Дунавски ръкав“ и рибарници „Белият кът“. Релефът е равнинен с много лек наклон (до 5°) и южно изложение. Територията е част от яз. Копринка, но поради трайно ниското ниво на водите в него, върху нея се е развила растителност.			
Растителност	Тревистата растителност е с проективно покритие 95%. Установени са следните видове: <i>Equisetum arvense</i> , <i>Pulicaria dysenterica</i> , защитения вид <i>Epipactis palustris</i> , <i>Anacamptis elegans</i> , <i>Platantera bifolia</i> , <i>Lysimachia numularia</i> , <i>Mentha aquatica</i> , <i>Plantago major</i> и др. Дървесната растителност е представена от отделни дървета бяла върба (<i>Salix alba</i>), храсти липсват.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	2014 г. – 0,026 ha (260 m ²) на	2014 г. – 18 индивида (14 цъфтящи и 4 вегетативни	2014 г. – 0,069 екз./m ² в границите на пробната	Няма данни.

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	пробната площ.	индивида) в пробната площ.	площ.	
GPS координати	2014 г. – централна точка: 42.641527° N, 25.290471° E, 393 m н.в.			
Тенденция	Няма данни. Наблюдението е еднократно.			
Бележки	–			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Държавна публична, вид територия: Територия, заета от води и водни обекти, НТП Язовир. В района на находището: Поземлен имот 38563.34.561, област Стара Загора, община Казанлък, с. Копринка, вид собств. Държавна публична, вид територия: Територия, заета от води и водни обекти, НТП Язовир.			
Б.24	Популация в землището на с. Ясеново, община Казанлък, местност Големите ливади. Флористичен район Тунджанска хълмиста равнина.			
Описание	Находището е известно от 2017 г. (В. Койчев). Посетено е от екипа на 06.06.2021 г.			
Условия на средата	Популацията се намира в обширен комплекс от ливади по течението на р. Лешница между селата Ясеново, Голямо Дряново и Дунавци. Пресича се от трасето на жп линията Казанлък-Карлово. Релефът е равнинен, с много лек наклон и югоизточно изложение. Цялата територия е прорязана от множество потоци и канали. 472 m н.в.			
Растителност	Влажна ливада, доминирана от житни и кисели треви (<i>Carex hirta</i> , <i>C. palleescens</i> , <i>Festuca</i> sp., <i>Dactylis glomerata</i>). Локално има папур и тръстика (<i>Typha</i> sp., <i>Phragmites australis</i>). Други наблюдавани тревисти видове са: <i>Equisetum arvense</i> , <i>Ophioglossum vulgatum</i> , <i>Filipendula vulgaris</i> , <i>F. ulmaria</i> , <i>Ranunculus serbicus</i> , <i>Clematis recta</i> , <i>Galium</i> sp., <i>Medicago sativa</i> , <i>Trifolium</i> sp., <i>Sanguisorba minor</i> , <i>Rhinanthus</i> sp. и др. Установени са и многочислени популации на следните орхидеи: защитения батен дремник (<i>Epipactis palustris</i>), както и <i>Gymnadenia conopsea</i> , <i>Platantera bifolia</i> и <i>Anacamptis elegans</i> . Има отделни храсти (<i>Prunus spinosa</i> , <i>Frangula alnus</i>), с покритие около 2-3%.			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	2021 г. 0,15 ha (1535 m ²). Реално заетата площ	2021 г. – 64 цъфтящи индивида (36 розовоцъфтящи и 28 червеноцъфтящи).	2021 г. – 0,042 екз./ m ²	1

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	<i>е по-малка, поради преминаването през полигона на жп линия с насипи и няколко отводнителни канала.</i>			
GPS координати	2021 г. – 42.661613° N, 25.272412° E			
Тенденция	Наблюдението е еднократно.			
Бележки	Популацията е във видимо много добро състояние. Умерена тревога предизвиква наличието на електропастир от северната страна на жп линията – показател, че част от ливадата се пасе. Потенциална заплаха е промяна в хидрологичния режим при реконструкции на отводнителните канали.			
Собственост и режим на ползване	<p>В обхвата на находището: частна, частна на обществени организации и общинска частна. Вид територия: земеделска. НТП Ливада и един имот изоставена нива (която също се използва като ливада). В участъка, северно от жп линията, е изграден електропастир, което предполага използването на тази част от ливадите и като пасище.</p> <p>В района на находището: разнообразна - Държавна публична, вид територия: Територия на транспорта, НТП За линии на релсов транспорт; Общинска частна, вид територия: Територия, заета от води и водни обекти, НТП Отводнителен канал и Общинска публична, вид територия Земеделска, НТП За селскостопански, горски, ведомствен път; Частна, вид територия Земеделска, НТП Ливади.</p>			
Б.25	Популация в района на с. Близнак, местност Балабана, община Малко Търново, област Бургаска. Флористичен район Странджа. Природен парк „Странджа“. BG0001007 Странджа и BG0002040 Странджа. BGIPA 107 Странджа.			
Описание	Установена през 2017 г. от С. Далакчиева и К. Попов (Kostadinov & al. 2018, по проект „ORCHIS – orchids researches, conservation and habitats in Strandzha“, СВ005.1.12.025, BG-TR-CBC/025-PP1-SERVICES-01). Популацията е проучена и през 2021 г., по време на работата по подготовка на Плана.			
Условия на средата	Мочурище и преовлажнена ливада около блато. Теренът е равнинен, с лек наклон към блатото, на 300 m н.в.			

Растителност	Влажна, на места до мочурлива ливада. От тревистите видове доминират, житни (?), кисели треви (<i>Eleocharis palustris</i> , <i>Carex</i> sp.), дзуки (<i>Juncus</i> sp.). Проективното покритие на тревистите видове е 100%. Наблюдавани видове при проучването през 2021 г.: <i>Lathyrus pratensis</i> , <i>Sparganium erectum</i> , <i>Thalictrum lucidum</i> , <i>Knautia degenii</i> , <i>Lythrum</i> sp., <i>Mentha</i> sp., <i>Rorippa</i> sp., <i>Cirsium creticum</i> , <i>Dipsacus laciniatus</i> , <i>Galium rivale</i> , <i>Oenanthe</i> sp., <i>Agrimonia</i> sp., <i>Allium rotundum</i> . Има отделни дървета (<i>Pyrus</i> sp.) и храсти (<i>Rosa</i> sp.), с проективно покритие по под 5% .			
Общи сведения	Площ	Численост	Плътност	Обилие
	3,76 ha	2017 г. – над 100 екз. 2021 г. – 20 цфтящи индивида.	под 1%.	1
GPS координати	42.172908° N 27.307117°E			
Тенденция	Няма достатъчни данни за точна преценка. Липсата на стопанисване (коситба, екстензивна паша) влошава състоянието на местообитанието.			
Бележки	Това находище е изолирано от останалите. Популацията е много еднородна във фенотипно отношение, основната окраска на цветовете е много бледо розова, с по-тъмно розова шарка по устната. Няма срещане на други видове от рода и, съответно, няма хибридизация. Находището е в границите на природен парк „Странджа“. Заплахите са свързани с конкуренцията от други тревисти видове и с натрупването на органичен материал (поради липсата на коситба или паша). Практически дейности с периодична коситба (през 4-5 години) през периода септември-октомври и изнасяне на растителната маса извън находището ще подобрят състоянието на местообитанието.			
Собственост и режим на ползване	В обхвата на находището: Собственост Стопанисвано от общината, вид територия Земеделска, категория 3, НТП Друг вид дървопроизводителна гора; Частна, вид територия Земеделска, категория 3, НТП Нива.			
Б.26	Данни за други находища от последните 20 години			
Описание	От Западна Стара планина има данни за срещане в района на х. Петрохан, 43.115339° N 23.133212° E (В. Владимиров, около 2010 г.). Районът е проверен през 2021 г. Има подходящо местообитание, но видът не бе открит. От Западна Стара планина има данни от 2021 г. на Стефан Найденов, https://www.facebook.com/photo/?fbid=10223178529544323&set=gm.150734560959777			

0, за находище в района на с. Бърля (43.103190° N 22.985657° E). Необходима е проверка и установяване на данните за находището, местообитанието и състоянието на популацията.

От Витоша има хербарни образци на Д. Стоянов от района над Боянското ханче от 1997 г.: „Витоша по влажни мочурливи места над Боянското ханче, 1997, 28. 06., Д. Стоянов, SO 98764“. Необходимо е издирване в района, включително около Боянското езеро.

В Софийско, в района на бившето Казиченско блато, в периода 1990-1995 г. Обширна популация около координати 42.662205° N, 23.494485° E, през 1991 и 1992 г. наброяваше хиляди екземпляри. След спиране на работата на помпената станция в района, през 1994-1995 г. числеността падна до около 100 цъфтящи екземпляра, а след преустановяване на коситбата и превръщането в пасище през 1997 г. видът изчезна от находището. При проверка през 2021 г., видът не е открит, но местообитанието позволява срещането и е необходима обстойно проверка в сезона на цъфтеж.

В обширния ливаден комплекс Палакария и Самоковско поле, освен в посоченото по-горе находище (Б.б.), видът е установяван в още няколко места, около координати 42.362513° N 23.526549° E (проверено през 2021 г., но видът не бе потвърден); 42.369949° N 23.519408° E; 42.337923° N 23.535400° E, и др. места, които заслужават проверка.

От долината на р. Рилска, от района на ж.п. гарата на с. Стоб, Стоянов (1951) описва var. *janevii* на *Orchis incarnata* L., с бледорозови цветове. Депозирани са хербарни образци (In pratis modice humidis societate Festuceti pratensis, Bulgariae occidentalis, prope pagum Stob, distr. Marekense, cca 450 m s.m., 1949, 15.06., Стоянов Н., Янев А., SO 13840; SO 13837). Издирванията на А. Петрова в района в периода 1991-1993 г. са неуспешни, ливадите в района на бившата гара са почти изцяло унищожени (урбанизирани или превърнати в обработваеми земи). В този район, във влажна ливада с координати около 42.102268° N 23.090686° E, В. Владимиров наблюдава малка популация на вида през 2010 г. Мястото бе проверено през 2021 г. (26.06.2021). Местообитанието е подходящо, но ливадата бе вече окосена и видът не бе намерен. Издирванията в района следва да се повторят. Установяване на вида в района на с. Стоб би могло да даде отговор относно особеностите на var. *janevii* и изменчивостта на вида в страната (Салеповите растения от *Orchidinae*, особено тези от влажни местообитания, при хербаризиране губят окраската си и хербариите образци не позволяват сравнение с установените понастоящем хипохромни варианти).

В Западни Родопи, през 2021 г. има наблюдение на П. Димитров и Г. Велева от района на с. Змеица, координати 41.663584° N, 24.260589° E. Необходима е проверка на това находище. В района на местността Беглика и резерват Беглика има наблюдения от А. Петрова и Б. Асьов от 90-те години на миналия век. Кратка

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

проверка през 2021 г. в района на местността не даде резултат. Необходимо е издирване в района в подходящ сезон.

Месночервеният дланокоренник се посочва в списъците на флората за НП „Централен Балкан“ (<https://www.moew.government.bg/bg/priroda/zastiteni-teritorii/planove-za-upravlenie-na-zastiteni-teritorii-vlezli-v-sila/nacionalni-i-prirodni-parkove/> - Приложение 1.14.8.) и ПП „Рилски манастир“

(https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Nature/Protected_areas/Planove_za_upravlenie/Rila_Monastery_Bul.pdf - Приложение 13), но няма конкретни данни. Исторически, има данни за срещане в района на ПП „Българка“ (връх Кръстец - 1000 m н.в., мочурливи ливади, 1940, 29.05, Стефанов Б., SOA s.n.), но видът не се посочва в списъка на флората на Природния парк, която е добре проучена (Marinov & al. 2015 и др.).

4.6. Обобщение на състоянието на популациите

Към август 2021 г. месночервеният дланокоренник (*D. incarnata*) е известен от поне 25 находища със съвременни наблюдения в повечето флористични района на страната. Част от тях са установени през 2020-2021 г., включително в рамките на работата по изготвяне на настоящия План. Заслуги за откриване или потвърждаване на отделни находища през настоящата година имат и непрофесионални ботаници, любители на растенията и природата. За по-голямата част от находищата (60%) данните са от еднократни наблюдения. Площта на находищата, както и ефективно заетата от популациите площ в тях, варира от под 0,01 до няколко (5-10) хектара. Като правило в по-големите находища ефективно заетата площ е по-малка и рядко надхвърля 0,2 ha. Поради липсата на последователни систематизирани данни, не може да се направи преценка за тенденцията. В няколко от случаите, в рамките на находищата са обособени по 2 или 3 субпопулации.

Както вече бе казано, поради специфики на Салеповите, пространствени и демографски особености на популациите на вида, особености на местообитанията (включително стопанисването им), както и непълнота в наличните данни, не може да се направи обобщение и сравнение на данните за плътност на популациите. Затова се оценява числеността. Тя варира от няколко (Б.2. Сините камъни; Б.7. Железница; Б.21. Сивино) до над 200 екземпляра (Б.4. при с. Константин; Б.12. Папаз чаир). В част от находищата има данни за 2 категории индивиди – цъфтящи и вегетативни. Наличието на вегетативни индивиди (като правило ювенилни и иматурни, рядко генеративни в недобро състояние) говори за процеси на възобновяване в популацията. Отсъствието им, т.е. отсъствието на възобновяване, е признак за влошено състояние на популацията, преди всичко поради влошено състояние на местообитанието. Процентът на вегетативните индивиди варира от 0 до 27%. Частични данни за тенденциите в числеността има за 30% от находищата, в

повечето случаи от двукратни наблюдения. В едно от находищата може да се приеме, че числеността е стабилна (Б.8. при с. Бели Искър). Във всички останали случаи на повтарящи се наблюдения тенденциите са отрицателни. Оценката ни е, че това е свързано с липсата на подходящо стопанисване на местообитанията и, вероятно, климатични и хидрологични причини.

Действащата понастоящем заплаха с най-голямо отрицателно въздействие е липсата на стопанисване, с изоставяне в повечето от находищата. Прекомерната паша има отрицателно въздействие (находище Б.1. при с. Градница). Отрицателно действат промените в хидрологичния режим на находищата, горскостопанските дейности (Б.17. Мест. Кавал тепе), пълната липса на стопанисване (Б.25. при с. Близнак).

Анализирайки наличните данни за популациите, констатираните промени в числеността, състоянието на местообитанията и тенденциите в него, можем да направим извод, че оценката за природозащитното състояние на вида на национално ниво е неблагоприятна и са необходими мерки за подобряването на това състояние. С отчитане на последните (по години) налични данни за численост на популациите, оценката е за национална популация около 1150-1500 (2000) индивида.

4.7. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия

Няма данни за отглеждане на вида при контролирани условия в България. При видовете от сем. Салепови, които се отличават с много биологични специфики (симбионтни отношения с микроскопични почвени гъби – микориза и др.), практиката за отглеждане в контролирани (*ex-situ*) условия е изключително рядка.

5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ

Посочените по-долу са в голяма степен базирани на експертна преценка и в голяма част се основават на несистемни визуални наблюдения. За видовете от семейство Салепови, които имат сложен жизнен цикъл, са необходими няколкогодишни последователни наблюдения, за да могат да се вземат адекватни решения.

5.1. Неподлежащи на управление фактори

5.1.1. Популационно-биологични фактори

И при двата вида съвременно известните находища в България са сравнително немногочислени. По-често са локални и изолирани, с неголеми възможности за генетичен обмен. При месночервения дланокоренник това вероятно е свързано и с географското разпространение в южния край на ареала. Въпреки че и двата вида имат потенциал за многочислени и обширни популации (по данни от литературни източници), степента на влияние на размера на популациите може да се оцени като средна по значимост. По-големият размер на дадена популация без съмнение дава по-големи шансове за

устойчивост и преживяемост при климатични и други флукутации и въздействия. Численост от над 100 цъфтящи индивида следва да се приеме като устойчив минимум за благоприятно състояние при наличието на местообитание с площ около и над 0,1 ha. Същевременно, наличието на популации, оцеляващи продължително време на места с по-малки по площ местообитания и с по-ниска средна численост, дава основание за такива места численост от 50 индивида да бъде приемана за благоприятно състояние.

И при двата вида в част от находищата е наблюдавана хибридизация с други видове от рода. Хибридизацията играе важна роля в еволюцията и видообразуването в полиморфния род Дланокоренник (Averyanov 1990, Hedrén 1996, Hedrén & al. 2007 и др.).

При калописиевия дланокоренник в няколко от находищата (Горнослав, Елака, Раково) е наблюдавана хибридизация с торбестия дланокоренник (*D. saccifera*). Доколкото двата вида имат известни различия по отношение на екологичните си изисквания и заемат съседни площи, обикновено хибридни растения са малочислени, в контактната зона. В едно находище в Разложкото поле е наблюдаван единичен хибриден екземпляр с месночервения дланокоренник (*D. incarnata*).

За този вид (*D. kalopissii*) понастоящем наблюдаваното ниво на хибридизация не може да се приеме като застрашаващ фактор с голяма значимост. Т.е. оценката при този вид е за слаба значимост на хибридизацията като застрашаващ фактор.

Месночервеният дланокоренник (*D. incarnata*) е вид с основна роля в еволюцията на рода и един от двата родителски вида на многобройни алоплоидни таксони. В България са наблюдавани основно хибридни екземпляри със сърцевидния дланокоренник (*D. cordigera* s.l.). *D. cordigera* (Fries) Soó s.l. е силно изменчив вид, с описани няколко вътревидови таксона. В допълнение, основно от Гърция са описани близки таксони (*D. baumanniana* Hölz. & Künkele, *D. pindica* B. & E. Willing, *D. graeca* H. Baumann, *D. smolikana* B. & E. Willing и др.), чието приемане от различните специалисти е нееднозначно (както и таксономичния им статус). Първите два от посочените таксони се срещат и в България (Delforge 2005; Асьов и Петрова 2012 и др.) и често формират хибридни популации, най-вече в Родопите. Свързана с тази изменчивост на сърцевидния дланокоренник е и голямата изменчивост на наблюдаваните хибриди, включващи първични (F1) хибриди, обратни (повторни) хибридизации с родителските таксони и хибриди между хибридите. Хибридни популации на дланокоренници с участие на месночервен дланокоренник са наблюдавани във всички планински райони на страната, но най-чести и разнообразни са в Родопите. Както е посочено по-горе, хибридогенни популации с изключително разнообразие има в района Попови ливади в Пирин (центр. координати 41.547350° N, 23.633289° E) и в местността Кавал тепе в Родопите (центр. координати 41.745107° N 24.147552° E).

За този вид (*D. incarnata*) хибридизацията е фактор със средна до висока значимост в находищата в Рило-Родопския масив и слаба значимост в останалите райони на страната.

5.1.2. Конкуренция от страна на други видове

Няма конкретни изследвания. Наблюденията ни са, че при липса на стопанисване (коситба), някои видове се разрастват прекомерно и пречат развитието и най-вече възобновяването на дланокоренниците. Такива са едрият хвощ (*Equisetum telmatea*) и хибридна чобанка (*Petasites hybrida*) в находището на калописиевият дланокоренник над с. Горнослав в Добростанския масив, както и туфести кисели, житни треви и дзуки. И двата вида, както и другите салепови растения, избягват гъстите тревисти места доминирани от късокоренищни житни и кисели треви (някои видове *Carex*, *Calamagrostis pseudophragmites* и др.), както и влажните места, заети от тръстика и папур.

Степента на влияние на този фактор е различна в различните находища (от слаба до средна в повечето и висока в находището на калописиевият дланокоренник над с. Горнослав (А.12.).

5.1.3. Климатични промени – уязвимост на видовете

Няма конкретни изследвания, но видовете са хабитатно специфични, от влажни местообитания, които се влияят от засушаването на климата. Степента на влияние на този етап е средна, възможно е засилване на влиянието в бъдеще.

5.1.4. Съществени социално-икономически промени

Социално-икономическите промени през последните десетилетия са съпътствани от промени в начина на стопанисване на сенокосните ливади, които са местообитание на двата дланокоренници. Изоставянето или превръщането им в пасища се отразява крайно негативно върху популациите. Степента на влияние е различна в отделните находища, от липсваща до висока.

Установено е отрицателно въздействие върху някои находища, свързано със субсидиите за земеделие. Отделни находища са частично или напълно включени в пасища с електропастири, където изпасването е продължително и прекомерно. Примери са находището на месночервения и други дланокоренници в мест. Попови ливади в Пирин, находището в мест. Кавал тепе в Родопите, находището на месночервения дланокоренник при с. Градница, Севлиево. При посочените находища степента на влияние на заплахата е висока.

Отново свързано със субсидиите за земеделие през последните години е разораването на ливадите и превръщането им в обработваеми земи, особено широко застъпено в района на Палакария. Дори когато не е засегнат конкретен парцел с находище на Салепови, разораването и употребата на торове и други препарати в създаваните ниви променят

химизма и овлажняването на почвите и в съседните територии с популации на Салепови. Подмяната на ливадната растителност с различни селскостопански култури е свързана и със заплевеляване. Степента на влияние е от средна до висока, в зависимост от разстоянието и разположението на разораните парцели.

5.2. Подлежащи на управление фактори

5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания

Видовете са хабитатно специфични, от влажни местообитания и това е съществена заплаха. Няма детайлни конкретни изследвания. По сведения на Г. Кунев и М. Йорданова от повтарящи се наблюдения върху популацията на калописиевия дланокоренник над с. Илинденци в Пирин, нейното състояние се влошава след настъпили промени в овлажняването (при които пресъхва и чешма над находището). Степента на влияние е от средна (при не много голямо влошаване на местообитанието) до висока и много висока (при разрушаване на местообитанието).

5.2.2. Пряко унищожаване

Към момента има данни за пряко унищожаване на част от площта на находището на *D. incarnata* в ПП „Сините камъни“, при езерото в мест. Карандила. Причината е насипани в района инертни материали, които затрупват местообитанието след проливен дъжд през 2019 г. Прякото унищожаване е причинено от човешка дейност. Степента на влияние при пряко унищожаване е катастрофална – находището и популацията престават да съществуват.

5.2.3. Причинени от човешка дейност

И двата вида са много чувствителни към промени в местообитанията. С най-силно въздействие са промените в хидрологичния режим в находищата и промените в начина на земеползване. Степента на влияние на промените в хидрологичния режим, ако са свързани със засушаване, е висока и много висока като може да доведе до загиване на популацията.

Типичен пример е находището на *D. incarnata* в района на бившето Казиченско блато (в землището на с. Равно поле). До 90-те години на миналия век там имаше запазени влажни и мезофилни сенокосни ливади с реликтен характер, с богат видов състав и присъствие на редица редки видове (*Pedicularis palustris*, *Merendera sobolifera* и др.) и няколко вида Салепови. Популацията на месночервения дланокоренник наброяваше хиляди екземпляри. Целият район в тази част на Софийското поле беше прорязан от напоителни канали, част от които, включително минаващите до и през ливадите, с дълбочина до 2 метра. След спиране на работата на помпената станция, каналите се превърнаха практически в отводнителни и територията се засуши много бързо. През 1994-1995 г. числеността на популацията спадна на около 100 цъфтящи растения. След железопътна катастрофа в района беше забранено преминаването на коли, каруци, хора и животни през жп линията и

бяха разрушени пътните връзки, преминаващи през линията. Собствениците (от с. Равно поле) нямаха достъп до ливадите и стопанисването им като сенокосни бе прекратено. Жителите на съседното с. Казичене, които имаха достъп до ливадите без да пресичат жп линията, започнаха да ги използват като пасище. Състоянието на растителността се влоши още повече и през 1997 г. видът, както и останалите орхидеи, изчезнаха. Това е пример за кратките периоди, в които настъпват отрицателните промени в популациите при промяна на условията на местообитанието.

Проверка през юли 2021 г. в района на това находище показва, че има възстановяване до известна степен на местообитанието, с поява на типични житни и кисели треви и някои характерни влаголюбиви видове от разнотретието (*Gratiola officinalis*, *Sanguisorba officinalis*, *Filipendula ulmaria*). От Салеповите бяха потвърдени елегантният салеп (*Anacamptis elegans*), дървеницовият салеп (*Anacamptis coriophora*), но не бяха открити екземпляри на *D. incarnata*, както и на защитения блатен дремник (*Epipactis palustris*).

Публикувани данни за влошаване на състоянието на находищата в резултат на прекомерна паша има за калописиевия дланокоренник в находището над с. Илинденци в Пирин (Kunev, 2018). Пашата е причина за влошаване на състоянието на популация между местностите Кавал тепе и Джиневра (Б.17.). Тази заплаха е със средна до висока степен на влияние.

Процентът на находищата, намиращи се близо до пътища, е значим – 8 находища (20%). Това ги прави уязвими при дейности по ремонта на пътищата или евентуалното им разширяване. Потенциално застрашени са находищата на калописиевия дланокоренник в района на Зимевица, находищата на двата вида в подножието на Славянка край пътя за х. Парил, находището на месночервения дланокоренник в района на с. Константин и др.

Прегледът на начина на трайно ползване (НТП) показва, че има находища в естествени местообитания, които по данни от Кадастрално-административната информационна система (КАИС) попадат в имоти с НТП урбанизирани територии. Такива са находищата на калописиевия дланокоренник в местността Рибника при с. Габарево, както и находищата на месночервения дланокоренник в местността Каракютюк в ПП „Сините камъни“ и едната му субпопулация в местността Попови ливади в Пирин. При тях заплахата от унищожаване на популациите при реализиране на инфраструктурни проекти е много висока.

Туризмът оказва отрицателно въздействие върху състоянието на популациите на видовете поради отъпкване в района на находищата, бране на букети и др. Той е заплаха за месночервения дланокоренник в мест. Морожина до границата на ПП „Витоша“ (самото находище е извън Парка, но през него преминава туристическа пътека, която с това малко изключение е в Парка), както и в ПП „Сините камъни“, находищата в местността Попови

ливади в Пирин (субпопулация 1) и района на х. Парил (А.11) в Славянка. Степента на влияние е от ниска до средна.

5.2.4. Въздействие на социално-икономически фактори от управляем характер

Превръщането на ливадите в обработваеми земи или пасища. Използването на пестициди и интензивно торене в находищата или съседни територии. Процесът на превръщането на ливадите в обработваеми земи силно засяга находищата/субпопулациите на месночервения дланокоренник (*D. incarnata*) в района на Палакария и Самоковското поле. От 4 находища/субпопулации, описани от района в периода 1992-2004 г., през 2021 г. видът беше потвърден само в 1 от посетените три находища. В единственото потвърдено находище, където през 1995 г. имаше над 200 екземпляра, през 2021 г. са установени само 9 екземпляра.

Изоставянето на териториите и липсата на стопанисване, които водят до обрастване с дървета и храсти. Пример за влошаване на състоянието поради изоставяне без стопанисване е находището на калописиевия дланокоренник над с. Горнослав (А.12) в Родопите. Анализ има в Доклада за състоянието на вида в BG0001031 „Родопи – Средни“ от 2013 г. Друго находище с влошено състояние поради увеличаване на дървесно-храстовата растителност и едроразмерните тревни видове е находището на калописиевия дланокоренник при с. Раково в Източна Стара планина (А.2). Степента на влияние понастоящем е от средна до висока в отделни находища, но перспективата е да се засилва.

5.2.5. Инвазивни неместни видове

Към 2021 г. няма публикувани данни за влияние на инвазивни неместни видове в находища на двата дланокоренници.

5.2.6. Случайни фактори

Малките популации на ограничени площи принципно са уязвими от случайни фактори.

5.2.7. Непълна и неактуална информация

Непълната и недостатъчно актуална информация за разпространението, както и за състоянието на находищата и популациите е лимитиращ фактор за вземането на навременни и подходящи мерки за опазване на местообитанията и популациите на видовете.

6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ

6.1. Опазване на местообитания

От известните 14 находища на калописиевия дланокоренник едно е в защитена територия (ПП Сините камъни). Шест са в защитени зони (BG0000164 Сините камъни, 33

BG0001040 Западна Стара планина и Предбалкан, 33 BG0000626 Круше, 33 BG00001028 Среден Пирин – Алиботуш, 33 BG00001031 Родопи – Средни, 33 BG0000192 Река Тунджа1).

От известните находища на месночервения дланокоренник седем са в защитени територии (ПП „Сините камъни“; ПП „Витоша“, ПП „Странджа“ и Защитени местности „Находище на Ливадно секирче“, „Широка поляна“, „Студената Чучурка“, „Ливадето при Сивино“). От тях, находището в района на Боянското блато в ПП „Витоша“, респективно 33 BG 0000113 Витоша, установено през 1997 г., се нуждае от съвременно потвърждение. Тринадесет са в защитени зони.

6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг

Преки природозащитни мерки има предприемани по отношение на калописиевия дланокоренник. В ПП „Сините камъни“ те са в рамките на проект по ОПОС: Дейности по издирване, възстановяване, поддържане на местни растителни видове на територията на ПП „Сините камъни“ (ОП „Околна среда“, опериран от ИАГ). Дейност 3. „Дейности по опазване и поддържане на местообитанието на балканския ендемит Калописиев дланокоренник (*Dactylorhiza kalopissii*)”, 2013-2014 (Петрова, Венкова, 2014; [http://dppsk.org/event/възстановяване на местобитания-и-о/](http://dppsk.org/event/възстановяване_на_местобитания-и-о/)). Това находище е с най-детайлните наблюдения и периодичен мониторинг в периода 2008-2021 г. (с различна степен на детайлност).

След откриването на находището при с. Габарево от членове на екипа е направено предложение и местността е включена в разширение на BG0000192 Река Тунджа 1. Еднократни преки природозащитни действия (коситба и почистване от дървесно-храстова растителност) са провеждани през 2012 г. в находището в местността Рибника край с. Габарево. Те са в рамките на Проект „Природни мрежи за местата и хората“. Финансиран Платлайф Интернешънъл, Великобритания със средства от Програмата „Европа на гражданите“ на ЕС, 2011-2012.

Еднократни преки природозащитни мерки (подсяване) има предприемани по отношение на месночервения дланокоренник в находището при езерото в мест. Карандила в ПП „Сините камъни“.

6.3. Повишаване осведомеността за видовете и необходимостта от опазването им

Дейности за повишаване на осведомеността за видовете и необходимостта от опазването им от различен характер има от дълъг период от време (Петрова 1995 и последващи). Включването на калописиевия дланокоренник в Приложение II на Директива 92/43 ЕИО е по предложение от България, подготвено от А. Петрова.

И двата вида са включени в научно-популярна книга за Орхидеите в ПП „Сините камъни“ (Петрова и Георгиева 2009), както и в диплянка за Салеповите растения в Парка.

За находището на калописиевия дланокоренник край с. Габарево и местността Елака, в която се среща, са провеждани срещи с администрацията и жителите на селото, издадена е диплянка за мястото (на български и турски език); поставена е информационна табела, има публикации в медии (<https://www.nbp.bg/nbp/елака-царството-на-дивите-орхидеи/>, <https://zarata.info/рядък-вид-орхидея-вирее-край-Габарево/>) и др. След откриване на находище край с. Голямо Дряново, има публикации в местни медии (<https://www.kazanlak.com/news-8215.html>, <https://www.Facebook.com/watch/?v=4078619209694> и др.). Видовете са популяризираны в социалната мрежа „Facebook“ (Група „Растенията в България“ (<https://www.Facebook.com/groups/118552245143787/permalink/1490756031256728> и предходни публикации). Това позволява включването на широк кръг граждани в събирането на данни и вече има положителен ефект.

7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ

7.1. Политики и законодателство

Мярка 1. Регулиране на промените в местообитанията и находищата с негативно въздействие върху видовете

Дейност 1.1. Съобразяване на мерките за опазване на популациите и местообитанията на видовете при процедури за оценка на въздействието на инвестиционните предложения и екологична оценка на планове, проекти и програми в близост до и върху находищата	
Ефект	Да се запазят местообитанията и популациите на видовете
Описание	<p>При провеждане на процедури по ОВОС на инвестиционни предложения и ЕО на планове, проекти и програми с териториален обхват в близост до (радиус 5 km) и върху находищата да се прави оценка на въздействието им върху популациите и местообитанията на видовете.</p> <p>Повишено внимание да се обръща на промени в хидрологичния режим в района на находищата и водосборите на водните течения, които могат да променят овлажняването на териториите, в които се намират находищата на видовете.</p>
Териториален обхват	Национален

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Приоритет	Висок
Индикатор	100% от проведените процедури по ОВОС и ЕО за ИП и планове, програми и проекти на територии с описани находища на видовете включват оценка на въздействието върху популациите, находищата и местообитанията.

Дейност 1.2. Недопускане на промени в начина на трайно ползване на териториите, в които се намират находищата на видовете, ако това ще доведе до негативни промени за видовете	
Ефект	Да се запазят или подобрят условията на местообитанията за видовете. Да се актуализират данните за начина на трайно ползване, във връзка с изоставяне на пасища и други промени, което да даде възможност за правилна оценка при процедури по ОВОС и ЕО.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Висок
Индикатор	90% от находища са със запазен начин на трайно ползване или с подобрен режим на ползване.

Дейност 1.3. Обявяване на нови защитени територии на база проучването и изготвената документация в дейност 6.3.	
Ефект	Да се опазят, поддържат или възстановят условията в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете; да се предотврати възможността за пряко унищожение. Подходящи форми са защитени местности (по модела на микрорезерватите) и поддържани резервати.
Териториален обхват	На база изготвената документация по дейност 6.3.
Приоритет	Висок

----- www.eufunds.bg -----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Индикатор	Обявени 5 защитени местности
-----------	------------------------------

Дейност 1.4. Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	
Ефект	Да се ограничи отрицателното въздействие на интензивната паша и прекомерното отъпкване на местообитанията през периода май-юли на втора, пета и осма година от 10-годишния План, за да се даде възможност на видовете да плодоносят. При необходимост: да се създаде физическа преграда (електропастир).
Териториален обхват	BG0001028 Среден Пирин – Алиботуш (м. „Папаз чаир“ – находище Б.12); Община Разлог (м. „Камено“ – находище А.8); Община Батак (до ЗМ „Слънчева поляна“ – находище Б.16); Община Батак (ЗМ „Кавал тепе“ – находище Б.17); Община Севлиево (м. „Гюр чешма“ – находище Б.1)
Приоритет	Висок
Индикатор	Обявяване на режим за паша в 5 местности, проведени по 3 проверки във всяка местност за спазване на ограничението

Дейност 1.5. Закупуване на частни земи	
Ефект	Да се ограничи въздействието на случайните и други фактори, промяната на хидрологичния режим, водещи до влошаване на местообитанията и съответно – до намаляване популацията на видовете.
Териториален обхват	Имотите, в които попадат находища: в м. „Палахор“, с. Горнослав, община Асеновград (находище А.12); в района на с. Бели Искър, община Самоков (находище Б.8).
Приоритет	Среден

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Индикатор	Имотите на двете находища са закупени, с цел дългосрочно устойчиво опазване на находищата и популациите в тях.
-----------	--

Дейност 1.6. Разширяване на BG0000626 „Круше“ на база проучването и изготвената документация по дейност 6.1.	
Ефект	Да се опазят, поддържат или възстановят условията в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете; да се предотврати възможността за пряко унищожение.
Териториален обхват	BG0000626 „Круше“
Приоритет	Висок
Индикатор	Разширяване на Защитена зона BG0000626 „Круше“ с включване на находището в местността „Камено“ и територията около нея.

Дейност 1.7. Разширяване на защитени зони, с включване на над 60% от националната популация на <i>D. kalopissii</i> , на база проучването по дейност 6.2.	
Ефект	Да се опазят, поддържат или възстановят условията в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете; да се предотврати възможността за пряко унищожение.
Териториален обхват	Спрямо данните и документите изготвени по дейност 6.2.
Приоритет	Средн
Индикатор	Поне 60% от националната популация на <i>D. kalopissii</i> е включена в защитени зони.

Мярка 2. Подпомагане управлението и изпълнението на Плана

Дейност 2.1. Провеждане на мониторинг и оценка на Плана

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Ефект	Навременно изпълнение на предвидените в настоящия план дейности
Описание	Проследяване изпълнението на дейностите, заложи в плана от независима организация въз основа на събрана и анализирана информация. Количествено отчетена степента, в която са постигнати заложените цели на плана. Измерване на ефективността и ефикасността на изпълнение на отделните дейности и целия план. Организацията изпълняваща мониторинга да комуникира активно с МОСВ относно планирани и извършени дейности. В точка „Мониторинг и оценка на плана“ са посочени конкретни години за мониторинг на всяка една от дейностите.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Висок
Индикатор	Публикуван годишен анализ и оценка на извършените дейностите по матрицата за мониторинг и оценка на плана в точка VII. Мониторинг и оценка на плана

7.2. Пряко опазване и възстановяване на видовете и местообитанията им

Мярка 3. Подобряване състоянието на местообитанията

Дейност 3.1. Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	
Ефект	Да се ограничи отрицателното въздействие от изоставянето на територията, натрупването на мъртва растителна маса и обрастването с дървета и храсти, чрез коситба и частично почистване на храсти с изнасяне на растителната маса.
Териториален обхват	BG0000164 Сините камъни (м. „Каракютюк“ – находище А.1); Община Сливен (м. „Юртма“ находище А.2); BG0000626 Круше (находище А.7);

----- www.eufunds.bg -----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	BG00001031 Родопи-Средни (м. „Палахор“ – находище А.12); BG0000192 Река Тунджа 1 (м. „Елака“ – находище А.13); Община Елена (м. „Сухата чешма“ – находище Б.4); BG0002084 Палакария (м. „Кална бара“ – находище Б.6); BG0001007 Странджа (м. "Балабана" находище Б.25).
Приоритет	Висок
Индикатор	8 находища са окосени и почистени от растителната маса, два пъти през интервал от пет години.

Мярка 4. Подпомагане възобновяването на видовете

Дейност 4.1. Подсяване в рамките на съществуващите находища	
Ефект	Да се увеличи числеността на популациите в находища с невисока численост
Териториален обхват	BG0000164 Сините камъни (м. „Каракютюк“ – находище А.1); Община Сливен (м. „Юртма“ находище А.2); BG0001022 Орановски пролом-Лешко (Влахина планина – находище А.5); BG0000192 Река Тунджа 1 (м. „Елака“ – находище А.13); BG0002084 Палакария (м. „Кална бара“ – находище Б.6); Община Столична (м. „Морожина“ – находище Б.7).
Приоритет	Среден
Индикатор	Извършено подсяване в 6 находища, наблюдаван и анализиран ефект след подсяването (в дейност 5.2).

Дейност 4.2. Възстановяване на изчезнали субпопулации	
Ефект	Да се извършат дейности за възстановяване на изчезнали субпопулации и да се постигне устойчива субпопулация в находището.
Описание	Да се извърши подсяване за възстановяване на субпопулации в района

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	на Палакария от популация в местността „Кална бара“ край с. Широки дол (находище Б.6), като посевният материал се взема от находището. Подсяването се счита за успешно, ако се развият нови индивиди на вида в рамките на 3 години след подсяването и видът се установи при мониторинг на местообитанието през интервал от 5 години
Териториален обхват	BG0002084 Палакария
Приоритет	Среден
Индикатор	Извършено едно подсяване в поне две местата, където има изчезнали субпопулации. Възстановени две субпопулации в долината на р. Палакария.

Дейност 4.3. Подсяване в ПП „Витоша“	
Ефект	Развитие на нови субпопулации в границите на защитена, управляема територия за подобряване числеността на <i>Dactylorhiza incarnata</i> .
Описание	Подсяването на подходящо местообитание в ПП „Витоша“, като посевният материал се взема от находището в мест. Морожина (Б.7), което е изключено от Природния парк. Подсяването се счита за успешно, ако се развият нови индивиди на вида в рамките на 3 години след подсяването и видът се установи при мониторинг на местообитанието през интервал от 5 години.
Териториален обхват	ПП „Витоша“ (33 BG 0000113 Витоша)
Приоритет	Среден
Индикатор	Извършено подсяване в подходящо и подготвено за подсяване местообитание. Развита нова субпопулация в границите на ПП „Витоша“.

7.3. Изследвания и мониторинг

Мярка 5. Разширяване познанията за съвременното разпространение и размера на националните популации

Дейност 5.1. Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	
Ефект	Да се актуализират наличните данни за находищата в националната база данни.
Описание	Да се проведат теренни наблюдения на находищата и на състоянието на популациите в тях през две последователни години по методиката на НСМСБР. Да се констатира промени в начина на трайно ползване и да се подаде нужната информация за НТП към РИОСВ. В съпоставка с наличните, да се осигурят по-надеждни данни за размера на популациите и база за анализ на промените и тенденциите.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Висок
Индикатор	100% от описаните находища са с мониторингови отчитания в 2 последователни години. Изработена подробна карта в ГИС формат, със съвременното разпространение и характеристики на местообитанието на видовете, в съвместим файлов формат (UTM WGS84 zone 35N).

Дейност 5.2. Последващ мониторинг на находищата	
Ефект	Да се актуализира статута на популациите и да се оцени ефективността от проведените дейности. Да се отразят промените и тенденциите в размера на популациите. Да се проведат наблюдения на находищата и на състоянието на популациите в тях по методиката на НСМСБР.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Висок
Индикатор	Проведени проучвания и събрани данни за 100% от описаните в Плана

----- www.eufunds.bg -----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	находища с ГИС анализ на местообитанията и числеността на видовете.
--	---

Дейност 5.3. Теренни проучвания за издирване на нови находища в подходящи местообитания	
Ефект	Да се разширят познанията за съвременното разпространение на видовете.
Териториален обхват	Национален обхват. Подходящи райони за проучването са райони, в които има известни находища: Горна тунджанска низина; склонове на Пирин планина; големи ливадни комплекси с присъствие на влажни ливади, склонове на Стара планина и др.
Приоритет	Среден
Индикатор	100 дни теренна работа в райони с подходящи местообитания

Мярка 6. Подпомагане прилагането на бъдещи природозащитни управленчески дейности

Дейност 6.1. Проучване възможностите за разширяване на BG0000626 Круше и подготовка на нужната документация	
Ефект	Да се даде възможност за разширяване на защитените зони с цел опазване на видовете
Териториален обхват	BG0000626 Круше
Приоритет	Висок
Индикатор	Проучена е възможността за разширяване на BG0000626 Круше, изготвени и подадени документи за разширяване на зоната.

Дейност 6.2. Проучване възможностите за разширяване на защитените зони и подготовка на нужната документация	
---	--

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Ефект	Да се даде възможност за разширяване на защитените зони с цел включване в тях на поне 60% от популациите на <i>D. kalopissii</i>
Териториален обхват	Подходящи защитени зони, за които да се проучи възможността за разширяване: BG0000164 Сините камъни BG0001040 Западна Стара планина и Предбалкан BG0001022 Орановски пролом – Лешко BG0000366 Кресна – Илинденци BG0001028 Среден Пирин – Алиботуш BG00001031 Родопи – Средни BG0000192 Река Тунджа 1 BG0000261 Язовир Копринка Да се вземат предвид и данните получени от дейност 5.3.
Приоритет	Среден
Индикатор	Проучени са 8 защитени зони с находища на вида и техните околностите, изготвени и подадени документи за разширяване на защитените зони.

Дейност 6.3. Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	
Ефект	Да се даде възможност да се опазят, поддържат или възстановят условията в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете; да се предотврати възможността за пряко унищожение. Подходящи форми са защитените местности (по модела на микрорезерватите) и поддържани резервати.
Териториален обхват	Землища: с. Горнослав (общ. Асеновград); с. Габарево (общ. Павел баня); с. Бели Искър (общ. Самоков); с. Попови ливади (общ. Гоце Делчев); с. Осина (общ. Сатовча).

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Приоритет	Висок
Индикатор	Проучени са 5 територии с находища на вида и техните околности, изготвени и подадени предложения за нови защитени територии.

Мярка 7. Проучване съвременните познания и ангажираност на обществеността и заинтересованите страни

Дейност 7.1. Провеждане на социологически проучвания за познанията на заинтересованите страни и обществеността за видовете и превенцията на заплахите за тях	
Ефект	Актуални данни за познанията на обществеността и заинтересованите страни преди и след информационната кампания и ефекта от нея за опазването на видовете, както преди и след провеждането на дейностите за опазване на вида, заложи в настоящия План.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Висок
Индикатор	Проведени 2 социологически проучвания с анализ на ефекта от информационната кампания и дейностите.

Мярка 8. Разширяване познанията за биологията, фенологията и междувидовата хибридизация в находищата на видовете

Дейност 8.1. Изследване на наличието на междувидова хибридизация в находищата	
Ефект	Да се повишат познанията на междувидовата хибридизация в находищата и да се разкрие степента на потенциалната опасност по отношение бъдещето на популациите.
Описание	Изследването е необходимо да бъде извършено в сътрудничество с висококвалифицирани експерти по молекулярна генетика и род Дланокоренник (<i>Dactylorhiza</i>). Находищата, в които е установена хибридизация и са подходящи за изследване, са: м. „Камено“ – находище А.8; с. Парил – находище А.11; м. „Морожина“ – находище Б.7; мест. „Папаз чаир“ – находище Б.12; до ЗМ „Слънчева поляна“ – находище Б.16; ЗМ „Кавал тепе“ –

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	находище Б.17; с. Сивино – находище Б.21. По преценка на изпълнителите на проекта могат да се включат и др. находища.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Среден
Индикатор	Изследвани поне 7 находища, в които е наблюдавана хибридизация.

Дейност 8.2. Проучвания на фенологията на видовете	
Ефект	Повишаване на познанията за фенологията на видовете, сезонното им развитие и връзката между хибридизационните процеси и климатичните промени.
Описание	Находища, в които е подходящо да се извършат проучванията: м. „Каракютюк“ – находище А.1; м. „Камено“ – находище А.8; м. „Палахор“ – находище А.12; м. „Елака“ – находище А.13; с. Бучин проход – находище Б.5; с. Бели Искър – находище Б.8; м. „Камено“ – находище Б.12.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Среден
Индикатор	10 бр. изготвени и публикувани фенограми на видовете

Дейност 8.3. Проучвания върху биологията на видовете	
Ефект	Да се разширят познанията за биологията на видовете – сезонно развитие на подземните органи, опрашване и плодоносене, репродуктивните процеси и пр. Да се изяснят причините за ограниченото разпространение на видовете.
Описание	Находищата, в които е подходящо да се извършат проучванията: м. „Каракютюк“ – находище А.1; с. Зимевица – находище А.3; м. „Камено“ – находище А.8; ЗМ „Студената чучурка“ – находище Б.14;

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	м. „Големите ливади“ – находище Б.24.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Среден
Индикатор	Изготвени и публикувани минимум две публикации (поне по една публикация за всеки вид) с данни за биологията на видовете

Мярка 9. Разширяване познанията за находищата

Дейност 9.1. Хидрологични проучвания на находищата, значими и потенциално застрашени от промени в хидрологичния режим	
Ефект	Да се разширят познанията за хидрологичните особености на находищата и за регулацията на хидрологичния режим.
Описание	Находищата, в които е подходящо да се извършат проучванията: м. „Голямата ливада“ и „Сухите блата“ – находище А.10; м. „Сухата чешма“ – находище Б.4; м. „Камено“ – находище Б.12 и в района на м. „Кална бара“ – находище Б.6.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Среден
Индикатор	Докладвани и разпространени до заинтересованите страни данни за хидрологията на 4 находища

Мярка 10. Систематизиране и подобряване информационната система за видовете

Дейност 10.1. Актуализиране достъпността на националната информационна система	
Ефект	Наличен модул за редовна актуализация и разширяване на Националната база данни на НСМСБР с участие на експерти и широката общественост за взимане на оптимални решения за управление на околната среда.
Описание	Създаване на модул, допълващ Националната база данни на НСМСБР, с отворен достъп за споделяне и публикуване на научни публикации,

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	открития и разработки, наблюдения върху екосистемите и биоразнообразието от широката общественост. Ежегодно ревизиране на получените нови данни и уместно актуализиране на националната база данни. Да се създаде възможност за навременно систематизиране на информационната система с получените резултати след провеждането на дейностите в процеса на изпълнение на Плана, както и данните, придобити чрез средствата на гражданска наука.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Висок
Индикатор	Създаден модул с отворен достъп, към Националната база данни на НСМСБР, със система за ревизиране и оптимизиране на постъпилата информация.

7.4. Повишаване осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на видовете

Мярка 11. Повишаване капацитета за опазване на вида

Дейност 11.1. Издаване на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България	
Ефект	Да се предостави средство за опознаване и определяне на видовете от рода, което да служи за ефективното опазване на видовете от страна на широката общественост.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Висок
Индикатор	Разработена една научнопопулярна книга в хартиен и електронен вид, разпространена чрез дейност 11.2.

Дейност 11.2. Разпространяване и презентирание от авторите на научнопопулярна книга за
--

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

род Дланокоренник в България, издадена в дейност 11.1	
Ефект	Да се предостави средство за опознаване и определяне на видовете от рода, което да служи за ефективното опазване на видовете от страна на широката общественост.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Висок
Индикатор	<p>Организирано едно представяне от авторите на научнопопулярната книга на територията на Столична община. Разпространена научнопопулярна книга за род Дланокоренник:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тираж 100 бр. на хартиен носител в учебни заведения (висши учебни заведения и природо-математически гимназии), заинтересовани държавни и общински структури; библиотеки; - на електронен носител в официалните уебсайтове на всички заинтересовани институции, в интернет и социалните мрежи с достигнати 100 хил. различни души ('web reach').

Дейност 11.3. Издаване на информационни материали за видовете и местообитанията	
Ефект	Да се предостави средство за повишаване осведомеността и ангажираността за опазване на видовете на отговорни институции, местни жители, туристи, деца и любители на природата.
Описание	<p>Информационните материали да бъдат създадени за целите на информационната кампания в дейност 11.5. Материалите да бъдат разработени от екип педагози, еколози или биолози, дигитални и печатни маркетолози. Да бъдат с различен и адаптивен дизайн и подходящи за минимум три възрастови групи.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Печатни материали: брошури за влажните ливади, какво можем да видим на тях и къде да ги намерим, с акцент върху орхидеите; стикери; карти за игра; настолни игри; пъзели; детски книжки за оцветяване; пожелателни и пощенски картички. - Електронни материали: кратки видеоклипове подходящи за социални мрежи и медии, с информация за видовете, заплахите

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	за тях, характерните им местообитания и ползите от опазването им (екосистемите услуги, които местообитанията изпълняват). Адаптирани вариации на брошури за социални мрежи и медии. Видео серия със заснемане на видовете, местообитанията на терен; с включено представяне на наличните определители и книги за орхидеите в България; с включено представяне на научните, образователните и държавни звена, университети, градини и лаборатории с насока към ботаника и биоразнообразие.
Териториален обхват	Национален
Приоритет	Висок
Индикатори за успех	<p>Печатни материали с тираж: 5 000 брошури (9 различни дизайна), 5 000 стикери (3 различни дизайна), 100 карти за игра (2 дизайна), 50 пъзела (3 дизайна), 100 детски книжки (2 дизайна), 2 000 пожелателни и пощенски картички (6 дизайна).</p> <p>Електронни материали: е-флаер в 6 различни дизайна и информация, за различни целеви групи; 1 образователна видео серия с 10 епизода, по 5 минути.</p> <p>Разпространение на информационните материали чрез дейност 11.5.</p>

Дейност 11.4. Поставяне и поддържане на информационни табели в района на находища на видовете	
Ефект	Предотвратяване прякото унищожаване на видовете поради незнание и невнимание, повишено познание за видовете.
Териториален обхват	Общини: Асеновград (находище А12); Банско (находище Б11); Батак (находища Б14, Б16); Борино (находище Б19); Елена (находище Б4); Гоце Делчев (находища А11; Б12; Б13); Казанлък (находища Б22, Б23), Малко Търново (находище Б25); Павел Баня (находище А13), Разлог (находище А8), Самоков (находище Б8); Сатовча (находище Б18); Севлиево (находище Б1), Сливен (находища А1, Б2); Смолян (находища Б21, Б22); София (находища Б5, Б7)

Приоритет	Среден
Индикатори за успех	Изработка и поставяне на 23 табели за различните находища, с продължаваща грижа (подсигуряване наличието и подмяната при нужда) за табелите през 5 години.

Дейност 11.5. Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	
Ефект	Повишена информираност на местните общности и широката общественост за присъствието на видовете в отделни региони, за необходимостта от разпознаването и опазването им, за възможността да участват в опазването им.
Описание	<p>Информационната кампания да се проведе чрез:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чрез медии и социални мрежи (разширяване на гражданската наука); - чрез провеждане на информационни дейности при спазване на природозащитните режими: открити беседи, познавателни екскурзии, доброволчески дейности за поддържане на местообитанията на видовете, организиране на конкурс за снимка или разказа и пр., открити уроци, събития; - чрез разпространение на информационните материали издадени в дейност 11.3 в учебни заведения, посетителски центрове на защитени територии, туристически информационни центрове. <p>Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетолог или социолог</p>
Териториален обхват	Общини: Павел баня, Банско, Батак, Казанлък, Сливен За електронна информационна кампания – национален обхват.
Приоритет	Среден
Индикатори за успех	Проведена информационна кампания с разпространяване на информационни материали в хартиен и електронен вид (изготвени по дейност 11.3); ежегодни публикации на страниците на РИОСВ и общини, в регионални електронни и печатни медии. Разширена и

-----> www.eufunds.bg <-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	<p>подкрепена мрежа от гражданска наука.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разпространени информационни материали с достигнати 15 хил. различни души. - Проведени беседи, екскурзии, доброволчески дейности и др. с поне 100 бр. участници в тях. - Електронната информационна кампания е с достигнати 100 хил. различни души ('web reach').
--	--

<p>Дейност 11.6. Провеждане на обучения за повишаване капацитета на специалисти по биоразнообразие в националните и природни паркове, ДГС, РИОСВ, студенти и заинтересовани граждани в методи за мониторинг и проследяване на сезонното развитие на видовете</p>	
Ефект	Повишени познания за опазване и мониторинг на видовете на заинтересованите страни. Повишаване на природозащитната отговорност.
Описание	<p>2 бр. тридневни обучения в район с популации на видовете, в сезон на развитие на плодове. Обученията да са с лекционни и практически занятия. За целта да има разработена програма и материали.</p> <p>Участници – двама експерти/обучители, до 20 курсисти (специалисти биоразнообразие, студенти и заинтересовани лица) и двама организатори и логистика.</p>
Териториален обхват	Община Сливен (ПП „Сините камъни“), с посещения и обучение и в находища в Горна Тунджанска низина и Източна Стара планина.
Приоритет	Висок
Индикатори за успех	Проведени две тридневни обучения с до 20 броя участници (курсисти) във всяко.

<p>Дейност 11.7. Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана</p>	
Ефект	Обсъждане и съгласуване на изпълнението на дейностите по Плана, състоянието на отделни находища, ефективността на извършеното на местно, регионално и национално ниво (участници от МОСВ, РИОСВ,

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

	общини, дирекции на природни паркове, НПО, изпълнител на дейност 2.1 и др.).
Териториален обхват	РИОСВ София, РИОСВ Благоевград, РИОСВ Стара Загора
Приоритет	Висок
Индикатори за успех	Проведени поне 3 срещи с публикувана и изпратена информация за събитието и взетите решения към всички заинтересовани страни.

Период на изпълнение и отговорник за реализация към всяка дейност са посочени в **Таблица 2** и **Таблица 3**. Връзката между второстепенните цели, мерките и дейностите са посочени в **Приложение 7**.

При изпълнението на мерките от плана за всяка мярка изпълнителите на проектите следва да докладват в МОСВ площ на природни местообитанията и местообитания на видове, върху които са приложени мерки за подобряване на състоянието им (в хектари).

Индикаторът се докладва в хектари и геореферирана база с данни, вкл. първични бази с данни от проектите. За реализираните проекти следва да се включат следните задължителни пространствени компоненти, картен материал в цифров вид, както и пространствени данни в цифров вид (ГИС). Изискванията към картния материал и пространствените данни са: картният материал да бъде в мащаб, позволяващ разчитане на детайлите, представени в съответната карта; пространствени данни, които се представят в цифров вид – геобаза данни с метаданни или ESRI **shp (ESRI shape file)*, в проекционна координатна система WGS84/UTM зона 35N и/или в официалната за страната система, при спазване на следната структура:

- геобаза/пакет от използваните изходни данни, които не са публично достъпни и/или не са в информационната система на НАТУРА 2000;
- геобаза/пакет от данни от проведените дейности на терен – GPS трак и точки с регистрации; полеви формуляри; снимков материал;
- геобаза/пакет от данни от крайни продукти, получени от извършените анализи и обобщения.

8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Мониторингът и оценката подпомагат процеса на отчетност и вземане на навременни решения за нуждата от подходящи мерки за изпълнение на забавени/неизпълнявани

дейности, изменения и адаптиране или актуализиране на Плана спрямо възникнали нови обстоятелства, данни за вида и местообитанията му, нормативни изменения и др.

Съгласно **дейност 2.1**, проследяване на изпълнението (събиране и анализ на информация по определени индикаторни критерии) на предвидените дейности и оценката на ефективността на Плана може да се възложи на външен, независим изпълнител, който да изготвя доклади с анализ на напредъка по дейности и оценка за степента на постигане на целите. Съответно, могат да се предлагат изменения и актуализации за по-висока ефективност при изпълнение на Плана. В случай че дейността бъде възложена на външен изпълнител, следва да комуникира активно с МОСВ относно планиране и извършване на дейностите по Плана. В процеса на мониторинг и оценка е препоръчително да се следва матрицата, посочена в **Таблица 1**.

Отговорност за мониторинга и оценката на изпълнението на всички дейности по Плана има МОСВ (или външен, независим изпълнител, ако дейността бъде възложена от МОСВ на такъв), а отговорността за приемане на изпълнението на конкретните дейности може да бъде на НПО, държавни и частни структури, научни институти, експерти и др. (подробно посочени и адресирани към конкретни дейности в **Таблица 1** и **Таблица 3**).

Таблица 1: Матрица за мониторинг и оценка на плана

Цели/Дейности	Индикатор	Територия на дейността	Отговорност за реализация на дейностите по Плана	Периодичност	Отговорност за мониторинг и оценка изпълнението на Плана
Основна цел: Подобро състояние на популациите на два вида Салепови растения, калописиев и месночервен дланокоренници (<i>Dactylorhiza kalopissii</i> и <i>D. incarnata</i>)	Поне 60% от популациите на вида са с оптимална численост	-	-	10-а година	МОСВ
Второстепенна цел 1. Запазено или подобро състояние на местообитанията	Поне 80% от находищата са с оптимални за видовете местообитания	-	-	10-а година	МОСВ
Второстепенна цел 2. Повишена численост на популациите в находищата им	Поне 20% повишена национална численост на популациите	-	-	10-а година	МОСВ
Второстепенна цел 3. Разширяване и систематизиране на познанията за видовете за оптимизация на планирането и прилагането на дейностите за опазването им	Публикации с актуални данни за видовете	-	-	10-а година	МОСВ
Второстепенна цел 4. Повишена информираност и ангажираност за видовете сред заинтересованите страни и широката общественост	30% увеличение на броя представители на заинтересованите страни и обществеността с познания за видовете и за превенция на заплахите.	-	-	10-а година	МОСВ
Дейност 1.1. Съобразяване на мерките за опазване на популациите и местообитанията на видовете при процедури за оценка на въздействието на инвестиционните предложения и екологична оценка на планове, проекти и програми в близост до и върху находищата	100% от проведените процедури по ОВОС и ЕО за ИП и планове, програми и проекти на територии с описани находища на видовете включват оценка на въздействието върху популациите, находищата и местообитанията.	Национална	МОСВ	5-а година 10-а година	МОСВ
Дейност 1.2. Недопускане на промени в начина на трайно ползване на териториите, в които се намират находищата на видовете, ако това ще доведе до негативни промени за видовете	90% от находища са със запазен начин на трайно ползване или с подобрен режим на ползване.	Национална	МОСВ, РИОСВ, Общини	5-а година 10-а година	МОСВ
Дейност 1.3. Обявяване на нови защитени територии на база проучването и изготвената документация в дейност 6.3.	Обявени 5 защитени местности	Община Асеновград (землище с. Горнослав) Община Павел баня (землище с. Габарево) Община Самоков (землище с. Бели Искър) Община Гоце Делчев (землище с. Попови ливади)	МОСВ	6-а година 10-а година	МОСВ

		Община Сатовча (землище с. Осина)			
Дейност 1.4. Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Обявяване на режим за паша в 5 местности, проведени по 3 проверки във всяка местност за спазване на ограничението	BG0001028 Среден Пирин – Алиботуш (м. „Папаз чаир“); Община Разлог (м. „Камено“); Община Батак (до ЗМ „Слънчева поляна“); Община Батак (ЗМ „Кавал тепе“); Община Севлиево (м. „Гюр чешма“)	МОСВ, РИОСВ, Общини	2-ра година 5-а година 8-а година	МОСВ
Дейност 1.5. Закупуване на частни земи	Имотите на двете находища са закупени, с цел дългосрочно устойчиво опазване на находищата и популациите в тях.	в м. „Палахор“, с. Горнослав, община Асеновград; в района на с. Бели Искър, община Самоков.	МОСВ	7-а година	МОСВ
Дейност 1.6. Разширяване на BG0000626 „Круше“ на база проучването и изготвената документация по дейност 6.1.	Разширяване на Защитена зона BG0000626 „Круше“ с включване на находището в местността „Камено“ и територията около нея.	BG0000626 „Круше“	МОСВ	5-а година	МОСВ
Дейност 1.7. Разширяване на защитени зони, с включване на над 60% от националната популация на <i>D. kalopissii</i> , на база проучването по дейност 6.2.	Поне 60% от националната популация на <i>D. kalopissii</i> е включена в защитени зони.	Национална	МОСВ	8-а година	МОСВ
Дейност 2.1. Провеждане на мониторинг и оценка на Плана	Публикуван годишен анализ и оценка на извършените дейности по матрицата за мониторинг и оценка на плана в точка VII. Мониторинг и оценка на плана	Национална	МОСВ, НПО, юридически лица	<i>срмямо конкретната дейност</i>	МОСВ
Дейност 3.1. Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	8 находища са окосени и почистени от растителната маса, два пъти през интервал от пет години.	BG0000164 Сините камъни (м. „Каракютюк“); Община Сливен (м. „Юртма“); BG0000626 Круше; BG00001031 Родопи-Средни (м. „Палахор“) BG0000192 Река Тунджа 1 (м. „Елака“); Община Елена (м. „Сухата чешма“); BG0002084 Палакария (м. „Кална бара“); BG0001007 Странджа (м. "Балабана").	МОСВ, РИОСВ, Общини, Природни паркове, НПО	3-та година 4-та година 8-а година 9-а година	МОСВ
Дейност 4.1. Подсяване в рамките на съществуващите находища	Извършено подсяване в 6 находища, наблюдаван и анализиран ефект след подсяването (в дейност 5.2).	BG0000164 Сините камъни (м. „Каракютюк“); Община Сливен (м. „Юртма“); BG0001022 Орановски пролом-Лешко (Влахина планина); BG0000192 Река Тунджа 1 (м. „Елака“); BG0002084 Палакария (м. „Кална бара“); Община Столична (м. „Морожина“).	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти, Природни паркове	5-а година 7-а година 10-а година	МОСВ

Дейност 4.2. Възстановяване на изчезнали субпопулации	Извършено едно подсяване в поне две местата, където има изчезнали субпопулации. Възстановени две субпопулации в долината на р. Палакария.	BG0002084 Палакария	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	7-а година 10-а година	МОСВ
Дейност 4.3. Подсяване в ПП „Витоша“	Извършено подсяване в подходящо и подготвено за подсяване местообитание. Развита нова субпопулации в границите на ПП „Витоша“.	ПП „Витоша“ (33 BG 0000113 Витоша)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти, Природни паркове	7-а година 10-а година	МОСВ
Дейност 5.1. Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	100% от описаните находища са с мониторингови отчитания в 2 последователни години. Изработена подробна карта в ГИС формат, със съвременното разпространение и характеристики на местообитанието на видовете, в съвместим файлов формат (UTM WGS84 zone 35N).	Национална	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	4-та година 7-а година	МОСВ
Дейност 5.2. Последващ мониторинг на находищата	Проведени проучвания и събрани данни за 100% от описаните в Плана находища с ГИС анализ на местообитанията и числеността на видовете.	Национална	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	10-а година	МОСВ
Дейност 5.3. Теренни проучвания за издирване на нови находища в подходящи местообитания	100 дни теренна работа в райони с подходящи местообитания	Национална	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	4-та година 8-а година	МОСВ
Дейност 6.1. Проучване възможностите за разширяване на BG0000626 Круше и подготовка на нужната документация	Проучена е възможността за разширяване на BG0000626 Круше, изготвени и подадени документи за разширяване на зоната.	BG0000626 Круше	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	5-а година	МОСВ
Дейност 6.2. Проучване възможностите за разширяване на защитените зони и подготовка на нужната документация	Проучени са 8 защитени зони с находища на вида и техните околности, изготвени и подадени документи за разширяване на защитените зони.	BG0000164 Сините камъни BG0001040 Западна Стара планина и Предбалкан BG0001022 Орановски пролом – Лешко BG0000366 Кресна – Илинденци BG0001028 Среден Пирин – Алиботуш BG00001031 Родопи – Средни BG0000192 Река Тунджа 1 BG0000261 Язовир Копринка	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	8-а година	МОСВ
Дейност 6.3. Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Проучени са 5 територии с находища на вида и техните околности, изготвени и подадени предложения за нови защитени територии.	с. Горнослав (общ. Асеновград); с. Габарево (общ. Павел баня); с. Бели Искър (общ. Самоков);	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти,	6-а година	МОСВ

		с. Попови ливади (общ. Гоце Делчев); с. Осина (общ. Сатовча).	експерти		
Дейност 7.1. Провеждане на социологически проучвания за познанията на заинтересованите страни и обществеността за видовете и превенция на заплахите за тях	Проведени 2 социологически проучвания с анализ на ефекта от информационната кампания и дейностите.	Национална	НПО, Научни институти, експерти, юридически лица	2-ра година 10-а година	МОСВ
Дейност 8.1. Изследване на наличието на междувидова хибридизация в находищата	Изследвани поне 7 находища, в които е наблюдавана хибридизация.	Национална	НПО, Научни институти, експерти	8-а година	МОСВ
Дейност 8.2. Проучвания на фенологията на видовете	10 бр. изготвени и публикувани фенограми на видовете	Национална	НПО, Научни институти, експерти	6-а година	МОСВ
Дейност 8.3. Проучвания върху биологията на видовете	Изготвени и публикувани минимум две публикации (поне по една публикация за всеки вид) с данни за биологията на видовете	Национален	НПО, Научни институти, експерти	6-а година	МОСВ
Дейност 9.1. Хидрологични проучвания на находищата, значими и потенциално застрашени от промени в хидрологичния режим	Докладвани и разпространени до заинтересованите страни данни за хидрологията на 4 находища	Национална	НПО, Научни институти, експерти	7-а година	МОСВ
Дейност 10.1. Актуализиране достъпността на националната информационна система	Създаден модул с отворен достъп, към Националната база данни на НСМСБР, със система за ревизиране и оптимизиране на постъпилата информация.	Национална	МОСВ, НПО, Научни институти, юридически лица	3-та година 5-а година 10-а година	МОСВ
Дейност 11.1. Издаване на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България	Разработена една научнопопулярна книга в хартиен и електронен вид, разпространена чрез дейност 11.2.	Национална	НПО, Научни институти, експерти	6-а година	МОСВ
Дейност 11.2. Разпространяване и презентирание от авторите на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България, издадена в дейност 11.1	Организирано едно представяне от авторите на научнопопулярната книга на територията на Столична община. Разпространена научнопопулярна книга за род Дланокоренник: - тираж 100 бр. на хартиен носител в учебни заведения (висши учебни заведения и природо-математически гимназии), заинтересовани държавни и общински структури; библиотеки; - на електронен носител в официалните уебсайтове на всички заинтересовани институции, в интернет и социалните мрежи с достигнати 100 хил. различни души ('web reach').	Национална	НПО, Научни институти, експерти	9-а година	МОСВ

<p>Дейност 11.3. Издаване на информационни материали за видовете и местообитанията</p>	<p>Печатни материали с тираж: 5 000 брошури (9 различни дизайна), 5 000 стикери (3 различни дизайна), 100 карти за игра (2 дизайна), 50 пъзела (3 дизайна), 100 детски книжки (2 дизайна), 2 000 пожелателни и пощенски картички (6 дизайна).</p> <p>Електронни материали: е-флаер в 6 различни дизайна и информация, за различни целеви групи; 1 образователна видео серия с 10 епизода, по 5 минути.</p> <p>Разпространение на информационните материали чрез дейност 11.5.</p>	<p>Национална</p>	<p>НПО, Научни институти, експерти</p>	<p>4-та година 7-а година</p>	<p>МОСВ</p>
<p>Дейност 11.4. Поставяне и поддържане на информационни табели в района на находища на видовете</p>	<p>Изработка и поставяне на 23 табели за различните находища, с продължаваща грижа (подсигуряване наличието и подмяната при нужда) за табелите през 5 години.</p>	<p>Общини: Асеновград (находище А12); Банско (находище Б11); Батак (находища Б14, Б16); Борино (находище Б19); Елена (находище Б4); Гоце Делчев (находища А11; Б12; Б13); Казанлък (находища Б22, Б23); Малко Търново (находище Б25); Павел Баня (находище А13); Разлог (находище А8); Самоков (находище Б8); Сатовча (находище Б18); Севлиево (находище Б1); Сливен (находища А1, Б2); Смолян (находища Б21, Б22); София (находища Б5, Б7)</p>	<p>РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти</p>	<p>3-та година 5-а година 10-а година</p>	<p>МОСВ</p>
<p>Дейност 11.5. Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука</p>	<p>Проведена информационна кампания с разпространяване на информационни материали в хартиен и електронен вид (изготвени по дейност 11.3); ежегодни публикации на страниците на РИОСВ и общини, в регионални електронни и печатни медии. Разширена и подкрепена мрежа от гражданска наука.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разпространени информационни материали с достигнати 15 хил. различни души. - Проведени беседи, екскурзии, доброволчески дейности и др. с поне 100 бр. участници в тях. - Електронната информационна кампания е с достигнати 100 хил. различни души ('web reach'). 	<p>Общини: Павел баня, Банско, Батак, Казанлък, Сливен Национална (електронно)</p>	<p>МОСВ, РИОСВ, НПО</p>	<p>3-та година 7-а година 10-а година</p>	<p>МОСВ</p>
<p>Дейност 11.6. Провеждане на обучения за повишаване</p>	<p>Проведени две тридневни обучения с до 20 броя</p>	<p>Община Сливен (ПП „Сините камъни“)</p>	<p>РИОСВ, НПО,</p>	<p>8-а година</p>	<p>МОСВ</p>

капацитета на специалисти по биоразнообразие в националните и природни паркове, ДГС, РИОСВ, студенти и заинтересовани граждани в методи за мониторинг и проследяване на сезонното развитие на видовете	участници (курсисти) във всяко.		Научни институти		
Дейност 11.7. Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана	Проведени поне 3 срещи с публикувана и изпратена информация за събитието и взетите решения към всички заинтересовани страни.	РИОСВ София; РИОСВ Благоевград; РИОСВ Стара Загора.	МОСВ, РИОСВ, НПО	2-ра година 4-та година 6-а година	МОСВ

9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙНОСТИ, ИНДИКАТОРИ

ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ – ПЕРИОД НА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ОБЩА СУМА

В Таблица 2 е посочена индикативна времева рамка за стартиране и изпълнение на всяка дейност, подразделена в съответствие с териториалния обхват на изпълнение. Представеният период на изпълнение е оптимален и препоръчителен, тъй като част от дейностите са зависими и обвързани с други. В отделни случаи, посоченият период на изпълнение е по-дълъг от практически необходимия за пълното осъществяване на дейността. По-дългият период е заложен с цел буфериране на потенциалните проблеми, които могат да възникнат при изпълнение на дейности, обвързани с резултатите и изпълнението на други дейности или придобити нови познания и информация, нормативни изменения. Посоченият индикативен бюджет за изпълнение на всяка дейност е необходимата сума за изпълнение на дейността и постигане на успех (измерим спрямо съответния индикатор). Бюджетът не е обвързан с брой години за изпълнение. Често изпълнението на дейностите е строго обвързано със сезонна динамика и метеорологични условия, което налага формирането на крайната сума да е на база необходимите човешки и разходи за изпълнение на дейността. Подробна обосновка на бюджета, включваща необходимите човешки и разходи за оптималното изпълнение на дейностите, е посочена в Приложение 3.

Таблица 2: Индикативен бюджет – период на изпълнение и обща сума

Дейност	Териториален обхват	Период на изпълнение										Описание	Обща сума, лв с ДДС	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
1.1	Съобразяване на мерките за опазване на популациите и местообитанията на видовете при процедури за оценка на въздействието на инвестиционните предложения и екологична оценка на планове, проекти и програми в близост до и върху находищата	Национален	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Териториите, в които има находища на видовете, и в 5 km радиус около известните находища	0.00
1.2	Недопускане на промени в начина на трайно ползване на териториите, в които се намират находищата на видовете, ако това ще доведе до негативни промени за видовете	Национален	x	x	x	x	x	x	x	x	x	Териториите, в които има находища на видовете	0.00	
1.3	Обявяване на нови защитени територии на база проучването и изготвената документация в дейност 6.3	Национален		x	x	x	x	x	x	x	x	На база изготвената и подадена документация по дейност 6.3.	0.00	
1.4	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Гоце Делчев		x			x			x		Ограничаване на пашата до края на месец юли в находището в местността „Папаз чаир“ в ЗМ BG0001028 Среден Пирин-Алиботуш (находище Б.12)	58 406.40	
	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Разлог		x			x			x		Ограничаване на пашата до края на месец юли в находището в местността "Камено" (находище А.8)	45 302.40	
	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Свелиево		x			x			x		Ограничаване на пашата до края на месец юли в находището в м. „Гюр чешма“ (находище Б.1)	47 174.40	
	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Батак		x			x			x		Ограничаване на пашата до края на месец юли в находището до ЗМ „Слънчева поляна“ (находище Б.16); в ЗМ „Кавал тепе“ (находище Б.17)	53 118.00	
1.5	Закупуване на частни земи	Землище с. Горнослав, Община Асеновград			x	x	x	x				Закупуване на имоти при находище „Горнослав“ (находище А.12)	50 154.00	
	Закупуване на частни земи	Землище с. Бели Искър, Община Самоков			x	x	x	x				Закупуване на имоти при находище „Бели Искър“ (находище Б.8)	276 354.00	
1.6	Разширяване на BG0000626 „Круше“ на база проучването и изготвената документация по дейност 6.1.	Община Разлог				x						Разширяване на Защитена зона „Круше“ с включване на находище в местността Камено (находище А.8). Община Разлог	-	
1.7	Разширяване на защитени зони, с включване на над 60% от националната популация на <i>D. kalopissii</i> , на база проучването	Национален							x				-	

Дейност	Териториален обхват	Период на изпълнение										Описание	Обща сума, лв с ДДС		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
по дейност 6.2.															
2.1	Провеждане на мониторинг и оценка на Плана	Национален	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			78 000.00
3.1	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0000164 Сините камъни			x							x		Поддръжка на местообитанието в местността "Каракютюк", ПП "Сините камъни" (находище А.1)	21 808.80
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	Община Сливен			x							x		Поддръжка на местообитанието в местността "Юртма", с. Раково (находище А.2)	26 114.40
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0000626 Круше			x							x		Поддръжка на местообитанието в 33 Круше (находище А.7)	16 068.00
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG00001031 Родопи-Средни				x							x	Поддръжка на местообитанието в местността "Палахор", с. Горнослав (находище А.12)	27 986.40
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0000192 Река Тунджа 1				x							x	Поддръжка на местообитанието в местността "Елака", с. Габарево (находище А.13)	54 444.00
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	Община Елена				x							x	Поддръжка на местообитанието в местността "Сухата чешма", с. Константин (находище Б.4)	42 588.00
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0002084 Палакария				x							x	Поддръжка на местообитанието в местността "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6)	56 628.00
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0001007 Странджа		x									x	Поддръжка на местообитанието в местността "Балабана", с. Близанак (находище Б.25)	78 156.00
4.1	Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0000164 Сините камъни				x						x		Подпомагане на популацията чрез подсяване в местността "Каракютюк", ПП "Сините камъни" (находище А.1)	16 275.48
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	Община Сливен				x						x		Подпомагане на популацията чрез подсяване в местността "Юртма", с. Раково (находище А.2)	16 275.48
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0001022 Орановски пролом - Лешко					x						x	Подпомагане на популацията чрез подсяване край с. Габрово, Влахина планина (находище А.5). Община Благоевград	16 275.48
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0000192 Река Тунджа 1					x						x	Подпомагане на популацията чрез подсяване в местността "Елака", с. Габарево (находище А.13). Община Павел баня	16 275.48
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0002084 Палакария						x					x	Подпомагане на популацията чрез подсяване в местността "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6). Община Самоков	16 275.48
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	Община Столична						x					x	Подпомагане на популацията чрез подсяване в местността "Морожина", с. Железница (находище Б.7)	16 275.48
4.2	Възстановяване на изчезнали субпопулации	BG0002084 Палакария					x						x	Възстановяване на субпопулации в района на Палакария от популация в местността "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6). Община Самоков	23 493.60
4.3	Подсяване в ПП „Витоша“	ПП „Витоша“ (33 BG 0000113 Витоша)						x					x	Подсяването на подходящо местообитание в ПП „Витоша“, като посевният материал се взема от находището в мест. Морожина (Б.7), което е изключено от Природния парк.	17 316.00

Дейност	Териториален обхват	Период на изпълнение										Описание	Обща сума, лв с ДДС			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
5.1	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Благоевград		x	x										В местности "Голямата ливада" и "Сухите блата" (находище А.10 и находище Б.11); местност "Червено бърдо" (находище Б.10 и находище А.9); край с. Габрово, Влахина планина (находище А.5); местността „Папаз чаир“ (находище Б.12); 33 Круше (находище А.7); местност "Камено" (находище А.8 и находище Б.9); с. Илинденци (находище А.6); с. Парил (находище А.11 и находище Б.13); популациите посочени в Б.26	58 032.00
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Бургас				x	x							В местност "Балабана", Странджа (находище Б.25)	7 394.40	
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Велико Търново		x	x									В местността "Сухата чешма", с. Константин (находище Б.4); местност "Гюр чешма", с. Градница (находище Б.1)	10 920.00	
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Пазарджик				x	x							Популацията в района на яз. Широка поляна (находище Б.15 и находище Б.14); до ЗМ „Слънчева поляна“ (находище Б.16); популацията между местностите "Кавал тепе" и "Джиневра" (находище Б.17)	16 660.80	
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Пловдив		x	x									В местността "Палахор", с. Горнослав (находище А.12)	7 394.40	
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Смолян				x	x							Популацията в района над с. Ягодина, местност "Имерска бърчина" (находище Б.19); В местност "Кору дере", с. Осина (находище Б.18); местност "Маджаровица", с. Арда (находище Б.20); местност "Ливадето", с. Сивино (находище Б.21); популациите посочени в Б.26	22 776.00	
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ София				x	x							района на с. Бучин проход (находище Б.5); местност "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6); край с. Бели Искър (находище Б.8); с. Зимевица (находище А.3); местност "Морожина", с. Железница (находище Б.7); в Средна гора, Лозенска планина (находище А.4); популациите посочени в Б.26	40 560.00	
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Стара Загора		x	x									Край с. Голямо Дряново (находище А.14); в землището на с. Дунавци (находище Б.22); землището на с. Копринка (находище Б.23); в землището на с. Ясеново (находище Б.24); местност "Елака", с. Габарево (находище А.13); местност "Каракютюк", ПП "Сините камъни" (находище А.1); местност "Юртма", с. Раково (находище А.2); местност "Карандила", ПП „Сините камъни“ (находище Б.2); местност "Рамануша", ПП „Сините камъни“ (находище Б.3)	33 976.80	
5.2	Последващ мониторинг на находищата	Национален					x					x	Находищата: край с. Голямо Дряново (находище А.14); местност "Елака", с. Габарево (находище А.13); местност "Каракютюк", ПП "Сините камъни" (находище А.1); местност "Юртма", с. Раково (находище А.2); местност "Карандила", ПП „Сините камъни“ (находище Б.2); местност "Рамануша", ПП „Сините камъни“ (находище Б.3); в местността "Сухата чешма", с. Константин (находище Б.4); местност "Гюр чешма", с. Градница (находище Б.1); в местности "Голямата ливада" и "Сухите блата" (находище А.10 и находище Б.11); местност "Червено бърдо" (находище Б.10 и находище А.9); местността „Папаз чаир“ (находище Б.12); 33 Круше (находище А.7); местност "Камено" (находище А.8 и находище Б.9); с. Илинденци (находище А.6); с. Парил (находище Б.13)	82 992.00		

Дейност	Териториален обхват	Период на изпълнение										Описание	Обща сума, лв с ДДС		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
Последващ мониторинг на находищата	Национален						x						x	Находищата: в района на с. Парил (находище А.11); в местността "Палахор", с. Горнослав (находище А.12); в землището на с. Дунавци (находище Б.22); землището на с. Копринка (находище Б.23); в землището на с. Ясеново (находище Б.24); популациите посочени в Б.26	33 384.00
Последващ мониторинг на находищата	Национален												x	Находища: в района на с. Зимевица (находище А.3); в Средна гора, Лозенска планина (находище А.4); в района на с. Бучин проход (находище Б.5); в местност "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6); край с. Бели Искър (находище Б.8); в местност "Морожина", с. Железница (находище Б.7); в района на яз. Широка поляна (находище Б.15 и находище Б.14); до ЗМ „Слънчева поляна“ (находище Б.16); популацията между местностите "Кавал тепе" и "Джиневра" (находище Б.17); в района над с. Ягодина, местност "Имерска бърчина" (находище Б.19); в местност "Кору дере", с. Осина (находище Б.18); в местност "Маджаровица", с. Арда (находище Б.20); местност "Ливадето", с. Сивино (находище Б.21), в местност "Балабана" Странджа (находище Б.25)	66 612.00
5.3 Теренни проучвания за издирване на нови находища в подходящи местообитания	Национален		x	x	x	x	x							Подходящи райони за проучването са райони, в които има известни находища: Горна тунджанска низина; склонове на Пирин планина; големи ливадни комплекси с присъствие на влажни ливади и др.	78 780.00
6.1 Проучване възможностите за разширяване на BG0000626 Круше и подготовка на нужната документация	Община Разлог		x	x	x										26 239.20
6.2 Проучване възможностите за разширяване на защитените зони и подготовка на нужната документация	Национален												x	Подходящи защитени зони, за които да се проучи възможността за разширяване: BG0000164 Сините камъни BG0001040 Западна Стара планина и Предбалкан BG0001022 Орановски пролом – Лешко BG0000366 Кресна – Илинденци BG0001028 Среден Пирин – Алиботуш BG00001031 Родопи – Средни BG0000192 Река Тунджа 1 BG0000261 Язовир Копринка Да се вземат предвид и данните получени от дейност 5.3.	56 472.00
Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Асеновград (землище с. Горнослав)		x	x	x									Проучване възможността за обявяване на нова ЗМ „Находище на калописиев дланокоренник в местността „Палахор“ (Западни Родопи, Добростан) и подготовка на нужната документация. Община Асеновград (землище с. Горнослав)	26 239.20
6.3 Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Павел баня (землище с. Габарево)		x	x	x									Проучване възможността за обявяване на нова ЗМ „Находище на калописиев дланокоренник в местността „Елака“ и подготовка на нужната документация. Община Павел баня (землище с. Габарево)	26 239.20
Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Самоков (землище с. Бели Искър)		x	x	x									Проучване възможността за обявяване на нова ЗМ „Находище на месночервен дланокоренник в землище на с. Бели Искър" и подготовка на нужната документация. Община Самоков (землище с. Бели Искър)	26 239.20

Дейност	Териториален обхват	Период на изпълнение										Описание	Обща сума, лв с ДДС		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Гоце Делчев (землище с. Попови ливади)			x	x	x								Обявяване на нова ЗМ „Находище на месночервен дланокоренник в местността „Папаз чаир“. Община Гоце Делчев (землище с. Попови ливади)	26 239.20
Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Сатовча (землище с. Осина)			x	x	x								Проучване възможността за обявяване на нова ЗМ „Находище на месночервен дланокоренник в местността „Кору дере“ и подготовка на нужната документация. Община Сатовча (землище с. Осина)	26 239.20
7.1 Провеждане на социологически проучвания за познанията на заинтересованите страни и обществеността за видовете и превенция на заплахите за тях	Национален	x											x		49 764.00
8.1 Изследване на наличието на междувидова хибридизация в находищата	Национален					x	x	x						Изследването изисква да бъде извършено от висококвалифицирани експерти по молекулярна генетика и род Дактилориза. Находищата, в които е установена хибридизация до момента са: м. „Камено“ – находище А.8; с. Парил – находище А.11; м. „Морожина“ – находище Б.7; м. „Камено“ – находище Б.12; до ЗМ „Слънчева поляна“ – находище Б.16; ЗМ „Кавал тепе“ – находище Б.17; с. Сивино – находище Б.21	255 996.00
8.2 Проучвания на фенологията на видовете	Национален			x	x	x								Поне 6 посещения в годината в находища, в които е подходящо да се извършва проучването: м. „Каракютюк“ – находище А.1; м. „Камено“ – находище А.8; м. „Палахор“ – находище А.12; м. „Елака“ – находище А.13; с. Бучин проход – находища Б.5; с. Бели Искър – находище Б.8; м. „Камено“ – находище Б.12.	72 540.00
8.3 Проучвания върху биологията на видовете	Национален			x	x	x								Находищата, в които е подходящо да се извършат проучванията: м. „Каракютюк“ – находище А.1; с. Зимевица – находище А.3; м. „Камено“ – находище А.8; ЗМ „Студената чучурка“ – находище Б.14; м. „Големите ливади“ – находище Б.24.	36 036.00
9.1 Хидрологични проучвания на находищата, значими и потенциално застрашени от промени в хидрологичния режим	Национален					x	x	x						Находищата, в които е подходящо да се извършат проучванията: м. "Голямата ливада" и "Сухите блати" – находище А.10; м. „Сухата чешма“ – находище Б.4; м. „Камено“ – находище Б.12; и в района на м. „Кална бара“ – находище Б.6.	29 764.80
10.1 Актуализиране достъпността на националната информационна система	Национален	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			187 200.00
11.1 Издаване на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България	Национален				x	x								Обобщаване и анализ на наличната информация за рода в България и по света. Написване на текстовете на книгата. Изработка на карти. Комплектоване на илюстративния материал. Предпечат.	85 800.00
11.2 Разпространяване и презентирание от авторите на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България, издадена в дейност 11.1	Национален (електронно)					x	x	x	x					Виртуално предване на презентирането и електронно разпространяване на книгата.	3 900.00
Разпространяване и презентирание от авторите на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България,	Община Столична						x	x	x					Печат, презентирание и разпространяване на книгата.	74 880.00

Дейност	Териториален обхват	Период на изпълнение										Описание	Обща сума, лв с ДДС			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
издадена в дейност 11.1																
11.3 Издаване на информационни материали за видовете и местообитанията	Национален		x	x	x	x	x	x	x	x	x				Печатни материали с тираж: 5 000 брошури (9 различни дизайна), 5 000 стикери (3 различни дизайна), 100 карти за игра (2 дизайна), 50 пъзела (3 дизайна), 100 детски книжки (2 дизайна), 2 000 пожелателни и пощенски картички (6 дизайна). Електронни материали: е-флаер в 6 различни дизайна и информация, за различни целеви групи; 1 образователна видео серия с 10 епизода, по 5 минути.	50 154.00
11.4 Поставяне и поддържане на информационни табели в района на находища на видовете	Общини: Асеновград (находище А12); Банско (находище Б11); Батак (находища Б14, Б16); Борино (находище Б19); Елена (находище Б4); Гоце Делчев (находища А11; Б12; Б13); Казанлък (находища Б22, Б23); Малко Търново (находище Б25); Павел Баня (находище А13); Разлог (находище А8); Самоков (находище Б8); Сатовча (находище Б18); Севлиево (находище Б1); Сливен (находища А1, Б2); Смолян (находища Б21, Б22); София (находища Б5, Б7)		x	x	x	x	x	x	x	x	x					47 517.60
11.5 Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Национален (електронно)		x	x	x	x	x	x	x	x	x				Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетолог или социолог	48 360.00
Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Павел баня		x	x	x	x	x	x	x	x	x				Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетолог или социолог	15 678.00
Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Банско		x	x	x	x	x	x	x	x	x				Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетолог или социолог	15 678.00
Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Батак		x	x	x	x	x	x	x	x	x				Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетолог или социолог	15 678.00
Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Казанлък		x	x	x	x	x	x	x	x	x				Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетолог или социолог	15 678.00

Деятелност	Териториален обхват	Период на изпълнение										Описание	Обща сума, лв с ДДС	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Сливен		x	x	x	x	x	x	x	x			Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетинг или социолог	15 678.00
11.6 Провеждане на обучения за повишаване капацитета на специалисти по биоразнообразие в националните и природни паркове, ДГС, РИОСВ, студенти и заинтересовани граждани в методи за мониторинг и проследяване на сезонното развитие на видовете	Община Сливен (ПП „Сините камъни“), с посещения и обучение и в находища в Горна Тунджанска низина и Източна Стара планина.			x	x	x	x	x					2 бр. тридневни обучения	79 404.00
11.7 Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана	РИОСВ София	x												7 020.00
Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана	РИОСВ Благоевград			x										7 020.00
Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана	РИОСВ Стара Загора					x								7 020.00
ИНДИКАТИВНА ОБЩА СУМА													2 864 921.28	

ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ – ОТГОВОРНИК ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ И ФИНАНСИРАЩ ИНСТРУМЕНТ

 Потенциални източници на финансиране, посочени в **Таблица 3** са:

- Национално: ПУДООС; ОПОС, ПОС, ПРСР, ОПРР, НПРД за НАТУРА 2000, държавния и общински бюджет **и др.**
- Европейско: LIFE, Българо-швейцарска програма за сътрудничество, Норвежки финансов механизъм **и др.**

Таблица 3: Индикативен бюджет – отговорник за реализация и финансиращ инструмент

Дейност		Териториален обхват	Описание	Отговорник за реализация	Финансиращ инструмент	Обща сума, лв с ДДС
1.1	Съобразяване на мерките за опазване на популациите и местообитанията на видовете при процедури за оценка на въздействието на инвестиционните предложения и екологична оценка на планове, проекти и програми в близост до и върху находищата	Национален	Териториите, в които има находища на видовете, и в 5 km радиус около известните находища	МОСВ	-	0.00
1.2	Недопускане на промени в начина на трайно ползване на териториите, в които се намират находищата на видовете, ако това ще доведе до негативни промени за видовете	Национален	Териториите, в които има находища на видовете	МОСВ, РИОСВ, Общини	-	0.00
1.3	Обявяване на нови защитени територии на база проучването и изготвената документация в дейност 6.3	Национален	На база изготвената и подадена документация по дейност 6.3.	МОСВ	-	0.00
1.4	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Гоце Делчев	Ограничаване на пашата до края на месец юли в находището в местността „Папаз чаир“ в ЗЗ ВГ0001028 Среден Пирин-Алиботуш (находище Б.12)	МОСВ, РИОСВ, Общини	Национално и европейско финансиране	58 406.40
	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Разлог	Ограничаване на пашата до края на месец юли в находището в местността "Камено" (находище А.8)	МОСВ, РИОСВ, Общини	Национално и европейско финансиране	45 302.40
	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Свелиево	Ограничаване на пашата до края на месец юли в находището в м. „Гюр чешма“ (находище Б.1)	МОСВ, РИОСВ, Общини	Национално и европейско финансиране	47 174.40
	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Батак	Ограничаване на пашата до края на месец юли в находището до ЗМ „Слънчева поляна“ (находище Б.16); в ЗМ „Кавал тепе“ (находище Б.17)	МОСВ, РИОСВ, Общини	Национално и европейско финансиране	53 118.00
1.5	Закупуване на частни земи	Землище с. Горнослав, Община Асеновград	Закупуване на имоти при находище „Горнослав“ (находище А.12)	МОСВ	Национално и европейско финансиране	50 154.00
	Закупуване на частни земи	Землище с. Бели Искър, Община Самоков	Закупуване на имоти при находище „Бели Искър“ (находище Б.8)	МОСВ	Национално и европейско финансиране	276 354.00
1.6	Разширяване на ВГ0000626 „Круше“ на база проучването и изготвената документация по	Община Разлог	Разширяване на Защитена зона „Круше“ с включване на находище в местността Камено (находище А.8). Община Разлог	МОСВ	-	-

Дейност		Териториален обхват	Описание	Отговорник за реализация	Финансиращ инструмент	Обща сума, лв с ДДС
дейност 6.1.						
1.7	Разширяване на защитени зони, с включване на над 60% от националната популация на <i>D. kalopissii</i> , на база проучването по дейност 6.2.	Национален		МОСВ	-	-
2.1	Провеждане на мониторинг и оценка на Плана	Национален		МОСВ, НПО, юридически лица	Национално и европейско финансиране	78 000.00
3.1	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0000164 Сините камъни	Поддръжка на местообитанието в местността "Каракютюк", ПП "Сините камъни" (находище А.1)	МОСВ, РИОСВ, Общини, Природни паркове, НПО	Национално и европейско финансиране	21 808.80
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	Община Сливен	Поддръжка на местообитанието в местността "Юртма", с. Раково (находище А.2)	МОСВ, РИОСВ, Общини, НПО	Национално и европейско финансиране	26 114.40
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0000626 Круше	Поддръжка на местообитанието в 33 Круше (находище А.7)	МОСВ, РИОСВ, Общини, НПО	Национално и европейско финансиране	16 068.00
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG00001031 Родопи-Средни	Поддръжка на местообитанието в местността "Палахор", с. Горнослав (находище А.12)	МОСВ, РИОСВ, Общини, НПО	Национално и европейско финансиране	27 986.40
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0000192 Река Тунджа 1	Поддръжка на местообитанието в местността "Елака", с. Габарево (находище А.13)	МОСВ, РИОСВ, Общини, НПО	Национално и европейско финансиране	54 444.00
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	Община Елена	Поддръжка на местообитанието в местността "Сухата чешма", с. Константин (находище Б.4)	МОСВ, РИОСВ, Общини, НПО	Национално и европейско финансиране	42 588.00
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0002084 Палакария	Поддръжка на местообитанието в местността "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6)	МОСВ, РИОСВ, Общини, НПО	Национално и европейско финансиране	56 628.00
4.1	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0001007 Странджа	Поддръжка на местообитанието в местността "Балабана", с. Близнак (находище Б.25)	МОСВ, РИОСВ, Общини, Природни паркове, НПО	Национално и европейско финансиране	78 156.00
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0000164 Сините камъни	Подпомагане на популацията чрез подсяване в местността "Каракютюк", ПП "Сините камъни" (находище А.1)	МОСВ, РИОСВ, Природни паркове, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	16 275.48
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	Община Сливен	Подпомагане на популацията чрез подсяване в местността "Юртма", с. Раково (находище А.2)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	16 275.48
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0001022 Орановски пролом -	Подпомагане на популацията чрез подсяване край с. Габрово, Влахина	МОСВ, РИОСВ,	Национално и	16 275.48

Деятелност	Териториален обхват	Описание	Отговорник за реализация	Финансиращ инструмент	Обща сума, лв с ДДС	
	Лешко	планина (находище А.5). Община Благоевград	НПО, Научни институти, експерти	европейско финансиране		
Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0000192 Река Тунджа 1	Подпомагане на популацията чрез подсяване в местността "Елака", с. Габарево (находище А.13). Община Павел баня	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	16 275.48	
Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0002084 Палакария	Подпомагане на популацията чрез подсяване в местността "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6). Община Самоков	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	16 275.48	
Подсяване в рамките на съществуващите находища	Община Столична	Подпомагане на популацията чрез подсяване в местността "Морожина", с. Железница (находище Б.7)	МОСВ, РИОСВ, Природни паркове, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	16 275.48	
4.2	Възстановяване на изчезнали субпопулации	BG0002084 Палакария	Възстановяване на субпопулации в района на Палакария от популация в местността "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6). Община Самоков	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	23 493.60
4.3	Подсяване в ПП „Витоша“	ПП „Витоша“ (33 BG 0000113 Витоша)	Подсяването на подходящо местообитание в ПП „Витоша“, като посевният материал се взема от находището в мест. Морожина (Б.7), което е изключено от Природния парк.	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти, Природни паркове	Национално и европейско финансиране	17 316.00
5.1	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Благоевград	В местности "Голямата ливада" и "Сухите блата" (находище А.10 и находище Б.11); местност "Червено бърдо" (находище Б.10 и находище А.9); край с. Габрово, Влахина планина (находище А.5); местността „Папаз чаир“ (находище Б.12); 33 Круше (находище А.7); местност "Камено" (находище А.8 и находище Б.9); с. Илинденци (находище А.6); с. Парил (находище А.11 и находище Б.13); популациите посочени в Б.26	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	58 032.00
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Бургас	В местност "Балабана", Странджа (находище Б.25)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	7 394.40
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Велико Търново	В местността "Сухата чешма", с. Константин (находище Б.4); местност "Гюр чешма", с. Градница (находище Б.1)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	10 920.00
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Пазарджик	Популацията в района на яз. Широка поляна (находище Б.15 и находище Б.14); до ЗМ „Слънчева поляна“ (находище Б.16); популацията между местностите "Кавал тепе" и "Джиневра" (находище Б.17)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	16 660.80
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Пловдив	В местността "Палахор", с. Горнослав (находище А.12)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	7 394.40
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Смолян	Популацията в района над с. Ягодина, местност "Имерска бърчина" (находище Б.19); В местност "Кору дере", с. Осина (находище Б.18);	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	22 776.00

Дейност	Териториален обхват	Описание	Отговорник за реализация	Финансиращ инструмент	Обща сума, лв с ДДС
последователни години		местност "Маджаровица", с. Арда (находище Б.20); местност "Ливадето", с. Сивино (находище Б.21); популациите посочени в Б.26	институти, експерти	финансиране	
Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ София	района на с. Бучин проход (находище Б.5); местност "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6); край с. Бели Искър (находище Б.8); с. Зимевица (находище А.3); местност "Морожина", с. Железница (находище Б.7); в Средна гора, Лозенска планина (находище А.4); популациите посочени в Б.26	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	40 560.00
Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Стара Загора	Край с. Голямо Дряново (находище А.14); в землището на с. Дунавци (находище Б.22); землището на с. Копринка (находище Б.23); в землището на с. Ясеново (находище Б.24); местност "Елака", с. Габарево (находище А.13); местност "Каракютюк", ПП "Сините камъни" (находище А.1); местност "Юртма", с. Раково (находище А.2); местност "Карандила", ПП „Сините камъни“ (находище Б.2); местност "Рамануша", ПП „Сините камъни“ (находище Б.3)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	33 976.80
Последващ мониторинг на находищата	Национален	Находищата: край с. Голямо Дряново (находище А.14); местност "Елака", с. Габарево (находище А.13); местност "Каракютюк", ПП "Сините камъни" (находище А.1); местност "Юртма", с. Раково (находище А.2); местност "Карандила", ПП „Сините камъни“ (находище Б.2); местност "Рамануша", ПП „Сините камъни“ (находище Б.3); в местността "Сухата чешма", с. Константин (находище Б.4); местност "Гюр чешма", с. Градница (находище Б.1); в местности "Голямата ливада" и "Сухите блата" (находище А.10 и находище Б.11); местност "Червено бърдо" (находище Б.10 и находище А.9); местността „Папаз чаир“ (находище Б.12); 33 Круше (находище А.7); местност "Камено" (находище А.8 и находище Б.9); с. Илинденци (находище А.6); с. Парил (находище Б.13)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	82 992.00
5.2 Последващ мониторинг на находищата	Национален	Находищата: в района на с. Парил (находище А.11); в местността "Палахор", с. Горнослав (находище А.12); в землището на с. Дунавци (находище Б.22); землището на с. Копринка (находище Б.23); в землището на с. Ясеново (находище Б.24); популациите посочени в Б.26	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	33 384.00
Последващ мониторинг на находищата	Национален	Находища: в района на с. Зимевица (находище А.3); в Средна гора, Лозенска планина (находище А.4); в района на с. Бучин проход (находище Б.5); в местност "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6); край с. Бели Искър (находище Б.8); в местност "Морожина", с. Железница (находище Б.7); в района на яз. Широка поляна (находище Б.15 и находище Б.14); до ЗМ „Слънчева поляна“ (находище Б.16); популацията между местностите "Кавал тепе" и "Джиневра" (находище Б.17); в района над с. Ягодина, местност "Имерска бърчина" (находище Б.19); в местност "Кору дере", с. Осина (находище Б.18); в местност "Маджаровица", с. Арда (находище Б.20); местност "Ливадето", с. Сивино (находище Б.21), в местност "Балабана" Странджа (находище Б.25)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	66 612.00
5.3 Теренни проучвания за издирване на нови находища в подходящи местообитания	Национален	Подходящи райони за проучването са райони, в които има известни находища: Горна тунджанска низина; склонове на Пирин планина;	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	78 780.00

Дейност		Териториален обхват	Описание	Отговорник за реализация	Финансиращ инструмент	Обща сума, лв с ДДС
			големи ливадни комплекси с присъствие на влажни ливади и др.	институти, експерти	финансиране	
6.1	Проучване възможностите за разширяване на BG0000626 Круше и подготовка на нужната документация	Община Разлог		МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	26 239.20
6.2	Проучване възможностите за разширяване на защитените зони и подготовка на нужната документация	Национален	Подходящи защитени зони, за които да се проучи възможността за разширяване: BG0000164 Сините камъни BG0001040 Западна Стара планина и Предбалкан BG0001022 Орановски пролом – Лешко BG0000366 Кресна – Илинденци BG0001028 Среден Пирин – Алиботуш BG00001031 Родопи – Средни BG0000192 Река Тунджа 1 BG0000261 Язовир Копринка Да се вземат предвид и данните получени от дейност 5.3.	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	56 472.00
6.3	Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Асеновград (землище с. Горнослав)	Проучване възможността за обявяване на нова ЗМ „Находище на калописиев дланокоренник в местността „Палахор“ (Западни Родопи, Добростан) и подготовка на нужната документация. Община Асеновград (землище с. Горнослав)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	26 239.20
	Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Павел баня (землище с. Габарево)	Проучване възможността за обявяване на нова ЗМ „Находище на калописиев дланокоренник в местността „Елака“ и подготовка на нужната документация. Община Павел баня (землище с. Габарево)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	26 239.20
	Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Самоков (землище с. Бели Искър)	Проучване възможността за обявяване на нова ЗМ „Находище на месночервен дланокоренник в землище на с. Бели Искър“ и подготовка на нужната документация. Община Самоков (землище с. Бели Искър)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	26 239.20
	Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Гоце Делчев (землище с. Попови ливади)	Обявяване на нова ЗМ „Находище на месночервен дланокоренник в местността „Папаз чаир“. Община Гоце Делчев (землище с. Попови ливади)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	26 239.20
	Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Сатовча (землище с. Осина)	Проучване възможността за обявяване на нова ЗМ „Находище на месночервен дланокоренник в местността „Кору дере“ и подготовка на нужната документация. Община Сатовча (землище с. Осина)	МОСВ, РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	26 239.20
7.1	Провеждане на социологически проучвания за познанията на заинтересованите страни и обществеността за видовете и превенция на заплахите за тях	Национален		НПО, Научни институти, експерти, юридически лица	Национално и европейско финансиране	49 764.00
8.1	Изследване на наличието на междувидова хибридизация в находищата	Национален	Изследването изисква да бъде извършено от висококвалифицирани експерти по молекулярна генетика и род Дактилориза. Находищата, в които е установена хибридизация до момента са: м. „Камено“ – находище А.8; с. Парил – находище А.11; м. „Морожина“ – находище Б.7; м. „Камено“ – находище Б.12; до ЗМ „Слънчева поляна“	НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	255 996.00

Дейност		Териториален обхват	Описание	Отговорник за реализация	Финансиращ инструмент	Обща сума, лв с ДДС
			– находище Б.16; ЗМ „Кавал тепе“ – находище Б.17; с. Сивино – находище Б.21			
8.2	Проучвания на фенологията на видовете	Национален	Поне 6 посещения в годината в находища, в които е подходящо да се извършва проучването: м. „Каракютюк“ – находище А.1; м. „Камено“ – находище А.8; м. „Палахор“ – находище А.12; м. „Елака“ – находище А.13; с. Бучин проход – находища Б.5; с. Бели Искър – находище Б.8; м. „Камено“ – находище Б.12.	НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	72 540.00
8.3	Проучвания върху биологията на видовете	Национален	Находищата, в които е подходящо да се извършат проучванията: м. „Каракютюк“ – находище А.1; с. Зимевица – находище А.3; м. „Камено“ – находище А.8; ЗМ „Студената чучурка“ – находище Б.14; м. „Големите ливади“ – находище Б.24.	НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	36 036.00
9.1	Хидрологични проучвания на находищата, значими и потенциално застрашени от промени в хидрологичния режим	Национален	Находищата, в които е подходящо да се извършат проучванията: м. "Голямата ливада" и "Сухите блата" – находище А.10; м. „Сухата чешма“ – находище Б.4; м. „Камено“ – находище Б.12; и в района на м. „Кална бара“ – находище Б.6.	НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	29 764.80
10.1	Актуализиране достъпността на националната информационна система	Национален		МОСВ, НПО, Научни институти, юридически лица	Национално и европейско финансиране	187 200.00
11.1	Издаване на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България	Национален	Обобщаване и анализ на наличната информация за рода в България и по света. Написване на текстовете на книгата. Изработка на карти. Комплектоване на илюстративния материал. Предпечат.	НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	85 800.00
11.2	Разпространяване и презентиране от авторите на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България, издадена в дейност 11.1	Национален (електронно)	Виртуално предване на презентирането и електронно разпространяване на книгата.	НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	3 900.00
	Разпространяване и презентиране от авторите на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България, издадена в дейност 11.1	Община Столична	Печат, презентиране и разпространяване на книгата.	НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	74 880.00
11.3	Издаване на информационни материали за видовете и местообитанията	Национален	Печатни материали с тираж: 5 000 брошури (9 различни дизайна), 5 000 стикери (3 различни дизайна), 100 карти за игра (2 дизайна), 50 пъзела (3 дизайна), 100 детски книжки (2 дизайна), 2 000 пожелателни и пощенски картички (6 дизайна). Електронни материали: е-флаер в 6 различни дизайна и информация, за различни целеви групи; 1 образователна видео серия с 10 епизода, по 5 минути.	НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	50 154.00
11.4	Поставяне и поддържане на информационни табели в района на находища на видовете	Общини: Асеновград (находище А12); Банско (находище Б11); Батак (находища Б14, Б16); Борино (находище Б19); Елена (находище Б4); Гоце Делчев (находища А11; Б12; Б13);		РИОСВ, НПО, Научни институти, експерти	Национално и европейско финансиране	47 517.60

Дейност	Териториален обхват	Описание	Отговорник за реализация	Финансиращ инструмент	Обща сума, лв с ДДС	
	Казанлък (находища Б22, Б23); Малко Търново (находище Б25); Павел Баня (находище А13); Разлог (находище А8); Самоков (находище Б8); Сатовча (находище Б18); Севлиево (находище Б1), Сливен (находища А1, Б2); Смолян (находища Б21, Б22); София (находища Б5, Б7)					
11.5	Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Национален (електронно)	Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетинг или социолог	МОСВ, РИОСВ, НПО	Национално и европейско финансиране	48 360.00
	Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Павел баня	Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетинг или социолог	МОСВ, РИОСВ, НПО	Национално и европейско финансиране	15 678.00
	Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Банско	Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетинг или социолог	МОСВ, РИОСВ, НПО	Национално и европейско финансиране	15 678.00
	Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Батак	Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетинг или социолог	МОСВ, РИОСВ, НПО	Национално и европейско финансиране	15 678.00
	Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Казанлък	Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетинг или социолог	МОСВ, РИОСВ, НПО	Национално и европейско финансиране	15 678.00
	Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Сливен	Информационната кампания се провежда от екип, съставен от поне двама ботаници/еколози/биолози, педагог, специалист "Връзки с обществеността", маркетинг или социолог	МОСВ, РИОСВ, НПО	Национално и европейско финансиране	15 678.00
11.6	Провеждане на обучения за повишаване капацитета на специалисти по биоразнообразие в националните и природни паркове, ДГС, РИОСВ, студенти и заинтересовани граждани в методи за мониторинг и проследяване на сезонното развитие на видовете	Община Сливен (ПП „Сините камъни“), с посещения и обучение и в находища в Горна Тунджанска низина и Източна Стара планина.	2 бр. триденни обучения	РИОСВ, НПО, Научни институти	Национално и европейско финансиране	79 404.00
11.7	Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана	РИОСВ София		МОСВ, РИОСВ, НПО	Национално и европейско финансиране	7 020.00
	Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана	РИОСВ Благоевград		МОСВ, РИОСВ, НПО	Национално и европейско финансиране	7 020.00

Дейност	Териториален обхват	Описание	Отговорник за реализация	Финансиращ инструмент	Обща сума, лв с ДДС	
	Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана	РИОСВ Стара Загора		МОСВ, РИОСВ, НПО	Национално и европейско финансиране	7 020.00
ИНДИКАТИВНА ОБЩА СУМА					2 864 921.28	

10. ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. Използвани съкращения

ЕИО – Европейска икономическа общност

ЕО – Екологична оценка

ЕС – Европейски съюз

ЗЗ – Защитена зона

ЗМ – Защитена местност

ИАГ – Изпълнителна агенция по горите

ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда

м. – Местност

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

НП – Национален парк

НПО – Неправителствена организация

НСМСБР – Национална система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие

НТП – Начин на трайно ползване

ОВОС – Оценка за въздействието върху околната среда

ОП – Оперативна програма

ОПОС – Оперативна програма околна среда

ОС – Оценка за съвместимост (със защитени зони по Натура 2000)

ПП – Природен парк

РИОСВ – Регионална инспекция по околната среда и водите

сем. – Семейство

ха – хектар

CITES – Конвенцията за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора

ИРА (Important Plant Areas) – Важно място за растенията. Следва се от кода на съответното място за страната (по Pееv & al. 2012).

IUCN – Международен съюз за защита на природата и природните ресурси

s.l. – = *sensu lato*, в широк смисъл (за таксони)

-----✈ www.eufunds.bg ✉-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (Dactylorhiza kalopissii E. Nelson и D. incarnata (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

SO, SOA, SOM – международно приети кодове на трите основни хербарни колекции в страната (на Софийски университет, ИБЕИ-БАН и Аграрен университет Пловдив). Цитираните образци се посочват с кода и номера на съответния образец.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2. Библиография и източници

- Венкова Д.** 1995. Върху разпространението и състоянието на популациите на Салеповите (*Orchidaceae* Juss.) по влажните ливади в Софийското и Самоковското полета. - дипломна работа към Катедра Ботаника на БФ на СУ “Св. Кл. Охридски”.
- Ганева, А., Русакова, В.** 2015. 04D4 Алкални блата и мочурища. В: Бисерков, В. и др. (ред.) Червена книга на Република България. Том 3. Природни местообитания. МОСВ и БАН, София. Стр. 123-125.
- Директива на Съвета 92/43/ЕИО** от 21.05.1992 за запазването на природните местообитания и на дивата флора и фауна.
- Закон за биологичното разнообразие**, обн., ДВ, бр. 77 от 09.8.2002г.
- Закон за защитените територии**, обн., ДВ, бр. 133 от 11.11. 1998г.
- Йорданов, Д.** (ред.) 1966. Флора на НР България, т. 3. Предговор (5-6 стр.) и Карта на Флористичните райони (639-640 стр.). Издателство на БАН, София.
- Кавръкова, В.** И др. 2009. Ръководство за определяне на местообитанията с европейска значимост в България. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско-карпатска програма и федерация „Зелени Балкани“.
- Петрова, А.** 2015. *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó и *Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson – В: Пеев, и др. (ред.) Червена книга на Република България. Том 1. Растения и гъби. МОСВ и БАН, София. Стр. 231 и 464.
- Петрова, А., Венкова, Д., Гетова, Н., Георгиева, М., Дохчев, Д.** 2012. Салеповите растения в Природен парк „Сините камъни” – В: Петрова, А. (ред.), Сб. Доклади VII Национална конф. По ботаника, 29–30.09.2011, София, стр. 181-190. Бълг. Ботан. Дружество, София. ISBN 978-954-92808-2-1
- Петрова, А. Георгиева, М.** 2009. Орхидеите в Природен парк „Сините камъни“. Дирекция Природен парк „Сините камъни“ Сливен (Родина АД, София), 96 с..
- Стоянов, Н.** 1951. Две нови за науката растения. – Изв. Ботан. Инст., 2: 263-264.
- Стоянов, Н.** 1964. *Orchidaceae* Juss. В: Йорданов, Д. (ред.). Флора на НР България, т. 2: 349-399 стр. Издателство на БАН, София.
- Apostolova, I., Petrova, A.** 1997. New data on *Merendera sobolifera* C. A. Mey.. Fl. Medditerranea, 7, 1997, ISSN:1120-4052 (Print), 185-196.
- Averyanov, L.V.**, 1990. A review of the genus *Dactylorhiza*. In: Arditi, J. (Ed.), *Orchid Biology: Reviews and Perspectives V*. Timber Press, Oregon, pp. 159–206.
- Batigina, T., Bragina, E. & Vasileva, V.** 2003. The reproductive system and germination in orchids. *Acta Biologica Cracoviensia Series Botanica* 45/2: 21–34, 2003.
- Bilz, M., Kell, S.P., Maxted, N. and Lansdown, R.V.** 2011. European Red List of Vascular Plants. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

-----& www.eufunds.bg &-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

- Brandrud, M., Baar, J., Lorenzo, M., Athanasiadis, A., Bateman, R., Chase, M., Herden, M. & Paun, O.** 2020. Phylogenomic Relationships of Diploids and the Origins of Allotetraploids in *Dactylorhiza* (Orchidaceae). *Syst Biol.* 2020, 1;69(1):91-109.
- Chase, M.W., Fay, M.F., Bateman, R., Hedrén, M., Pillon, Y.** 2007. Allotetraploid evolution in *Dactylorhiza* (Orchidaceae). – *Lankesteriana* 7(1–2): 187-189.
- Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson.** In: **Wetlands in warm ecoregions - affected species.** http://www.climate-and-freshwater.info/climate_change/wetlands/warm/affected_species
- Delforge, P.** 2006. *Orchids of Europe, North Africa and the Middle East.* A&C Black Publishers, London.
- Derksen, R. & Janssen, M.** 2013 (manuscript, Diploma thesis). Research report. Vegetation and butterflies study. Golyamo Dryanovo, Bulgaria. HAS University of Applied Science, Netherland. 66 p.
- Directive 92/43/EEC.** 1992. Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:EN:html> (accessed 22 August 2014).
- Griebel, N.** 2007. Balkan per pedes – der Orchideen wegen. – *Orchideen Kurier*, 2007/1: 3-7.
- Harper, J. & White, J.** 1974. The Demography of Plants. *Annual Review of Ecology and Systematics*, Vol. 5 (1974), pp. 419-463
- Herden, M.** 1996. Genetic differentiation, polyploidization and hybridization in northern European *Dactylorhiza* (Orchidaceae): evidence from allozyme markers. *Plant Systematics and Evolution* 201: 31–55.
- Herdén, M., Nordström, S., Persson Hovmalm, H., Pedersen, H. Æ. & Hansson, S.** 2007. Patterns of polyploidy evolution in Greek Marsh orchids (*Dactylorhiza*; Orchidaceae) as revealed by allozymes, AFLPs, and plastid DNA data. *American J. Botany*, 94(7): 1205–1218.
- Kostadinov, I., Dalakchieva, S. & Popov, K.** 2018. Reports 398-401.– In: Vladimirov, V., Aybeke, M. & Kit Tan (comps). *New Floristic Records in the Balkans: 37.* *Phytol. Balkan.* 24(3): 373-437.
- Kostadinov, I., Petrova, A., Popov, K. & Koichev, V.** 2019. Reports 94–97. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comp.), *New floristic records in the Balkans: 40.* – *Phytol. Balkan.*, 25(3): 295-335.
- Kulll, T., Selgis, U., Metsare, M. & al.** 2016. Factors influencing IUCN threat levels to orchids across Europe on the basis of national red lists. *Ecology and Evolution*, 6(17): 6245–6265.
- Lindig, C. & Lindig, D.** 1991. *Dactylorhiza kalopissii*: Erstnachweis für Bulgarien. - *Die Orchidee* 42 (1): 34-36.
- Marinov, J. & al.** 2015. Floristic analysis of the central part of Mt Shipka (Central Balkan, Bulgaria). *Phytol. Balkan.* 21(3): 303-314.
- Pawn, O., Fay, M. & Chase, M.** 2008. Genetic and epigenetic consequences of allopolyploidization in *Dactylorhiza* (Orchidaceae). P.115. – In: **Robbert Gradstein, S. & al.** (eds.) *Systematics 2008.* Göttingen, Universitätsverlag Göttingen, <http://univerlag.uni-goettingen.de>

-----& www.eufunds.bg &-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

- Pedashenko, H.** 2010. Reports 49-51. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comps), New floristic records in the Balkans: 13. – Phytol. Balcan., **16**(1): 137-141
- Peev, D., Petrova, A., Apostolova, I., Assyov, B.** 2012. Important Plant Areas in Bulgaria. Institute of Biodiversity and Ecosystem Research, Sofia.
- Petrova, A.** 2009. *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó & *Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson – In: Petrova, A. & Vladimirov, V. (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. Phytol. Balcan., 15, 1, BAS, 2009, ISSN:1310-7771, 63-94.
- Petrova, A. S., Trifonov, G., Venkova, D. & Ivanova, M.** 2009. Records 51-74. - In: Vladimirov, V. & al. (comps). New Floristic Records in the Balkans: 10. – Phytol. Balcan. **15**(1): 115-139.
- Petrova, A., Venkova, D., Vassilev, R., & Nikolov, N.** 2012. Reports 74–84. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comp.), New floristic records in the Balkans: 22. – Phytol. Balcan., **18**(2): 205-230.
- Pillon, Y., Fay, M.F., Shipunov, A.B., Chase, M.W.** 2006. Species diversity versus phylogenetic diversity: a practical study in the taxonomically difficult genus *Dactylorhiza* (Orchidaceae). Biol. Conserv. 129:4–13.
- Rankou, H.** 2011. *Dactylorhiza kalopissii*. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2014.2. <www.iucnredlist.org>. Downloaded on **31 October 2014**.
- Rasmussen H.N.** 1995. Terrestrial orchids from seed to mycotrophic plant. Cambridge University Press, Cambridge.
- Ståhlberg, D.** 2007. Systematics, phylogeography and polyploid evolution in the *Dactylorhiza maculata* complex (Orchidaceae). Department of Ecology, Lund University.
- Summerhayes, V.S.** 1951. Wild Orchids of Britain. Collins, London, UK.
- Trifonov, G.** 2009. Report 95. – In: Vladimirov, V. & al. (comps), New Floristic Records in the Balkans: 10. – Phytol. Balcan., 15(1): 135.
- Willing, B. & Willing, E.** 1988. Die Gattung *Dactylorhiza* in Griechenland. Teil 3: *Dactylorhiza kalopissii* Nelson und Neufunde anderer Arten. - Mitt. Bl. Arbeitskr. Heim. Orch., **20**(2): 391-437.

Проекти в България, в които има мониторинг, наблюдения, данни за *Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson

1. “Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I 2-11- 2013 г. (теренни данни от 2012 г.)
2. „Теренни проучвания за разпространение и численост на висши растения, мъхове и гъби”, Проект № DIR 5113024-1-48, процедура BG161PO005/11/3.0/03/24 в рамките на Националната система за мониторинг на биоразнообразието, 2013-2015 г. (теренни данни от 2014 г.)
3. Други проекти, включително по ОП „Околна среда“:
 - Natural Networks for Places and People. Bulgaria 2011-2012
 - Договор № 24/2011 ДПП „Сините камъни“, „Проучване на състава, разпространението и пророзодозщитния статус на видовете от семейство Салепови (*Orchidaceae*) в ПП “Сините камъни“;

-----& www.eufunds.bg &-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

- Дейност 3 „Опазване и поддържане местообитанието на балканския ендемит *Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson (Калописиева дактилориза)“, по Договор № ОПОС2-36/24.07.2013 г. с предмет "Дейности по издирване, възстановяване, поддържане на местни растителни видове на територията на ПП "Сините камъни" гр. Сливен"
- Червен списък на растения и гъби. Финансиран от МОСВ, 2003- 2005 г.
- Червена книга на България. Финансиран от МОСВ, 2005-2008 г.

Проекти в България, в които има мониторинг, наблюдения, данни за *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo

1. „Теренни проучвания за разпространение и численост на висши растения, мъхове и гъби“, Проект № DIR 5113024-1-48, процедура BG161PO005/11/3.0/03/24 в рамките на Националната система за мониторинг на биоразнообразието, 2013-2015 г. (теренни данни от 2014 г.)
2. Договор № 24/2011 ДПП „Сините камъни“, „Проучване на състава, разпространението и природозащитния статус на видовете от семейство Салепови (Orchidaceae) в ПП “Сините камъни“;
3. Червен списък на растения и гъби. Финансиран от МОСВ, 2003- 2005 г.
4. Червена книга на България. Финансиран от МОСВ, 2005-2008 г.
5. Инвентаризация на тревните съобщества в България. - Ръководител ст.н.с. II-ра ст. д-р Т. Мешинев, финансиран от Холандското Министерство за земеделие, 2001-2004

-----& www.eufunds.bg &-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиева и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soo)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3. Обосновка на бюджета

Дейност	Териториален обхват	Обща сума, лв без ДДС	Обща сума, лв с ДДС	Управление и администрация	Хонорари - работа на терен					Транспорт - работа на терен				Хонорари - камерална работа				Материали, консумативи, услуги		
					бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	дневни и хотел	общо (лв)	км на год.	год.	лв на км	общо (лв)	бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	общо (лв)	Описание	Сума, лв без ДДС	
1.1	Съобразяване на мерките за опазване на популациите и местообитанията на видовете при процедури за оценка на въздействието на инвестиционните предложения и екологична оценка на планове, проекти и програми в близост до и върху находищата	Национален	0.00	0.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2	Недопускане на промени в начина на трайно ползване на териториите, в които се намират находищата на видовете, ако това ще доведе до негативни промени за видовете	Национален	0.00	0.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3	Обявяване на нови защитени територии на база проучването и изготвената документация в дейност 6.3	Национален	0.00	0.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.4	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Гоце Делчев	48 672.00	58 406.40	11 232.00	6	3	250	1440	5940	1000	3	0.5	1500	20	3	250	15000	компенсация или наем на частен имот; разходи по ограничаване на достъпа (електропастир, ограда, информационна табела)	15000
	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Разлог	37 752.00	45 302.40	8 712.00	6	3	250	1440	5940	1000	3	0.5	1500	20	3	250	15000	компенсация или наем на частен имот; разходи по ограничаване на достъпа (електропастир, ограда, информационна табела)	6600
	Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни	Община Свелиево	39 312.00	47 174.40	9 072.00	6	3	250	1440	5940	1000	3	0.5	1500	20	3	250	15000	компенсация или наем на частен имот; разходи по	7800

Дейност	Териториален обхват	Обща сума, лв без ДДС	Обща сума, лв с ДДС	Управление и администрация	Хонорари - работа на терен					Транспорт - работа на терен				Хонорари - камерална работа				Материали, консумативи, услуги	
					бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	дневни и хотел	общо (лв)	км на год.	год.	лв на км	общо (лв)	бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	общо (лв)	Описание	Сума, лв без ДДС
през 3 години																		ограничаване на достъпа (електропастир, ограда, информационна табела)	
Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години	Община Батак	44 265.00	53 118.00	10 215.00	6	3	250	1440	5940	1000	3	0.5	1500	20	3	250	15000	компенсация или наем на частен имот; разходи по ограничаване на достъпа (електропастир, ограда, информационна табела)	11610
1.5	Закупуване на частни земи	41 795.00	50 154.00	9 645.00	5	1	250	400	1650	1000	1	0.5	500	60	1	250	15000	закупуване на имоти	15000
	Закупуване на частни земи	230 295.00	276 354.00	53 145.00	5	1	250	400	1650	1000	1	0.5	500	60	1	250	15000	закупуване на имоти	160000
1.6	Разширяване на BG0000626 „Круше“ на база проучването и изготвената документация по дейност 6.1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.7	Разширяване на защитени зони, с включване на над 60% от националната популация на <i>D. kalopissii</i> , на база проучването по дейност 6.2.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.1	Провеждане на мониторинг и оценка на Плана	65 000.00	78 000.00	15 000.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	10	250	50000	-	-
3.1	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	18 174.00	21 808.80	4 194.00	18	2	150	2880	8280	2000	2	0.5	2000	5	2	250	2500	наем на оборудване/ услуга	1200
	Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	21 762.00	26 114.40	5 022.00	24	2	150	3840	11040	2000	2	0.5	2000	5	2	250	2500	наем на оборудване/ услуга	1200

Дейност	Териториален обхват	Обща сума, лв без ДДС	Обща сума, лв с ДДС	Управление и администрация	Хонорари - работа на терен					Транспорт - работа на терен				Хонорари - камерална работа				Материали, консумативи, услуги		
					бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	дневни и хотел	общо (лв)	км на год.	год.	лв на км	общо (лв)	бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	общо (лв)	Описание	Сума, лв без ДДС	
Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0000626 Круше	13 390.00	16 068.00	3 090.00	10	2	150	1600	4600	2000	2	0.5	2000	5	2	250	2500	наем на оборудване/ услуга	1200	
Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG00001031 Родопи-Средни	23 322.00	27 986.40	5 382.00	24	2	150	3840	11040	2000	2	0.5	2000	5	2	250	2500	наем на оборудване/ услуга	2400	
Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0000192 Река Тунджа 1	45 370.00	54 444.00	10 470.00	40	2	150	6400	18400	2000	2	0.5	2000	5	2	250	2500	наем на оборудване/ услуга	12000	
Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	Община Елена	35 490.00	42 588.00	8 190.00	30	2	150	4800	13800	2000	2	0.5	2000	5	2	250	2500	наем на оборудване/ услуга	9000	
Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0002084 Палакария	47 190.00	56 628.00	10 890.00	30	2	150	4800	13800	2000	2	0.5	2000	5	2	250	2500	наем на оборудване/ услуга	18000	
Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса	BG0001007 Странджа	65 130.00	78 156.00	15 030.00	60	2	150	9600	27600	2000	2	0.5	2000	5	2	250	2500	наем на оборудване/ услуга	18000	
4.1	Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0000164 Сините камъни	13 562.90	16 275.48	3 129.90	10	2	250	1600	6600	1000	2	0.5	1000	5	2	250	2500	консумативи, материали и оборудване (ножици, гребла, касетки и пр.)	333
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	Община Сливен	13 562.90	16 275.48	3 129.90	10	2	250	1600	6600	1000	2	0.5	1000	5	2	250	2500	консумативи, материали и оборудване (ножици, гребла, касетки и пр.)	333
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0001022 Орановски пролом - Лешко	13 562.90	16 275.48	3 129.90	10	2	250	1600	6600	1000	2	0.5	1000	5	2	250	2500	консумативи, материали и оборудване (ножици, гребла, касетки и пр.)	333
	Подсяване в рамките на съществуващите находища	BG0000192 Река Тунджа 1	13 562.90	16 275.48	3 129.90	10	2	250	1600	6600	1000	2	0.5	1000	5	2	250	2500	консумативи, материали и оборудване (ножици, гребла, касетки и пр.)	333

Дейност	Териториален обхват	Обща сума, лв без ДДС	Обща сума, лв с ДДС	Управление и администрация	Хонорари - работа на терен					Транспорт - работа на терен				Хонорари - камерална работа				Материали, консумативи, услуги		
					бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	дневни и хотел	общо (лв)	км на год.	год.	лв на км	общо (лв)	бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	общо (лв)	Описание	Сума, лв без ДДС	
Подсяване в рамките на съществуващите находища	на BG0002084 Палакария	13 562.90	16 275.48	3 129.90	10	2	250	1600	6600	1000	2	0.5	1000	5	2	250	2500	гребла, касетки и пр.)		
	на Община Столична	13 562.90	16 275.48	3 129.90	10	2	250	1600	6600	1000	2	0.5	1000	5	2	250	2500	консумативи, материали и оборудване (ножици, гребла, касетки и пр.)	333	
4.2	Възстановяване на изчезнали субпопулации	BG0002084 Палакария	19 578.00	23 493.60	4 518.00	16	2	250	2560	10560	1000	2	0.5	1000	5	2	250	2500	консумативи, материали и оборудване (ножици, гребла, касетки и пр.)	1000
4.3	Подсяване в ПП „Витоша“	ПП „Витоша“ (33 BG 0000113 Витоша)	14 430.00	17 316.00	3 330.00	10	2	250	1600	6600	1000	2	0.5	1000	5	2	250	2500	консумативи, материали и оборудване (ножици, гребла, касетки и пр.)	1000
5.1	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Благоевград	48 360.00	58 032.00	11 160.00	30	2	250	4800	19800	9000	2	0.5	9000	15	2	250	7500	консумативи и материали	900
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Бургас	6 162.00	7 394.40	1 422.00	4	2	250	640	2640	1000	2	0.5	1000	2	2	250	1000	консумативи и материали	100
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Велико Търново	9 100.00	10 920.00	2 100.00	5	2	250	800	3300	2000	2	0.5	2000	3	2	250	1500	консумативи и материали	200
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Пазарджик	13 884.00	16 660.80	3 204.00	8	2	250	1280	5280	3000	2	0.5	3000	4	2	250	2000	консумативи и материали	400
	Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Пловдив	6 162.00	7 394.40	1 422.00	4	2	250	640	2640	1000	2	0.5	1000	2	2	250	1000	консумативи и материали	100
	Провеждане на теренни	РИОСВ Смолян	18 980.00	22 776.00	4 380.00	10	2	250	1600	6600	5000	2	0.5	5000	5	2	250	2500	консумативи и материали	500

Дейност	Териториален обхват	Обща сума, лв без ДДС	Обща сума, лв с ДДС	Управление и администрация	Хонорари - работа на терен					Транспорт - работа на терен				Хонорари - камерална работа				Материали, консумативи, услуги		
					бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	дневни и хотел	общо (лв)	км на год.	год.	лв на км	общо (лв)	бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	общо (лв)	Описание	Сума, лв без ДДС	
проучвания в 2 последователни години																				
Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ София	33 800.00	40 560.00	7 800.00	20	2	250	3200	13200	8000	2	0.5	8000	8	2	250	4000	консумативи и материали	800	
Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години	РИОСВ Стара Загора	28 314.00	33 976.80	6 534.00	18	2	250	2880	11880	6000	2	0.5	6000	6	2	250	3000	консумативи и материали	900	
5.2	Последващ мониторинг на находищата	69 160.00	82 992.00	15 960.00	40	2	250	6400	26400	15000	2	0.5	15000	20	2	250	10000	консумативи и материали	1800	
	Последващ мониторинг на находищата	27 820.00	33 384.00	6 420.00	20	2	250	3200	13200	3000	2	0.5	3000	9	2	250	4500	консумативи и материали	700	
	Последващ мониторинг на находищата	55 510.00	66 612.00	12 810.00	30	2	250	4800	19800	14000	2	0.5	14000	15	2	250	7500	консумативи и материали	1400	
5.3	Теренни проучвания за издирване на нови находища в подходящи местообитания	65 650.00	78 780.00	15 150.00	20	5	250	8000	33000	2000	5	0.5	5000	10	5	250	12500	-	-	
6.1	Проучване възможностите за разширяване на BG0000626 Круше и подготовка на нужната документация	21 866.00	26 239.20	5 046.00	4	1	250	320	1320	1000	1	0.5	500	60	1	250	15000	-	-	
6.2	Проучване възможностите за разширяване на защитените зони и подготовка на нужната документация	47 060.00	56 472.00	10 860.00	20	2	250	3200	13200	8000	2	0.5	8000	30	2	250	15000	-	-	
6.3	Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	21 866.00	26 239.20	5 046.00	4	1	250	320	1320	1000	1	0.5	500	60	1	250	15000	-	-	

Дейност	Териториален обхват	Обща сума, лв без ДДС	Обща сума, лв с ДДС	Управление и администрация	Хонорари - работа на терен					Транспорт - работа на терен				Хонорари - камерална работа				Материали, консумативи, услуги	
					бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	дневни и хотел	общо (лв)	км на год.	год.	лв на км	общо (лв)	бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	общо (лв)	Описание	Сума, лв без ДДС
Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Павел баня (землище с. Габарево)	21 866.00	26 239.20	5 046.00	4	1	250	320	1320	1000	1	0.5	500	60	1	250	15000	-	-
Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Самоков (землище с. Бели Искър)	21 866.00	26 239.20	5 046.00	4	1	250	320	1320	1000	1	0.5	500	60	1	250	15000	-	-
Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Гоце Делчев (землище с. Попови ливади)	21 866.00	26 239.20	5 046.00	4	1	250	320	1320	1000	1	0.5	500	60	1	250	15000	-	-
Проучване възможностите за обявяване на нови защитени територии и подготовка на нужната документация	Община Сатовча (землище с. Осина)	21 866.00	26 239.20	5 046.00	4	1	250	320	1320	1000	1	0.5	500	60	1	250	15000	-	-
7.1 Провеждане на социологически проучвания за познанията на заинтересованите страни и обществеността за видовете и превенция на заплахите за тях	Национален	41 470.00	49 764.00	9 570.00	15	2	250	2400	9900	5000	2	0.5	5000	30	2	250	15000	консумативи и материали (хартия, мастило, папки и пр.)	2000
8.1 Изследване на наличието на междувидова хибридизация в находищата	Национален	213 330.00	255 996.00	49 230.00	40	3	350	9600	51600	7000	3	0.5	10500	90	3	350	94500	материали и оборудване за събиране на растителен материал за генетичен материал	7500
8.2 Проучвания на фенологията на видовете	Национален	60 450.00	72 540.00	13 950.00	50	1	250	4000	16500	42000	1	0.5	21000	30	1	250	7500	канцеларски материали	1500
8.3 Проучвания върху биологията на видовете	Национален	30 030.00	36 036.00	6 930.00	20	1	250	1600	6600	5000	1	0.5	2500	50	1	250	12500	канцеларски материали	1500
9.1 Хидрологични проучвания на	Национален	24 804.00	29 764.80	5 724.00	16	1	300	1280	6080	4000	1	0.5	2000	30	1	300	9000	канцеларски материали;	2000

Дейност	Териториален обхват	Обща сума, лв без ДДС	Обща сума, лв с ДДС	Управление и администрация	Хонорари - работа на терен					Транспорт - работа на терен				Хонорари - камерална работа				Материали, консумативи, услуги		
					бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	дневни и хотел	общо (лв)	км на год.	год.	лв на км	общо (лв)	бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	общо (лв)	Описание	Сума, лв без ДДС	
находищата, значими и потенциално застрашени от промени в хидрологичния режим																		оборудване за събиране на проби		
10.1 Актуализиране достъпността на националната информационна система	Национален	156 000.00	187 200.00	36 000.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	10	250	100000	изработка на допълнителния модул	20000	
11.1 Издаване на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България	Национален	71 500.00	85 800.00	16 500.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	90	2	250	45000	разходи за снимков и картен материал	10000	
11.2	Разпространяване и презентирание от авторите на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България, издадена в дейност 11.1	Национален (електронно)	3 250.00	3 900.00	750.00	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	250	2500	-	-	
	Разпространяване и презентирание от авторите на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България, издадена в дейност 11.1	Община Столична	62 400.00	74 880.00	14 400.00	10	1	250	0	2500	-	-	-	-	-	-	-	отпечатване на книга в 100 копия; подвързване и консумативи; наем на зала за представяне на книгата; разходи по разпространяване на копия	45500	
11.3	Издаване на информационни материали за видовете и местообитанията	Национален	41 795.00	50 154.00	9 645.00	5	1	250	400	1650	1000	1	0.5	500	40	1	250	10000	изработка и печат/дигитален печат на рекламните материали	20000
11.4	Поставяне и поддръжане на информационни табели в района на находища на видовете	Общини: Асеновград (находище А12); Банско (находище Б11); Батак (находища Б14, Б16); Борино (находище Б19); Елена (находище Б4); Гоце Делчев (находища	39 598.00	47 517.60	9 138.00	32	1	100	2560	5760	16000	1	0.5	8000	30	1	250	7500	23 табели	9200

Дейност	Териториален обхват	Обща сума, лв без ДДС	Обща сума, лв с ДДС	Управление и администрация	Хонорари - работа на терен					Транспорт - работа на терен				Хонорари - камерална работа				Материали, консумативи, услуги		
					бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	дневни и хотел	общо (лв)	км на год.	год.	лв на км	общо (лв)	бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	общо (лв)	Описание	Сума, лв без ДДС	
	A11; B12; B13); Казанлък (находища B22, B23); Малко Търново (находище B25); Павел Баня (находище A13); Разлог (находище A8); Самоков (находище B8); Сатовча (находище B18); Севлиево (находище B1), Сливен (находища A1, B2); Смолян (находища B21, B22); София (находища B5, B7)																			
11.5	Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Национален (електронно)	40 300.00	48 360.00	9 300.00	-	-	-	-	-	-	-	-	60	2	250	30000	платени електронни реклами	1000	
	Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Павел баня	13 065.00	15 678.00	3 015.00	10	1	250	800	3300	1000	1	0.5	500	15	1	250	3750	разходи в зависимост от дейностите по време на кампанията	2500
	Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Банско	13 065.00	15 678.00	3 015.00	10	1	250	800	3300	1000	1	0.5	500	15	1	250	3750	разходи в зависимост от дейностите по време на кампанията	2500
	Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Батак	13 065.00	15 678.00	3 015.00	10	1	250	800	3300	1000	1	0.5	500	15	1	250	3750	разходи в зависимост от дейностите по време на кампанията	2500

Деятелност	Териториален обхват	Обща сума, лв без ДДС	Обща сума, лв с ДДС	Управление и администрация	Хонорари - работа на терен					Транспорт - работа на терен				Хонорари - камерална работа				Материали, консумативи, услуги	
					бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	дневни и хотел	общо (лв)	км на год.	год.	лв на км	общо (лв)	бр. дни на год.	год.	ставка на ден (лв)	общо (лв)	Описание	Сума, лв без ДДС
Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Казанлък	13 065.00	15 678.00	3 015.00	10	1	250	800	3300	1000	1	0.5	500	15	1	250	3750	разходи в зависимост от дейностите по време на кампанията	2500
Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука	Община Сливен	13 065.00	15 678.00	3 015.00	10	1	250	800	3300	1000	1	0.5	500	15	1	250	3750	разходи в зависимост от дейностите по време на кампанията	2500
11.6 Провеждане на обучения за повишаване капацитета на специалисти по биоразнообразие в националните и природни паркове, ДГС, РИОСВ, студенти и заинтересовани граждани в методи за мониторинг и проследяване на сезонното развитие на видовете	Община Сливен (ПП „Сините камъни“), с посещения и обучение и в находища в Горна Тунджанска низина и Източна Стара планина.	66 170.00	79 404.00	15 270.00	15	2	250	2400	9900	1000	2	0.5	1000	20	2	250	10000	наем зала, работни материали, техника за презентирание, инструменти и материали за провеждане на дейности, настаняване, храна,	30000
11.7 Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана	РИОСВ София	5 850.00	7 020.00	1 350.00	-	-	-	-	-	1000	1	0.5	500	10	1	250	2500	наем зала, техника за презентирание, кетъринг	1500
Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана	РИОСВ Благоевград	5 850.00	7 020.00	1 350.00	-	-	-	-	-	1000	1	0.5	500	10	1	250	2500	наем зала, техника за презентирание, кетъринг	1500
Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана	РИОСВ Стара Загора	5 850.00	7 020.00	1 350.00	-	-	-	-	-	1000	1	0.5	500	10	1	250	2500	наем зала, техника за презентирание, кетъринг	1500
ИДИКАТИВНА ОБЩА СУМА		2 387 434.40	2 864 921.28																

ПРИЛОЖЕНИЕ 4. Информация за популациите на видовете, попадащи в защитени зони и защитени територии

Защитени зони

Популация	Защитена зона: заповед и линк към досие	Информация за предмет на опазване и режими
<i>Dactylorhiza kalopissii</i>		
<p>А.1 Популация в Сливенска планина, Природен парк „Сините камъни“, ЗЗ BG0000164 Сините камъни. Флористичен район – Стара планина (източна).</p>	<p>BG0000164 Сините камъни № РД - 1025 от 17.12.2020г. бр.18 от 02.03.2021г.</p> <p>Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000164&siteType=HabitatDirective</p>	<p>Предмет на опазване в защитена зона BG0000164 „Сините камъни“ са: 2.2. местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: 2.2.5. растения –, Калописиева дактилориза (<i>Dactylorhiza kalopissii</i>).... 3. Защитената зона по т. 1 се обявява с цел: 3.3. подобряване на местообитанията на видовете Калописиева дактилориза (<i>Dactylorhiza kalopissii</i>).</p> <p>8. В границите на защитената зона се забранява:</p> <p>8.3. промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива; рийни, контролни и спасителни дейности;</p> <p>8.4. разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои;</p> <p>8.5. премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;</p> <p>8.6. употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;</p> <p>8.7. употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия;</p> <p>8.8. използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);</p> <p>8.9. използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;</p> <p>8.10. палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност; 8.14. паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост</p>
<p>А.3 Популация в района на с. Зимевица, община Своге, Стара планина. Флористичен район – Стара планина (западна). ЗЗ BG0001040 Западна Стара планина и Предбалкан.</p>	<p>BG0001040 Западна Стара планина и Предбалкан № РД - 268 от 31.03.2021г. бр.44 от 25.05.2021г.</p> <p>Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0001040&siteType=HabitatDirective</p>	<p>В Заповедта не са посочени Дланокоренници.</p>
<p>А.5 Популация в района на с. Габрово,</p>	<p>Бележка: Популацията остава в непосредствено</p>	

<p>община Благоевград, Влахина планина. Флористичен район – Западни гранични планини.</p>	<p>съседство с 33 BG0001022 Орановски пролом – Лешко, затова посочваме данни за заповедта и досието, в които не са посочени растения.</p> <p>BG0001022 Орановски пролом - Лешко № РД - 348 от 31.03.2021г. бр.57 от 09.07.2021г</p> <p>Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0001022&siteType=HabitatDirective</p>	
<p>А.7 Популация в 33 BG0000626 Круше, община Разлог. Флористичен район – Пирин (северен).</p>	<p>BG0000626 Круше № РД – 379 от 15.05.2020г. бр.50 от 02.06.2020г.</p> <p>Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000626&siteType=HabitatDirective</p>	<p>В Заповедта не са посочени Дланокоренници.</p>
<p>А.8 Популация в района на гр. Разлог, местност „Камено“. Флористичен район – Пирин (северен).</p>	<p>Бележка: Популацията остава в непосредствено съседство с 33 BG0000626 Круше № РД – 379 от 15.05.2020г. бр.50 от 02.06.2020г., посочена по-горе.</p>	
<p>А.11 Популация в района на с. Парил, община Хаджидимово, край пътя за х. Парил. Флористичен район – Славянка. 33 BG00001028 Среден Пирин – Алиботуш.</p>	<p>BG0001028 Среден Пирин - Алиботуш № РД - 350 от 31.03.2021г. бр.57 от 09.07.2021г.</p> <p>Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0001028&siteType=HabitatDirective</p>	<p>2. Предмет на опазване в защитена зона BG0001028 „Среден Пирин – Алиботуш“ са: 2. 2. 5. растени я – Калописиева дактилориза (Dactylorhiza kalopissii),.....</p> <p>3. Защитената зона по т. 1 се обявява с цел:</p> <p>3.6. подобряване на местообитанията на видовете Калописиева дактилориза (Dactylorhiza kalopissii) и</p> <p>8. В границите на защитената зона се забранява:</p> <p>8.4. промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;</p> <p>8.5. разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;</p> <p>8.6. премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива, освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;</p> <p>8.7. употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;</p> <p>8.8. употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;</p> <p>8.9. използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г.</p>

		<p>за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);</p> <p>8.10. използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;</p> <p>8.11. палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;</p> <p>8.14. паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;</p>
<p>А.12 Популация в Добрушанския масив, над с. Горнослав, Флористичен район – Родопи (средни). ЗЗ BG00001031 Родопи – Средни.</p>	<p>BG00001031 Родопи - Средни № РД - 351 от 31.03.2021г. бр.59 от 16.07.2021г.</p> <p>Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG00001031&siteType=HabitatDirective</p>	<p>2.2. местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:</p> <p>2.2.5. растения – Калописиева дактилориза (<i>Dactylorhiza kalopissii</i>),...</p> <p>8. В границите на защитената зона се забранява:</p> <p>8.3. промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;</p> <p>8.4. разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;</p> <p>8.5. премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива, освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;</p> <p>8.6. употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;</p> <p>8.7. употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;</p> <p>8.8. използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);</p> <p>8.9. използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми; 8.10. палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;</p> <p>8.13. паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;</p>
<p>А.13 Популация край с. Габарево, местност „Елака“. Община Павел баня. Флористичен район –Тунджанска хълмиста низина. ЗЗ BG0000192 Река Тунджа I и BGIPA030 Габарево-Елака.</p>	<p>BG0000192 Река Тунджа I № РД - 317 от 31.03.2021г. бр.51 от 18.06.2021г.</p> <p>Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000192&siteType=HabitatDirective</p>	<p>2.2.5. растения – Калописиева дактилориза (<i>Dactylorhiza kalopissii</i>).</p> <p>3.4. подобряване на местообитанията на видовете</p> <p>Калописиева дактилориза (<i>Dactylorhiza kalopissii</i>)</p> <p>8. В границите на защитената зона се забранява:</p> <p>8.4. промяна на начина на трайно ползване,</p> <p>разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища, мери и мочурища при ползването на земеделските земи като такива; 8.5. разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране</p>

		<p>на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;</p> <p>8.6. премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;</p> <p>8.7. употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;</p> <p>8.8. употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове; забраната не се прилага в орски разсадници;</p> <p>8.9. използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);</p> <p>8.10. използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми</p> <p>8.11. палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;</p> <p>8.14. паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.</p>
D. incarnata		
<p>Б.2 Популация в ПП „Сините камъни“, местност „Карандила“, община Сливен. Флористичен район – Стара планина (източна).</p> <p>Б.3 Популация в ПП „Сините камъни“, местност Рамануша, община Сливен. Флористичен район Стара планина (източна).</p>	<p>BG0000164 Сините камъни № РД - 1025 от 17.12.2020г. бр.18 от 02.03.2021г.</p>	<p>В заповедта за 33 месночервеният дланокоренник не се посочва, посочен е калописиевият дланокоренник: 2.2.5. растения –, Калописиева дактилориза (<i>Dactylorhiza kalopissii</i>).</p> <p>Данните, свързани с него са дадени по-горе, при популация А1.</p>
<p>Б.5 Популация в района на с. Бучин проход, местности Ливадето, Ластовича ливада, Раниславци. Флористичен район Софийски. Част от находището е в ЗМ "Находище на Блатно секирче - с. Бучин проход".</p>		
<p>Б.6 Популация в землището на с. Широки дол, местност Кална бара, община Самоков. Флористичен район Витоша.</p>	<p>BG0002084 Палакария ЗАПОВЕД № РД-133 от 10 февруари 2012 г. http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SPA/BG0002084/BG0002084_PS_11.pdf</p>	<p>ЗЗ е по директивата за птиците и в Заповедта не се посочват растителни видове.</p> <p>Посочени са следните забрани:</p> <p>6. В границите на защитената зона се забранява:</p> <p>6.1. Премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива.</p> <p>6.2. Залесяването на пасища, ливади и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения.</p>

		6.3. Използването на пестициди
Б.7 Популация в района на с. Железница, местност Морожина, община Столична, област София. Флористичен район Витоша.	В анклав в ПП „Витоша“ и ЗЗ BG 0000113 Витоша.	
Б.12 Популация в землището на с. Попови ливади, община Гоце Делчев, местност Папаз чаир. Флористичен район – Пирин (южен). ЗЗ BG0001028 Среден Пирин-Алиботуш. BGIPA085 Пирин.	BG0001028 Среден Пирин - Алиботуш № РД - 350 от 31.03.2021г. бр.57 от 09.07.2021г.	В заповедта за ЗЗ месночервеният дланокоренник не се посочва, посочен е калописиевият дланокоренник: 2.2.5. растения –, Калописиева дактилориза (<i>Dactylorhiza kalopissii</i>).... Данните, свързани с него са дадени по-горе, при популация А11.
Б.13 Популация в района на с. Парил, община Хаджидимово, край пътя за х. Парил, местност Студената вода/Солицата. Флористичен район Славянка. ЗЗ BG00001028 Среден Пирин – Алиботуш. BGIPA102 Славянка.	BG0001028 Среден Пирин - Алиботуш № РД - 350 от 31.03.2021г. бр.57 от 09.07.2021г.	В заповедта за ЗЗ месночервеният дланокоренник не се посочва, посочен е калописиевият дланокоренник: 2.2.5. растения –, Калописиева дактилориза (<i>Dactylorhiza kalopissii</i>).... Данните, свързани с него са дадени по-горе, при популация А11.
Б.14 Популация в района на яз. Широка поляна, община Батак, област Пазарджик, Флористичен район Родопи (Западни). ЗЗ BG0001030 Родопи Западни. ЗМ „Студената чучурка“. BGIPA042 Западни Родопи.	BG0001030 Родопи - Западни № РД - 278 от 31.03.2021г. бр.45 от 28.05.2021г. Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0001030&siteType=HabitatDirective	В Заповедта не са посочени дланокоренници. Само в Стандартния Натура формуляр в т.3.3 Other important species of flora and fauna (optional) се споменават <i>Dactylorhiza baumanniana</i> и <i>D. Incarnata</i> .
Б.15 Популация южно от яз. Широка поляна, община Батак, област Пазарджик, Флористичен район Родопи (Западни). ЗЗ BG0001030 Родопи Западни. BGIPA042 Западни Родопи.	BG0001030 Родопи - Западни № РД - 278 от 31.03.2021г. бр.45 от 28.05.2021г. Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0001030&siteType=HabitatDirective	В Заповедта не са посочени дланокоренници. Само в Стандартния Натура формуляр в т.3.3 Other important species of flora and fauna (optional) се споменават <i>Dactylorhiza baumanniana</i> и <i>D. Incarnata</i> .
Б.16 Популация в местност Слънчева поляна, община Батак, област Пазарджик, Флористичен район Родопи (Западни). ЗЗ BG0001030 Родопи Западни. ЗМ „Слънчева поляна“. BGIPA042 Западни Родопи.	BG0001030 Родопи - Западни № РД - 278 от 31.03.2021г. бр.45 от 28.05.2021г. Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0001030&siteType=HabitatDirective	В Заповедта не са посочени дланокоренници. Само в Стандартния Натура формуляр в т.3.3 Other important species of flora and fauna (optional) се споменават <i>Dactylorhiza baumanniana</i> и <i>D. Incarnata</i> .
Б.17 Популация в района на яз. Широка поляна, между местностите Кавал тепе и Джиневра, община Батак, Флористичен район Родопи (Западни). ЗЗ BG0001030 Родопи Западни. ЗМ „Кавал тепе“. BGIPA042 Западни Родопи.	BG0001030 Родопи - Западни № РД - 278 от 31.03.2021г. бр.45 от 28.05.2021г. Интернет досие: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0001030&siteType=HabitatDirective	В Заповедта не са посочени дланокоренници. Само в Стандартния Натура формуляр в т.3.3 Other important species of flora and fauna (optional) се споменават <i>Dactylorhiza baumanniana</i> и <i>D. Incarnata</i> .
Б.22 Популация в землището на с. Дунавци, община Казанлък, местности Батакляка, Ашалъка и Големите ливади.	BG0000261 Язовир Копринка № РД - 314 от 31.03.2021г. бр.50 от 15.06.2021г.	В Заповедта не са посочени дланокоренници.

Флористичен район Тунджанска хълмиста равнина. 33 BG0000261 Язовир Копринка.	№ РД - 314 от 31.03.2021г. бр.50 от 15.06.2021г. http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000261&siteType=HabitatDirective	
Б.23 Популация в землището на с. Копринка, община Казанлък. Флористичен район Тунджанска хълмиста равнина. 33 BG0000261 Язовир Копринка.	BG0000261 Язовир Копринка № РД - 314 от 31.03.2021г. бр.50 от 15.06.2021г.	В Заповедта не са посочени дланокоренници.
Б.25 Популация в района на с. Близнак, местност Балабана, община Малко Търново, област Бургаска. Флористичен район Странджа. Природен парк „Странджа“. BG0001007 Странджа и BG0002040 Странджа.	Към 11.2021 г. няма издадена заповед за BG0001007 Странджа	

Защитени територии

Популация	Защитена територия: заповед	Информация за предмет на опазване и режими
<i>Dactylorhiza kalopissii</i>		
А.1 Популация в Сливенска планина, Природен парк „Сините камъни“, 33 BG0000164 Сините камъни. Флористичен район – Стара планина (източна).	Природен парк „Сините камъни“ Заповед за обявяване No.РД-893 от 28.11.1980 г., бр. 1/1981 на Държавен вестник Заповеди за промяна: 1. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-410 от 07.05.1982 г., бр. 43/1982 на Държавен вестник 410-1982 г. 2. Прекатегоризация със Заповед No.РД-351 от 14.07.2000 г., бр. 66/2000 на Държавен вестник 351-2000 г. 3. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-763 от 05.08.2002 г., бр. 86/2002 на Държавен вестник 763-2002 г. 4. Заповед No.РД-16 от 17.01.2011 г., бр. 13/2011 на Държавен вестник	Цели на обявяване: 1. Опазване на редки, застрашени и изчезващи видове от флората и фауната, както и техните местообитания. Режим на дейности: 1. Забранява се ловуването и преследването на животни, събиране и унищожаване на яйцата на птиците, както и повреждане на гнездата им; 2. Забранява се извеждането на сечи, освен санитарни и отгледни до приемането на устройствения проект; 3. Забранява се използването на каквито и да е взривни вещества; 4. Забранява се провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се изменя ландшафта.
<i>Dactylorhiza incarnata</i>		

<p>Б.2 Популация в ПП „Сините камъни“, местност „Карандила“, община Сливен. Флористичен район – Стара планина (източна).</p> <p>Б.3 Популация в ПП „Сините камъни“, местност Рамануша, община Сливен. Флористичен район Стара планина (източна).</p>	<p>Природен парк „Сините камъни“</p> <p>Заповед за обявяване No.РД-893 от 28.11.1980 г., бр. 1/1981 на Държавен вестник</p> <p>Заповеди за промяна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-410 от 07.05.1982 г., бр. 43/1982 на Държавен вестник 410-1982 г. 2. Прекатегоризация със Заповед No.РД-351 от 14.07.2000 г., бр. 66/2000 на Държавен вестник 351-2000 г. 3. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-763 от 05.08.2002 г., бр. 86/2002 на Държавен вестник 763-2002 г. 4. Заповед No.РД-16 от 17.01.2011 г., бр. 13/2011 на Държавен вестник 	<p>Цели на обявяване:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опазване на редки, застрашени и изчезващи видове от флората и фауната, както и техните местообитания. <p>Режим на дейности:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Забранява се ловуването и преследването на животни, събиране и унищожаване на яйцата на птиците, както и повреждане на гнездата им; 2. Забранява се извеждането на сечи, освен санитарни и отгледни до приемането на устройствения проект; 3. Забранява се използването на каквито и да е взривни вещества; 4. Забранява се провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се изменя ландшафта.
<p>Б.5 Популация в района на с. Бучин проход, местности Ливадето, Ластовича ливада, Раниславци. Флористичен район Софийски. Част от находището е в ЗМ "Находище на Блатно секирче - с. Бучин проход".</p>	<p>ЗМ "Находище на Блатно секирче - с. Бучин проход"</p> <p>Заповед за обявяване No.РД-647 от 15.08.2013 г., бр. 80/2013 на Държавен вестник</p>	<p>Цели на обявяване:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опазване на растителен вид Блатно секирче (<i>Lathyrus palustris</i> L.) и неговото местообитание; <p>Режим на дейности:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Забранява се промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята; 2. Забранява се строителство, с изключение на дейности, свързани с реконструкция и ремонт на съществуващи съоръжения; 3. Забраняват се дейности, водещи до осушаване на терена; 4. Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства; 5. Забранява се внасяне на неместни растителни видове; 6. Забранява се подхранване с изкуствени торове; 7. Забранява се разораване; 8. Забранява се палене на огън; 9. Забранява се събиране на индивиди и растителен материал от вида Блатно секирче с изключение за научни цели.
<p>Б.7 Популация в района на с. Железница, местност Морожина, община Столична, област София. Флористичен район Витоша. В анклав в ПП „Витоша“ и ЗЗ BG 0000113</p>		

<p>Витоша.</p> <p>Б.14 Популация в района на яз. Широка поляна, община Батак, област Пазарджик, Флористичен район Родопи (Западни). ЗЗ ВГ0001030 Родопи Западни. ЗМ „Студената чучурка“. ВГИРА042 Западни Родопи.</p>	<p>ЗМ „Студената чучурка“</p> <p>Заповед за обявяване No.449 от 25.04.1984 г., бр. 40/1984 на Държавен вестник</p> <p>Приемане на План за управление със Заповед No.РД-165 от 09.03.2009 г., бр. 24/2009 на Държавен вестник</p> <p>https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Nature/Protected_areas/Planove_za_upravlenie/PU_ZM_Kaval_tepe.zip</p>	<p>Цели на обявяване:</p> <ol style="list-style-type: none"> Опазване на красива местност за отдих и туризъм. <p>Режим на дейности:</p> <ol style="list-style-type: none"> Забранява се всякакво строителство, извън утвърденото по устройствените проекти Забранява се разкриването на кариери, извършването на минно-геоложки и други дейности, с които се нарушава естествения облик на защитените местности. Забранява се ловуването Разрешава се събирането на семена от семенните бази и използване на сенокосните площи за добив на сено Разрешава се в горите да се водят ландшафтни сечи с оглед запазване на характерния пейзаж
<p>Б.16 Популация в местност Слънчева поляна, община Батак, област Пазарджик, Флористичен район Родопи (Западни). ЗЗ ВГ0001030 Родопи Западни. ЗМ „Слънчева поляна“. ВГИРА042 Западни Родопи.</p>	<p>ЗМ „Слънчева поляна“</p> <p>Заповед за обявяване No.449 от 25.04.1984 г., бр. 40/1984 на Държавен вестник</p> <p>Приемане на План за управление със Заповед No.РД-165 от 09.03.2009 г., бр. 24/2009 на Държавен вестник</p> <p>https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Nature/Protected_areas/Planove_za_upravlenie/PU_ZM_Kaval_tepe.zip</p>	<p>Цели на обявяване:</p> <ol style="list-style-type: none"> Опазване на красива местност за отдих и туризъм. <p>Режим на дейности:</p> <ol style="list-style-type: none"> Забранява се всякакво строителство, извън утвърденото по устройствените проекти Забранява се разкриването на кариери, извършването на минно-геоложки и други дейности, с които се нарушава естествения облик на защитените местности. Забранява се ловуването Разрешава се събирането на семена от семенните бази и използване на сенокосните площи за добив на сено Разрешава се в горите да се водят ландшафтни сечи с оглед запазване на характерния пейзаж
<p>Б.17 Популация в района на яз. Широка поляна, между местностите Кавал тепе и Джиневра, община Батак, Флористичен район Родопи (Западни). ЗЗ ВГ0001030 Родопи Западни. ЗМ „Кавал тепе“. ВГИРА042 Западни Родопи.</p>	<p>ЗМ „Кавал тепе“</p> <p>Заповед No.449 от 25.04.1984 г., бр. 40/1984 на Държавен вестник</p> <p>Приемане на План за управление със Заповед No.РД-165 от 09.03.2009 г., бр. 24/2009 на Държавен вестник</p> <p>https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Nature/Protected_areas/Planove_za_upravlenie/PU_ZM_Kaval_tepe.zip</p>	<p>Цели на обявяване:</p> <ol style="list-style-type: none"> Опазване на красива местност за отдих и туризъм. <p>Режим на дейности:</p> <ol style="list-style-type: none"> Забранява се всякакво строителство, извън утвърденото по устройствените проекти Забранява се разкриването на кариери, извършването на минно-геоложки и други дейности, с които се нарушава естествения облик на защитените местности. Забранява се ловуването Разрешава се събирането на семена от семенните бази и използване на сенокосните площи за добив на сено Разрешава се в горите да се водят ландшафтни сечи с оглед запазване на характерния пейзаж

<p>Б.21 Популация в района на с. Сивино, община Смолян, местност Ливадето. Флористичен район – Родопи (средни). BGIPA099 Сивино. ЗМ Ливади (Сивински ливади).</p>	<p>ЗМ „Ливадите“ Заповед No.РД-3384 от 08.12.1966 г., бр. 7/1967 на Държавен вестник Документи за промяна: 1. Прекатегоризация със Заповед No.РД-323 от 31.03.2003 г., бр. 42/2003 на Държавен вестник 323-2003 г. 2. Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-72 от 09.02.2018 г., бр. 30/2018 на Държавен вестник</p>	<p>Цели на обявяване: 1. Опазване на естествено находище на родопски крем. Режим на дейности: 1. Забранява се да се секат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения 2. Забранява се да се преследват или убиват дивите животни или техните малки или да се развалят гнездата или леговищата на същите 3. Забранява да се разкриват на кариери за камък, пясък или пръст, с което се поврежда и изменя естествения облик на местността, включително и на водните течения</p>
<p>Б.25 Популация в района на с. Близнак, местност Балабана, община Малко Търново, област Бургаска. Флористичен район Странджа. Природен парк „Странджа“. BG0001007 Странджа и BG0002040 Странджа.</p>	<p>Природен парк „Странджа“ Заповед No.РД-30 от 24.01.1995 г., бр. 15/1995 на Държавен вестник 30-1995 г. Документи за промяна: 1. Прекатегоризация със Заповед No.РД-350 от 14.07.2000 г., бр. 66/2000 на Държавен вестник 350-2000 г. 2. Промяна в площта - намаляване със Заповед No.РД-25 от 18.01.2001 г., бр. 11/2001 на Държавен вестник 25-2001 г. 3. Промяна в площта - намаляване със Заповед No.РД-59 от 24.01.2013 г., бр. 28/2013 на Държавен вестник</p>	<p>Цели на обявяване: 1. Дългосрочното опазване на уникалната природа във водосборите на реките Велека и Резовска и осигуряване на устойчиво социално-икономическо развитие в района. Режим на дейности: 1. Забранява се събиране, съхранение и обезвреждане на опасни отпадъци, включени в каталога на ПМС № 153 от 1993 г. (приложение № 1); 2. Забранява се внасянето на всякакви отпадъци; 3. Забранява се внасянето на чуждоземни диви растителни и животински видове, подвидове и форми; 4. Забранява се сечищната форма на стопанисване на високо-стеблените букови гори с подлес от зеленика; 5. Забранява се ползване на дивите растителни и животински ресурси в размери и по начини, които да застрашават съществуването на видове, да намаляват биологичното разнообразие или да нарушават нормалното функциониране на природните екосистеми.</p>

ПРИЛОЖЕНИЕ 5. Методика за оценка на популациите и находищата на растителните видове в България

Методиката се отнася за видовете калописиев и месночервен дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó).

За оценка състоянието на популациите и находищата в периода на прилагане на Плана за действие ще бъде използвана методиката, разработена в рамките на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. Тя е разработена на базата на събраните данни от провеждан мониторинг в съответствие с Методиката за мониторинг на висши растения, утвърдена в рамките на НСМСБР. <http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr>.

По време на разработване на Плана за действие, в периода 2021-2022 г., данните от провежданите наблюдения са събирани, следвайки основните изисквания в гореспоменатата Методика за мониторинг на висши растения, като са отчитани основните популационни параметри в Полевия формуляр за набиране на първични данни. Поради биологични особености на Салеповите растения, свързани най-вече с полиморфизма на жизненият им цикъл, разглежданите категории индивиди са вегетативни и цъфтящи. Вегетативните индивиди включват ювенилни, прематурни и известен брой генеративни растения, които в конкретната година са в подтиснато състояние и не цъфтят. Всички цъфтящи растения са генеративни. Поради редица причини (ниска обща численост, позволяваща директно и отчитане; неблагоприятно състояние на местообитанието, непозволяващо представително отчитане по метода на пробни площи; липса на проучване за достоверност и представителност на различните типове пробни площи; силно нееднородно пространствено разположение на индивидите в площта на находището и др.), в малка степен е използвана плътността на популациите като показател. Основно е използвана общата численост на популациите (това е и показателя, използван за оценката на състоянието по критериите на Директива 92/43 ЕИО, като при нея се използва само броя на генеративните растения). По отношение на площта, основно е отчитана площта на находищата, като площ на подходящото местообитание, защото тя е важна за дългосрочното устойчиво състояние на популациите. Действително заетите площи на популациите обикновено са доста по-малки. Препоръчваме при бъдещите теренни проучвания на находищата (първа-четвърта година на действие на Плана, както и при последващите мониторингови проучвания да бъдат картирани площта на находищата и ефективно заетата площ от популациите.

ПРИЛОЖЕНИЕ 6. План за изследване и мониторинг на находищата и популациите, включително стандартни бланки (формуляри)

План за провеждане на теренни проучвания на находищата и популациите. За всяко известно находище се предвиждат наблюдения в две последователни години. Обобщението на резултатите в съпоставка с известните досега данни ще е основа за последващ мониторинг на находищата и популациите и оценка на природозащитния статус.

Период на изпълнение (година от действието на Плана)										Описание	Териториален обхват	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
	X	X									В местности "Голямата ливада" и "Сухите блати" (находище А.10 и находище Б.11); местност "Червено бърдо" (находище Б.10 и находище А.9); край с. Габрово, Влахина планина (находище А.5); местността „Папаз чаир“ (находище Б.12); 33 Круше (находище А.7); местност "Камено" (находище А.8 и находище Б.9); с. Илинденци (находище А.6); с. Парил (находище А.11 и находище Б.13); популациите посочени в Б.26	РИОСВ Благоевград
			X	X							В местност "Балабана", Странджа (находище Б.25)	РИОСВ Бургас
	X	X									В местността "Сухата чешма", с. Константин (находище Б.4); местност "Гюр чешма", с. Градница (находище Б.1)	РИОСВ Велико Търново
			X	X							популациите посочени в Б.26	РИОСВ Монтана
			X	X							Популацията в района на яз. Широка поляна (находище Б.15 и находище Б.14); до ЗМ „Слънчева поляна“ (находище Б.16); популацията между местностите "Кавал тепе" и "Джиневра" (находище Б.17)	РИОСВ Пазарджик
	X	X									В местността "Палахор", с. Горнослав (находище А.12)	РИОСВ Пловдив
			X	X							Популацията в района над с. Ягодина, местност "Имерска бърчина" (находище Б.19); В местност "Кору дере", с. Осина (находище Б.18); местност "Маджаровица", с. Арда (находище Б.20); местност "Ливадето", с. Сивино (находище Б.21); популациите посочени в Б.26	РИОСВ Смолян
			X	X							района на с. Бучин проход (находище Б.5); местност "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6); край с. Бели Искър (находище Б.8); с. Зимевица (находище А.3); местност "Морожина", с. Железница (находище Б.7); в Средна гора, Лозенска планина (находище А.4); популациите посочени в Б.26	РИОСВ София
	X	X									Край с. Голямо Дряново (находище А.14); в землището на с. Дунавци (находище Б.22); землището на с. Копринка (находище Б.23); в землището на с. Ясеново (находище Б.24); местност "Елака", с. Габарево	РИОСВ Стара Загора

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

																		(находище А.13); местност "Каракютюк", ПП "Сините камъни" (находище А.1); местност "Юртма", с. Раково (находище А.2); местност "Карандила", ПП „Сините камъни“ (находище Б.2); местност "Рамануша", ПП „Сините камъни“ (находище Б.3)	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--

План за последващ мониторинг на находищата

Период на изпълнение											Описание
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	10	
				X					X		Находищата: край с. Голямо Дряново (находище А.14); местност "Елака", с. Габарево (находище А.13); местност "Каракютюк", ПП "Сините камъни" (находище А.1); местност "Юртма", с. Раково (находище А.2); местност "Карандила", ПП „Сините камъни“ (находище Б.2); местност "Рамануша", ПП „Сините камъни“ (находище Б.3); в местността "Сухата чешма", с. Константин (находище Б.4); местност "Гюр чешма", с. Градница (находище Б.1); в местности "Голямата ливада" и "Сухите блата" (находище А.10 и находище Б.11); местност "Червено бърдо" (находище Б.10 и находище А.9); местността „Папаз чаир“ (находище Б.12); 33 Круше (находище А.7); местност "Камено" (находище А.8 и находище Б.9); с. Илинденци (находище А.6); с. Парил (находище Б.13);
					X					X	Находищата: в района на с. Зимевица (находище А.3); в Средна гора, Лозенска планина (находище А.4); в Средна гора, Лозенска планина (находище А.4); в района на с. Парил (находище А.11); в местността "Палахор", с. Горнослав (находище А.12); в землището на с. Дунавци (находище Б.22); землището на с. Копринка (находище Б.23); в землището на с. Ясеново (находище Б.24); в местност "Балабана", Странджа (находище Б.25); популациите посочени в Б.26
							X			X	Находища: в района на с. Бучин проход (находище Б.5); в местност "Кална бара", с. Широки дол (находище Б.6); край с. Бели Искър (находище Б.8); в местност "Морожина", с. Железница (находище Б.7); в района на яз. Широка поляна (находище Б.15 и находище Б.14); до ЗМ „Слънчева поляна“ (находище Б.16); популацията между местностите "Кавал тепе" и "Джиневра" (находище Б.17); в района над с. Ягодина, местност "Имерска бърчина" (находище Б.19); в местност "Кору дере", с. Осина (находище Б.18); в местност "Маджаровица", с. Арда (находище Б.20); местност "Ливадето", с. Сивино (находище Б.21)

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

ФОРМУЛЯР ЗА МОНИТОРИНГ НА ВИШИ РАСТЕНИЯ

Тъмните полета на тази страница се попълват задължително на терен

Вид:					
Дата:	Начален час:	Краен час:	Място:	Местност:	
Институция: [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: [най-близкото населено място]	Област:	Община:		
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:		
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски		
Площ на популацията в ha:					
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: Географска ширина:					
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:		
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:		
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:					
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m:		Надморска височина в m:	
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):					
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:		
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:		
Вид ползване на земята:					
Собственост на земята:					
Защитени територии:					
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:			
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания:			
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:			
Екип:					

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (Dactylorhiza kalopissii E. Nelson и D. incarnata (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Експерти:		Институция:	
1.			
2.			
3.			
4.			
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки			
Горски пътища			
Потоци			
Реки			
Обработваеми места			
Населени места			
Постройки			
Пътища			
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u>			
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u>			
дърво, храст, полухраст, храстче, отделно тревисто растение, туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, група и др.			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация			
Край на вегетация			
Отмиране			

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене			
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Видът обитава водна среда:		[отбелязва се с +]	
Видът обитава сухоземна среда:		[отбелязва се с +]	
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW		Форма на релефа:	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0-5°		Силикат	
6-10°		Варовик	
11-15°		Лъос	
16-20°		пясъчник	
21-25°		неразкрито	
26-30°		друга основна скала	
31-35°			
36-40°			
40-45°			
над 45°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		Плитки	
Метаморфни		средномощни	

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Черноземи		Мощни	
Файоземи		Ерозия:	[отбелязва се с +]
Лесивирани		неерозирано	
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Смолници			
Пясъци/дюни			
Влажност:	[отбелязва се с +]	[отбелязва се с +]	
Сухи		преовлажнени	
умерено влажни		Заливни	
Влажни		с променлива влажност	
Категория природно формирование:	[отбелязва се с +]		
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %:			
Тип растителност:	[отбелязва се с +]		
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %:			
№	Дървесни видове (латинско име)		

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

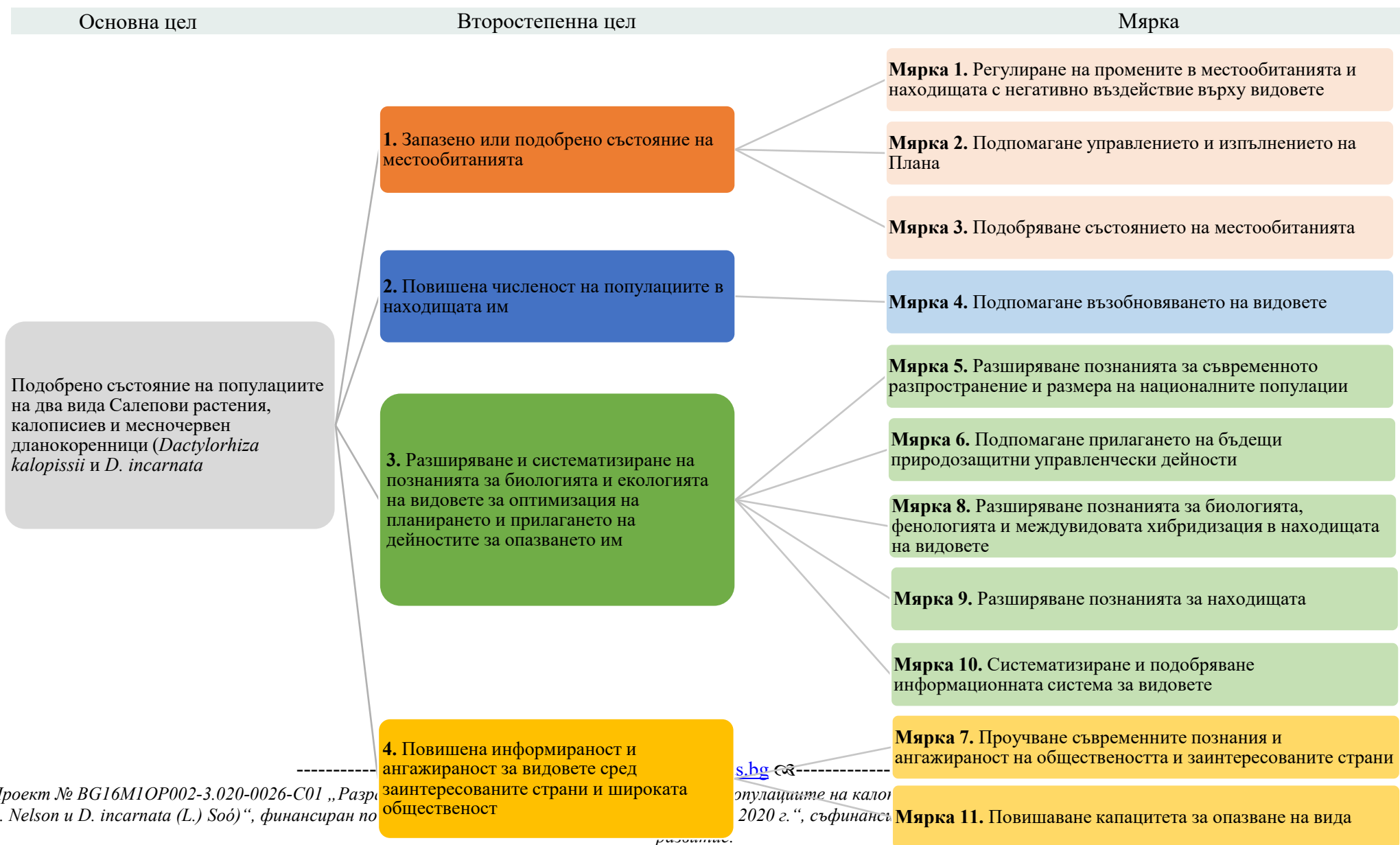
1.		3.	
2.		4.	
Проективно покритие на храстите в %:			
№	Храсти (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %:			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.		7.	
2.		8.	
3.		9.	
4.		10.	
5.		11.	
6.		12.	
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Плътност на популацията в пробната площ		Вегетативни:	Генеративни:
			Общо:

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

(брой отчетни единици / m ²):								
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):								
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:								
Брой отчетни площадки в пробната площ:					Размер (m ²) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки: В таблицата по-долу са посочени координатите, където видът е търсен								
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %		
	Географска дължина	Географска ширина						
№	Наличие на инвазивни видове:			% на засегната популация:				
1.								
2.								
№	Заплахи и природни явления:			% на засегната площ / популация:				
1.								
2.								
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:							
1.								
2.								
Бележки:								
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]								
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]								

ПРИЛОЖЕНИЕ 7. Връзка между второстепенни цели, мерки и дейности

Второстепенна цел

Мярка

Дейност

1. Запазено или подобро състояние на местообитанията

Мярка 1. Регулиране на промените в местообитанията и находищата с негативно въздействие върху видовете

Дейност 1.1. Съобразяване на мерките за опазване на популациите и местообитанията на видовете при процедури за оценка на въздействието на инвестиционните предложения и екологична оценка на планове, проекти и програми в близост до и върху находищата

Дейност 1.2. Недопускане на промени в начина на трайно ползване на териториите, в които се намират находищата на видовете, ако това ще доведе до негативни промени за видовете

Дейност 1.3. Обявяване на нови защитени територии на база проучването и изготвената документация в дейност 6.3.

Дейност 1.4. Въвеждане на временен режим за паша на селскостопански животни през 3 години

Дейност 1.5. Закупуване на частни земи

Дейност 1.6. Разширяване на BG0000626 „Круше“ на база проучването и изготвената документация по дейност 6.1.

Дейност 1.7. Разширяване на защитени зони, с включване на над 60% от националната популация на *D. kalopissii*, на база проучването по дейност 6.2.

Мярка 2. Подпомагане управлението и изпълнението на Плана

Дейност 2.1. Провеждане на мониторинг и оценка на Плана

Мярка 3. Подобряване състоянието на местообитанията

Дейност 3.1. Коситба, почистване на храсти и дървета, с изнасяне на растителната маса

Второстепенна цел

Мярка

Дейност

2. Повишена численост на популациите в находищата им

Мярка 4. Подпомагане възобновяването на видовете

Дейност 4.1. Подсяване в рамките на съществуващите находища

Дейност 4.2. Възстановяване на изчезнали субпопулации

Дейност 4.3. Подсяване в ПП „Витоша“

-----& www.eufunds.bg &-----

Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Soó)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Мярка

3. Разширяване и систематизиране на познанията за биологията и екологията на видовете за оптимизация на планирането и прилагането на дейностите за опазването им

Мярка 5. Разширяване познанията за съвременното разпространение и размера на националните популации

Дейност 5.1. Провеждане на теренни проучвания в 2 последователни години

Дейност 5.2. Последващ мониторинг на находищата

Дейност 5.3. Теренни проучвания за издирване на нови находища в подходящи местообитания

Мярка 6. Подпомагане прилагането на бъдещи природозащитни управленчески дейности

Дейност 6.1. Проучване възможностите за разширяване на BG0000626 **Круше** и подготовка на нужната документация

Дейност 6.2. Проучване възможностите за разширяване на защитените **зони** и подготовка на нужната документация

Дейност 6.3. Проучване възможностите за обявяване на нови защитени **територии** и подготовка на нужната документация

Мярка 8. Разширяване познанията за биологията, фенологията и междувидовата хибридизация в находищата на видовете

Дейност 8.1. Изследване на наличието на междувидова хибридизация в находищата

Дейност 8.2. Проучвания на фенологията на видовете

Дейност 8.3. Проучвания върху биологията на видовете

Мярка 9. Разширяване познанията за находищата

Дейност 9.1. Хидрологични проучвания на находищата, значими и потенциално застрашени от промени в хидрологичния режим

Мярка 10. Систематизиране и подобряване информационната система за видовете

w.eufunds.bg

назване попу.
за 2014 – 2020 г.
развитие.

Дейност 10.1. Актуализиране достъпността на националната информационна система

Второстепенна цел

Мярка

Дейност

4. Повишена информираност и ангажираност за видовете сред заинтересованите страни и широката общественост

Мярка 7. Проучване съвременните познания и ангажираност на обществеността и заинтересованите страни

Дейност 7.1. Провеждане на социологически проучвания за познанията на заинтересованите страни и обществеността за видовете и превенцията на заплахите за тях

Дейност 11.1. Издаване на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България

Дейност 11.2. Разпространяване и презентирание от авторите на научнопопулярна книга за род Дланокоренник в България, издадена в дейност 11.1

Дейност 11.3. Издаване на информационни материали за видовете и местообитанията

Дейност 11.4. Поставяне и поддържане на информационни табели в района на находища на видовете

Дейност 11.5. Провеждане на информационна кампания, с разширяване на мрежата от гражданска наука

Дейност 11.6. Провеждане на обучения за повишаване капацитета на специалисти по биоразнообразие в националните и природни паркове, ДГС, РИОСВ, студенти и заинтересовани граждани в методи за мониторинг и проследяване на сезонното развитие на видовете

Мярка 11. Повишаване капацитета за опазване на вида

Дейност 11.7. Провеждане на работни срещи във връзка с изпълнението на дейностите по Плана

-----> www.eufunds.bg <-----

ПРИЛОЖЕНИЕ 8. Снимки на видовете, местообитанията им и някои заплахи

Местообитание на калописевия и месночервения дланокоренници в мест. Камено в Разложкото поле. 15.06.2021 г.

Местообитание на калописевия дланокоренник в ПП „Сините камъни“, 18.06. 2014 г., след почистване през октомври 2013 г.

Местообитание на калописевия дланокоренник в подножието на Славянка пл., край пътя за х. Парил, 24.07.2011 г.

Популация и местообитание на калописевия

Популация на калописевия

-----& www.eufunds.bg &-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Sob)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

дланокоренник в находището над с. Горнослав, 04.06.
2021 г. Доминиране на едрия хвоц и хибридна чобанка.

дланокоренник (*D. kalopissii*) в
мест. Камено в Разложкото поле.
15.06.2021 г.

Местообитание и популация на калописиевия дланокоренник в находището в мест. Рибника край с. Габарево

Подпомагане на калописиевия дланокоренник. Вземане на кутийка със зрели семена и подсяване на предварително подготвено място. 19.08. 2014 г. ПП „Сините камъни“.

-----& www.eufunds.bg &-----
Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокоренници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Sob)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Местообитание и растения на месночервения дланокоренник в ЗМ „Блатно секирче“, 22.06. 2021 г.

Калописиев дланокоренник (*D. kalopissii*), ювенилно и иммагурно растения. ПП „Сините камъни“, 08.06.2014 г.

Сезонно развитие на калописиев дланокоренник: 1. Растение в стадий бутонизация, 08.06. 2014 г.; цъфтеж, 08.06.2014 г.; зреене на плодовете, 19.08. 2014 г., зрели плодове в сезон на разпръсване на семената, 09.10. 2014 г. Популация в ПП „Сините камъни“.

Местообитание и популация на месночервения дланокоренник в ЗМ „Студената чучурка“, 07.08. 2021 г.

Местообитание и растения на месночервения дланокоренник в местността Богородица и Грамаге над с. Бели Искър, 22.06. 2019 и 18.06.2021 г.

Популация и цветови варианти на месночервения дланокоренник в землището на с. Ясеново, 06.06.2021 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ 9. Информационни материали

Табела:

ВАЖНО МЯСТО ЗА РАСТЕНИЯТА „ГАБАРЕВЕ - ЕЛАКА“

Местността „Елака“ край село Габарево е уникално убежище на влаголюбива растителност. Гората от елша, ясен и крехка върба, и обширните влажни ливади са дом на редки видове растения. Площта на мястото е 130 ха. Заливната гора и низинните сенокосни ливади са причина местността да бъде включена в защитената зона „Пунджа“ от мрежата Natura 2000.

В Елака е наблюдавана орхидеята липорис, считана за изчезнала от страната ни. Видът е включен в Червената книга на България и е защитен съгласно Закона за биологичното разнообразие.

Във влажните ливади край с. Габарево се среща и още една от най-редките защитени орхидеи в България – калописиевият дланокореник. Видът е с европейска значимост и отзиването му превръща гората Елака във важно място за растенията. Друга рядка орхидея, която има многокислена популация в Елака, е блатният дремък. Тук се срещат и редица видове, произлизащи от северните ширини, като бодливата попрат, метаместната острица, розковата, блатния трилохен, лечебната сиротица и др.

Сибирска перуника (*Iris sibirica*)

Градина бонифацин дъгдетник (*Epipactis atrorubens*)

Орхидея липорис (*Epipactis atrorubens*)

Росица (*Panzeria pulchra*)

Калописиев дланокореник (*Dactylorhiza kalopissii*)

Елака (*Alnus glutinosa*)

Изработено в рамките на проект „Мрежи за местата и хората“ на Палматиф Интернешънъл, с партньор за България – Ботаническа градина на БАН.

БОТАНИЧЕСКА ГРАДИНА – БАН, София 1000 п.к. 664 тел. 02 9671105
e-mail: gradina.ban@abv.bg

Important plant area „Gabarevo - Elaka“ Elaborated in the frame of Natural Networks for Places and People project of PlantLife International with Bulgarian partner – the Botanical garden of BAS.

BOTANICAL GARDEN – BAS, Sofia 1000 P.O. Box 664 Tel. +35929671105
e-mail: gradina.ban@abv.bg

Диплянка:

Важното за растенията място „Габарево - Елака“ се намира в западната част на Казанлъшката долина, край с. Габарево, община Павел баня. В долината на р. Кардере и нейните притоци, идващи от Стара планина, е израснала крайречна гора от елши на над 80-годишна възраст. Сред потоците, захранвани с изворна вода, намират множество малки полянки. Площта на мястото е 130 ха.

Гората „Елака“ е уникално убежище на влаголюбива растителност. Тук се срещат заливни гори, влажни ливади, алкални блатата и редица видове редки растения. Местността е част от европейската мрежа „Натура 2000“.

ВАЖНО МЯСТО ЗА РАСТЕНИЯТА ГАБАРЕВО ГАБАРЕВО - ЕЛАКА

„Мрежи за местата и хората“ е проект на международната организация **PlantLife International** с партньор за България – Ботаническата градина при Българската академия на науките. Финансирани е от програмата „Европа за гражданите“ на Европейския съюз и включва дейности за опазване и популяризиране на важни места за растенията в пет европейски страни. За България са избрани три от 125-те важни за опазването на растенията места: „Габарево Елака“ (влажни ливади и елшови гори край с. Габарево, община Павел баня), „Таушан тепе“ (хълмове със степна растителност и храсталани край с. Невша, община Ветрино) и „Чепел Драгоман“ (обширна карстова територия в общините Драгоман, Костинброд, Славница и Годеч).

Във всяко от трите важни за растенията места се провеждат практически дейности с участието на доброволци за подпомагане на редките видове и важните местообитания. В районите на проекта се създават информационни материали, организират се екскурзии и събития за запознаване на обществеността от близките населени места с разнообразието, значението и опазването на дивите растения.

Непознатите орхидеи на Елака

Европа for Citizens Programme

БОТАНИЧЕСКА ГРАДИНА - БАН
София 1000 п.к. 604
(Окловръстен път, зона Кипоцентър)
тел. 029672823, 029671105

PLANTLIFE

-----& www.eufunds.bg &-----
 Проект № BG16M1OP002-3.020-0026-C01 „Разработване на „План за действие за опазване популациите на калописиевия и месночервения дланокореници (*Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson и *D. incarnata* (L.) Sob)“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Приложение 10. Формуляри от наблюденията на находищата на калописиевия и месночервения дланокоренници през 2021 г.

Находище А.2. *Dactylorhiza kalopissii*, местност "Юртма", край с. Раково, Източна Стара планина.

Вид: <i>Dactylorhiza kalopissii</i>				
Дата: 25.07.2021	Начален час: 12:00	Краен час: 13:00	Място:	Местност: Юртма и Пералника
Институция: РИОСВ – Ст. Загора [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Раково [най-близкото населено място]		Област: Сливен	Община: Сливен
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел:	Подотдел:
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски	
Площ на популацията в ха: 0,2 ха				
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 42.79541 Географска ширина: 26.25893				
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:				
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ха / Дължина на маршрута в m		Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):				900
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	
Вид ползване на земята: сенокосна ливада и за пасище				
Собственост на земята: Частна земеделска и държавна частна земеделска				
Защитени територии:				
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:		
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания:		
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:		
Екип:				
Експерти:		Институция:		
1. Антоанета Петрова		Ботаническа градина - БАН		
2. Росен Василев		БФБ		
3.				
4.				
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки				
Горски пътища (полски)		да	5 м	
Потоци		да	0 м	
Реки				

Обработваеми места	да	100 м
Населени места		
Постройки		
Пътища	да	50 м
Флористичен район: [подчертава се]		
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, <u>Стара планина</u> (Западна, Средна, <u>Източна</u>), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)		
Отчетна единица : [подчертава се]		
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветonosен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група		
Фенологична фаза:		
Вегетативно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки		
Начало на вегетация		
Вегетация		+
Край на вегетация		
Отмиране		
Генеративно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа		
Бутонизация /начало на спорообразуване		
Начало на цъфтежа /спорообразуване		
Пълен цъфтеж /спороносене		
Край на цъфтежа/ спороносенето		
Узряване на плодовете/спорангиите		+
Зрели плодове/спорангии		
Няма признаци на генеративни органи		
Характеристика на местообитанието:		
Изложение: N, <u>S</u> , E, W, NE, NW, <u>SE</u> , SW		Форма на релефа: равнинен и склон
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]	Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°	+	силикат
6–10°		варовик
11–15°	+	лъос
16–20°		пясъчник
21–25°		неразкрито
26–30°		друга основна скала:
31–35°		
36–40°		
Почва:		
Тип: [отбелязва се с +]	Мощност: [отбелязва се с +]	

Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	+
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирани	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]	[отбелязва се с +]		
Сухи		преовлажнени	+
умерено влажни		заливни	
Влажни	+	с променлива влажност	
Категория природно формование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100%			
Тип растителност: [отбелязва се с +]			
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			+
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 5%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Pinus sylvestris</i>	5.	
2.	<i>Malus sylvestris</i>	6.	
3.	<i>Pyrus sp.</i>	7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: 20%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Rosa sp.</i>	5.	
2.	<i>Crataegus monogyna</i>	6.	
3.	<i>Rupus sp.</i>	7.	
4.		8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 90%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Agrostis capillaris</i>	6.	<i>Deschampsia caespitosa</i>

2.	<i>Festuca pratensis</i>	7.	<i>Agrimonia eupatoria</i>		
3.	<i>Cynosurus cristatus</i>	8.	<i>Trifolium incarnatum</i>		
4.	<i>Typha sp.</i>	9.	<i>Orchis coriophora</i>		
5.	<i>Holcus lanatus</i>	10.	<i>Dactylorhiza saccifera</i>		
№	Други консервационно значими видове (латинско име)				
1.		4.			
2.		5.			
3.		6.			
№	Конкуриращи видове (латинско име)				
1.	<i>Pteridium aquilinum</i>	5.			
2.		6.			
3.		7.			
4.		8.			
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни: 36	Генеративни: 22	Общо: 58	
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):					
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:					
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:		
Разполагане на отчетните площадки:					
№ на отчетната площадка:	GPS координати:	Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина			
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:		
1.					
2.					
3.					
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:		
1.					
2.					
3.					
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:				
1.					
2.					
3.					
Бележки:					
Има хибридизация с торбестия дланокоренник (<i>D. saccifera</i>), но понастоящем е незначителна. Състоянието на местообитанието е много нееднородно. Налице са и много потенциални заплахи – разораване в съседство; включване на площта в интензивно натовареното пасище, промяна на хидрологичния режим.					
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]					
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]					

Находище А.5. *Dactylorhiza kalopissii*, край с. Габрово, Влахина планина.

Вид: *Dactylorhiza kalopissii*

Дата: 30.05.2021	Начален час: 16:30	Краен час: 17:30	Място:	Местност: покрай приток на р. Габровщица
Институция: РИОСВ - Благоевград [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Габрово [най-близкото населено място]	Област: Благоевград	Община: Благоевград	
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:	
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски	
Площ на популацията в ха: 0,76 ха				
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41.893775 Географска ширина: 22.95396				
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:				
Пробна площ / маршрут (име/№):	Площ на пробната площ в ха / Дължина на маршрута в m			Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):				715
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	
Вид ползване на земята: НТП: пасище -част, водно течение – част, друг вид дървопроизводителна гора.				
Собственост на земята: Общинска частна, държавна частна, частна горска				
Защитени територии:				
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:		
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания:		
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:		
Екип:				
Експерти:		Институция:		
1. Антоанета Петрова		Ботаническа градина - БАН		
2. Диана Венкова		Ботаническа градина - БАН		
3. Ирина Герасимова		НПМ - БАН		
4. Росен Василев		БФБ		
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки				
Горски пътища				
Потоци		да	0-2 м	
Реки				
Обработваеми места				
Населени места				
Постройки				
Пътища				
Флористичен район: [подчертава се]				

Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : [подчертава се]			
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветonosен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване		+	
Начало на цъфтежа /спорообразуване		+	
Пълен цъфтеж /спороносене			
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, W, <u>NE</u> , NW, SE, SW		Форма на релефа: дъно на дол	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0□5°	+	силикат	
6□10°		варовик	
11□15°		лъос	
16□20°		пясъчник	
21□25°		неразкрито	+
26□30°		друга основна скала:	
31□35°			
36□40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирани	

Планосоли		слабо ерзирано	+
Жълтоземи		силно ерозирано	
Торфенисти			
Влажност:	[отбелязва се с +]	[отбелязва се с +]	
Сухи		преовлажнени	
умерено влажни		заливни	
Влажни	+	с променлива влажност	
Категория природно формование:	[отбелязва се с +]		
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100%			
Тип растителност:	[отбелязва се с +]		
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			+
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 10-20%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Populus tremula</i>	5.	<i>Pinus nigra</i>
2.	<i>Salix fragilis</i>	6.	<i>Carpinus orientalis</i>
3.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	7.	
4.	<i>Ulmus minor</i>	8.	
Проективно покритие на храстите в %: 20-25%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Cornus sanguinea</i>	5.	<i>Clematis vitalba</i>
2.	<i>Salix purpurea</i>	6.	
3.	<i>Crataegus monogyna</i>	7.	
4.	<i>Rubus sp.</i>	8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 70%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Scirpus sylvaticus</i>	5.	<i>Mentha sp.</i>
2.	<i>Equisetum ramosissimum</i>	6.	<i>Epipactis palustris</i>
3.	<i>Carex sp.</i>	7.	<i>Lysimachia numularia</i>
4.	<i>Ranunculus acris</i>	8.	<i>Cerastium montanum</i>
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	<i>Epipactis palustris</i>	5.	

2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни: 2	Генеративни: 5 Общо: 7
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %): под 1 %			
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:			
Брой отчетни площадки в пробната площ:		Размер (m2) на отчетни площадки:	
Разполагане на отчетните площадки:			
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни
	Географска дължина	Географска ширина	Генеративни
			Общо
			Проективно покритие в %
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:
1.	<i>Robinia pseudoacacia</i>		10%
2.			
3.			
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:
1.	Обрастване		40%
2.			
3.			
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:		
1.			
2.			
3.			
Бележки: Индивидите са силно разпръснати, засенчването е голямо за вида. Долът, в който се намира находището, е трудно проходимо. Необходимо е цялостно обхождане на долината, както и на съседни подходящи местообитания, с оглед издирване на други субпопулации и прецизиране на данните за находището и популацията.			
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]			
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]			

Находище А.6. *Dactylorhiza kalopissii*, край с. Илинденци, Пирин пл.

Вид: <i>Dactylorhiza kalopissii</i>			
Дата: 30.05.2021	Начален час: 11:00	Краен час: 12:30	Място: Местност: над с. Илинденци
Институция: РИОСВ-Благоевград [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Илинденци [най-близкото населено място]		Област: Благоевград Община: Струмяни

Държавно горско стопанство (ДГС):		Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел:		Подотдел:	
Биогеографски регион:		Алпийски		Континентален		Черноморски	
Площ на популацията в ha: 0,07 ха							
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41.66253 Географска ширина: 23.26043							
Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:	
Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:	
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:							
Пробна площ / маршрут (име/№):			Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m			Надморска височина в m:	
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):						650	
Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:	
Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:	
Вид ползване на земята: пасище и ливада							
Собственост на земята: Частна земеделска и частна общинска							
Защитени територии: BGIPA085 Пирин							
Национален парк:		Поддържан резерват:		Защитена зона за птици:			
Природен парк:		Природна забележителност:		Защитена зона за местообитания:			
Резерват:		Защитена местност:		Рамсарско място:			
Екип:							
Експерти:				Институция:			
1. Антоанета Петрова				Ботаническа градина -БАН			
2. Диана Венкова				Ботаническа градина -БАН			
3. Ирина Герасимова				НПМ - БАН			
4. Росен Василев				БФБ			
Наличие в близост до находището на:				да / не		Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки							
Горски пътища							
Потоци							
Реки							
Обработваеми места							
Населени места							
Постройки							
Пътища				да		10 м	
Флористичен район: [подчертава се]							
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)							

Отчетна единица : <u>подчертава се</u>			
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация			+
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			+
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене			+
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW		Форма на релефа: склон	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0-5°		силикат	
6-10°		варовик	+
11-15°		лъос	
16-20°		пясъчник	
21-25°		неразкрито	
26-30°		друга основна скала:	
31-35°	+		
36-40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирано	
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	

Сухи		преовлажнени	
умерено влажни		заливни	
Влажни	+	с променлива влажност	
Категория природно формование:	[отбелязва се с +]		
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишай			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100%			
Тип растителност:	[отбелязва се с +]		
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			+
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %:			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: 5-7%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Rubus sp.</i>	5.	
2.	<i>Rosa sp.</i>	6.	
3.	<i>Salix sp.</i>	7.	
4.	<i>Ligustrum vulgare</i>	8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Holcus lanatus</i>	5.	<i>Equisetum ramosissimum</i>
2.	<i>Holoshonus vulgaris</i>	6.	<i>Potentilla reptans</i>
3.	<i>Festuca prataensis</i>	7.	<i>Mentha asp.</i>
4.	<i>Ranunculus acris</i>	8.	<i>Orchis morio</i>
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		

1.		5.				
2.		6.				
3.		7.				
4.		8.				
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни: 4	Генеративни: 12			
Общо: 16						
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %): под 1 %						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:		Размер (m2) на отчетни площадки:				
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	Паша и отъпкване		100 %			
2.	Засушаване		100 %			
3.	Климатични промени		100 %			
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
3.						
Бележки: Двете отчитания през 3 години (през 2014 и през 2017 г.), направени от един и същ изследовател в един и същи сезон, показват драстично намаляване на числеността на популацията – с 89%! Причините, посочени от Kunev (2018), са осушаване на местообитанието (свързано с хидроложко строителство в района на находището), отъпкване и прекомерно изпасване от крави. Наблюдението през 2021 г. показва пълна липса на индивиди в едната част на находището и много потиснато развитие на вида в другата част, с много висок % изпасани индивиди.						
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]						
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]						

Находище А.8. *Dactylorhiza kalopissii*, м. Камено, Разложко поле.

Вид: <i>Dactylorhiza kalopissii</i>						
Дата: 15.06.2021	Начален час: 16:15	Краен час: 17:15	Място:	Местност: Камено		
Институция: РИОСВ – Благоевград [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: Разлог [най-близкото населено място]		Област: Благоевград		Община: Разлог	
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел:		Подотдел:	
Биогеографски регион:	Алпийски		Континентален		Черноморски	
Площ на популацията в ха: 1,37 ха						

GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41.862169°				Географска ширина: 23.395949°			
Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:	
Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:	
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:							
Пробна площ / маршрут (име/№):				Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m			Надморска височина в m: 991
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):							
Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:	
Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:	
Вид ползване на земята: НТП Ливада, но се използва и като пасище за крави							
Собственост на земята: Частна							
Защитени територии:							
Национален парк:		Поддържан резерват:			Защитена зона за птици:		
Природен парк:		Природна забележителност:			Защитена зона за местообитания:		
Резерват:		Защитена местност:			Рамсарско място:		
Екип:							
Експерти:				Институция:			
1. Ирина Герасимова				НПМ - БАН			
2. Росен Василев				БФБ			
3.							
4.							
Наличие в близост до находището на:				да / не		Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки							
Горски пътища				да		50	
Потоци				да		50 + вътре в площадката	
Реки							
Обработваеми места							
Населени места							
Постройки				да		200 (курортни сгради)	
Пътища							
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u> Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, <u>Пирин</u> , Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)							
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u> дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група							
Фенологична фаза:							
Вегетативно развитие на популацията:				[отбелязва се с +]			

Поници, пъпки	
Начало на вегетация	
Вегетация	+
Край на вегетация	
Отмиране	
Генеративно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]
Появяване на съцветия /спороносните листа	
Бутонизация /начало на спорообразуване	
Начало на цъфтежа /спорообразуване	+
Пълен цъфтеж /спороносене	+
Край на цъфтежа/ спороносенето	
Узряване на плодовете/спорангиите	
Зрели плодове/спорангии	
Няма признаци на генеративни органи	
Характеристика на местообитанието:	
Изложение: N, S, E, W, <u>NE</u> , NW, SE, SW	Форма на релефа: заравненост
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]	Основна скала: [отбелязва се с +]
0–5°	силикат
6–10°	Варовик
11–15°	лъос
16–20°	пясъчник
21–25°	Неразкрито
26–30°	друга основна скала:
31–35°	
36–40°	
Почва:	
Тип: [отбелязва се с +]	Мощност: [отбелязва се с +]
Смолници	плитки
Метаморфни	средномощни
Черноземи	Мощни
Файоземи	Ерозия: [отбелязва се с +]
Лесивирани	Неерозирано
Планосоли	слабо ерзирано
Жълтоземи	силно ерзирано
Торфенисти	
Влажност: [отбелязва се с +]	[отбелязва се с +]
Сухи	Преовлажнени
умерено влажни	заливни
Влажни	с променлива влажност
Категория природно формиране:	[отбелязва се с +]
Морски местообитания	
Крайбрежни местообитания	

Блата, торфища и мочурища		+	
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей		+	
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100%			
Тип растителност:		[отбелязва се с +]	
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип		+	
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 5			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Pinus sylvestris</i>	5.	
2.	<i>Alnus sp.</i>	6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: 10%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Juniperus communis</i>	5.	
2.	<i>Rosa sp.</i>	6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Briza media</i>	10.	<i>Festuca pratensis</i>
2.	<i>Eriophorum latifolia</i>	11.	<i>Pinguicula balcanica</i>
3.	<i>Carex sp. div.</i> (поне 3 вида)	12.	<i>Crucianella sp.</i>
4.	<i>Potentilla erecta</i>	13.	<i>Mentha sp.</i>
5.	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	14.	<i>Thalictrum minus</i>
6.	<i>Galium sp.</i>	15.	<i>Plantago media</i>
7.	<i>Lotus corniculatus</i>	16.	<i>Trifolium repens</i>
8.	<i>Equisetum sp.</i>	17.	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
9.	<i>Juncus sp.</i>	18.	<i>Trifolium pratense</i>
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.		4.	
2.		5.	
3.		6.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.	<i>Rubus sp.</i>	4.	

2.		5.				
3.		6.				
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни:	Генеративни:			
			127			
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:		Размер (m2) на отчетни площадки:				
№ на отчетната площадка: (GPS точки)	GPS координати: Географска дължина Географска ширина		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
DK01	41.86240 23.39679					
DK02	41.86194 23.39630					
DK03	41.86178 23.39661					
DK04	41.86184 23.39552					
DK05	41.86214 23.39504					
DK06	41.86252 23.39557					
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	Паша, изтъпкване (5%)		15			
2.	Обрастване		10			
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
3.						
Бележки:						
<i>Dactylorhiza incarnata</i> (т. Di01, GPS N 41.86216, E 23.39644) – 6 екз.						
Това е една от малкото популации на вида в страната с численост над 100 индивида. Но поради еднократното наблюдение е трудно да се прецени. Налице е известно обрастване с храсти. Въпреки че НТП е ливада, по-сухите части на ливадния комплекс се използват като пасище от крави и това води до изтъпкване на определени участъци.						
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]						
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]						

Находище А.9. *Dactylorhiza kalopissii*, м. Червено Бърдо край гр. Банско. Находището, съвпада с находище Б.10. за *Dactylorhiza incarnata*.

Вид: <i>Dactylorhiza kalopissii</i>						
Дата: 15.06.2021	Начален час: 17:30	Краен час: 18:15	Място:	Местност: Червено бърдо		

Институция: РИОСВ – Благоевград [РИОСВ/ДНП/ДПП]		Населено място: Банско [най-близкото населено място]		Област: Благоевград		Община: Банско	
Държавно горско стопанство (ДГС):		Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел:		Подотдел:	
Биогеографски регион:		Алпийски		Континентален		Черноморски	
Площ на популацията в ha: 0,26							
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41.846036° Географска ширина: 23.449515°							
Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:	
Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:	
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:							
Пробна площ / маршрут (име/№):				Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m			Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):							932
Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:		Географска ширина:	
Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:		Географска дължина:	
Вид ползване на земята: НТП - Ливада							
Собственост на земята: Частна за земеделските територии и Общинска публична за териториите, заети от води и водни обекти							
Защитени територии:							
Национален парк:		Поддържан резерват:		Защитена зона за птици:			
Природен парк:		Природна забележителност:		Защитена зона за местообитания:			
Резерват:		Защитена местност:		Рамсарско място:			
Екип:							
Експерти:				Институция:			
1. Ирина Герасимова				НПМ - БАН			
2. Росен Василев				БФБ			
Наличие в близост до находището на:				да / не		Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки							
Горски пътища				да		20	
Потоци				да		2	
Реки							
Обработваеми места				да		20	
Населени места							
Постройки							
Пътища							
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u> Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, <u>Пирин</u> , Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)							
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u>							

дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветonosен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен латораст, генеративен латораст, млади връхни разклонения, група			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация			
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене			
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодове/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, W, <u>NE</u> , NW, SE, SW		Форма на релефа: заравненост	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°	+	силикат	
6–10°		Варовик	+
11–15°		лъос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		Неразкрито	+
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	
Черноземи		Мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		Неерозирано	
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		Преовлажнени	

умерено влажни	+	заливни	
Влажни	+	с променлива влажност	
Категория природно формование:	[отбелязва се с +]		
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100			
Тип растителност:	[отбелязва се с +]		
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			+
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 5			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Pyrus sp.</i>	3.	
2.	<i>Salix sp.</i>	4.	
Проективно покритие на храстите в %: 15%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Rosa sp.</i>	4.	<i>Juniperus communis</i>
2.	<i>Salix sp.</i>	5.	
3.	<i>Rubus sp.</i>	6.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Carex sp.</i>	9.	<i>Dactylis glomerata</i>
2.	<i>Potentilla sp.</i>	10.	<i>Agrimonia eupatoria</i>
3.	<i>Ranunculus acris</i>	11.	<i>Vicia sp.</i>
4.	<i>Galium sp.</i>	12.	<i>Lotus sp.</i>
5.	<i>Equisetum sp.</i>	13.	<i>Coronilla varia</i>
6.	<i>Lythrum sp.</i>	14.	<i>Dipsacus laciniatus</i>
7.	<i>Lysimachia nummularia</i>	15.	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
8.	<i>Mentha sp.</i>	16.	
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.		4.	
2.		5.	
3.		6.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		

1.	<i>Rubus sp.</i>	4.				
2.		5.				
3.		6.				
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни:	Генеративни:			
			12			
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:		Размер (m2) на отчетни площадки:				
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
Dk 10	41.84578	23.44911				
Dk 11	41.84614	23.44978				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	Обрастване		20			
2.						
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
3.						
Бележки: <i>Dactylorhiza incarnata</i> – 1 екз. Налице е известно обрастване с храсти.						
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]						+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]						

Находище А.10. *Dactylorhiza kalopissii*, м. Сухите блата, край гр. Банско.
Формулярът е общ и за *Dactylorhiza incarnata*, Находище Б.11.

Вид: <i>Dactylorhiza kalopissii</i> + <i>Dactylorhiza incarnata</i>				
Дата: 15.06.2021	Начален час: 18:30	Краен час: 19:15	Място:	Местност: Голяма ливада и Сухите блата

Институция: РИОСВ – Благоевград [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: Банско [най-близкото населено място]	Област: Благоевград	Община: Банско
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ha: 0,45 ха			
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41.850010° Географска ширина: 23.466232°			
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):	Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m		Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			900
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Вид ползване на земята: НТП - сенокосна ливада (има един имот с НТП Нива, но и той се ползва като ливада)			
Собственост на земята: Частна и общинска частна на земите			
Защитени територии:			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:	
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания:	
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:	
Екип:			
Експерти:		Институция:	
1. Ирина Герасимова		НПМ - БАН	
2. Росен Василев		БФБ	
Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки			
Горски пътища	да	Минава през популацията	
Потоци	да	Изкуствени канали минават през популацията	
Реки			
Обработваеми места	да	В тях са	
Населени места			
Постройки	да	50 м	
Пътища			
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u> Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, <u>Пирин</u> , Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u>			
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група			

Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация			+
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			+
Пълен цъфтеж /спороносене			+++
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, W, <u>NE</u> , NW, SE, SW		Форма на релефа: равнинен	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°	+	силикат	
6–10°		Варовик	+
11–15°		лъос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		Неразкрито	+
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	+
Черноземи		Мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		Неерозирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		Преовлажнени	
умерено влажни	+	заливни	

Влажни	+	с променлива влажност	
Категория природно формование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100			
Тип растителност: [отбелязва се с +]			
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 5%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Salix sp.</i>	4.	
2.		5.	
3.		6.	
Проективно покритие на храстите в %: 5%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Salix sp.</i>	4.	
2.	<i>Rosa sp.</i>	5.	
3.	<i>Rubus sp.</i>	6.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Festuca pratensis</i>	9.	<i>Vicia sp.</i>
2.	<i>Juncus sp.</i>	10.	<i>Lotus sp.</i>
3.	<i>Equisetum arvense</i>	11.	<i>Galium sp.</i>
4.	<i>Mentha sp.</i>	12.	<i>Lathyrus pratensis</i>
5.	<i>Carex sp.</i>	13.	<i>Dactylorhiza incarnata</i>
6.	<i>Rhinanthus minor</i>	14.	<i>Anacamptis elegans</i>
7.	<i>Agrimonia eupatoria</i>	15.	<i>Ranunculus polyanthemos</i>
8.	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	16.	
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.		4.	
2.		5.	
3.		6.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		4.	

2.		5.				
3.		6.				
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни:	Генеративни: 185	Общо:		
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска ширина	Географска дължина				
Di 20	23.46560	41.85036				
Dk 21	23.46607	41.85008				
Dk 22	23.46671	41.84963				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	Обрастване		10			
2.						
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
3.						
Бележки:						
Това е една от малкото популации на вида в страната с численост над 100 индивида.						
Има екземпляри на месночервения дланокоренник – <i>Dactylorhiza incarnata</i> (41.85036 N 23.46560 E), както и едно хибридно растение на <i>Dactylorhiza kalopissii</i> x <i>D. incarnata</i> .						
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]						+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]						

Находище А.12. *Dactylorhiza kalopissii*, местност Палахор, край с. Горнослав.

Вид: <i>Dactylorhiza kalopissii</i>						
Дата: 04.06.2021	Начален час: 18:30	Краен час: 19:30	Място:		Местност: Палахор	
Институция: РИОСВ – Пловдив [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Горнослав [най-близкото населено място]		Област: Пловдив		Община: Асеновград	

Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ha: 0,2 ha			
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41.90584 Географска ширина: 24.96192			
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):	Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m 0,2 ha		Надморска височина в m: 1020
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Вид ползване на земята: НТП – ливада (не се използва)			
Собственост на земята: частна			
Защитени територии: BGIPA033 Добростан			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:	
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG0001031 Родопи - Средни	
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:	
Екип:			
Експерти:		Институция:	
1. Росен Василев		БФБ	
2. Ирина Герасимова		НПМ - БАН	
3. Диана Венкова		Ботаническа градина - БАН	
4.			
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки			
Горски пътища			
Потоци		да	тече през находището
Реки			
Обработваеми места			
Населени места			
Постройки			
Пътища		да	20
Флористичен район: [подчертава се]			
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			

Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u>				
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади върхни разклонения, група				
Фенологична фаза:				
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]		
Поници, пъпки				
Начало на вегетация				
Вегетация			+	
Край на вегетация				
Отмиране				
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]		
Появяване на съцветия /спороносните листа				
Бутонизация /начало на спорообразуване				
Начало на цъфтежа /спорообразуване			+	
Пълен цъфтеж /спороносене			+	
Край на цъфтежа/ спороносенето				
Узряване на плодовете/спорангиите				
Зрели плодове/спорангии				
Няма признаци на генеративни органи				
Характеристика на местообитанието:				
Изложение: N, S, <u>E</u> , W, <u>NE</u> , NW, SE, SW		Форма на релефа: склон		
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]		
0–5°		силикат		
6–10°		варовик	+	
11–15°	+	лъос		
16–20°		пясъчник		
21–25°		неразкрито		
26–30°		друга основна скала:		
31–35°				
36–40°				
Почва:				
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]		
Смолници		плитки		
Метаморфни		средномощни		+
Черноземи		мощни		
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]		
Лесивирани		неерозирани		+
Планосоли		слабо ерзирано		
Жълтоземи		силно ерзирано		
Торфенисти				+

Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		преовлажнени ++	
умерено влажни		заливни	
Влажни		с променлива влажност	
Категория природно формование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища		+	
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100			
Тип растителност: [отбелязва се с +]			
Широколистни леззелени листопадни гори от средноевропейски тип		+	
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 5			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Prunus sp.</i>	5.	
2.	<i>Salix alba</i>	6.	
3.	<i>Juglans regia</i>	7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: 5			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Rosa sp.</i>	5.	
2.	<i>Crataegus monogyna</i>	6.	
3.	<i>Rubus thyranthus</i>	7.	
4.		8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Equisetum telmateia</i>	5.	<i>Juncus effusus</i>
2.	<i>Cirsium creticum</i>	6.	<i>Eriophorum latifolium</i>
3.	<i>Ophioglossum vulgatum</i>	7.	<i>Petasites hybridus</i>
4.	<i>Lythrum virgatum</i>	8.	<i>Carex panicea</i>
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	<i>Epipactis palustris</i>	5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	

№	Конкуриращи видове (латинско име)					
1.	<i>Equisetum telmateia</i>		5.			
2.	<i>Petasites hybridus</i>		6.			
3.			7.			
4.			8.			
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни:		Генеративни:		Общо:
				60		60
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:				Размер (m2) на отчетни площадки:		
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
	41.90543°	24.95584°				
	41.90558°	24.95576°				
	41.90585°	24.95600°				
	41.90580°	24.95620°				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	Обрастване с храсти и треви		70			
2.						
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.	Въвеждане сенокосен режим на стопанисване					
2.						
3.						
Бележки: Преустановяването на коситбата в края на 90-те години на миналия век, последващата интензивна паша и липсата на стопанисване в продължение на повече от десетилетие се отразяват отрицателно на находището. Силното развитие на <i>Equisetum telmateia</i> и <i>Petasites hybridus</i> и натрупването на значително количество мъртва растителна маса препятстват нормалното развитие на вида и особено възпроизводството, т.к. семената не могат да попаднат на повърхността на почвата и да никнат. Конкуриращите видове са много по-високи от <i>D. kalopissii</i> и препятстват и разпространението на семената на по-далечни разстояния. Необходимо е поне периодично, на няколко години, находището да се окосява, с изнасяне на растителната маса. През 2012 г. състоянието на тази популация, респективно на вида в Натура зона BG00001031 Родопи – Средни е оценено общо като Неблагоприятно-лошо. Оценката е актуална и понастоящем, поради липсата на косене.						
От Салеповите са установени защитеният <i>Epipactis palustris</i> и торбестия дланокоренник <i>D. saccifera</i> . В повечето години с наблюдения са регистрирани и хибридни индивиди на двата дланокоренника.						
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]						+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]						

Находище Б.1. *Dactylorhiza incarnata*, местност Гюр чешма край с. Градница.

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>					
Дата: 05.06.2021	Начален час: 11:30	Краен час: 13:00	Място:	Местност: Гюр чешма	
Институция: РИОСВ – В. Търново [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Градница [най-близкото населено място]		Област: Габрово	Община: Севлиево	
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел:	Подотдел:	
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален		Черноморски	
Площ на популацията в ha: 0,03 ha					
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 42.978602 Географска ширина: 24.948671					
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:		
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:		
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:					
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m		Надморска височина в m: 305	
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):					
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:		
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:		
Вид ползване на земята: НТП Нива и Пасище					
Собственост на земята: частна, частна обществени организации и съсобственост					
Защитени територии:					
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:			
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания:			
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:			
Екип:					
Експерти:		Институция:			
1. Диана Венкова		Ботаническа градина - БАН			
2. П. Пенков		Доброволец, Ботаническа градина - БАН			
3.					
4.					
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]		
Туристически пътеки					
Горски пътища					
Потоци					
(микроязовир)		да	5 м		
Обработваеми места		да	1-5м		

Населени места			
Постройки			
Пътища	да	50 м	
Флористичен район: [подчертава се]			
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, <u>Стара планина</u> (Западна, Средна, <u>Източна</u>), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : [подчертава се]			
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]		
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]		
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене		+	
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодове/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, W, <u>NE</u> , NW, SE, SW		Форма на релефа: равнинен	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]	Основна скала: [отбелязва се с +]		
0–5°	+	силикат	
6–10°		варовик	
11–15°		лъос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		неразкрито	+
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]	Мощност: [отбелязва се с +]		

Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	+
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]	[отбелязва се с +]		
Сухи		преовлажнени	
умерено влажни		заливни	
Влажни	+	с променлива влажност	
Категория природно формирование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишай			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100%			
Тип растителност: [отбелязва се с +]			
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			+
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 5 %			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Salix sp.</i>	5.	
2.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	6.	
3.	<i>Prunus cerasifera</i>	7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: 5%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Cornus sanguinea</i>	5.	
2.	<i>Rosa sp.</i>	6.	
3.	<i>Rubus sp.</i>	7.	
4.		8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Carex sp.</i>	5.	<i>Phragmites sp.</i>

2.	<i>Ranunculus serbicus</i>	6.	<i>Gladiolus imbricatus</i>			
3.	<i>Euphorbia velenovskyi</i>	7.	<i>Mentha sp.</i>			
4.	<i>Colchicum autumnale</i>	8.				
№	Други консервационно значими видове (латинско име)					
1.		5.				
2.		6.				
3.		7.				
4.		8.				
№	Конкуриращи видове (латинско име)					
1.		5.				
2.		6.				
3.		7.				
4.		8.				
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни:	Генеративни:	Общо:		
			4	4		
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %): под 1 %						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	Интензивна паша		100 %			
2.						
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
3.						

Бележки:	
В периода на цъфтеж и плодоносене силно интензивно изпасване, затова е възможно да е имало и други цъфтящи индивиди, но в момента на посещение на мястото те са изпасани. Цялата площ е заградена с електро пастир и на мястото постоянно пасат крави . Силно изтъпкано с видими повреди по листата на орхидеите.	
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]	+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]	

Находище Б.2. *Dactylorhiza incarnata*, местност Карандила, ПП „Сините Камъни“.

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>			
Дата: 25.07. 2021	Начален час: 14:30	Краен час: 15:15	Място: Местност: Карандила
Институция: РИОСВ – Ст. Загора [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: гр. Сливен [най-близкото населено място]	Област: Сливен	Община: Сливен
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ха: 0,01 ха			
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 42.716553 Географска ширина: 26.377024			
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):	Площ на пробната площ в ха / Дължина на маршрута в m		Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			940
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Вид ползване на земята: НТП – Язовир. Площта се ползва за туризъм и риболов			
Собственост на земята: Общинска публична			
Защитени територии: BGIPA101 Сините камъни			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:	
Природен парк: Сините камъни	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG 0000164 Сините камъни	
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:	
Екип:			
Експерти:		Институция:	
1. Антоанета Петрова		Ботаническа градина - БАН	
2. Росен Василев		БФБ	
3.			
4.			

Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки	да	1 м
Горски пътища	да	15 м
Потоци		
Реки (Езеро)	да	0 м
Обработваеми места		
Населени места		
Постройки		
Пътища		
Флористичен район: [подчертава се]		
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, <u>Стара планина</u> (Западна, Средна, <u>Източна</u>), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)		
Отчетна единица : [подчертава се]		
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група		
Фенологична фаза:		
Вегетативно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки		
Начало на вегетация		
Вегетация		+
Край на вегетация		
Отмиране		
Генеративно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа		
Бутонизация /начало на спорообразуване		
Начало на цъфтежа /спорообразуване		
Пълен цъфтеж /спороносене		
Край на цъфтежа/ спороносенето		
Узряване на плодове/спорангиите		+
Зрели плодове/спорангии		
Няма признаци на генеративни органи		
Характеристика на местообитанието:		
Изложение: N, S, E, <u>W</u> , NE, NW, SE, SW	Форма на релефа: езерен бряг	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]	Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°	+	силикат
6–10°		варовик
11–15°		лъос
16–20°		пясъчник

21–25°		неразкрито	
26–30°		друга основна скала:	+
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	+
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирани	+
Планосоли		слабо ерзирани	
Жълтоземи		силно ерзирани	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		преовлажнени	
умерено влажни		заливни	+
Влажни	+	с променлива влажност	
Категория природно формование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100			
Тип растителност: [отбелязва се с +]			
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 10-15 % - дърветата са извън полигона			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: 0-5%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Salix caprea</i>	5.	

2.		6.				
3.		7.				
4.		8.				
Проективно покритие на тревистите видове в %: 80%						
№	Тревисти видове (латинско име)					
1.	Carex hirta	5.	Juncus gerardii			
2.	Carex paniculata	6.	Epipactis palustris			
3.	Eleocharis palustris	7.	Calamagrostis arundinacea			
4.	Juncus effusus	8.	Cynosurus cristatus			
№	Други консервационно значими видове (латинско име)					
1.	Epipactis palustris	5.				
2.		6.				
3.		7.				
4.		8.				
№	Конкуриращи видове (латинско име)					
1.		5.				
2.		6.				
3.		7.				
4.		8.				
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни:	Генеративни:			
			5			
Общо: 5						
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %): под 1 %						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:		Размер (m2) на отчетни площадки:				
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	Туристическа дейност и отгъпване		50 %			
2.	Отгъпване от спортен риболов		100 %			
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						

2.	
3.	
Бележки:	
Поради крайно ограничената площ на подходящото местообитание, както и значимото туристическо натоварване, тази популация е далеч от благоприятно състояние.	
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]	
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]	

Находище Б.5. *Dactylorhiza incarnata*, с. Бучин проход.

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>			
Дата: 22.06.2021	Начален час: 10:00	Краен час: 11:30	Място: Местности: Ливаге, Шаваро, Брусо, Ластовича ливада, Раниславци
Институция: РИОСВ – София [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Бучин проход [най-близкото населено място]	Област: София	Община: Костинброд
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ha: 11,2			
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 42.952139° Географска ширина: 23.152789°			
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m	Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			803
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Вид ползване на земята: ливада			
Собственост на земята: частна и общинска частна			
Защитени територии: ВГИРА122 Чепън – Драгоман			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици: BG0002001 Раяновци	
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG0000322 Драгоман	
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място: Драгоман	
Екип:			
Експерти:		Институция:	
1. Ирина Герасимова		НПМ - БАН	
2. Росен Василев		БФБ	
3.			

4.		
Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки		
Горски пътища		
Потоци	да	10
Реки		
Обработваеми места		
Населени места		
Постройки		
Пътища	да	120-150
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u>		
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), <u>Софийски район</u> , Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)		
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u>		
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група		
Фенологична фаза:		
Вегетативно развитие на популацията:	<u>[отбелязва се с +]</u>	
Поници, пъпки		
Начало на вегетация		
Вегетация		+
Край на вегетация		
Отмиране		
Генеративно развитие на популацията:	<u>[отбелязва се с +]</u>	
Появяване на съцветия /спороносните листа		
Бутонизация /начало на спорообразуване		
Начало на цъфтежа /спорообразуване		
Пълен цъфтеж /спороносене		+
Край на цъфтежа/ спороносенето		
Узряване на плодовете/спорангиите		
Зрели плодове/спорангии		
Няма признаци на генеративни органи		
Характеристика на местообитанието:		
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW	Форма на релефа: заравненост	
Наклон в градуси: <u>[отбелязва се с +]</u>	Основна скала:	<u>[отбелязва се с +]</u>
0–5°	+	силикат
6–10°		Варовик
11–15°		лъос
16–20°		пясъчник

21–25°		Неразкрито		+
26–30°		друга основна скала:		
31–35°				
36–40°				
Почва:				
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]		
Смолници		плитки		
Метаморфни		средномощни		
Черноземи	+	Мощни		+
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]		
Лесивирани		Неерозирано		+
Планосоли		слабо ерзирано		
Жълтоземи		силно ерзирано		
Торфенисти				
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]		
Сухи		Преовлажнени		+
умерено влажни		заливни		
Влажни		с променлива влажност		
Категория природно формование: [отбелязва се с +]				
Морски местообитания				
Крайбрежни местообитания				
Блата, торфища и мочурища				
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей				
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества				
Гори, горски и други залесени територии				
Скални местообитания				
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100				
Тип растителност: [отбелязва се с +]				
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип				
+				
Степна растителност				
Бореално-планинска растителност				
Аркто-алпийска растителност				
Средиземноморска растителност				
Водна растителност				
Проективно покритие на дървесните видове в %: 0-5%				
№	Дървесни видове (латинско име)			
1.	<i>Pyrus sp.</i>	4.		
2.		5.		
3.		6.		
Проективно покритие на храстите в %: 0-5%				
№	Храсти (латинско име)			
1.	<i>Rosa sp.</i>	4.		

2.	<i>Rubus sp.</i>	5.	
3.		6.	

Проективно покритие на тревистите видове в %: 100

№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Molinia coerulea</i>	11.	<i>Stellaria sp.</i>
2.	<i>Briza media</i>	12.	<i>Allium sp.</i>
3.	<i>Lysimachia punctata, L. nummularia</i>	13.	<i>Cirsium canum</i>
4.	<i>Ranunculus sp.</i>	14.	<i>Phragmites australis</i>
5.	<i>Leucanthemum vulgare</i>	15.	<i>Galium sp.</i>
6.	<i>Dianthus sp.</i>	16.	<i>Lythrum salicaria</i>
7.	<i>Potentilla erecta</i>	17.	<i>Plantago lanceolata</i>
8.	<i>Ornithogalum sp.</i>	18.	<i>Caltha palustris</i>
9.	<i>Juncus sp.</i>	19.	<i>Orchis elegans</i>
10.	<i>Thalictrum lucidum</i>		

№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.		4.	
2.		5.	
3.		6.	

№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		4.	
2.		5.	
3.		6.	

Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):	Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
		24	24

Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):

Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:

Брой отчетни площадки в пробната площ:	Размер (m2) на отчетни площадки:
--	----------------------------------

Разполагане на отчетните площадки:

№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
60	N42.95376°	E23.15556°		1	1	
61	N42.95388°	E23.15525°		2	2	
62	N42.95394°	E23.15509°		2	2	
63	N42.95415°	E23.15498°		10	10	
64	N42.95424°	E23.15523°		6	6	
65	N42.95434°	E23.15551°		3	3	

№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:
1.		
2.		
3.		
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:
1.		
2.		
3.		
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:	
1.		
2.		
3.		
Бележки:		
<p>Популацията е с относително стабилни показатели. Находището е в защитена зона от Натура 2000 и се поддържа като ливада, което запазва качествата на местообитанието.</p> <p>Заплахите са свързани с конкуренцията от <i>Phragmites australis</i>, с натрупването на органичен материал поради неокосване или неизнасяне на част от сеното от най-мочурливите части, и най-вече със засушаването, като част от промените в климата.</p>		
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]		+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]		

Находище Б.6. *Dactylorhiza incarnata*, с. Широки дол

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>			
Дата: 01.06.2021	Начален час: 14:00	Краен час: 15:30	Място: Местност: Кална бара (долината на р. Искър)
Институция: РИОСВ - София [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Широки дол [най-близкото населено място]	Област: София	Община: Самоков
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ха:			
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 42.39400 Географска ширина: 23.53488			
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ха / Дължина на маршрута в m	Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			871
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:

Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	
Вид ползване на земята:				
Собственост на земята:				
Защитени територии: BGIPA083 Палакария – Самоковско поле				
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици: BG0002084 Палакария		
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания:		
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:		
Екип:				
Експерти:		Институция:		
1. Антоанета Петрова		Ботаническа градина - БАН		
2. Диана Венкова		Ботаническа градина - БАН		
3.				
4.				
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки				
Горски пътища				
<u>Потоци</u>		да	5 м	
Реки				
Обработваеми места				
Населени места				
Постройки				
Пътища				
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u>				
Беласица, <u>Витошки район</u> , Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)				
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u>				
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група				
Фенологична фаза:				
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]		
Поници, пъпки				
Начало на вегетация				
Вегетация		+		
Край на вегетация				
Отмиране				
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]		
Появяване на съцветия /спороносните листа				
Бутонизация /начало на спорообразуване				

Начало на цъфтежа /спорообразуване		
Пълен цъфтеж /спороносене		+
Край на цъфтежа/ спороносенето		
Узряване на плодовете/спорангиите		
Зрели плодове/спорангии		
Няма признаци на генеративни органи		
Характеристика на местообитанието:		
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW		Форма на релефа: равнинна
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]
0–5°	+	силикат
6–10°		варовик
11–15°		лъос
16–20°		пясъчник
21–25°		неразкрито
26–30°		друга основна скала:
31–35°		
36–40°		
Почва:		
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]
Смолници		плитки
Метаморфни		средномощни
Черноземи		мощни
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]
Лесивирани		неерозирано
Планосоли		слабо ерзирано
Жълтоземи		силно ерозирано
Торфенисти	+	
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]
Сухи		преовлажнени
умерено влажни		заливни
Влажни	+	с променлива влажност
Категория природно формиране: [отбелязва се с +]		
Морски местообитания		
Крайбрежни местообитания		
Блата, торфища и мочурища		
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей		+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества		
Гори, горски и други залесени територии		
Скални местообитания		
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100%		
Тип растителност: [отбелязва се с +]		

Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип				+
Степна растителност				
Бореално-планинска растителност				
Аркто-алпийска растителност				
Средиземноморска растителност				
Водна растителност				
Проективно покритие на дървесните видове в %: 1-2%				
№	Дървесни видове (латинско име)			
1.	<i>Salix sp.</i>	5.		
2.		6.		
3.		7.		
4.		8.		
Проективно покритие на храстите в %:				
№	Храсти (латинско име)			
1.		5.		
2.		6.		
3.		7.		
4.		8.		
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100%				
№	Тревисти видове (латинско име)			
1.	<i>Festuca pratensis</i>	5.	<i>Serratula tinctoria</i>	
2.	<i>Deschampsia caespitosa</i>	6.	<i>Stellaria graminea</i>	
3.	<i>Alopecurus pratensis</i>	7.	<i>Oenante sp.</i>	
4.	<i>Filipendula ulmaria</i>	8.	<i>Trifolium medium</i>	
№	Други консервационно значими видове (латинско име)			
1.		5.		
2.		6.		
3.		7.		
4.		8.		
№	Конкуриращи видове (латинско име)			
1.		5.		
2.		6.		
3.		7.		
4.		8.		
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
		1	8	9
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %): под 1%				
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:				
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:	
Разполагане на отчетните площадки:				

№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
Бележки:						
<p>Развитието на популацията е в отрицателна посока. При наблюденията през 1994-1995 г. популацията наброява над 200 индивида. Отчетливо се диференцират два фенотипа, единият от които е от по-ниски растения с по-интензивно обгаряне и малко по-късно сезонно развитие, фенотипно съответстващи на <i>D. incarnata</i> subsp. <i>cruenta</i> (O.F. Müller) P.D.Sell. В зоната на просмукващ се извор растителността е по-ниска. Открояваше се малка популация на планинската елша (<i>Alnus viridis</i>), единствена в обширния район на ливадите и вероятно най-ниско разположена в страната.</p> <p>През 2021 г. намалението на числеността на дланокоренника е над 10 пъти. Гъстотата и височината на тревостоя са много по-големи, което е влошаване на условията за развитие на дланокоренника и влошаване на възможностите за разпространение на семената му. Повлияни са и останалите видове от Салеповите, дървеницовият и елегантният салепи, чиито популации също са многократно по-малки. Останал е само един екземпляр на <i>Alnus viridis</i>, в много потиснато полуизсъхнало състояние.</p> <p>Трудно е да се прецени откога са започнали отрицателните промени, както и какви са основните причини. Едната вероятна е промяната на водния режим (нивото на подпочвените води), включително поради изградена баластiera за добив на инертни материали във водосбора. Вероятно е и влиянието на климатични фактори, както и причини, свързани с начина на стопанисване. Традиционно, ливадите в района се ползват пасищно в началото на развитието си и след коситбата и се косят механизирани. Най-влажните участъци, с доминиране на кисели треви, най-често се изгарят през зимния период.</p> <p>Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]</p> <p>Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]</p>						

Находище Б.7. *Dactylorhiza incarnata*, с. Железница

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i> (+ хибриди с <i>D. cordigera</i> s.l.)						
Дата: 10.06.2021	Начален час: 10:30	Краен час: 11:30	Място:	Местност: Морожина		
Институция: РИОСВ - София [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Железница [най-близкото населено място]		Област: София	Община: Столична		
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел:	Подотдел:		
Биогеографски регион:	Алпийски		Континентален	Черноморски		
Площ на популацията в ha: 0,47						
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 42.54001 Географска ширина: 23.35561						
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:			

Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№): Цялата популация	Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m		Надморска височина в m: 1184
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			
Географска ширина: 23.35534	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Географска дължина: 42.54018	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Вид ползване на земята: НТП нива (стопанисва се като ливада)			
Собственост на земята: стопанисвано от общината			
Защитени територии: BGIPA018 Витоша			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици: BG 0000113 Витоша	
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG 0000113 Витоша	
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:	
Екип:			
Експерти:		Институция:	
1. Ирина Герасимова		НПМ - БАН	
2. Росен Василев		БФБ	
3.			
4.			
Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки	да	150	
Горски пътища			
Потоци (изворно място)	да	50	
Реки			
Обработваеми места			
Населени места			
Постройки			
Пътища			
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u>			
Беласица, <u>Витошки район</u> , Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u>			
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			

Начало на вегетация			
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията: [отбелязва се с +]			
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване		+	
Пълен цъфтеж /спороносене		+	
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, <u>E</u> , W, NE, NW, <u>SE</u> , SW		Форма на релефа: лека падина	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°	+	силикат	
6–10°		Варовик	
11–15°		лъос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		Неразкрито	+
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	
Черноземи		Мощни	+
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		Неерозирани	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		Преовлажнени	+
умерено влажни		заливни	
Влажни	+	с променлива влажност	
Категория природно формование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			

Блата, торфища и мочурища				+
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей				+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества				
Гори, горски и други залесени територии				
Скални местообитания				
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100%				
Тип растителност: [отбелязва се с +]				
Широколистни леззелени листопадни гори от средноевропейски тип				+
Степна растителност				
Бореално-планинска растителност				
Аркто-алпийска растителност				
Средиземноморска растителност				
Водна растителност				
Проективно покритие на дървесните видове в %: 0%				
№	Дървесни видове (латинско име)			
1.		4.		
2.		5.		
3.		6.		
Проективно покритие на храстите в %: 0%				
№	Храсти (латинско име)			
1.		4.		
2.		5.		
3.		6.		
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100				
№	Тревисти видове (латинско име)			
1.	<i>Ranunculus acris</i>	6.	<i>Filipendula vulgaris</i>	
2.	<i>Senecio sp.</i>	7.	<i>Plantago lanceolata</i>	
3.	<i>Veratrum lobelianum</i>	8.	<i>Betonica officinalis</i>	
4.	<i>Carex sp.</i>	9.	<i>Equisetum sp.</i>	
5.	<i>Sanguisorba officinalis</i>	10.	<i>Lysimachia nummularia</i>	
		11.	<i>Persicaria sp.</i>	
№	Други консервационно значими видове (латинско име)			
1.	<i>Epipactis palustris</i>	5.		
2.	<i>Dactylorhiza cordigera</i>	6.		
3.	<i>Iris sibirica</i>	7.		
№	Конкуриращи видове (латинско име)			
1.		5.		
2.		6.		
3.		7.		
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m ²):		Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
			3 чисти	3

Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	Хибридизация с <i>Dactylorhiza cordigera</i>		над 50%			
2.						
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
3.						
Бележки:						
Не се коси, но все още не обраства. Много голяма ливада.						
Площта е изключена от територията на природния парк и на защитените зони.						
Установени хибриди на <i>Dactylorhiza incarnata</i> с <i>D. cordigera</i> s.l. - 9 екз.						
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]					+	
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]						

Находище Б.8. *Dactylorhiza incarnata*, с. Бели Искър

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>					
Дата: 13.06.1921	Начален час: 10:50	Краен час: 12:30	Място:	Местност: Богородица и Грамаге (край пътя с. Бели Искър – Боровец)	
Институция: РИОСВ - София [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Бели Искър [най-близкото населено място]		Област: София област		Община: Самоков
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел:	Подотдел:	
Биогеографски регион:	Алпийски		Континентален		Черноморски
Площ на популацията в ха: 3,5					

GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 23.55111° Географска ширина: 42.26448°			
Географска дължина: 23.552414°	Географска дължина: 23.550952°	Географска дължина: 23.547856°	Географска дължина: 23.550849°
Географска ширина: 42.264057°	Географска ширина: 42.265698°	Географска ширина: 42.265759°	Географска ширина: 42.264425°
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m	Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			1230
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Вид ползване на земята: ливада			
Собственост на земята: Частна и Стопанисвано от общината			
Защитени територии: BGIPA096 Рила			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:	
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания:	
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:	
Екип:			
Експерти:		Институция:	
1. Антоанета Петрова		Ботаническа градина на БАН	
2. Пламен Димитров		доброволец	
3. Галя Велева		доброволец	
4.			
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки			
Горски пътища			
Потоци		да	В находището
Реки			
Обработваеми места			
Населени места			
Постройки			
Пътища		да	0 -5 м
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u> Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, <u>Рила</u> , Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u> дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	

Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене		+	
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, W, NE, <u>NW</u> , SE, SW		Форма на релефа: склон	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°		силикат	+
6–10°		варовик	
11–15°	+	лъос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		неразкрито	
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	+
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирани	+
Планосоли		слабо ерзирани	
Жълтоземи		силно ерзирани	
Торфенисти	+		
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		преовлажнени	+
умерено влажни		заливни	
Влажни		с променлива влажност	
Категория природно формование:		[отбелязва се с +]	

Морски местообитания				
Крайбрежни местообитания				
Блата, торфища и мочурища				+
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишай				+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества				
Гори, горски и други залесени територии				
Скални местообитания				
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100 %				
Тип растителност:				[отбелязва се с +]
Широколистни леззелени листопадни гори от средноевропейски тип				
Степна растителност				
Бореално-планинска растителност				+
Аркто-алпийска растителност				
Средиземноморска растителност				
Водна растителност				
Проективно покритие на дървесните видове в %: 1 %				
№	Дървесни видове (латинско име)			
1.	<i>Pinus silvestris</i>	4.		
2.		5.		
3.		6.		
Проективно покритие на храстите в %: 3-4 %				
№	Храсти (латинско име)			
1.	<i>Corylus avellana</i>	4.		
2.	<i>Alnus viridis</i>	5.		
3.		6.		
Проективно покритие на тревистите видове в %: 95 %				
№	Тревисти видове (латинско име)			
1.	<i>Eriophorum latifolia</i>	5.	<i>Equisetum sp.</i>	
2.	<i>Festuca pratensis</i>	6.	<i>Caltha palustris</i>	
3.	<i>Eleocharis palustris</i>	7.	<i>Filipendula ulmaria</i>	
4.	<i>Carex lepidocarpa</i>	8.	<i>Geum coccineum</i>	
№	Други консервационно значими видове (латинско име)			
1.	<i>Epipactis palustris</i>	5.	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	
2.	<i>Orchis ustulata</i>	6.	<i>Dactylorhiza cordigera</i>	
3.	<i>Drosera rotundifolia</i>	7.		
№	Конкуриращи видове (латинско име)			
1.		5.		
2.		6.		
3.		7.		
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни: 29	Генеративни: 68	Общо: 97
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):				

Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m ²) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	Хибридизация с <i>Dactylorhiza cordigera</i>		Около 5 %			
2.	Обрастване с храсти		Под 5 %			
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
3.						
Бележки:						
<p>На основание данните от две последователни наблюдения, състоянието на популацията и местообитанието се оценява като благоприятно. Има констатирана хибридизация на двата съвместно обитаващи вида на род дланнокоренник. През 2019 г. имаше следи от скорошно опожаряване, засегнало и млади борчета в находището и по периферията му. Вероятно е практика останалата неокосена растителност в най-влажните места ежегодно да се изгаря в края на зимния сезон.</p> <p>В находището се срещат поне 4 защитени вида (месночервен дланнокоренник, блатен дремник, опърлен салеп, кръглистна росянка). Находището е на надморска височина малко над 1200 м. Срещането на редица бореални елементи, част от тях на значително по-ниско от обичайното им височинно срещане (нр. кръглолистната росянка и немската горчица) дава основание мястото да се определи като рефугиум на бореални видове. Находището е подходящо за обявяване на защитена територия, с категория защитена местност.</p>						
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]					+	
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]						

Находище Б.14. *Dactylorhiza incarnata*, ЗМ Студената Чучурка до яз. Широка поляна.

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>					
Дата: 09.07.2021	Начален час: 16:00	Краен час: 17:30	Място:	Местност: Студената чучурка (край пътя Доспат-Батак)	
Институция: РИОСВ- Пазарджик [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: Батак [най-близкото населено място]		Област: Пазарджик		Община: Батак
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел:		Подотдел:
Биогеографски регион:	Алпийски		Континентален		Черноморски

Площ на популацията в ha: 2,36			
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41.756167 Географска ширина: 24.146373			
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m	
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			Надморска височина в m: 1537
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	
Вид ползване на земята: вид територия Горска, НТП Друг вид дървопроизводителна гора			
Собственост на земята: Държавна частна			
Защитени територии: BGIPA042 Западни Родопи			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:	
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG 0001030 Родопи Западни	
Резерват:	Защитена местност: Студената чучурка	Рамсарско място:	
Екип:			
Експерти:		Институция:	
1. Антоанета Петрова		Ботаническа градина - БАН	
2.			
3.			
4.			
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки			
Горски пътища		да	3-10 м
Потоци			
Реки			
Обработваеми места			
Населени места			
Постройки			
Пътища		да	3 до 30 м в различните участъци
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u>			
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, <u>Родопи</u> (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u>			
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветonosен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група			

Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене		+	
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, <u>E</u> , W, NE, NW, SE, SW			Форма на релефа: равнинно
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°	+	силикат	
6–10°		варовик	
11–15°		лъос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		неразкрито	+
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	+
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти	+		
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		преовлажнени	+
умерено влажни		заливни	

Влажни		с променлива влажност	
Категория природно формование:		[отбелязва се с +]	
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища		+	
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 95%			
Тип растителност:		[отбелязва се с +]	
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност		+	
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 5-10%			
№	Дървесни видове (латинско име)	5.	
1.	<i>Picea abies</i>	5.	
2.	<i>Pinus sylvestris</i>	6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: 0			
№	Храсти (латинско име)	5.	
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 95%			
№	Тревисти видове (латинско име)	5.	
1.	<i>Eriophorum latifolium</i>	5.	<i>Ranunculus acris</i>
2.	<i>Carex sp.</i>	6.	<i>Cynosurus cristatus</i>
3.	<i>Carex palescens</i>	7.	<i>Lychnis flos-cuculi</i>
4.	<i>Potentilla erecta</i>	8.	<i>Alchemilla sp.</i>
№	Други консервационно значими видове (латинско име)	5.	
1.	<i>Geum rhodopeum</i>	5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)	5.	
1.		5.	
2.		6.	

3.		7.				
4.		8.				
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни: 18	Генеративни: 69	Общо: 87		
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %): под 1 %						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
3.						
Бележки:						
Сред индивидите на вида има хипохромни (бледорозови и бели).						
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]						+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]						

Находище Б.16. *Dactylorhiza incarnata*, до ЗМ „Слънчева поляна“ (до язовир Широка поляна).

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>						
Дата: 09.07.2021	Начален час: 14:00	Краен час: 15:00	Място:	Местност: Слънчева поляна (до яз. Блатото)		
Институция: РИОСВ - Пазарджик [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: гр. Батак [най-близкото населено място]		Област: Пазарджик		Община: Батак	
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел:	Подотдел:		

Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ха: 2,36 ха			
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41.745107 Географска ширина: 24.147552			
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ха / Дължина на маршрута в m	Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			1546
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Вид ползване на земята: НТП Друг вид дървопроизводителна гора			
Собственост на земята: Държавна публична			
Защитени територии: BGIPA042 Западни Родопи			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:	
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG 0001030 Родопи Западни	
Резерват:	Защитена местност: Слънчева поляна	Рамсарско място:	
Екип:			
Експерти:		Институция:	
1. Антоанета Петрова		Ботаническа градина - БАН	
2.			
3.			
4.			
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки		да	15 м
Горски пътища			
Потоци		да	0 м
Реки			
Обработваеми места			
Населени места			
Постройки			
Пътища		да	10-15 м
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u>			
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, <u>Родопи</u> (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u>			

дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група				
Фенологична фаза:				
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]		
Поници, пъпки				
Начало на вегетация				
Вегетация				+
Край на вегетация				
Отмиране				
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]		
Появяване на съцветия /спороносните листа				
Бутонизация /начало на спорообразуване				
Начало на цъфтежа /спорообразуване				
Пълен цъфтеж /спороносене				+
Край на цъфтежа/ спороносенето				
Узряване на плодовете/спорангиите				
Зрели плодове/спорангии				
Няма признаци на генеративни органи				
Характеристика на местообитанието:				
Изложение: N, <u>S</u> , E, W, NE, NW, <u>SE</u> , SW			Форма на релефа: равнинно, леко понижено	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]		
0–5°	+	силикат		
6–10°		варовик		
11–15°		лъос		
16–20°		пясъчник		
21–25°		неразкрито		+
26–30°		друга основна скала:		
31–35°				
36–40°				
Почва:				
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]		
Смолници		плитки		
Метаморфни		средномощни		+
Черноземи		мощни		
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]		
Лесивирани		неерозирано		+
Планосоли		слабо ерзирано		
Жълтоземи		силно ерзирано		
Торфенисти				+
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]		
Сухи		преовлажнени		+

умерено влажни		заливни	
Влажни		с променлива влажност	
Категория природно формование:	[отбелязва се с +]		
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			+
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100 %			
Тип растителност:	[отбелязва се с +]		
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			+
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: до 5%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Picea abies</i>	5.	
2.	<i>Pinus sylvestris</i>	6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: 0			
№	Храсти (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Eriophorum sp.</i>	5.	<i>Carex leporina</i>
2.	<i>Deschampsia caespitosa</i>	6.	<i>Dactylorhiza cordigera</i>
3.	<i>Carex sp.</i>	7.	<i>Ranunculus acris</i>
4.	<i>Carex panicea</i>	8.	<i>Galium debile</i>
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	<i>Geum rhodopeum</i>	5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		

1.		5.				
2.		6.				
3.		7.				
4.		8.				
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни: 10	Генеративни: 38	Общо: 48		
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %): под 1%						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегнатата популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегнатата площ / популация:			
1.	Хибридизация с <i>D. cordigera</i> s.l.					
2.						
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
3.						
Бележки:						
Популацията се характеризира с цветови вариации на вида по отношение на цветовете: „типична“, хипохромна много бледорозова и хипохромни бялоцфтящи, „албиносна“. Процентът на бялоцфтящите индивиди е значим, около 30 %.						
Има хибридизация със сърцевидния дланокоренник (<i>D. cordigera</i> s.l.) и разнородни хибриди между двата вида.						
Има паша на крави, но пасищното натоварване е слабо.						
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]						
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]						

Находище Б.17. *Dactylorhiza incarnata*, между местностите Кавал тепе и Джиневра

Вид: *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó

Дата: 29.06.2021	Начален час: 18:00	Краен час: 18:40	Място:	Местност: Кавалтепе
Институция: РИОСВ - Пазарджик [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: Доспат [най-близкото населено място]	Област: Пазарджик		Община: Батак
Държавно горско стопанство (ДГС): Батак	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел: 122		Подотдел: 2, 3, м
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален		Черноморски
Площ на популацията в ха: 0,13				
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41,75307 Географска ширина: 24,19878				
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:				
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ха / Дължина на маршрута в m 0,13 ха		Надморска височина в m: 1481
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):				
Географска ширина: 41,75307	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	
Географска дължина: 24,19878	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	
Вид ползване на земята: Горски фонд, НТП Друг вид дървопроизводителна гора				
Собственост на земята: Държавна частна				
Защитени територии: BGIPA042 Западни Родопи				
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:		
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG0001030 Родопи Западни		
Резерват:	Защитена местност: Кавал тепе	Рамсарско място:		
Екип:				
Експерти:		Институция:		
1. Антоанета Петрова		Ботаническа градина - БАН		
2. Ирина Герасимова		НПМ-БАН		
3.				
4.				
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки				
Горски пътища		да	20	
Потоци		да	5	
Реки				
Обработваеми места				
Населени места				
Постройки		да	60-80	
Пътища				
Флористичен район: [подчертава се]				

Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)

Отчетна единица : [подчертава се]

дърво, храст, полухраст, храстче, отделно тревисто растение, туфа, цветonosен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен латораст, генеративен латораст, млади връхни разклонения, група

Фенологична фаза:

Вегетативно развитие на популацията: [отбелязва се с +]

Поници, пъпки	
Начало на вегетация	
Вегетация	+
Край на вегетация	
Отмиране	

Генеративно развитие на популацията: [отбелязва се с +]

Появяване на съцветия /спороносните листа	
Бутонизация /начало на спорообразуване	
Начало на цъфтежа /спорообразуване	
Пълен цъфтеж /спороносене	+
Край на цъфтежа/ спороносенето	+
Узряване на плодове/спорангиите	
Зрели плодове/спорангии	
Няма признаци на генеративни органи	

Характеристика на местообитанието:

Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW

Форма на релефа: поляна

Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°	+	силикат	
6–10°		варовик	
11–15°		лъос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		неразкрито	+
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			

Почва:

Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	+
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирани	+

Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти	+		
Влажност:	[отбелязва се с +]	[отбелязва се с +]	
Сухи		преовлажнени	+
умерено влажни		заливни	
Влажни		с променлива влажност	
Категория природно формирование:	[отбелязва се с +]		
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			+
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишай			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100			
Тип растителност:	[отбелязва се с +]		
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			+
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 5			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Picea abies</i>	5.	
2.	<i>Pinus sylvestris</i>	6.	
3.		7.	
Проективно покритие на храстите в %: 0			
№	Храсти (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Carex pallescens</i>	9.	<i>Alchemilla sp.</i>
2.	<i>Carex serotina</i>	10.	<i>Galium debile</i>
3.	<i>Carex echinata</i>	11.	<i>Dactylorhiza cordigera</i>
4.	<i>Festuca nigrescens</i>	12.	<i>Genista depressa</i>
5.	<i>Agrostis capillaris</i>	13.	<i>Potentilla erecta</i>
6.	<i>Briza media</i>	14.	<i>Rumex acetosa</i>
7.	<i>Ranunculus acris</i>	15.	<i>Myosotis sp.</i>

8.	<i>Trifolium hybridum</i>	16.	<i>Juncus sp.</i>			
№	Други консервационно значими видове (латинско име)					
1.	<i>Geum rhodopaeum</i>	5.				
2.		6.				
3.		7.				
№	Конкуриращи видове (латинско име)					
1.		5.				
2.		6.				
3.		7.				
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни:	Генеративни:	Общо:		
			2	2		
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	паша		80			
2.	горско-стопански дейности		5			
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.						
2.						
3.						
Бележки:						
Силна хибридизация с <i>Dactylorhiza cordigera</i> .						
Въпреки НТП Друг вид дървопроизводителна гора, мястото се използва като пасище за крави.						
В непосредствена близост се намират постройки на горското стопанство и тежка техника.						
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]						+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]						

Находище Б.18. *Dactylorhiza incarnata*, местност Кору дере край с. Осина.

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>						
Дата: 15.06.2021	Начален час: 20:30	Краен час:	Място:	Местност: Кору дере		
Институция: РИОСВ - Смолян [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Осина [най-близкото населено място]		Област: Благоевград	Община: Сатовча		
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):		Отдел:	Подотдел:		
Биогеографски регион:	Алпийски		Континентален	Черноморски		
Площ на популацията в ha: 0,12						
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41.644182° Географска ширина: 24.055666°						
Географска дължина:	Географска дължина:		Географска дължина:	Географска дължина:		
Географска ширина:	Географска ширина:		Географска ширина:	Географска ширина:		
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:						
Пробна площ / маршрут (име/№):			Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m		Надморска височина в m:	
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):					1186	
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска	ширина:	Географска	ширина:	
Географска дължина:	Географска	дължина:	Географска	дължина:	Географска	дължина:
Вид ползване на земята: сенокосна ливада						
Собственост на земята: общинска частна / частна						
Защитени територии:						
Национален парк:	Поддържан резерват:		Защитена зона за птици:			
Природен парк:	Природна забележителност:		Защитена зона за местообитания:			
Резерват:	Защитена местност:		Рамсарско място:			
Екип:						
Експерти:			Институция:			
1. Ирина Герасимова			НПМ - БАН			
2. Росен Василев			БФБ			
3.						
4.						
Наличие в близост до находището на:			да / не		Разстояние до находището [в м]	
Туристически пътеки						
Горски пътища						
Потоци			да		И чешма	
Реки						
Обработваеми места			да		20-50	

Населени места		
Постройки		
Пътища	да	5-10
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u> Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)		
Фенологична фаза:		
Вегетативно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки		
Начало на вегетация		
Вегетация		+
Край на вегетация		
Отмиране		
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u> дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група		
Генеративно развитие на популацията:	[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа		
Бутонизация /начало на спорообразуване		
Начало на цъфтежа /спорообразуване		
Пълен цъфтеж /спороносене		++
Край на цъфтежа/ спороносенето		
Узряване на плодовете/спорангиите		
Зрели плодове/спорангии		
Няма признаци на генеративни органи		
Характеристика на местообитанието:		
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW		Форма на релефа: склон
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]
0–5°		силикат
6–10°		Варовик
11–15°		лъос
16–20°		пясъчник
21–25°		Неразкрито
26–30°	+	друга основна скала:
31–35°	+	
36–40°		
Почва:		
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]
Смолници		плитки
Метаморфни		средномощни

Черноземи		Мощни	
Файоземи		Ерозия:	[отбелязва се с +]
Лесивирани		Неерозирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти			
Влажност:	[отбелязва се с +]	[отбелязва се с +]	
Сухи		Преовлажнени	
умерено влажни		заливни	
Влажни	+	с променлива влажност	
Категория природно формование:	[отбелязва се с +]		
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100%			
Тип растителност:	[отбелязва се с +]		
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			+
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 1-5%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Pinus sylvestris</i>	5.	
2.	<i>Alnus glutinosa</i>	6.	
3.		7.	
Проективно покритие на храстите в %: 1-5%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	<i>Spiraea sp.</i> (насадена)	5.	
2.		6.	
3.		7.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Briza media</i>	9.	<i>Ononis spinosa</i>
2.	<i>Rumex sp.</i>	10.	<i>Dactylorhiza cordigera</i>
3.	<i>Ranunculus polyanthemos</i>	11.	<i>Lotus corniculatus</i>
4.	<i>Filipendula vulgaris</i>	12.	<i>Carex sp.</i>

5.	<i>F. ulmaria</i>	13.	<i>Rhinanthus minor</i>			
6.	<i>Colchicum autumnale</i>	14.	<i>Plantago lanceolata</i>			
7.	<i>Polygala sp.</i>	15.	<i>Leucanthemum vulgare</i>			
8.	<i>Trifolium sp.</i>	16.	<i>Vicia sp.</i>			
№ Други консервационно значими видове (латинско име)						
1.	<i>Gladiolus palustris</i>	4.	<i>Orchis elegans</i>			
2.		5.	<i>Gymnadenia conopsea</i>			
3.		6.	<i>Dactylorhiza cordigera</i>			
№ Конкуриращи видове (латинско име)						
1.		4.				
2.		5.				
3.		6.				
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни:	Генеративни:	Общо:		
			21 розови	21		
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:			
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
(GPS точки)	Географска ширина	Географска дължина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			
1.	Обрастване с борчета		5%			
2.						
3.						
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:					
1.	Роко отскубна едно борче, останаха 3 бр.					
2.						
3.						

Бележки: Реално установената площ през 2021 г., заета от популацията на <i>Dactylorhiza incarnata</i> , е много по-малка. Видът липсва изцяло в долната част под асфалтовия път. Наблюдава се появата на самосев на бял бор от близко разположените дървета в частта от популацията, разположена над пътя. Установени хибриди с <i>D. cordigera</i> . Изглежда, че не се коси? Дали едната картофена нива не е нова? Отгоре над пътя вече са 2 нивички. Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението] Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]
--

Находище Б.19. *Dactylorhiza incarnata*, местност Имерска бърчина до с. Ягодина.

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>			
Дата: 16.06.2021	Начален час: 18:30	Краен час: 19:30	Място: Местност: Имерска бърчина
Институция: РИОСВ - Смолян [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Ягодина [най-близкото населено място]	Област: Смолян	Община: Борино
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:
Биогеографски регион:	<u>Алпийски</u>	Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ha: 0,1			
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 41.636000° Географска ширина: 24.364716°			
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m	Надморска височина в m:
			1235
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Вид ползване на земята: сенокосна ливада, която се и пасе			
Собственост на земята: частна			
Защитени територии:			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици: BG0002113 Триград-Мурсалица	
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG0001030 Родопи-Западни	
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:	
Екип:			
Експерти:		Институция:	
1. Ирина Герасимова		НПМ - БАН	
2. Росен Василев		БФБ	
3. Михаела Йорданова		Доброволец	

4.			
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки			
Горски пътища		да	50
Потоци		да	Изворно място на поток 20 м, има и водно огледало (кравите пият вода)
Реки			
Обработваеми места			
Населени места			
Постройки			
Пътища			
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u> Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, <u>Родопи</u> (Западни, <u>Средни</u> , Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация			+
Край на вегетация			
Отмиране			
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u> дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене			+
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, <u>W</u> , NE, NW, SE, SW		Форма на релефа: склон	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°		силикат	
6–10°	+	Варовик	+
11–15°		лъос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		Неразкрито	

26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	+
Метаморфни		средномощни	
Черноземи		Мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		Неерозирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]	[отбелязва се с +]		
Сухи		Преовлажнени	
умерено влажни	+	заливни	
Влажни	+	с променлива влажност	
Категория природно формирование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100%			
Тип растителност: [отбелязва се с +]			
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 10%			
№	Дървесни видове (латинско име)	4.	
1.	<i>Pinus sylvestris</i>	5.	
2.	<i>Salix alba</i>	6.	
3.			
Проективно покритие на храстите в %: 5%			
№	Храсти (латинско име)	4.	
1.	<i>Juniperus communis</i>	5.	
2.			

3.		6.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Anthoxantum odoratum</i>	9.	<i>Rhinantus minor</i>
2.	<i>Carex nigra (?)</i>	10.	<i>Filipendula vulgaris</i>
3.	<i>Ranunculus polyanthemos</i>	11.	<i>Galium verum</i>
4.	<i>Ononis spinosa</i>	12.	<i>Galium sp.</i>
5.	<i>Briza media</i>	13.	<i>Cruciata laevipes</i>
6.	<i>Luzula sp.</i>	14.	<i>Bistorta major</i>
7.	<i>Plantago media</i>	15.	<i>Trifolium medium</i>
8.	<i>Plantago lanceolata</i>	16.	<i>Trifolium repens</i>
		17.	<i>Equisetum arvense</i>
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	<i>Orchis coriophora</i>	5.	<i>Orchis morio</i>
2.	<i>Gymnadenia conopsea</i>	6.	
3.	<i>Listera ovata</i>	7.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.	<i>Dactylorhiza cordigera</i> + хибриди	5.	
2.		6.	
3.		7.	
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):		Вегетативни:	Генеративни:
			25
Общо: 25			
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):			
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:			
Брой отчетни площадки в пробната площ:		Размер (m2) на отчетни площадки:	
№ на отчетната площадка:	GPS координати:	Вегетативни	Генеративни
(GPS точки)	Географска ширина	Географска дължина	Общо
			Проективно покритие в %
№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегнатата популация:	
1.			
2.			
3.			
№	Заплахи и природни явления:	% на засегнатата площ / популация:	
1.	Изтъпкване от крави	5	
2.	Хибридизира с <i>D. cordigera</i>		
3.			
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:		

1.	
2.	
3.	
Бележки: Почви – пишат ги рендзини, но в района над селото са най-различни – сиви, глинести, през лятото стават на бял прах. Установени хибриди с <i>D. cordigera</i> – 7 екз. Кравите го пречупват и изтъпкват (но не го пасат!), когато отиват до водата.	
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]	+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]	

Находище Б.24. *Dactylorhiza incarnata*, с. Ясеново.

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>			
Дата: 06.06.2021	Начален час: 14:00	Краен час: 15:00	Място: Местност: Големите ливади (ливада край жп линията)
Институция: РИОСВ – Стара Загора [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Голямо Дряново [най-близкото населено място]	Област: Стара Загора	Община: Казанлък
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ha: 0,15 ha			
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 42.66169 Географска ширина: 25.27238			
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m	Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			427
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Вид ползване на земята: сенокосна ливада, северно от жп линията и като пасище			
Собственост на земята: частна, частна на обществени организации и общинска частна			
Защитени територии:			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:	
Природен парк:	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания:	
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:	
Екип:			
Експерти:		Институция:	
I. Росен Василев		БФБ	

2. Ирина Герасимова		НПМ - БАН	
3. Диана Венкова		Ботаническа градина - БАН	
4.			
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки			
Горски пътица – ж.п. линия		да	10 м
Потоци		да	10 м
Реки			
Обработваеми места			
Населени места			
Постройки			
Пътица		да	100 м
Флористичен район: <u>[подчертава се]</u>			
Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, <u>Тунджанска хълмиста равнина</u> , Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : <u>[подчертава се]</u>			
дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене		+	
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, <u>SE</u> , SW		Форма на релефа: равнинен	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
0–5°		+	
6–10°		силикат	
		варовик	

11–15°		лъос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		неразкрито	+
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	
Метаморфни		средномощни	
Черноземи		мощни	+
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		Неерозирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерзирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		преовлажнени	
умерено влажни	+	заливни	
Влажни		с променлива влажност	+
Категория природно формование: [отбелязва се с +]			
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100%			
Тип растителност: [отбелязва се с +]			
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност			
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %:			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	

Проективно покритие на храстите в %: 0-5%						
№	Храсти (латинско име)					
1.	<i>Prunus spinosa</i>		5.			
2.	<i>Frangula alnus</i>		6.			
3.			7.			
4.			8.			
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100%						
№	Тревисти видове (латинско име)					
1.	<i>Carex hirta</i>		7.	<i>Clematis recta</i>		
2.	<i>Carex pallescens</i>		8.	<i>Ophioglossum vulgatum</i>		
3.	<i>Filipendula ulmaria</i>		9.	<i>Equisetum arvense</i>		
4.	<i>Typha sp.</i>		10.	<i>Dactylis glomerata</i>		
5.	<i>Phragmites australis</i>		11.	<i>Rhinanthus sp.</i>		
6.	<i>Filipendula vulgaris</i>		12.			
№	Други консервационно значими видове (латинско име)					
1.	<i>Epipactis palustris</i>		5.			
2.	<i>Gymnadenia conopsea</i>		6.			
3.	<i>Platantera bifolia</i>		7.			
4.	<i>Orchis elegans</i>		8.			
№	Конкуриращи видове (латинско име)					
1.			5.			
2.			6.			
3.			7.			
4.			8.			
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):			Вегетативни:	Генеративни:	Общо:	
				36 розовоцъфтящи и 28 червеноцъфтящи	64 генеративни	
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %): 10%						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина				
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						
3.						
№	Заплахи и природни явления:		% на засегната площ / популация:			

1.		
2.		
3.		
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:	
1.		
2.		
3.		
Бележки:		
<p>Популацията е във видимо много добро състояние. Умерена тревога предизвиква наличието на електропастир от северната страна на жп линията – показател, че част от ливадата се пасе. Потенциална заплаха е промяна в хидрологичния режим при реконструкции на отводнителните канали.</p>		
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]		+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]		

Находище Б.25 *Dactylorhiza incarnata*, местност Балабана, с. Близнак.

Вид: <i>Dactylorhiza incarnata</i>			
Дата: 27.06.2021	Начален час: 12:00	Краен час: 13:30	Място: Местност: Балабана (блато край с. Близнак)
Институция: РИОСВ - Бургас [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Близнак [най-близкото населено място]	Област: Бургас	Община: М. Търново
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски
Площ на популацията в ha: 3,76			
GPS координати на популацията (WGS 84): Географска дължина: 42.172908° Географска ширина: 27.307117°			
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Брой и разположение на пробните площи/маршрутите:			
Пробна площ / маршрут (име/№):		Площ на пробната площ в ha / Дължина на маршрута в m	Надморска височина в m:
GPS координати на пробната площ/маршрута (WGS 84):			300
Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:	Географска ширина:
Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:	Географска дължина:
Вид ползване на земята: земеделска територия; НТП Друг вид дървопроизводителна гора и ниви			
Собственост на земята: Стопанисвана от общината и частна			
Защитени територии:			
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици: BG0002040 Странджа	
Природен парк: Странджа	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG0001007 Странджа	
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:	

Екип:		
Експерти:		Институция:
1. Антоанета Петрова		Ботаническа градина - БАН
2. Росен Василев		БФБ
3.		
4.		
Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки		
Горски пътища	да	500
Потоци	да	10
Реки		
Обработваеми места		
Населени места		
Постройки		
Пътища	да	100
Флористичен район: [<u>подчертава се</u>] Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, <u>Странджа</u> , Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)		
Фенологична фаза:		
Вегетативно развитие на популацията: [отбелязва се с +]		
Поници, пъпки		
Начало на вегетация		
Вегетация		
Край на вегетация		
Отмиране		
Отчетна единица : [<u>подчертава се</u>] дърво, храст, полухраст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, спороносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група		
Генеративно развитие на популацията: [отбелязва се с +]		
Появяване на съцветия /спороносните листа		
Бутонизация /начало на спорообразуване		
Начало на цъфтежа /спорообразуване		
Пълен цъфтеж /спороносене		
Край на цъфтежа/ спороносенето		
Узряване на плодовете/спорангиите		
Зрели плодове/спорангии		
Няма признаци на генеративни органи		
Характеристика на местообитанието:		
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW		Форма на релефа: равнинен
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]	Основна скала:	[отбелязва се с +]

0–5°		+	силикат	
6–10°			Варовик	
11–15°			лъос	
16–20°			пясъчник	
21–25°			Неразкрито	+
26–30°			друга основна скала:	
31–35°				
36–40°				
Почва:				
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]		
Смолници			плитки	
Метаморфни			средномощни	
Черноземи			Мощни	+
Файоземи			Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани			Неерозирани	+
Планосоли			слабо ерзирано	
Жълтоземи			силно ерзирано	
Торфенисти				
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]		
Сухи			Преовлажнени	+
умерено влажни			заливни	
Влажни			с променлива влажност	
Категория природно формование: [отбелязва се с +]				
Морски местообитания				
Крайбрежни местообитания				
Блата, торфища и мочурища				
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей				
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества				
Гори, горски и други залесени територии				
Скални местообитания				
Общо проективно покритие на растителността в пробната площ в %: 100				
Тип растителност: [отбелязва се с +]				
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип				
Степна растителност				
Бореално-планинска растителност				
Аркто-алпийска растителност				
Средиземноморска растителност				
Водна растителност				
Проективно покритие на дървесните видове в %: 0				
№	Дървесни видове (латинско име)			
1.		4.		
2.		5.		
3.		6.		

Проективно покритие на храстите в %: 0 – 5%						
№	Храсти (латинско име)		4.			
1.	<i>Rosa sp.</i>		5.			
2.	<i>Pyrus sp.</i>		6.			
3.						
Проективно покритие на тревистите видове в %: 100						
№	Тревисти видове (латинско име)		9.	<i>Dipsacus laciniatus</i>		
1.	<i>Lathyrus pratensis</i>		10.	<i>Galium rivale</i>		
2.	<i>Sparganium erectum</i>		11.	<i>Oenanthe sp.</i>		
3.	<i>Thalictrum lucidum</i>		12.	<i>Eleocharis palustris</i>		
4.	<i>Knautia degenii</i>		13.	<i>Carex sp.</i>		
5.	<i>Lythrum sp.</i>		14.	<i>Agrimonia sp.</i>		
6.	<i>Mentha sp.</i>		15.	<i>Juncus sp.</i>		
7.	<i>Rorippa sp.</i>		16.	<i>Allium rotundum</i>		
8.	<i>Cirsium creticum</i>					
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		4.			
1.			5.			
2.			6.			
3.						
№	Конкуриращи видове (латинско име)		4.			
1.			5.			
2.			6.			
3.						
Плътност на популацията в пробната площ (брой отчетни единици / m2):			Вегетативни:		Генеративни:	
					10	
					Общо: 10	
Проективно покритие на наблюдавания вид в пробната площ (в %):						
Първични данни за определяне на плътност и проективно покритие:						
Брой отчетни площадки в пробната площ:			Размер (m2) на отчетни площадки:			
Разполагане на отчетните площадки:						
№ на отчетната площадка:	GPS координати:		Вегетативни	Генеративни	Общо	Проективно покритие в %
	Географска дължина	Географска ширина		10	10	
70	42.173050°	27.308170°		2		
71	42.173110°	27.307950°		2		
72	42.173210°	27.307840°		2		
73	42.173200°	27.307570°		4		
№	Наличие на инвазивни видове:		% на засегната популация:			
1.						
2.						

3.		
№	Заплахи и природни явления:	% на засегнатата площ / популация:
1.	Конкуренция от високи треви	90
2.		
3.		
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:	
1.		
2.		
3.		
Бележки:		
Популацията се намира по границата на блатото, поне там е достъпна за наблюдение.		
Видът страда от конкуренцията с високите околни треви.		
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]		+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]		

ПРИЛОЖЕНИЕ 11. Обобщение на наличната информация за разпространението и основни популационни характеристики за целевите видове

По данни към 04.06.2021 г.

Информация за *Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson

№	Находище	UTM grid GPS data	Хербариум Лит.данни	Лични наблюдения На авторите на Плана	Наличие на систематизирани данни	Наличие на данни за численост /плътност/	Наличие на данни за площ на популацията	Защитена територия; защитена зона	Друго
1.	Рд(с). Влажна ливада над с. Горнослав в Добрушанския масив.	LG 24 41.90574 24.95594	SOM 155287 Lindig & Lindig (1991)	Да, наблюдения 1997-2014 периодично	Да, по Проекти за Натура 2000* и Национален мониторинг**	Да, последно от 2014 г.	да	33 BG0001031 Родопи (средни)	
2.	Сп(и). Сливенска планина, мест. Каракютюк	MH-42 42°44'27"N, 26°17'46"E, N42.74098 E26.29640	SOM 164222 Petrova, A.S., Trifonov, G., Venkova, D. & Ivanova, M. 2009 Петрова, Георгиева 2009.	Да, многократни наблюдения в периода 2008- 2019	Да, по Проекти за Натура 2000*; Национален мониторинг**; други проекти, вкл. по ОП Околна среда***	Да, численост, периодично от 2008 до 2019 г.	да	33 BG0000164 Сините камъни	ПП
3.	Тхр, местността Елака край с. Габарево	LH-41 42°37'46"N, 25°09'20"E	SOM 164216 Petrova, A.S., Trifonov, G., Venkova, D. & Ivanova, M. 2009	Да, няколко наблюдения в периода 2008 - 2014	не	Да, численост от 2008 и 2012 (2012 – две популации	Да, от 2008 и 2012	33 BG0000192 Река Тунджа 1	2
4.	Тхр. Долината на р. Лешница в района на с. Голямо Дряново	LH-52	Derksen, R. & Janssen, M. 2013	Еднократно в един участък	не	Няколко петна в долината на реката, с обща численост 25-50 индивида	не	не	
5.	Сг (з). Лозенска планина, местността Матейна чешма.	GN-01 42°34'29.77"С, 23°29'22.36 (координати на чешмата)	SOM 164215 Pedashenko 2010	не	не	Да, численост от 2008 г.; няма последващи наблюдения	не	не	

6.	Северен Пирин. СИ от с. Илинденци.	FM 81 41°39'45.03"N, 23°15'36.86" 41°39'44.84"N, 23°15'34.39"E	SO 107829 Kunev 2018	не	не	Да, численост 2014 г. – около 110 индивида, от тях 80 цъфтящи. През 2017 г. – 18 индивида, от тях 12 цъфтящи	не	не	
7.	Северен Пирин, Разложко поле – между Банско и Разлог	GM03	Griebel, N. 2007.	не	не	Много приблизителна численост – «неголяма»	не	не	
8.	Северен Пирин, 33 Круше	FM93, 41°51'2.40"N, 23°22'30.8"E	Kostadinov, Petrova, Popov & Koichev 2019	не	не	Да, численост – 6 индивида	не	33 BG0000626 Круше	
9.	Славянка, подножието на планината в района на хижа Парил.	GL28 41.42274°N, 23.66026°E	SOM 167754 Petrova Venkova, Vassilev, & Nikolov 2012	да	Да, по Проект за Натура 2000*	Да, численост от 2012 г.	да	BG0001028 Среден Пирин-Алиботуш	

Литература:

Derksen, R. & Janssen, M. 2013 (manuscript, Diploma thesis). Research report. Vegetation and butterflies study. Golyamo Dryanovo, Bulgaria. HAS University of Applied Science, Netherland. 66 p.

Griebel, N. 2007. Balkan per pedes – der Orchideen wegen. – *Orchideen Kurier*, 2007/1: 3-7.

Kostadinov, I., Petrova, A., Popov, K. & Koichev, V. 2019. Reports 94–97. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comp.), New floristic records in the Balkans: 40. – *Phytol. Balkan.*, **25**(3): 295-335.

Lindig, C. & Lindig, D. 1991. *Dactylorhiza kalopissii*: Erstnachweis für Bulgarien. - *Die Orchidee* **42** (1): 34-36.

Pedashenko, H. 2010. Reports 49-51. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comps), New floristic records in the Balkans: 13. – *Phytol. Balcan.*, **16**(1): 137-141

Petrova, A., Venkova, D., Vassilev, R., & Nikolov, N. 2012. Reports 74–84. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comp.), New floristic records in the Balkans: 22. – *Phytol. Balcan.*, **18**(2): 205-230.

Petrova, A.S., Trifonov, G., Venkova, D. & Ivanova, M. 2009. Reports 51-74. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comps), New floristic records in the Balkans: 10. – *Phytol. Balkan.*, **15**(1): 115-139.

Петрова, А. Георгиева, М. 2009. Орхидеите в Природен парк „Сините камъни“. Дирекция Природен парк „Сините камъни“ Сливен (Родина АД, София), 96 с..

Проекти в България, в които има мониторинг, наблюдения, данни за *Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson

*“Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I 2-11- 2013 г. (теренни данни от 2012 г.)

** „Теренни проучвания за разпространение и численост на висши растения, мъхове и гъби”, Проект № DIR 5113024-1-48, процедура BG161PO005/11/3.0/03/24 в рамките на Националната система за мониторинг на биоразнообразието, 2013-2015 г. (теренни данни от 2014 г.)

*** Други проекти, включително по ОП „Околна среда“:

- Natural Networks for Places and People. Bulgaria 2011-2012

Договор № 24/2011 ДПП „Сините камъни“, „Проучване на състава, разпространението и природозащитния статус на видовете от семейство Салепови (*Orchidaceae*) в ПП “Сините камъни“; Дейност 3 „Опазване и поддържане местообитанието на балканския ендемит *Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson (Калописиева дактилориза)“, по Договор № ОПОС2-36/24.07.2013 г. с предмет "Дейности по издирване, възстановяване, поддържане на местни растителни видове на територията на ПП "Сините камъни" гр. Сливен"

Информация за *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo

1. По данни (лични, институционални, литературни и хербарийни) след 1981 г. (вкл.)

№	Находище	UTM grid GPS data	Хербариум Лит. данни	Лични наблюдения	Наличие на систематизирани данни	Наличие на данни за численост/ плътност/	Наличие на данни за площ на популацията	Защитена територия; защитена зона	Други
1.	Сп (з). Бучин проход, м. Ливадето	FN 75 42.95424 23.15515	Не	не	Да, по Проект Национален мониторинг**	2014 г. - численост 57 екз., плътност 0,14 - 0,29 бр/м2	0.96 ха	BG0000322 Драгоман	ЗМ Находище на блатно секирче (част от популацията)
1а.	Сп (з). Мест. Раниславци над Белидие хан. - влажна ливада около меандриращ поток	FN 75	Не	1994, 04.06., А. Петрова, Д. Венкова, И. Герасимова	не	1994 г. – около 15 екз.	не	BG0000322 Драгоман	
2.	В. Самоковско поле, ливада североизточно от с. Продановци	GM 09 42.37 N, 23.52 E	Венкова 1995 г.	Да 31.06. 1995, А. Петрова, Д. Венкова; 1996 Също проект “Тревни”, АС 144	Не	1995 г. численост до 50 екземпляра	1995 г., около 1 дка	BG0002084 Палакария	
3.	В. Самоковско поле, ливада край пътя София - Самоков, преди разклона за с. Широки дол	GM 19	Венкова 1995 г.	Да, 4.06.1994, А. Петрова, Д. Венкова, И. Герасимова	Не	200 цъфтящи екземпляра.	не	BG0002084 Палакария	
4.	Р. Самоковско поле, ливада край пътя Самоков - Дупница	GM 19	Не	Да, 2.06.1992, А. Петрова	Не		не		
5.	Сф. Софийско поле – м/у с. Казичене и с. Равно поле, А. Петрова	GN 02	Не	16.06.1991 - хиляди екз., 1994-95 г. – до 100 цъфтящи, 1997 г. - популацията загина.	Не	16.06.1991 - хиляди екз., 1994-95 г. - численост на цъфтящите до 100 растения, 1997 г. - популацията загина.	не		
6.	П. Пирин пл. Влажни ливади в местността Попови ливади (Папазчаир)	GM 10 41°33'14.01"C 23°38'10.93"И	Не	Да, 13.06.1998, А. Петрова, И. Герасимова. Обширна популация в нача-лото на района на ливадите. Видът е с две цветни форми - едната е светло розова - съответства на описанието на "janevii".	Не		не	BG0001028 Среден Пирин - Алиботуш	
6а.	П. Пирин - Попови ливади	GM 10 41.548139 23.634306	Не		Да, по Проект Национален мониторинг**	2014 г. – отчетени 5 екз.	3 ха	BG0001028 Среден Пирин - Алиботуш	
7.	Рд(з). Западни Родопи, ливада в района на язовир Широка поляна,	KG 62 41°45'27.82"C 24° 8'47.92"И	Не	Да, 1998, 15.07, А. Петрова; 2020		1998 г. – над 100 екземпляра западно от пътя; 2020 – около 40 растения от двете страни на пътя	не	BG0001030 Родопи - Западни	
7а.	Родопи (западни) – районът на яз. Широка поляна	KG 62 41.74377 24.14403	Не	Не	Да, по Проект Национален мониторинг**	2014 г. – численост 31 екз., плътност 0,36-0,61 бр/м2	0.15 ха	BG0001030 Родопи - Западни	
8.	Рд (з). Родопи, Беглика, влажна ливада край пътя за Коларова поляна	KG 63 ? KG 53	Не	Да, А. Петрова	не	1991 г. няколко екземпляра.	не	BG0001030 Родопи - Западни	
9.	Рд(з). Западни Родопи, влажна ливада покрай пътя между Доспат и Сатовча	41°38'40.09"C, 24° 3'19.10"И	Не	Да, А.Петрова, И. Герасимова, Р. Василев в различни години	не	2018 г. наблюдавани 20-30 растения	не	не	

10.	Тхр. Долината на р. Тунджа, ливада при с. Дунавци, Казанлъшко,	LH 52 Много приблизителни 42°39'30.21"С 25°17'17.58"И	Не	Да, 3.06.1992, А. Петрова, И. Апостолова.	не	1992 г., под 50 растения.	не	BG0000261 Язовир Копринка	
10а.	Тхр. Долината на р. Тунджа, ливада при с. Дунавци, Казанлъшко,	LH 52 42°39'19.43" 25°17'14.07"	Не	Ливадата е посочената по-горе, друг участък	не		не	BG0000261 Язовир Копринка	Геотагната снимка на Ж. Барзов от 2020 г.
11.	Тхр. над яз. Копринка общ. Казанлък	LH 52 42.64057, 25.28827	Не	не	Да, по Проект Национален мониторинг**	2014 г. – численост 46 екз., плътност 0,069 - 0,031 бр/м2	36 ха	BG0000261 Язовир Копринка	
12.	П(с). местн. Бетоловото, на югозапад от гр. Разлог, от дясната страна на пътя за х. Яворов, над черния път за Предела	? GM 03 41.85 N, 23.40 E	Не	не	не	не	не	??	Проект "Тревни", полигон МД50 Експерт Михаела Йорданова
13а.	П(с). местн. Бетоловото, на югозапад от гр. Разлог, от дясната страна на пътя за х. Яворов, под черния път за Предела	? GM 0341.86 N, 23.41 E	Не	не	не	не	не	не	Проект "Тревни", полигон МД51
14.	П(с). югозападно от гр. Разлог, от дясната страна на пътя Разлог-Предела	? GM 0341.87 N, 23.45 E	Не	не	не	не	не	не	Проект "Тревни", полигон МД52
15.	Сж. Странджа планина, влажна ливада близо до с. Близнак 13.05.2017 & 28.05.2017, S. Dalakchieva & K. Popov obs.	NG26, 42°11.938N, 27°17.700E	Kostadinov, Dalakchieva, & Popov, 2018	Да, А. Петрова 2017 г.	не	Около 400 екз.	Може да се прецени приблизително	33 BG0001007 Странджа	ПП
16.	Сп(и). Между селата Майско и Константин; 17.05.2018, S. Dalakchieva & K. Popov obs.	MH25, 42°56'25.5"N, 26°06'51.2"E, 42°56'08.8"N, 026°07'58.0"E & 42°56'49"N, 26°05'04"E	Kostadinov, Dalakchieva, & Popov, 2018	Да, 5.07.2019, А. Петрова, Д. Венкова, И. Герасимова 42°56'25.81"С, 26° 6'49.58"И	не	не	не	33 BG 0000211 Твърдишка планина	
17.	Сп(и). Сливенска планина, мест. Карандила, до езерото	MH 43 42°42'59.6" N 26°22'07.7" E		Да, 21.06. 2011, А. Петрова и Д. Венкова и последващи наблюдения	не	2011г. – 1 екз.; последващи годни – до 9 екземпляра	не	33 BG0000164 Сините камъни	Договор № 24/2011 ДПП „Сините камъни“
18.	Р. Рила, м/у Боровец и с. Бели Искър	42°15'53.12"С, 23°33'2.99"И	Не	Да, 22.06.2019, А. Петрова, И. Герасимова	не	Около 20 пъфтящи екземпляра	не	не	
19.	В. Витоша по влажни мочурливи места над Боянското ханче, 1997, 28. Об., Стоянов Д..	FN 82	SO 98764	Не	не	не	не	33 BG 0000113 Витоша	ПП
20.	Сл. Славянка планина: в мочур близо до заставата над с. Парил, 1983, 04.06., Крушева Р.	GL 29	SO 91859	Не	не	не	не	33 BG0001028 Среден Пирин-Алиботуш	

Литература:

Венкова Д. 1995. Върху разпространението и състоянието на популациите на Салеповите (*Orchidaceae* Juss.) по влажните ливади в Софийското и Самоковското полета. - дипломна работа към Катедра Ботаника на БФ на СУ "Св. Кл. Охридски"

Kostadinov, I., Dalakchieva, S. & Popov, K. Zh. 2018. Reports 398-401.– In: Vladimirov, V., Aybeke, M. & Kit Tan (comps). New Floristic Records in the Balkans: 37. Phytol. Balkan. 24(3): 373-437.

2. По лични, литературни и хербарийни данни до 2005 г., както е обобщена и представена за нуждите на оценката за Червен списък на растения и гъби в България

№	Находище	UTM grid	GPS data	Хербариум	Лит.данни	Лични сборове	Други данни
1.	Край Стойново блато на Конева планина, 1921, 29.05., Стоянов Н., Стефанов Б..	FM 59		SOA 2402			
2.	Чокльовото блато, Радомирско, 1929, 05.07., Йорданов Д..	FM 59		SO 13832			
3.	Orchis incarnata L. var. janevii Stoj. (n.var.) In pratis modice humidis societate Festuceti pratensis, Bulgariae occidentalis, prope pagum Stob, distr. Marekense, loco disto Basalaka, cca 450m s.m., 1949, 15.06., Стоянов Н., Янев А.	FM 76		SO 13840 SO 13837	Стоянов (1951)		Безрезултатно обстойно издирване през 1991-1993 г. Находището е сигурно унищожено.
4.	Западна Стара пл., Раниславци над Белидие хан. - влажна ливада, около меандрираща рекичка, 1994, 04.06., А. Петрова, Д. Венкова, И. Герасимова .	FN 75				Да	База данни Петрова, Венкова, Герасимова Също проект "Тревни", АП4, 2002 г.
5.	В околностите на Бучино, 1899, 30.05., Георгиев Ст..	FN 76		SO 18835			
6.	Бучино, 1914, ? 06., Стоянов Н.	FN 76		SOA 2404			
7.	Витоша по влажни мочурливи места над Боянското ханче, 1997, 28. 06., Стоянов Д..	FN 82		SO 98764			
8.	Славянка планина: в мочур близо до заставата над с. Парил, 1983, 04.06., Крушева Р.	GL 29		SO 91859			
9.	Самоковско поле, ливада в землището на с. Продановци, 31.06.1995, А. Петрова, Д. Венкова, численост до 50 екземпляра на около 1 декар.	GM 09	42.37 N, 23.52 E			да	База данни Петрова, Венкова, Герасимова; Също проект "Тревни", АС 144
10.	Пирин пл. Влажни ливади в местността Попови ливади (Папазчаир), 13.06.1998, А. Петрова, И. Герасимова. Обширна популация в началото на района на ливадите. Видът е с две цветни форми - едната е светло розова - съответства на описанието на "janevii".	GM 10				да	База данни Петрова, Венкова, Герасимова
11.	In pratis humidis agri Samokovenssis, ad urbem Samokov, 900m alt., 1911, 15.05., Давидов Б.	GM 19		SOM 14460 SO 84029			
12.	Самоковско поле, ливада край пътя София - Самоков, преди разклона за с. Широки дол, 4.06.1994, А. Петрова, Д. Венкова, И. Герасимова, наблюдавани до 200 цъфтящи екземпляра.	GM 19				Да	База данни Петрова, Венкова, Герасимова
13.	Самоковско поле, влажен участък в ливадите, североизточно от с. Продановци, 1995, 1996, 2002 г., между 20 и 50 екз.	GM 19			Венкова (1995)	да	База данни Петрова, Венкова, Герасимова
14.	Самоковско поле, ливада край пътя Самоков - Дупница, при млекозавода, 2.06.1992, А. Петрова.	GM 19				Да	База данни Петрова, Венкова, Герасимова
15.	Лозенска планина: край Германския манастир, 1895, 20.05., Георгиев Ст..	GN 01		SO 13836			
16.	Софийско поле - м/у с. Казичене и с. Равно поле, А. Петрова, 16.06.1991 - хиляди екз., 1994-95 г. - численост на цъфтящите до 100 растения, популацията загина през 1997 г.	GN 02				Да	База данни Петрова, Венкова, Герасимова
17.	В обширни влажни ливади по периферията и в съседство на Казиченското блато.	GN 02			Йорданов (1930)		
18.	Враца, 1914, ? 05., Стефанов Б.	GN 08		SOA 2403			
19.	In itinere ab urbem Vratza. Чернови етикет: In itinere ab urbem Vratza ad stationen ferrae Mezdra, 1899, 16.05, Георгиев Ст..	GN 28		SO 13838			
20.	По мочурливи ливади при Доспат – Родопи, 1921, 05.06., Стоянов Н..	KG 61		SOA 2400			
21.	Западни Родопи, ливада край язовир Широка поляна, 1998, 15.07, А. Петрова, Над 100 растения.	KG 62				Да	База данни Петрова, Венкова, Герасимова
22.	Родопи, Беглика, влажна ливада край пътя за Коларова поляна, 28.07.1991, А. Петрова, няколко екземпляра.	KG 63				Да	База данни Петрова, Венкова, Герасимова
23.	Западни Родопи: в района на заставата при с. Арда, Смолянско. Из ливадите, 1971, 29.06., Василева Ст.	LF 09		SO 29539			
24.	Mt. Rhodope: in turfosis supra urbem Smoljan, 1961, 12.07., Цочев Г.	LG 00		SO 13841			
25.	По мочурливи места и ливади при селата Марково, ... Пловдивски окръг	LG 05			Урумов		

					(1913)		
26.	По мочурливи места и ливади при селата ... Фердинандово (Первенец), ... Пловдивски окръг	LG 06			Урумов (1913)		
27.	Садово - по ливадите, 1914, ? 05., Стрибърни В..	LG 26		SOA 04555 SOA 14616 Пл ПНМ	Velenovsky (1891)		
28.	In pratis Sadovo, distr. Plovdiv, 1899, 08.06., Стрибърни В..	LG 26		SO 13839			
29.	По мочурливи места и ливади при селата Гирен (Белозем), ... Пловдивски окръг	LG 37			Урумов (1913)		
30.	По мочурливи места между Борисовград (Първомай) и Папазлий (Поповица).	LG 46			Урумов (1908)		
31.	Ad Cirpan	LG 67			Velenovsky (1900)		
32.	Изворджика при г. Ловеч: твърде рядко растение в гористите ливади.	LH 17			Баев (1947)		
33.	Долината на р. Тунджа, ливада при с. Дунавци, Казанлъшко, 3.06.1992, А. Петрова, И. Апостолова. под 50 растения.	LH 52				да	База данни Петрова, Венкова, Герасимова
34.	In rivularibus mt. Sipka-Balkan, Sokolsky Monastir, 1897, 22.05., Нейчев И..	LH 63		SOM 14468			
35.	Стара планина: из мокси ливади край Соколския манастир, Габровско, 1899, ? 05., Нейчев И..	LH 63		SO 13833	Урумов (1901)		
36.	Връх Кръстец - 1000 м н.в., мочурливи ливади, 1940, 29.05, Стефанов Б..	LH 73		SOA s.n.			
37.	Катрандже дере, Баташко, 1962, 02.06., Петров А.	KG 72		Пл ПНМ			
38.	По мочурливи места между Ямбол (МН 50) и Айтос (НН 22).	?			Урумов (1908)		
39.	Софийско. Влажни ливади, Иванов Б..	?		SOA 14619			
40.	местн. Бетоловото, на югозапад от гр. Разлог, от дясната страна на пътя за х. Яворов, над черния път за Предела	? GM 03	41.85 N, 23.40 E				Проект "Тревни", полигон МД50
41.	местн. Бетоловото, на югозапад от гр. Разлог, от дясната страна на пътя за х. Яворов, под черния път за Предела	? GM 03	41.86 N, 23.41 E				Проект "Тревни", полигон МД51
42.	югозападно от гр. Разлог, от дясната страна на пътя Разлог-Предела	? GM 03	41.87 N, 23.45 E				Проект "Тревни", полигон МД52

Литература:

Баев, С., 1947. Ботанически екскурзии. – С. БАН, 156 с.

Венкова Д. 1995. Върху разпространението и състоянието на популациите на Салеповите (*Orchidaceae* Juss.) по влажните ливади в Софийското и Самоковското полета. - дипломна работа към Катедра Ботаника на БФ на СУ "Св. Кл. Охридски"

Йорданов Д. 1930/31, Фитогеографски изучавания на блатата в България във връзка с висшата им растителност, ч. I, Вътрешни блата, Год. СУ, ФМФ, 27(3) : 75 – 155.

Стоянов, Н. 1951. Две нови за науката растения. – Изв. Ботан. Инст., 2: 263-264.

Урумов, И., 1901. Принос към българската флора. - Сбор. Нар. Умотв. Наука и книж. 18: 1-124.

Урумов, И., 1908. Девети принос към българската флора. – Сбор. Нар. Умотв. Наука и книж. 24: 1-157.

Урумов, И., 1908. Осми принос към българската флора. – Пер. спис. 69: 41-79.

Урумов, И., 1909. Десети принос към българската флора. – Сбор. Нар. Умотв. Наука и книж. 25: 1-159.

Velenovsky, J. 1891. Flora Bulgarica. - Pragaе, 676 p.

Velenovsky, J., 1900. Siebenter Nachtrag zur Flora von Bulgarien. – Sitzmunsber. D.k. böhm. Ges. Der Wissensch. 1899/40: 1-8.